

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

HANA KRUPKOVÁ: PŘÍBĚH ŽENY MEZI DVĚMA TOTALITAMI

Bc. Luboš Kokeš

Diplomová práce

2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Luboš KOKEŠ**
Osobní číslo: **H08684**
Studijní program: **N7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny**
Název tématu: **Hana Krupková : Příběh ženy mezi dvěma totalitami**
Zadávací katedra: **Katedra historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Činnost Krupkových (zejm. H. Krupkové) v odboji za 2. sv. v. Jejich cena a přínos pro odboj a parašutisty ze Západu. Činnost Hany Krupkové při spolupráci s gestapem. Množství vyzrazených informací, týkajících se českého odboje. Osobní vztah Hany Krupkové k příslušníkům Gestapa. Poválečné odsouzení Hany Krupkové a její činnost v řadách StB.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JELÍNEK, Zdeněk, Operace Silver A, 1. vyd. Kolín 1984 (včetně obsáhlé dokumentární přílohy), 2. vydání Praha 1992 (bez příloh). IVANOV, Miroslav, Atentát na Heydricha, Praha 1979. DREJS, Jan, Za Heydrichem stín, Praha 1947. ŠOLC, Jaroslav, Bylo málo mužů, Praha 1990. KRUPKA, Václav, Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou Silver A, díl 1, 2, Historie a vojenství, 1994, č. 4, s. 95-125, č. 5, s. 110-146. NĚMEČEK, Jan - Libuše volá Londýn, díl I., II., Východočeský sborník historický 3, Pardubice 1993, s. 299-350, Východočeský sborník historický 4, Pardubice 1994, s. 213-260.

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc.
Ústav historických věd

Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2009**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2011**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29. března 2011

Bc. Luboš Kokeš

Rád bych poděkoval zejména panu doc. PhDr. Janu Němečkovi, DrSc. za velmi užitečné rady a poskytnutí mnohých materiálů, které pomohly tuto práci vytvořit. Dále děkuji rodičům za provedené korektury textu.

Souhrn

Předložená práce se zabývá osobou paní Hany Krupkové. V první polovině roku 1942 se tato žena stala hlavní spolupracovnicí parašutistů skupiny SILVER A. Jako jedna z mála spolupracovníků desantu nebyla po dekonspiraci popravena a v letech 1943-1945 pracovala jako konfidentka gestapa. V roce 1948 byla při pokusu o emigraci zatčena Státní bezpečností (StB) a v letech 1949-1961 působila jako agentka „Jana Králová“ v jejích strukturách.

Klíčová slova

parašutisté – 2. světová válka – odboj – gestapo – StB

Title

Hana Krupková: The story of Women between two Totalitarian Regimes

Abstract

The present theses deals with Mrs. Hana Krupka. She became a major collaborator SILVER A group of paratroopers during the first half of 1942. She was among the few of her colleagues who had not been executed after SILVER A deconspiration. She worked as a Gestapo's informer during 1943-1945 and was arrested by StB while she was trying to emigrate in 1948. After that she worked as an StB agent under pseudonym Jana Kral from 1949 to 1961.

Keywords

paratroopers – Second World War – (national) resistance movement– Gestapo – StB

Obsah

1) Úvod do tématu.....	1
2) Východiska, zaměření a cíle práce.....	4
3) Prameny a literatura	7
3. 1. Archivní prameny	7
3. 2. Literatura	10
4) Hana Zýková - Krupková.....	16
4. 1. Partnerské vztahy H. Krupkové v období jejího dospívání	17
4. 2. Václav Krupka	18
4. 3. Manželé Krupkovi a jejich přátelé	21
4. 4. Kpt. Alfréd Bartoš (Freda).....	23
5. Politická situace Protektorátu Čechy a Morava v druhé polovině roku 1941 v kontextu domácích odbojových organizací	24
5. 1. Důvody vysazení zpravodajské skupiny na území protektorátu	27
5. 2. Pardubická venkovní úřadovna gestapa.....	30
5. 3. Počátky působení SILVER A na našem území	31
6. Spolupráce manželů Krupkových se SILVER A	35
6. 1. Ilegální činnost Václava Krupky v prvních jarních měsících.....	35
6. 2. Navázání kontaktu se škpt. Václavem Morávkem (OTA).....	38
7. Hana Krupková hlavní spojkou kpt. Alfréda Bartoše.....	40
8. Navazování styku s dalšími paraskupinami prostřednictvím Hany Krupkové.....	46
8. 1. Další činnost Hany Krupkové	51
8. 2. Vzrůst odbojové činnosti v květnu 1942	52
9. Atentát na Reinharda Heydricha a situace po něm.....	54
9. 1. Kritický červen 1942	57
9. 2. Dovolena v Polici nad Metují.....	64
10. Vše je ztraceno	66
10. 1. Výsledky manželů Krupkových	69
10. 2. Výsledky zatčených - prozrazení úkrytu parašutistů	70
10. 2. 1. První výsledky v Praze - verze Hany Krupkové.....	72
10. 2. 2. První výsledky v Praze - verze Václava Krupky.....	74
10. 2. 3. Potvrzení úkrytu atentátníků.....	76
10. 4. Další výsledky Krupkových.....	77

10. 5. Boj v kostele a identifikace parašutistů.....	79
10. 6. Druhý osobní výslech Hany Krupkové u W. Schultze	80
11. Bartošův „archiv“ (válečný deník) a zatýkání na Pardubicku od 20. června 1942	83
11. 2. Rozbití odbojové skupiny na Pardubicku.....	91
11. 3. Konec desantu SILVER A - dopadení a smrt Alfréda Bartoše a Jiřího Potůčka	98
11. 4. Další zatýkání na Pardubicku a popravy na Zámečku.....	103
12. Věznění Hany Krupkové v Pardubické donucovací pracovně od 26. června do 4. září 1942.....	105
13. Pobyť Krupkových v Terezíně.....	108
14. Další osudy Hany Krupkové ve vězení a návštěva manželů u K. H. Franka	110
14. 1. Konfidenti gestapa, N- referáty, referáty SBF	110
14. 2. Setkání H. Krupkové s K. H. Frankem.....	112
14. 3. Setkání V. Krupky s K. H. Frankem.....	113
15. Hana Krupková a její spolupráce s gestapem.....	114
15. 1. Působení H. Krupkové v jinonické Waltrovce.....	115
15. 1. 1. Případ udání ing. Antonína Čuldy a milenecký vztah Krupkové s ing. Juliušem Schimmerem	118
15. 1. 2. Setkání H. Krupkové s manželem z důvodu jeho přesvědčení ke vstupu k německým ozbrojeným složkám.....	120
15. 1. 3. Konfidentka gestapa Alexandra Guttová.....	122
15. 2. Další působení H. Krupkové na svobodě a její situace po osvobození v květnu 1945	123
15. 2. 1. Zatčení H. Krupkové československými bezpečnostními orgány	126
16. Výsledky manželů Krupkových před OBZ a jejich soud před MLS Praha a Chrudim.....	127
16. 1. Obrana bezpečnosti země (OBZ – Obranné zpravodajství) 1. ledna 1945 – 25. února 1948	127
16. 2. Výsledky H. Krupkové a V. Krupky před orgány OBZ.....	128
16. 3. Mimořádné lidové soudy (MLS)	131
16. 3. 1. Výsledky a zřízení MLS.....	132
16. 3. 2. MLS po roce 1948.....	133
16. 4. Věznění H. Krupkové v Chrudimi	133
16. 5. Život H. Krupkové na svobodě od 4. prosince 1946 do 3. ledna 1947	134
16. 6. MLS Praha a odsouzení H. Krupkové	134
17. Život Hany Krupkové v pracovních oddílech, rozvod s manželem a narození jejího dítěte.....	137
18. Život Hany Krupkové po odpykání trestu a pokus o útěk za hranice.....	138
19. Spolupráce H. Krupkové s StB.....	142

19. 1. StB po roce 1948 jako nástroj z vůle komunistické strany	142
19. 2. Skupina BAa a rozdělení spolupracovníků.....	143
19. 3. Ministerstvo národní obrany (MNB)	145
19. 3. 1. Organizace Velitelství StB	147
19. 4. Některé zásady při práci s agenty.....	148
19. 5. Podpis závazku spolupráce s StB a přechod Krupkové do „ilegality“	150
19. 6. Skupina Žemla a spol. později začleněná do ilegální organizace Jiří Kuzma	153
19. 6. 1. Neobjasněná vražda Lubomíra Josefa Krátkého a další provokace StB na Pardubicku	155
19. 7. Další působení Krupkové v řadách StB	157
19. 8. Nejvyšší soud Praha: zrušení rozsudku MLS Chrudim z 27. října 1948	159
19. 9. Václav Krupka a jeho život po roce 1948.....	159
19. 10. Spolupráce Krupkové s StB v druhé polovině 50. let a ukončení jejího vázání	160
20. Závěr.....	161
21. Seznam pramenů a literatury	167
22. Přílohy	179
23. Resumé	189

1) Úvod do tématu

Tématem této diplomové práce bude pozoruhodný životní příběh paní Hany Krupkové¹. Tato dívka se ve svých dvaceti letech vydala cestou ilegální odbojové činnosti v tragickém období naší země začleněné do nacistické Třetí říše jako tzv. Protektorát Čechy a Morava. Společně se svým manželem Václavem Krupkou², se počátkem roku 1942 zapojila do spolupráce s parašutisty vyslanými exilovou vládou dr. Edvarda Beneše z Anglie. Byt manželů Krupkových v pardubické Pernerově ulici č. p. 1607 byl od druhé poloviny února do června 1942 hlavním stanem velitele zpravodajského paradesantu SILVER A kpt. Alfréda Bartoše.³

Po dekonspiraci pražské a pardubické odbojové skupiny v druhé polovině června 1942 byli manželé Krupkovi zatčeni a vyslýcháni německou Tajnou státní policií – (Geheime Staatspolizei – gestapem⁴). Jako jedni z mála přímých spolupracovníků parašutistů přečkali období tzv. heydrichiády⁵. Zatímco většina lidí napojených na „Bartošovu skupinu“ skončila na popravisti, manželé Krupkovi období represí přežili. Na rozdíl od ostatních aktivních odbojářů byla H. Krupková v lednu 1943 propuštěna a na přání Karla Hermanna Franka⁶

¹ Hana Krupková (rozená Zýková) se narodila 31. srpna 1921 v Chotěboři a zemřela 16. dubna 1997 v německém Puchheimu. Její fotografie je součástí přílohy č. 1.

² Václav Krupka se narodil 6. května 1914 v Novém Bydžově a zemřel 26. ledna 1994 v Praze.

³ Zpravodajská skupina SILVER A ve složení: velitel npor. Alfréd Bartoš, rtm. Josef Valčík, svob. Jiří Potůček (radiotelegrafista). Skupina byla vysazena na území protektorátu v noci z 28. na 29. prosince 1941. Parašutisté měli vlastní vysílací a přijímací stanice s kódovým označením „Libuše“. Depeš z 16. ledna 1942 byli všichni tři povýšeni a obdrželi Československý válečný kříž za statečnost před nepřitelem. Z velitele Bartoše se stal kapitán, z Valčíka podporučík a z Potůčka rotmistr. Činnost této skupiny ve spojitosti s manželi Krupkovými je pro tuto práci klíčová a v následujícím textu bude často popisována. (Základní bibliografie o paradesantu SILVER A: JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy. ISBN 80-206-0112-0.; ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha, 1991, s. 71 – 74. ISBN 51-708-91.; Konkrétní spolupráce desantu s Krupkovými např.: KRUPKA, Václav. *Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část*. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 95-125; KRUPKA, Václav. *Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: II. část*. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 5, s. 110–146.)

⁴ Informace o fungování německé tajné státní policie na našem území byly čerpány zejména z díla Oldřicha Sládka: SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986.

⁵ Období druhého stanného práva, popř. heydrichiády nad celým Protektorátem Čechy a Morava bylo vyhlášeno 27. května 1942 ve 21. 32 hodin. Ukončeno bylo 3. července 1942 v 19. 00 hodin. Stannými soudy bylo v této době popraveno zhruba 1412 osob. Nacisté vyhladili obec Lidice a osadu Ležáky. Do koncentračních táborů bylo z protektorátu odtransportováno na 3000 Židů. (Tamtéž, s. 205 – 227; ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti: Legendy a skutečnost kolem atentátu na Heydricha*. Brno, 1997, s. 6. ISBN 80-7217-011-2.)

⁶ Karl Hermann Frank se narodil 24. ledna 1898. Navštěvoval obecnou školu a osmileté gymnázium v Karlových Varech, kde maturoval v roce 1916. Po maturitě se hlásil do Rakousko-Uherské armády. Pro zrakovou indispozici nebyl odveden a v letech 1916 - 1917 se zapsal na německé právnické fakultě v Praze, kterou nedokončil. Zároveň v roce 1917 absolvoval jednoroční abiturientský kurs na pražské německé obchodní akademii. V letech 1918 - 1920 působil jako úředník ve Vítkovických železárnách. Poté se vyučil knihkupcem a otevřel si knihkupectví. V roce 1932 se přestěhoval do Karlových Varů. Ve třicátých letech začal vyvíjet politickou činnost a stal se členem Sudetendeutsche partei (SdP). Stanul v krajském vedení strany v Chebu. Ve volbách 1935 byl zvolen jako poslanec do parlamentu za karlovarský region. V březnu 1939 byl jmenován státním tajemníkem říšského protektora pro Čechy a Moravu a zároveň byl povýšen na SS-Gruppenführera. V této funkci působil až do srpna 1943, kdy byl jmenován říšským ministrem pro Čechy a Moravu. Tento post

nasazena do továrny Walter a. s. v Praze Jinonicích⁷, kde měla provádět konfidentskou činnost ve prospěch gestapa.

Její manžel také nebyl zabit, avšak zaplatil tvrdě. Poté, co odmítl vstoupit k jednotkám SS, byl jeho osud prakticky zpečetěn. V listopadu 1943 byl s označením „návrat nežádoucí“ převezen z pankrácké věznice do koncentračního tábora ve Flossenbürgu⁸, kde byl vězněn do konce války.

H. Krupková dále dostala nový byt v Praze, účastnila se pravidelných schůzek se svým řídicím orgánem z gestapa a v postavení úřednice se dočkala osvobození vlasti v květnu 1945. Krátce poté byla opět zatčena a vyslýchána československými bezpečnostními orgány.

Její manžel přežil „pochod smrti“ a dne 24. dubna 1945 byl osvobozen americkou armádou. Po návratu do Prahy byl 29. května 1945 taktéž zatčen. Případy manželů Krupkových byly předloženy Mimořádným lidovým soudům v Praze a Chrudimi (v případě V. Krupky i vojenské prokuratuře). Zatímco Krupkovi byla před kárným vojenským výborem prokázána nevina v plném rozsahu obvinění, jeho manželka byla usvědčena z konfidentské činnosti ve prospěch gestapa a uvězněna na 3 roky těžkého žaláře zostřeného čtvrtletně jedním tvrdým lůžkem, ke ztrátě občanské cti na deset let a k propadnutí majetku. Svůj trest si odpykala celý a 13. června 1948 byla propuštěna. Ve vězení se jí narodil syn Pavel a také se rozvedla se svým manželem.

zastával do 4. května 1945. V noci z 8. na 9. května uprchl z Prahy do amerického zajetí. Poté ho odvezli do Weisbadenu, odkud byl v srpnu 1945 dopraven k soudu do Československa. Následovalo odsouzení k trestu smrti a 22. května 1946 byla vykonána veřejná poprava. (TOMÁŠEK, Dušan – MOULIS, Miloslav. *K. H. Frank: Vzestup a pád karlovarského knihkupce*. Praha, 2003. ISBN 80-86328-21-X.)

⁷ Továrna Walter Motors a. s. byla založena Josefem Walterem roku 1911. Zabývala se výrobou automobilových a od roku 1939 i leteckých motorů. Po druhé světové válce byl podnik znárodněn a přejmenován na Motorlet s. p. Výroba automobilů skončila v roce 1954 a továrna pokračovala v konstrukci sovětských a později i vlastních leteckých motorů. Po „sametové“ revoluci se firma v roce 1995 vrátila k původnímu názvu Walter a. s. V nové éře se firmě nedařilo, byla rozdělena a posléze odkoupena společností General Electric, pod jejíž leteckou divizi spadá. Z umístění v Jinonicích se musela firma Walter odstěhovat a původní areál byl zbourán. (Wikipedie, otevřená encyklopedie. *Waltrovka* [online] [cit. 2010-5-10].

URL:< <http://cs.wikipedia.org/wiki/Waltrovka>>.)

⁸ Koncentrační tábor Flossenbürg byl zřízen v Bavorsku u Weidenu poblíž hranic s Československem počátkem května 1938. Táborový komplex se nacházel poblíž nalezišť granitu, což určovalo jeho charakter coby pracovního tábora. Zprvu zde byly internovány „kriminální živly“. Později se stal vězením i pro politické vězně. Od února 1943 se sem přemístily výrobní továrny firmy Messerschmitt, načež tábor expandoval také geograficky. Postupně bylo zřízeno více než sto jeho poboček v Bavorsku, Sasku, západních a severních Čechách. Od 17. dubna 1945 byl z Flossenbürgu vypraven první „pochod smrti“, jehož cílem byl koncentrační tábor Dachau. Dne 23. dubna 1945 osvobodili hlavní tábor američtí vojáci. (KZ- Gedenkstätte Flossenbürg. *Geschichte: Konzentrationslager* [online] [cit. 2010-5-14].

URL: <<http://www.gedenkstaette-flossenbuerg.de/geschichte/konzentrationslager/vor-1938-flossenbuerg-ort-des-granits/>>.)

Po únorovém převratu v roce 1948, kdy se k moci dostala komunistická strana, byl její případ znovu otevřen a Krupková měla opět stanout před soudem. Novému řízení se však chtěla vyhnout a rozhodla se emigrovat.

V obnoveném retribučním procesu,⁹ který mezitím probíhal v její nepřítomnosti, byla Mimořádným lidovým soudem v Chrudimi uznána vinou. Rozsudek byl velice tvrdý a Krupková byla 27. října 1948 odsouzena na deset let vězení, k propadnutí majetku a ke ztrátě občanské cti. Její manžel byl opět zproštěn obžaloby.

Krupková se soudu nezúčastnila. V té době již byla zatčena Státní bezpečností (StB) za nedovolený přechod hranic. Zoufalá žena padla do nastražené léčky. Provokace tajné policie s označením akce Kámen (či Kameny¹⁰) stála mladou ženu svobodu. Po letech věznění ji k sobě připoutala další bezpečnostní služba a určila její osud.

Oficiálně se stala emigrantkou, neoficiálně dostala od StB novou identitu a pod pseudonymem Jana Králová se plně zapojila do konspirační činnosti této agentury. Dne 17. června 1955 byl rozsudek z října 1948 na nátlak orgánů Ministerstva vnitra (MV) Nejvyšším soudem zrušen pro nezákonnost a Krupková mohla vyjít z ilegality. Tou dobou však již byla výkonnou agentkou StB. Oficiálně s ní státní orgány ukončily spolupráci v roce 1961. Tímto rokem také bude končit příběh „Ženy mezi dvěma totalitami“.

V době mimořádného uvolnění režimu v roce 1968 emigrovala do Spolkové republiky Německo a žila v Mnichově. Znovu se provdala a přijala jméno Schusterová. Zemřela 16. dubna 1997 v německém Puchheimu.

⁹ „Retribuční“ – pochází z latinského „*restitutio*“, což znamená: vrácení, odplatu či odměnu. V právním a historickém kontextu je to myšleno jako: „*potrestání nacistických kolaborantů po skončení nacistické okupace*.“ (JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, či spravedlnost?: Mimořádné lidové soudy 1945 – 1948 na Královéhradecku*. Praha, 2008, s. 9. ISBN 978-80-7260-206-3.).

¹⁰ Akce „Kámen“ (či Kameny) byly provokativní léčky StB. Potencionální zájemci o tajný přechod státních hranic byli nastrčenými spolupracovníky bezpečnosti dovedeni do blízkosti hranice (popřípadě k fingovanému hraničnímu přechodu). Ihned nato byli při pokusu o přechod zatčeni a odvezeni do vězení. V druhém případě byli příslušníky StB převlečenými za cizí bezpečnostní orgány vyslýcháni na uměle vytvořených stanicích západních zpravodajských agentur. Mnozí emigranti učinili pod dojmem výsledku cizí kontrarozvědkou obsáhlou výpověď o své činnosti, přičemž prozradili i jména svých spolupracovníků. (TOMEK, Prokop. *Státní bezpečnost – akce Kameny*. [online] [cit. 2010-9-3].

URL: < http://www.totalita.cz/stb/stb_a_kameny.php>; KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: Státní bezpečnost 1948-1956*. Brno, 1999, s. 89-90. ISBN 80-7239-024-4.)

2) Východiska, zaměření a cíle práce

V této kapitole se budu snažit popsat důvody, které mě vedly k volbě tématu. Vysvětlím vývoj mého přístupu k dané problematice a zásadní body, na nichž bude práce postavena. Taktéž pološím základní otázky, na jejichž zodpovězení se zaměřím.

Období heydrichiády, vyznačující se těžkými represemi českého obyvatelstva před stannými soudy, vypálením obce Lidice a osady Ležáky, patří dodnes mezi nejcitlivější a nejtemnější místa našich moderních dějin. Parašutisté skupiny SILVER A působící na Pardubicku, zajišťující radiové spojení s exilovou vládou a koordinující činnost ostatních výsadek na území protektorátu, nesli společně se svými spolupracovníky za tyto represe jistou míru odpovědnosti.

Paradesanty z Anglie operující na našem území v první polovině roku 1942 zapojily do své činnosti řadu domácích vlastenců, z nichž většina ukončila svůj život před popravčí četou. Kdo vlastně byli tito lidé? O parašutistech samotných máme díky historikům a badatelům poměrně dost informací. O lidech, na kterých byli existenčně závislí, však nevíme téměř nic. Tito spolupracovníci přitom mnohdy vykonávali ilegální činnost stejně usilovně jako samotní parašutisté. Bez jejich pomoci by pouze stěží plnili svoje úkoly. Poodhalit roušku tajemství nejbližších spolupracovníků parašutistů bylo tedy prvním impulsem, který mě přivedl k manželům Krupkovým a posléze Haně Krupkové.

Čím více jsem pronikal do hloubky problematiky paradesantu SILVER A, tím více bylo jméno Krupkových zmiňováno. Byla to zejména jejich poválečná svědectví, která pomohla osvětlit příběh tří parašutistů a několika desítek spolupracovníků v protinacistickém odboji.¹¹

Jelikož oba manželé, téměř jako jediní přežili zběsilou nacistickou odvetu za atentát na jednoho z nejvyšších činitelů hitlerovského Německa, zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha¹², začal mě jejich osud stále více zajímat. Zprvu bylo zřejmé, že valná

¹¹ Jedná se zejména o poválečné výpovědi pro orgány Obranného zpravodajství (OBZ) a Mimořádné lidové soudy (MLS) v Praze a Chrudimi. (SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 68/41 – Václav Krupka, Hana Krupková.); dále již citované vzpomínky Václava Krupky, které zapsal dr. Zdeněk Jelínek v letech 1992 - 1993, vydané poslední redakcí ve sborníku *Historie a vojenství*, (KRUPKA, Václav. *Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část*. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 95 – 125.; KRUPKA, Václav. *Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: II. část*. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 5, s. 110 – 146.)

¹² Reinhard Tristan Eugen Heydrich se narodil 7. března 1904 v Halle an der Saale v Německu (na území dnešní spolkové země Sasko – Anhaltsko). Od roku 1922 sloužil u námořnictva, ze kterého byl v roce 1931 propuštěn pro mravnostní delikt. Mladý ambiciózní muž následně našel svoje místo v nacistické straně NSDAP a jednotkách SS, kde si brzy získal důvěru říšského vůdce SS – Heinricha Himmlera. V roce 1933 se stal šéfem bavorské policie. Dne 26. června 1936 došlo k rozdělení německé policie na dvě samostatné složky pořádkovou

většina svědectví o činnosti samotného velitele kpt. A. Bartoše pochází od V. Krupky. Jeho výpovědi či paměti publikovali vesměs všichni autoři zabývající se událostmi kolem atentátu, působením vysílačky „Libuše“ či vypálením osady Ležáky.¹³

Příběh H. Krupkové však nikdo z nich v žádné publikaci v celé šíři nezmínil, ačkoliv právě ona byla do odbojové činnosti zapojena téměř ve stejné míře jako její manžel. Tedy další důvod psát právě o ní.

Po nastudování příslušných archivních pramenů a literatury, jsem nabyl přesvědčení, že zvolené téma bude tím pravým pro diplomovou práci. Bouřlivý osud dvacetileté dívky totiž neskončil zatčením orgány gestapa a následnou popravou. Hned na první pohled je zvláštní, že coby osoba nejvíce zasvěcená do konspirace odboje, nebyla po výsleších popravena na pardubickém Zámečku ani umučena v koncentračním táboře Mauthausen, jako naprostá většina spolupracovníků SILVER A. Jakou cenu musela podstoupit, aby se dostala ze spárů smrti? Další položená otázka vybízející k zodpovězení, a také další důvod psát o její osobě.

Výsledkem této diplomové práce bude tedy především seznámení čtenáře s osobou paní H. Krupkové. Osvětlení její odbojové činnosti s přihlédnutím k novým faktům, které se mi podařilo nashromáždit. Pokusím se proniknout do její spolupráce s gestapem společně s popisem jejího působení v pražské Waltrovce. Následovat budou kapitoly o jejím poválečném věznění a životě na svobodě. Konečnou fází bude přiblížení její spolupráce s StB.

(Ordnungspolizei – ORPO) a bezpečnostní (Sicherheitspolizei – SIPO). SS – Obergruppenführer R. Heydrich byl záhy jmenován do čela bezpečnostních složek skládajících se z politické policie a kriminální policie (KRIPD). S účinností od 1. října 1936 bylo pro politickou policii zavedeno označení Tajná státní policie (Geheime Staatspolizei – gestapo). Vedle této funkce velel Heydrich ještě samostatné zpravodajské službě NSDAP tzv. Sicherheitdienst (SD). Svojí povahou byl R. Heydrich chladným a vypočítavým nacistou se vším všudy. Této ideologii také bezmezně sloužil jako iniciátor a exekutor zásadních nacistických akcí mj. přípravy útoku na vysílač v Gliwici (záminka pro válku s Polskem) či koncepcí konečného řešení židovské otázky. V září 1939 byl jmenován do čela Hlavního říšského bezpečnostního úřadu (RSHA). Dne 27. října 1941 neformálně vystřídal ve funkci dosavadního protektora Čech a Moravy Konstantina von Neuratha. Ve své nové pozici začal okamžitě naplňovat novou politickou koncepci, která měla zlikvidovat domácí odpor a hospodářsky připoutat Čechy k Říši. Ve výkonu funkce „zastupujícího říšského protektora“ byl na jeho osobu spáchán dne 27. května 1942 atentát. Zemřel na následky zranění dne 4. června 1942. (ČVANČARA, Jaroslav. *Heydrich*. Praha, 2004. ISBN 80-86010-87-2; MACDONALD, Callum. *Úder z Londýna: Atentát na Obergruppenführera Reinharda Heydricha*. Praha, 2002, s. 15-36. ISBN 80-86070-26-3.)

¹³ Jedná se například o díla Miroslava Ivanova, v nichž jsou svědectvím Václava Krupky věnované samostatné kapitoly označené jako „Monology pardubického pamětníka“ (IVANOV, Miroslav. *Nejen černé uniformy: Monology o atentátu na Reinharda Heydricha*. Praha, 1963.; IVANOV, Miroslav. *Atentát na Reinharda Heydricha*. Praha, 1996. ISBN 80-85819-49-X.; otázky kolem vypálení osady Ležáky viz.: IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982.); dále díla Zdeňka Jelínka např. JELÍNEK, Z. *Operace Silver A*. Praha, 1984. Včetně obsáhlé dokumentární přílohy. Příloha č. VIII, s. 147-158.

Výstupem budou především odpovědi na tyto otázky:

- a) Jaký byl život H. Krupkové před jejím zapojením do odboje?
- b) Jaký byl přínos manželů Krupkových, či H. Krupkové pro parašutisty z Anglie, zejména ve spolupráci s kpt. A. Bartošem?
- c) Množství informací vyzrazených gestapu po zatčení Krupkových 17. června 1942, zejména v souvislosti s prozrazením úkrytu parašutistů v kostele Karla Boromejského.¹⁴
- d) Problematika tzv. Bartošova deníku (či archivu) uschovaného v bytě Krupkových a zatýkání na Pardubicku.¹⁵
- e) Jaké byly osobní vztahy Krupkové k úředníkům gestapa (zejména ke kriminálnímu radovi Wilhelmu Schultzovi¹⁶, a kriminálnímu tajemníku Bedřichu (Fritzu) Winterovi¹⁷)?
- f) Krupková jako spolupracovnice gestapa. Prováděla aktivní či pasivní konfidentskou činnost při svém působení ve Waltrovce?

¹⁴ Po atentátu na Heydricha se sedm československých parašutistů schovalo v kryptě pod pravoslavným kostelem Cyrila a Metoděje (nacisty přejmenovaného na kostel Karla Boromejského), kde svedli 18. června 1942 svůj poslední boj s přesilou nacistických bezpečnostních složek. Po válce se stala krypta do r. 1948 poutním místem k připomenutí obětí heydrichiády. Od roku 1948 do roku 1989 bylo pietní místo z politických důvodů (nekomunistický odboj) odsouváno na okraj historické paměti. Teprve v roce 1995 byl nově vzniklý „Národní památník hrdinů heydrichiády – místo smíření“ zpřístupněn veřejnosti. (*Národní památník hrdinů heydrichiády – místo smíření* [online] [cit. 2010-8-4].

URL: <<http://www.pamatnik-heydrichiady.cz/default.asp?sid=3&lang=CZ>>.)

¹⁵Jedná se o tzv. válečný deník, do kterého si měl kpt. A. Bartoš ukládat zprávy o své zpravodajské činnosti. Tyto údaje byly údajně 19. června 1942 nalezeny gestapem v bytě Krupkových a vedly k rozsáhlé dekonspiraci celé pardubické skupiny spolupracovníků a následnému zatýkání. Problematika tohoto deníku či archivu je poměrně složitá a je jí věnována samostatná kapitola.

¹⁶ SS – Hauptsturmführer kriminální rada Wilhelm Schultze se narodil 18. září 1909 v Peine u Hannoveru. Do Prahy přišel z centrály Hlavního říšského bezpečnostního úřadu (RSHA) v polovině roku 1941. Byl jedním z nejvýkonnějších zpravodajských odborníků – policejních kriminalistů. Stal se vedoucím kontrarozvědného III. oddělení pražského gestapa. Měl vliv přímo u státního tajemníka K. H. Franka. Během války Schultze vybudoval výkonný zpravodajský aparát. V době pražského povstání zmizel se svou ženou a čtyřmi dětmi. Poté se po něm doslova slehla zem. Po válce o něm kolovaly různé zprávy včetně možnosti spolupráce s britskou tajnou službou Secret Service. Tento muž sehrál po zatčení H. Krupkové klíčovou roli při jejích výsleších a následném věznění. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 137. ISBN 80-86274-55-1.). Jeho fotografie je součástí přílohy č. 5.

¹⁷ SS – Untersturmführer kriminální tajemník Bedřich (Fritz) Winter se narodil 16. března 1907. Od roku 1931 příslušník jednotek SA a posléze SS. Za protektorátu působil v pražského gestapa nejdříve v protikomunistickém referátu II A., z něhož byl v listopadu 1942 přeložen do nově vzniklého protiparašutistického referátu (SBF). Ve své funkci se stal mimo jiné řídicím orgánem H. Krupkové. Po válce byl odsouzen MLS Praha k trestu smrti a 26. dubna 1947 popraven. (Tamtéž, s. 201.). Jeho fotografie je součástí přílohy č. 7.

- g) Rozsudky Mimořádných lidových soudů v Praze a Chrudimi. Spravedlnost, odplata nebo léčka StB?
- h) Intimní vztahy s muži - vypočítavost, osobní rezignace, nebo city?
- i) Pokus o emigraci, zatčení Krupkové agenty StB a spolupráce s touto agenturou.

3) Prameny a literatura

Celá práce bude z velké většiny založena na studiu archivních pramenů a literatury. Pro jednotlivé kapitoly práce bude míra srovnávaného archivního materiálu s literaturou různá. Zatímco pro úseky zabývající se činností Krupkové v odboji bude nutná komparace s již napsanou literaturou, další části budou založeny především na výzkumu archivních pramenů. Množství pramenů a literatury pro mnou zkoumané období je velice rozsáhlé. V následující podkapitole tedy udělám stručnější rozbor materiální základny, ze které jsem vycházel. Všechny zdroje budou v pozdějším textu náležitě popsány na příslušných místech společně s úplným soupisem na konci práce. Pro základní orientaci uvedu prozatím ty nejdůležitější.

3. 1. Archivní prameny

Za stěžejní archivní materiál, ve kterém jsem se o činnosti manželů Krupkových dozvěděl nejvíce, považuji spisy uložené ve Státním oblastním archivu v Zámrsku (SOA Zámorsk) a materiály z Archivu bezpečnostních složek Ministerstva vnitra (ABSMV).

Ze SOA Zámorsk se jedná zejména o materiály z fondu Mimořádného lidového soudu v Chrudimi. Nachází se zde obsáhlý soubor vyšetřovacích protokolů a poválečných svědectví o činnosti manželů Krupkových za války.¹⁸

Jde o velice rozsáhlý zdroj informací, vzniklý na základě šetření poválečných bezpečnostních orgánů a Mimořádných lidových soudů Praha a Chrudim. Spis je tvořen výslechovými protokoly přeživších spolupracovníků parašutistů SILVER A, jejich nejbližších příbuzných, či rodičů Krupkových. Výpovědi dokumentující válečnou činnost obou manželů a dalších účastníků odboje se staly výchozími informačními zdroji pro většinu autorů zabývajících se po válce činností desantu SILVER A. Mimo protokoly těchto lidí je spis tvořen výslechy některých zajištěných členů gestapa (B. Winter, Hubert Hanauske¹⁹, Ludvík Schulze²⁰) a

¹⁸ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 68/41 – Václav Krupka, Hana Krupková.

¹⁹ Hubert Hanauske se narodil 19. května 1900 v Kuksu. V roce 1920 nastoupil službu u československého četnictva, kde pracoval do roku 1939. Na jaře roku 1940 byl přidělen k pardubickému gestapu jako tlumočnick a zaměstnanec III. oddělení, kde zůstal do konce války. Po skončení okupace byl 21. května 1945 zatčen ve svém rodném Kuksu a vyslýchán orgány OBZ. MLS v Chrudimi ho odsoudil k trestu smrti, který byl vykonán 10.

jejich konfidentů, úředními záznamy státních orgánů a svědků popisujících působení H. Krupkové v jinonické Waltrovce. Dále obsahuje svědectví lidí, kteří byli napojeni přímo na manžele Krupkovi a nebyli v souvislosti s odhalením sítě spolupracovníků dopadeni.

Studium obsahu spisů jsem si pro jejich velký rozsah pracovní rozdělení na tři části. V první jsem sledoval spolupráci obou manželů s parašutisty, následné zatčení a věznění na gestapu. Druhá část sledovala výpovědi svědků, kteří byli internováni s V. Krupkou v koncentračním táboře. Ti vypovídali o jeho životě, pracovní morálce v tomto zařízení a s H. Krupkovou neměli nic společného. V poslední části jsem se již zaměřil pouze na osobu paní Krupkové a skutečnosti, které vyplývaly z jejího nasazení ve Waltrovce. Na řadu přišla svědectví spolupracovníků, milence či jejího řídicího orgánu gestapáka Wintera. Vyvrcholením byl zápis ze soudního jednání, kde byla 3. ledna 1947 odsouzena.

Při studiu tohoto pramene bylo nutno brát zřetel na to, že jednotlivé spisy vznikaly na základě vyšetřování válečného zločinu. V poválečné době, kdy se každý chtěl mstít svým utiskovatelům a jejich pomahačům, probíhaly první výslechy obou manželů. Zprvu se jim dával za vinu podíl na vyzrazení pardubické sítě odboje, vypálení Lidic a Ležáků. Většina předních svědků odbojových událostí byla mrtvá, zatčení příslušníci gestapa si pro zmírnění trestu „vymýšleli pohádky“, pováleční vyšetřovatelé vyšli z nacistických věznic se s nikým příliš „nepárali“ a pozůstalí chtěli za každou cenu znát viníky jejich rodinného neštěstí. Pravda jako taková se pod vlivem emocí a neprofesionálně vedených výslechů či celého vyšetřování dostala často až na druhou kolej. V případě manželů Krupkových je to patrné již z prvních výslechů, které byly vedeny dosti tvrdým způsobem za účelem prokázat jim vinu na vyzrazení konspirační sítě kolem SILVER A za každou cenu. Jestli byli vinni či ne prozatím řešit nebudeme. Stačí říci, že většina svědectví označující je za hlavní viníky zatýkání na Pardubicku, nemá valnou cenu. Ve výpovědích přeživších svědků či zachycených gestapáků,

prosince 1945. (Tamtéž, sign. LS 985/46 Hubert Hanauske.; NĚMEČEK, Jan. Příslušníci pardubického gestapa I.: Hubert Hanauske. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1991, č. 1, s. 201-203.)

²⁰ Ludvík Schulz se narodil 2. září 1907 ve Frýdku. V letech 1928 – 1930 sloužil v československé armádě. Do roku 1941 pracoval jako řidič u státních autobusů v Pardubicích. V květnu téhož roku nastoupil jako řidič k pardubickému gestapu. V této funkci působil až do listopadu 1942, kdy byl přeřazen jako tlumočnický k výslechům. V srpnu 1943 působil u hlídkové služby v italské Veroně, která prováděla dozor nad zatčenými členy italské vlády (mj. hraběte Ciana). V lednu 1944 se vrátil zpět do Pardubic. Téhož roku v květnu byl po konfliktu se svým nadřízeným přeřazen ke kladenskému gestapu. Odtud se vrátil v listopadu 1944 zpět na pardubickou službu a posléze se stal členem tzv. Jagdkomanda v Poličce určenému k vyhledávání a likvidaci partyzánů. Na začátku května se vrátil zpět do Pardubic a odtud dne 8. května 1945 uprchl spolu s ostatními členy pardubického gestapa. Dopaden byl v noci z 11. na 12. června 1945. Ve dnech 19. – 21. prosince 1946 byl odsouzen před MLS v Chrudimi (kde mu byla prokázána jednoznačná vina na několika vraždách a dalších zločinech) k trestu smrti. Popraven byl 21. prosince 1946. (Tamtéž, sign. LS 994/46 Ludvík Schulz; NĚMEČEK, Jan. Příslušníci pardubického gestapa IV: Ludvík Schulz. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1996, č. 5, s. 209-212.)

se neustále objevují věty typu: „z doslechu od jiných, jsem se dozvěděl (...), obviněné jsem neměl ve svém referátu (...) slyšel jsem (...) domnívám se (...) je možné, že“²¹ apod., čili nešlo o přímé svědky, ale o tzv. svědectví z druhé ruky, což ovšem vyplývalo z výše uvedeného faktu, že většina přímých spolupracovníků SILVER A okupaci nepřežila. Nejvíc se tedy dozvíme pouze z protokolů obou manželů. Ti nevěděli, co vše se ze spisů gestapa zachovalo. Přesto si mohli, jak později uvidíme leccos vymyslet, aniž by jim to bylo prokázáno. Stačí provést komparaci výpovědí H. Krupkové po válce a o několik let později pro StB. Konkrétně se jedná o údaje, které před poválečnými vyšetřujícími orgány zatajila, jelikož by jí v soudním řízení mohly uškodit. V jejím osobním svazku s archivním číslem 526001 vzniklým v roce 1953 (ukončen v roce 1964) za jejího působení u StB, jsou některé skutečnosti a fakta rozkryta. V rozsáhlém protokolu zde Krupková popisuje svůj život před válkou, seznámení se svým manželem, svoji odbojovou činnost, výslechy a věznění na gestapu, práci ve Waltrovce, poválečný život, rozvod s manželem, narození dítěte, útěk za hranice a následnou spolupráci s StB. Mimoto obsahuje tento pramen vázací návrh Krupkové, výpovědi některých řídicích orgánů a důležitá fakta vyplývající z její aktivní spolupráce, díky kterým můžeme monitorovat její cestu v útvech StB. Nedostatkem je pouze to, že se ve svazku nedochovaly agenturní zprávy, které by pomohly důkladně rozkrýt veškerou její zpravodajskou činnost.²²

Velice důležitými mohly být také spisy, které vedla StB na Václava Krupku. Ten vždy tvrdil, že si s komunistickým represivním aparátem aktivně nezadal. Záhadou tedy zůstávají dva skartované agenturní svazky, které byly na jeho osobu vedeny. První byl vytvořen Hlavní správou vojenské kontrarozvědky. Dne 10. června 1956 byl převeden pod archivní číslo 1548. Tento svazek pod krycím jménem „Míša“ byl bohužel dne 21. července 1963 skartován. Druhý svazek v **kategorii tajný spolupracovník** vedla II. správa SNB pod registračním číslem 4525. Dne 24. prosince 1964 byl převeden pod archivní číslo 589647. I tento svazek pod krycím jménem „Míša“ byl dne 13. listopadu 1984 skartován.²³

Jediným dochovaným pramenem z ABSMV, ve kterém figuruje osoba V. Krupky je vyšetřovací spis V-5658. Tato archiválie vznikla po jeho zatčení v létě 1950, tedy v době, kdy probíhal tzv. boj proti třídnímu nepříteli. Bývalý spolupracovník západního odboje byl

²¹ Nerelevantní výpovědi svědků o vině Krupkových např.: SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Josefa Mládka z 5. srpna 1945, s. 48.; Tamtéž, výpověď Josefa Tyce ze 4. srpna 1945, s. 49.; Tamtéž, výpověď Josefa Klepáče z 6. srpna 1945, s. 53.

²²K paní H. Krupkové byl veden svazek pod registračním číslem 1667. Do archivu převeden pod archivním číslem 2596, **kategorie tajný spolupracovník, krycí jméno „Jana“**. Svazek byl následně převeden do Statisticko-evidenčního odboru II. správy SNB, nejprve pod reg. číslem 770 a následně archivován pod a. č. 526 001.

²³ Dle oficiální odpovědi z ABSMV autorovi dne 26. ledna 2011.

v hledáčku komunistických státních orgánů (ačkoliv je v jeho kolonce u politické příslušnosti doložka: „V dubnu 1948 podal přihlášku do KSČ, prověřen jako kandidát na 2 roky“²⁴). Krupka čelil několika obviněním, které vznesla vojenská prokuratura. Zejména ke lživě uvedené spolupráci s komunistickým odbojem v Hradci Králové za okupace, včasné neoznámení plánu útěku jeho bývalé manželky H. Krupkové za hranice apod. U výslechu byl dotazován na některé záležitosti vztahující se k jeho odbojové činnosti a životě po válce. K zodpovězení otázek si vyšetřovatelé pozvali také několik svědků (jeho bratrance, milenku), kteří měli uvést na „pravou míru“ to, co si v poválečném vyšetřování Krupka popřípadě oni vymysleli, aby ho kryli. Bohužel z celého vyšetřovacího spisu není zcela zřejmé, které události v protokolech byly vyšetřovateli předem připraveny s cílem vynutit si přiznání viny a které záležitosti byly svědky sděleny po válce opravdu lživě. Např. byl Krupka uznán vinným, že neoznámil plánovaný útek Krupkové do zahraničí, přičemž věděl, že jeho bývalá manželka díky své „dobrodružné povaze“ bude zcela jistě pracovat pro cizí bezpečnostní službu. Taktéž neoznámil svědectví dvou žen, které jí viděly po útěku v Praze (dle vyšetřovatelů se tedy musela vrátit ilegálně jako špiónka). Československé státní orgány přitom měly Krupkovou již dávno ve svých řadách a jednoznačně věděly, že uvedené obvinění je naprosto smyšlené. Také v případě popisu činnosti některých osob se ve výpovědích objevují slovní obraty typu: „byl zuřivým národním socialistou“ apod. Naproti tomu si zase bratranec V. Krupky se vši pravděpodobností vymyslel některé záležitosti ohledně smrti kpt. A. Bartoše (a teprve v roce 1950 to přiznal).²⁵ Tento pramen tedy přináší některé dílčí poznatky (zejména o životě Krupky a jeho v té době již bývalé manželky H. Krupkové po válce), avšak některé jeho části působí velice nevěrohodně a je nutné k nim přistupovat velmi opatrně.²⁶

Dochované svazky StB mi pomohly podívat se na H. Krupkovou a jejího manžela také z jiného úhlu pohledu, než tomu bylo u autorů čerpajících pouze z Krupkových pamětí a informací z fondu MLS Chrudim. Proto tyto materiály považuji, i přes výše zmíněné výtky, za velice důležité!

3. 2. Literatura

Literatura, o kterou jsem se v práci opíral, se týká především válečného období a problematiky parašutistů vyslaných naší exilovou vládou. Nejvíce mě zajímala díla věnující se zejména tzv. první vlně těchto „pararojů“ vysílaných k nám v operačním období jaro 1941

²⁴ ABSMV, vyšetřovací spis a. č. V – 5658, Václav Krupka, s. 3.

²⁵ Tamtéž, rozsudek z 15. listopadu 1950, s. 187-191.

²⁶ Závěr tohoto spisu tvoří protokoly manželů Krupkových a některých svědků jejich odbojové činnosti sepsané po válce před OBZ, tedy totožné se spisy v SOA Zámorsk. (Tamtéž, s. 69-184.)

až jaro 1942 (někteří autoři dávají začátek tohoto období až od podzimu 1941, přičemž nezahrnují neúspěšný výsadek BENJAMIN²⁷ uskutečněný 16. dubna 1941). Na československé území bylo v této době vysazeno celkem 12 skupin, v nichž bylo 27 parašutistů.²⁸

Jednou z nich byl i zpravodajský výsadek SILVER A. Monografie, která by přiblížila problematiku tohoto desantu v plné jeho šíři, vydána nebyla. Za základní proto považují zejména práce historiků Zdeňka Jelínka, Čestmíra Amorta, Františka Ťopka (jeho dílo je bohužel silně poznamenáno komunistickou ideologií, v roce 1968 bylo zakázáno další vydávání a povoleno nebylo ani v období tzv. normalizace), či nově vydané publikace Pavlíny Nývltové a Vojtěcha Kyncla. Dále díla publicistů Jaroslava Andrejse (či pod pseudonymem Drejs) a Miroslava Ivanova. Nezastupitelné jsou také práce badatelů Karla Jičínského či Jaroslava Čvančary.²⁹

Všichni výše zmínění autoři se ve svých pracích zabývají problematikou SILVER A a jejich pardubických spolupracovníků, přičemž každá z nich rozebírá činnost Bartošovy skupiny z různé perspektivy. Zatímco Andrejsovy, Ivanovovy či Amortovy práce se snaží spíše čerpat podklady pro nalezení informací v souvislosti s atentátem na Heydricha, ostatní autoři rozebírají především činnost jednotlivých parašutistů SILVER A a jejich napojení na domácí odboj.

Za nejlepší a faktograficky nejrozsáhlejší považují publikaci dr. Z. Jelínka. Jedná se o jeho dílo „Operace Silver A“, které vyšlo poprvé v roce 1984 v Kolíně. Mimo vlastního textu

²⁷ Operace BENJAMIN byla první akcí Zvláštního oddělení D, II. odboru MNO ve spolupráci s britskou SOE. Výsadek byl tvořen jediným parašutistou rt. Otmarem Riedlem. Operace byla provedena v noci 16. dubna 1941. Kvůli chybě pilota byl parašutista místo u Prahy vysazen až u Landecku v rakouských Alpách a svůj úkol nemohl splnit. (ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha, 1991, s. 62-65 ISBN 51-708-91.)

²⁸ Jednalo se o skupiny: zpravodajské – SILVER A, ZINC; spojovací – PERCENTAGE, SILVER B, STEEL; diverzně sabotážní – OUT DISTANCE, BIVOUAC, BIOSCOP, INTRANSITIVE; kurýrní – BENJAMIN; teroristické – ANTHROPOID, TIN. (Tamtéž, s. 59.)

²⁹ JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1984. Včetně obsáhlé dokumentární přílohy.; JELÍNEK, Z. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy. ISBN 80-206-0112-0.; AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965.; ŤOPEK, F. *Údolí výstrahy*. Pardubice, 1960.; NÝVLTOVÁ, Pavlína. *Příběh odvahy a zrady: Jiří Potůček- Tolar radista desantu SILVER A*. Červený Kostelec, 2007. ISBN 978-80-86818-40-5.; KYNCL, V. *Ležáci – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008. ISBN 978-80-86559-96-4.; DREJS, Jan. *Za Heydrichem stín*. Praha, 1947.; ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti*. Brno 1997. ISBN 80-7217-011-2; IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982. IVANOV, Miroslav. *Nejen černé uniformy: Monology o atentátu na Reinharda Heydricha*. Praha, 1963.; IVANOV, Miroslav. *Atentát na Reinharda Heydricha*. Doplněné vydání. Praha, 1996. ISBN 80-85819-49-X.; JIČÍNSKÝ, Karel. *Zámeček: Historie národního odboje za heydrichiády na Pardubicku*. 3. rozšířené vydání. Pardubice, 1989.; ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003. ISBN 80-86274-55-1.

obsahovala tato verze ještě edici 18 kusů dokumentů (archiválií, vzpomínek). Osmá část z této edice byla věnována pamětem V. Krupky zapsaných autorem v roce 1953. Druhá verze této knihy, rozšířená o „vyčerpávající“ poznámkový aparát vyšla v roce 1992. Edice dokumentů z ní byla vypuštěna. V obou dílech jsou dopodrobna vylíčeny osudy parašutistů SILVER A na našem území, jejich zapojení do odboje (jak regionálního, tak celonárodního) s popisem jejich zpravodajské činnosti. Méně prostoru je věnováno některým dílčím, přesto nezanedbatelným otázkám např.: formování této skupiny v Anglii, nalezení tzv. Bartošova deníku apod. I přes tyto výhrady se však jedná o dílo zásadního významu, bez jehož znalosti se do problematiky pardubického odboje těžko proniká.³⁰

Méně zdařilé, přesto nezastupitelné jsou práce autorů Č. Amorta a M. Ivanova, zabývající se československým odbojem od r. 1939 do r. 1942, zejména pak okolnostmi a provedením atentátu na Heydricha včetně situace po něm. Bohužel oba autoři čerpali ve výše citovaných dílech ze vzpomínek nespolehlivých pamětníků, zvláště pak Ladislava Vaňka³¹, který si po válce ne zcela oprávněně přisvojil roli předního odbojového pracovníka. Č. Amort ve své „*Heydrichiádě*“ například nekriticky přebíral Vaňkovo svědectví ohledně známé depeše o odvolání atentátu ze 4. května 1942, kterou údajně sám Vaněk redigoval a která do Londýna nikdy nedošla (viz. níže).³²

Další z autorů pokračující ve štafetě nekriticky přejímající Vaňkovy nesmysly byl bohužel i čtenářsky oblíbený M. Ivanov. Zejména v díle „*Nejen černé uniformy*“ z roku 1963. Výpovědi Vaňka jsou v kapitolách vedeny jako „Monology profesora chemie“. V roce 1965

³⁰ Recenze na Jelínkovu publikaci z r. 1992 viz.: NĚMEČEK, Jan. K historii paraskupiny SILVER A. In: *Historie a vojenství*, 1994/XLIII, č. 1, s. 177-178.

³¹ Ladislav Vaněk se narodil 19. června 1906. Před válkou byl středoškolským učitelem chemie a tělesné výchovy na brněnském gymnáziu. Za války se stal členem „Náčelnictva československé obce sokolské“. Po rozsáhlém zatýkání v období prvního stanného práva se stal hlavou zbytku sokolské skupiny známé též jako Obec sokolská v odboji (OSVO), později přejmenované na JINDRA. Dodnes rozporuplná osoba domácího odboje. Jeho paměti v souvislosti s atentátem na Heydricha jsou směsí polopravd a mýtů, kterými se bohužel nechali ovlivnit autoři zabývající se tématem atentátu a skupiny ANTHROPOID. Vaněk byl podruhé zatčen gestapem 4. září 1942 (poprvé zadržen v roce 1940 a následně propuštěn). Pro záchranu života se dal do jeho služeb, přičemž usvědčil řadu svých bývalých spolupracovníků, kteří skončili na popravišti či v plynových komorách. V květnu 1945 převzal správu Petschkova paláce, sídla pražského gestapa a sovětské SMERŠ vydal přední válečné zločince z řad jeho zaměstnanců (např. dr. Weidermanna, Leimera, Abendschöna, Galla, Nachtmanna aj.) čímž se zbavil nepohodlných svědků. V padesátých letech působil v řadách StB pod krycím označením „Horský“. Zemřel 5. října 1993. (ČVANČARA, Jaroslav. *Zjeviště na popravišti. Příběh herečky Anny Čalounové-Letenské*, s. 106, [online] [2010-8-16].

URL: <<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad0902/101-115.pdf>>. ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 56. ISBN 80-86274-55-1.)

³² AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965, s. 32 – 37.; Kritické ohlasy k tomuto dílu byly na domácí scéně publikovány zejména po roce 1989, viz.: ŠOLC, Jiří. Studie a články: Operace Anthropoid. In: *Historie a vojenství*, 1992, č. 2, s. 37– 39.

již začal autor tušit, že jeho nejspolehlivější pamětník není tím, za koho se vydává. Postupem času Ivanov získával stále více informací o tom, že Vaněk byl od září 1942 velmi výkonným konfidentem gestapa a posléze i agentem StB. Jeho plného usvědčení se i díky přispění Ivanova dostalo až po roce 1989. Výše zmíněný konflikt uvádím zejména proto, abych zdůraznil problematičnost výpovědí pamětníků a interpretace jejich vzpomínek. Zvláště když část mojí práce staví na pamětech V. Krupky a jejich zápisu výše zmíněnými badateli.³³

Velice důležité jsou avizované vzpomínky V. Krupky. Svůj příběh vylíčil v několika verzích psaných v rozmezí 50. až počátku 90. let. Čerpali z nich všichni výše zmiňovaní autoři. Ve své práci jsem použil zejména poslední redakci Krupkových pamětí otištěnou počátkem 90. let ve sborníku „*Historie a vojenství*“ (HaV), dále pak vzpomínky z dokumentární přílohy přiložené k Jelínkové „*Operaci Silver A*“ (1984). Nápomocny byly také zápisy těchto vzpomínek v knihách M. Ivanova. Předem je nutné upozornit, že všechny verze Krupkových pamětí se v jednotlivostech liší a pro pravdivý popis událostí je často nutná velice důkladná komparace všech jejich redakcí.

Dále jsem čerpal informace od autorů věnující se skupině kpt. A. Bartoše v kontextu s vypálením osady Ležáky. Zejména pak novější práci V. Kyncla. Autor se držel archivních pramenů nejen z archivních fondů uložených v českých archivech. Působení SILVER A sleduje v kontextu jejího vlivu na vypálení osady Ležáky. Velice podnětné byly kapitoly snažící se popsat fungování ležácké odbojové skupiny ČENDA, pardubické venkovní úřadovny gestapa, organizací spolupracujících na Pardubicku s Němci např. Árijské pracovní fronty apod. Jeho finální závěry dokumentující zatýkání spolupracovníků SILVER A a následnou exekuci ležáckých obyvatel považuji za velmi dobré.³⁴

Díličí informace jsem použil ze vzpomínek SS-Obersturmführera Heinze Pannwitze³⁵, který byl v roce 1942 šéfem zvláštní komise vyšetřující atentát na Heydricha. Tento muž

³³ K problematice Vaněk – Ivanov viz.: IVANOV, Miroslav. *Atentát na Reinharda Heydricha*. Doplněné vydání. Praha, 1996, s. 463 – 478. ISBN 80-85819-49-X.; srov. ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti*. Brno, 1997, s. 345-357. ISBN 80-7217-011-2.; Výpovědi Vaňka po jeho zatčení gestapem 4. září 1942 viz.: KOKOŠKA, Stanislav. K osudům vzkazu prezidenta Beneše do vlasti z 26. 11. 1941: Výpověď Ladislava Vaňka na brněnském gestapu. In: *Historie a vojenství*, 1996, č. 5, s. 111-131.; Pro zajímavost ještě uvádím, že také M. Ivanov figuruje v záznamech StB pod krycím označením „Adne“ (svazek zaveden dne 8. února 1965 při 1. zvláštním oddělení KS MV Praha, reg. č. 15065).

³⁴ KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008. ISBN 978-80-86559-96-4.

³⁵ SS-Hauptsturmführer Heinz Pannwitz se narodil 8. července 1901. V letech 1925-1931 byl soustružníkem v Magdeburgu. Po službě v armádě nastoupil k policii. Od roku 1937 byl členem NSDAP a v roce 1939 se stal členem SS. V tomtéž roce byl převelen ke gestapu do Prahy. Byl považován za velmi schopného kriminalistu. Po atentátu na Heydricha byl jmenován do čela zvláštní vyšetřovací komise. Po skončení pátrání po pachatelích psal

vypracoval po svém návratu ze sovětského zajetí dvě zprávy o období heydrichiády. První jedenáctistránkovou sepsal v roce 1951. Druhou čtyřicetistránkovou v roce 1959. Tato druhá zpráva byla zveřejněna českým novinářem Stanislavem Bertonem žijícím v australském exilu.³⁶

Velice důležitá data jsem čerpal z periodika „Zprávy Klubu přátel Pardubicka“ (ZKPP, 1967 - 2010), zabývající se historickými i současnými událostmi na Pardubicku (zpravodaj stále vychází). V některých číslech byly detailní informace přibližující parašutisty SILVER A a jejich nejbližší spolupracovníky. Jedná se zejména o články Karla Gottwalda, Jiřího Kotyka, Karla Jičínského a Miroslava Vostatka. Informace těchto autorů se vyznačují důležitou erudicí a zaujetím tématem. V ostatních případech je nutný velmi kritický přístup při přejímání informací, jelikož články poskytují sami čtenáři při minimálních korekcích redakce.

Z historických periodik jmenuji: „*Historii a vojenství*“ (HaV) a „*Východočeský sborník historický*“ (VČSH). Nejdůležitějšími z obou periodik byly informace týkající se podrobností o provozu radiostanice „Libuše“. V HaV to byly články Vítězslava Hanáka, zabývající se všeobecnou organizací radiového spojení mezi československým odbojem a londýnskou exilovou vládou včetně technické dimenze celého provozu. Ve VČSH se tentýž autor zabýval konkrétním radioprovozem „Libuše“. Nemálo užitečnou byla i edice odvyšlaných a přijatých depeší zmíněnou vysílačkou, zpracovaných dr. Janem Němečkem.³⁷

Informace týkající se období po komunistickém převratu v únoru 1948 a fungování StB v následujících letech jsem čerpal zejména od historiků Karla Kaplana, Jiřího Kotyka (články v ZKKP), Martina Pulce (články ve sborníku „*Securitas imperii*“) a historičky Jiřiny Dvořákové. Od posledně jmenované doporučuji její práci „*Vývoj Státní bezpečnosti v letech*

podklady pro vypracování tzv. Závěrečné zprávy o atentátu. V druhé polovině roku se nechal převelet na východní frontu, ze které se vrátil v lednu 1943 k berlínskému gestapu. Svoje nabyté zpravodajské zkušenosti využil k radiovým protihrámkám s Hlavní rozvědnou Rudé armády. Taktéž úspěšně potíral činnost sovětské špiónážní sítě známé jako Rudá kapela. Když poznal, že Německo válku prohrálo, dal se do služeb SSSR. V polovině padesátých let byl předán do SRN, kde pracoval pro Spolkový úřad pro utečence. Zemřel v roce 1975. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 175-176. ISBN 80-86274-55-1.)

³⁶ PANNWITZ, Heinz. *Atentát na Heydricha*. Přeložil a poznámkami opatřil Stanislav Berton. Roseville, 1986.

³⁷ HANÁK, Vítězslav. Organizace radiového spojení s paraskupinami zpravodajského odboru londýnského MNO v letech 1941 – 1945. In: *Historie a vojenství*, 1996, XLV, č. 4, s. 116-155.; Provoz vysílačky „Libuše“ viz.: HANÁK, Vítězslav. Radiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček I. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1996, č. 5, s. 213 – 240.; HANÁK, Vítězslav. Radiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček II. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1997, č. 6, s. 213 – 241.; Obsah depeší v příspěvcích pana dr. Němečka: NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn I: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 9. 1. – 15. 4. 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1993, č. 3, s. 299 – 350.; NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn II: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 16. dubna – 5. srpna 1942. In: *Východočeský sborník historický*, Pardubice, 1994, č. 4, s. 213 – 260.

1945 – 1953“. Autorka velmi dobře a srozumitelně rozebírá složité fungování a strukturu poválečných československých bezpečnostních orgánů (StB, SNB, OBZ, ZOB). Součástí publikace je také rozsáhlá část obsahující přílohy se schémata organizačního členění jednotlivých útvarů StB v rámci Ministerstva vnitra a posléze Ministerstva národní bezpečnosti.³⁸

Tento přehled pramenů a literatury byl čistě orientační. V každé kapitole bude v příslušných pasážích přesně určen zdroj, ze kterého jsem čerpal informace, spolu s výpisem všech bibliografických údajů na konci práce. V textu práce se často vyskytují přímé citace z pramenů a literatury, které jsou uváděny kurzivou se zachováním stylistiky i slovosledu (opraveny byly pouze pravopisné chyby). Veškerá tučná zvýraznění byla dodělána autorem. Poznámky do kurzivního textu jsou psány normálním písmem v závorce s uvedením pozn. – aut.

Nyní se tedy vydám po stopách, kterými se ubíral osud Hany Zýkové – Krupkové. Hned zpočátku je třeba říci, že to bude velmi svízelná cesta. Popsat chování člověka bez přímé interakce s jeho osobou je samo o sobě obtížné. Navíc zde budu hovořit o jednání ženy na pozadí složitých a těžkých událostí, které jsem osobně nezažil a nemám s nimi přímou zkušenost, jež by mně mohla napovědět vnitřní důvody, které ji vedly k danému způsobu chování v té či oné situaci. Tohoto úskalí jsem si vědom. V celé práci se tedy budu snažit držet faktů, které jsem nashromáždil studiem rozsáhlého pramenného materiálu a literatury. Je pochopitelné, že se žádný autor nikdy nevyhne osobním hodnotícím soudům a různým hypotézám. Pokud se v určitých pasážích moje práce dostane do této roviny, bude vždy popsáno, z čeho jsem při kladení hypotézy vycházel a kam směřuji. Čtenáři se přitom pokusím navrhnout i jiné varianty, ke kterým se může přiklonit, nebo je zavrhnout. Takto nastavené kladení otázek a odpovědí pomůže otevřít nové obzory a podívat se na téma lidí, jejichž osud ovlivnily totalitní režimy také z jiného úhlu pohledu, než tomu bylo doposud.

³⁸ KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: Státní bezpečnost 1948-1956*. Brno, 1999. ISBN 80-7239-024-4.; KOTYK, Jiří. Neobjasněná úmrtí L. Krátký – Z. Fryč: tragédie mládí 50. let. In: *AB – Zet Pardubicka – Klub přátel Pardubicka*, 2009, sešit č. 50, s. 2-40.; KOTYK, Jiří. Pardubické nezákonné procesy 1948 - 1952. In: *AB – Zet Pardubicka, Klubu přátel Pardubicka*, 1998, sešit č. 6, s. 4-31.; PULEC, Martin. Agenturní činnost Mileny Markové. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice bezpečnostních služeb*. Praha, 2001, č. 7, s. 252-285. ISBN 80-85821-93-1.; PULEC, Martin. Příspěvek k pozadí „pardubických procesů“. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice 50. let*. Praha, 2005, č. 12, s. 133-171. ISBN 80-86621-17-0. DVOŘÁKOVÁ, Jiřina. *Státní bezpečnost v letech 1945-1953: (Organizační vývoj zpravodajských a státně bezpečnostních složek)*. Praha, 2007. ISBN 978-80-86621-27-2.

4) Hana Zýková - Krupková

Hana Zýková se narodila 31. srpna 1921 v Chotěboři jako jediná dcera Karla Zýky a Marie Zýkové (rozené Klosové).³⁹ Její rodina pocházela z maloměšťáckého prostředí a ke svatbě rodičů došlo v roce 1920. Tatínek Krupkové pracoval u svého otce v chotěbořské koželužně. Kvůli rozporům s nevlastním otcem židovské národnosti Oto Katzem opustil Zýka zaměstnání a přestěhoval se i s rodinou do Nového Bydžova, kde působil jako obchodní vedoucí prodejny Baťa. Zde začala Hana chodit prvním rokem do obecné školy. Po roce bydlení v Novém Bydžově se rodiče v roce 1927 rozvedli a Hana se i s matkou přestěhovala do Pardubic k prarodičům Klosovým, kde pokračovala v základní školní docházce.

Po dokončení obecné školy začala chodit v roce 1932 na gymnázium. V tomto roce se její matka 15. října znovu provdala za ing. Pavla Švagerku, který byl přednostou technického telegrafního úřadu v Užhorodě. Po svém sňatku se M. Klosová - Švagerková odstěhovala do Užhorodu za svým manželem a Hanu nechala v Pardubicích u svých rodičů - Marie Klosové a bývalého řídícího učitele Václava Klose. Svoji dceru viděla pouze o prázdninách či svátcích, když za ní Hana přijela na návštěvu.

Na gymnáziu H. Krupková ve třetím ročníku propadla z německého jazyka a čtvrtý ročník musela absolvovat na měšťanské škole. Dále pokračovala ve dvouletém studiu na veřejné obchodní škole v Pardubicích. Po ukončení vzdělání v roce 1939 chtěla nastoupit do zaměstnání. Mezitím se však její matka s manželem v roce 1937 vrátili do Pardubic a celou věc jí rozmluvili. Místo práce šla Hana na půlroční kurs vaření do Vesny. Ještě než tento kurs dokončila, seznámila se v únoru 1940 na taneční zábavě se svým budoucím manželem V. Krupkou. Po tříměsíční známosti se spolu 15. června 1940 vzali a přestěhovali se do společného bytu v Pernerově ulici č. p. 1607 v Pardubicích. Krupka v té době pracoval jako

³⁹ Prakticky ve všech pramenech, se kterými jsem pracoval, je dívčí jméno Zýková nějakým způsobem komoleno. Je možné se setkat s Hanou Zikovou, Zíkovou či Zykovou. V práci je používáno příjmení ZÝKOVÁ. Usuzuji tak z první poválečné výpovědi, kterou si Krupková musela sama psát na stroji. V záhlaví je napsáno Hana Zýková. Také Jaroslav Čvančara ve svých dílech uvádí její dívčí jméno jako Zýková. (SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945.; ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 66. ISBN 80-86274-55-1.); Naproti tomu jeden z pamětníků hovořil ve svém článku pro Zprávy Klubu přátel Pardubicka o Krupkové jako o Haně Zikové (MADĚRA, Miroslav. O Haně Zikové – Krupkové očima pamětníka. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2000, XXXV, s. 160-162.)

zaměstnanec Východočeského elektrárenského svazu (VČEZ), zatímco jeho nová žena vedla domácnost.⁴⁰

4. 1. Partnerské vztahy H. Krupkové v období jejího dospívání

„Krásná na fotografiích, její půvab je ve skutečnosti daleko pronikavější, dráždivější, až osudový. Má zvláštní kouzlo. Vejde- a ostatní ženy jakoby náhle přestaly existovat...“⁴¹

Hana Zýková byla mezi muži vyhledávána pro svou krásu. Je těžké určit, do jaké míry byly její styky s opačným pohlavím před svatbou vážné. Zda šlo pouze o první romantické dívčí lásky či měly tyto vztahy hlubší rozměr, zůstane otázkou. Jisté je, že v pozdějších letech si Hana začala uvědomovat svoji krásu a výhody z toho plynoucí. Čím více byla starší a zkušenější, tím více věděla jak zapůsobit na muže, aby docílila svého. Můžeme tak soudit z jejích výpovědí, ve kterých popisuje svoje vztahy k mužům pražského gestapa, vedoucímu chrudimské donucovací pracovny jistému Alexandrovi či její intimní styky se svým řídicím orgánem mjr. Josefem Richtermem v době působení u StB. O těchto vztazích a osobách v nich figurujících bude pojednáno níže v příslušných kapitolách.

Do jaké míry si tedy matkou a otcem nehlídaná dívka osvojovala své návyky a formovala svoji osobnost před svým sňatkem, zůstane otázkou. Její povahu v době války charakterizoval jeden z jejích milenců takto: **„Ona byla zvláštní žena obětavá, na jedné straně prchlá, sentimentální, na druhé straně tvrdá a bylo těžké se v ní vyznat.“⁴²** Tedy něco málo k povaze paní Krupkové v pozdější době.

Nyní se vrátíme zpět do období jejího mládí. Hana byla světlokaštanová krásko se zvláštním výrazem a muži o ni jevili zájem. Z pramenů víme o třech známotech, které měla před svojí svatbou.

Prvním mužem, se kterým měla přátelský poměr, byl por. Rudolf Vařečka z Pardubic, který sloužil u 8. dragounského pluku. Po dobu půl roku 1936 se spolu scházeli bez vědomí rodičů Krupkové. Dalším partnerem za svobodna byl opět voják, Emil Foitenz z Brna, který sloužil na letišti v Pardubicích. S ním se Hana seznámila náhodou někdy v roce 1938 a chodili spolu

⁴⁰ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka. a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 119-120.; SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Marie Švagerkové z 10. července 1945, s. 160.

⁴¹ ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt III: Československý odboj a nacistická okupační moc 1943 – 1945*. Praha, 2008, s. 44. ISBN 978-80-86274-77-5.

⁴² SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Juliuse Schimmera z 25. února 1946, s. 218b.

do 4. května 1939, kdy emigroval přes Polsko do zahraničí, kde sloužil u cizinecké legie. Do vypuknutí války s Francií od něho dostávala dopisy.

Před sňatkem ještě stihla mít známost s Milošem Srbem, továrníkem z Prahy a pozdějším odbojovým spolupracovníkem, od kterého vozila zpravodajské zprávy z Prahy. Se Srbem prožila v Praze den atentátu na Heydricha (27. května 1942), po němž následovaly represe německých orgánů proti atentátníkům. Srb byl jedním z těch, kteří přežili válečné události. Po válce byl vyšetřován státními orgány ve věci manželů Krupkových. Jeho svědectví bylo pro oba manžele vcelku příznivé. O jeho osobě se ještě zmíním v následujících kapitolách. Posledním z této řady mužů byl V. Krupka, kterého si Hana vzala za manžela.⁴³

4. 2. Václav Krupka

Václav Krupka se narodil 6. května 1914 v Novém Bydžově. Jeho otec pplk. jezdeckta Václav Krupka byl československý legionář vyznamenaný válečným křížem. Krupkova matka se jmenovala Františka Krupková.⁴⁴

Obecnou školu vychodil Krupka v Novém Bydžově a Postoloprtech, kde byl jeho otec velitelem tamní vojenské posádky. Díky svým rodičům byl vychováván ve vlasteneckém duchu. Již odmala byl členem Junáka a Sokola. Po absolvování pěti tříd obecné školy nastoupil na reálku do Loun a po přeložení otce do Pardubic dokončil svá studia na zdejší reálce. V té době bydlel společně s rodiči v Dašicích u Pardubic. V březnu roku 1929 se rodičům narodila sestra Blažena Krupková.

Po maturitě v roce 1934 nastoupil v osmnácti letech vojenskou službu a absolvoval kurz pro důstojníky jezdeckta v Pardubicích. Po absolvování školy byl převelen do Staré Boleslavi a odtud šel do Vojenské akademie v Hranicích na Moravě. Zde strávil dva roky a v roce 1937 byl vyřazen jako poslední absolvent dvouleté školy. Během svého pobytu v Hranicích byli

⁴³ Svoje známosti před svatbou zmínila Hana Krupková ve svém životopise. (ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 122-123; Milostný poměr s Milošem Srbem ve svém životopise sepsaném v roce 1953 nevedla. Tato informace byla získána ze SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Miloše Srba z 8. února 1946, s. 183a-183b.)

⁴⁴ Pplk. jezdeckta Václav Krupka se narodil 28. srpna 1888 ve Veselici, okres Mladá Boleslav. Jako voják československých legií prodělal sibiřskou anabázi a účastnil se mimo jiné bitvy u Zborova. Po návratu do vlasti bojoval v roce 1919 na Slovensku proti maďarským oddílům Běly Kuna. V roce 1929 byl přeložen k 8. jezdeckému pluku do Pardubic a jmenován velitelem posádky v Dašicích. V roce 1939 navázal spojení s plk. gšt. Josefem Taclem, jedním z velitelů vojenské odbojové skupiny Obrany národa ve východních Čechách. Dne 18. června byl se svojí ženou zatčen gestapem. Od 3. září 1943 do 11. dubna 1945 byl vězněn v koncentračním táboře Buchenwald. Zemřel 18. července 1952. Františka Krupková rozená Benešová se narodila 19. února 1889 v Novém Bydžově. Zahynula 18. dubna 1945 v koncentračním táboře Bergen – Belsen. (KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 96.)

jeho kolegy důstojníci z jednoletých kursů: Miroslav Křičenský, Václav Kindl a také Alfréd Bartoš. Ze všech jmenovaných se později stali v Anglii parašutisté (viz. níže).

Po vyřazení v Hranicích byl převelen v hodnosti poručíka k druhému jezdeckému pluku do Olomouce jako velitel čety, později eskadrony. Při svém působení v Olomouci absolvoval krátkodobý zpravodajský kurs a následně vykonal se svým kolegou Karlem Smolkou cestu do Rakouska a Itálie částečně se zpravodajskými úkoly ve Štýrském Hradci a Předalpském průsmyku. V roce 1938 působil krátce jako šifrant na zpravodajském oddělení.⁴⁵

Po druhé mobilizaci v září 1938 se ocitl s plukem na jižní Moravě u Znojma, kde očekávali nepřátelský útok. Tam ho zastihly mnichovské události. Jeho jednotka byla demobilizována až po třech týdnech a Krupka se dočkal konce druhé republiky v Hranicích na Moravě. Po rozpuštění akademie odmítl sloužit ve vládním vojsku a odešel k rodičům do Dašic. Zde vyhledal své bývalé kolegy M. Křičenského, V. Kindla a společně se rozhodli pro emigraci přes francouzské vyslanectví v Praze. Na zprávu z vyslanectví čekali na chatě u Třebechovic, kam za nimi dorazil další známý npor. Miroslav Špot. Během této doby odjel Krupka na čtrnáct dní vypomoci kamarádovi při žních. Po návratu na chatu zjistil, že jeho druhové jsou pryč. Po válce se dozvěděl, že museli odjet narychlo, a proto ho nestihli vyrozumět. Nutno podotknout, že všichni tři emigranti se v Anglii přihlásili k plnění zvláštních operací v týlu nepřítele. Václav Kindl byl velitelem výsadku INTRANSITIVE⁴⁶ a později se stal výkonným konfidentem gestapa. M. Křičenský a M. Špot byli nasazeni v operaci IRIDIUM⁴⁷.

V. Krupka tedy zůstal v protektorátu. Přes svého otce se napojil na plk. gšt. Josefa Tacla a na jeho radu se zapojil do činnosti Obrany národa (ON)⁴⁸. Jako civilní zaměstnaní dostal práci ve

⁴⁵ Karel Smolka byl Krupkovým svědkem na svatbě. Informace o Smolkovi je uvedena zejména z toho důvodu, že o něm bude později zmínka v souvislosti s telegramem nalezeným gestapem při razii v bytě manželů Krupkových.

⁴⁶ Desant INTRANSITIVE byla sabotážní a diverzní skupina ve složení npor. V. Kindl, čet. B. Grabovský, des. V. Lukašík. Jejich hlavním úkolem bylo provádění sabotáží v Čechách, především pak poškození rafinérie minerálních olejů v Kolíně. Parašutisté byli vysazeni nad ránem 29. dubna 1942. Kvůli ztrátě operačního materiálu byla skupina prakticky vyřazena z činnosti. Její velitel npor. Kindl se po zatčení v březnu 1943 stal konfidentem gestapa. (ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha, 1991, s. 91–94. ISBN 51-708-91)

⁴⁷ Desant IRIDIUM byl zpravodajskou a spojovací skupinou ve složení npor. M. Špot, npor. M. Křičenský, rt. V. Soukup a čet. B. Kobylka. Skupina se ocitla nad územím protektorátu v noci ze 14. na 15. března 1943. Kvůli špatné viditelnosti se pilot rozhodl s letadlem vrátit nazpátek, aniž byl výsadek proveden. V oblasti Mnichova byl letoun zasažen protiletadlovou obranou a v jeho troskách zahynuli všichni příslušníci desantu. Společně s nimi byli na palubě ještě parašutisté ze skupiny BRONSE, které potkal stejný osud. (Tamtéž, s. 121–123.)

⁴⁸ Obrana národa se zformovala počátkem podzimu 1939. Byla tvořena bývalými československými vojáky. Její síť se formovala od shora dolů. Nejdříve byl vytvořen hlavní štáb, kterému veleli generálové Bílý, Ingr, Neumann. Poté se vytvořila tři zemská velitelství pro Čechy, Moravu a Prahu. V krajích byly divize, v okresech pluky atd. Na tuto organizaci se napojovaly menší skupiny jako například tzv. Avala – Modrý kruh, sabotážní skupina PERUN, Schmoranzova zpravodajská skupina apod. Po rozbití posledně jmenované a téměř úplné

Východočeském elektrárenském svazu (VČEZ), kde měl být zaměstnán jako technik. Na vlastní žádost byl přidělen do administrativy a později k práci na počítačím stroji.

Mezitím došlo v únoru 1940 k zatýkání na Pardubicku, během něhož byl zadržen plk. gšt. J. Tacl. Celá síť ON byla silně postižena a Krupka ztratil možnost pracovat v odboji. Začal se proto ihned shánět po nové možnosti odejít do zahraničí. Ke spolupráci se mu nabídnul jeho známý z akademie, poručík Jan Drk⁴⁹, který byl také napojen na Tacla a ON. Společně s Drkem se snažili najít cestu do emigrace přes Slovensko, Maďarsko a Jugoslávii. Pokus se však nezdařil. Poté byl Krupka Drkem požádán o poskytnutí ubytování, kvůli údajnému sledování gestapem. V. Krupka mu zapůjčil svoji garsonku v Polské ulici v Pardubicích, ze které se po svém sňatku v červnu 1940 odstěhoval. Když zjistil, že si tam Drk vodí milenku, z bytu ho vykázal.

Díky svému sňatku V. Krupka definitivně opustil myšlenku emigrace a začal se věnovat obyčejnému rodinnému životu. Tím skončilo také jeho napojení na Drka, který byl sám gestapem zatčen 29. října 1941 v souvislosti s rozbitím civilní odbojové organizace na Pardubicku. Rozloučení s ním nebylo natrvalo. Bývalý spolupracovník z odboje se stal prvním poválečným vyšetřovatelem obou manželů, coby pracovník OBZ. Jeho výsledky byly vedeny velice nenávistně s cílem za každou cenu prokázat vinu Krupkových na prozrazení parašutistů v kostele Karla Boromejského, či přímou spoluvinu na vypálení obce Lidice a osady Ležáky. Drk cítil ke Krupkovi silnou averzi nejen kvůli výše zmíněnému konfliktu s ubytováním, ale také kvůli události, kdy ho měl udat při vzájemné konfrontaci na gestapu.⁵⁰ Jak se výše zmíněné události odehrály, se pokusíme rozkrýt na jiném místě. Prozatím se

likvidaci ON na Brněnsku byl gestapem zabaven i materiál, který popisoval organizační struktury ON. Začalo rozsáhlé zatýkání, během něhož byla zlikvidována tzv. první garnitura ON. Mezi zatčenými byl i plk. gšt. Josef Tacl velitel ON ve východních Čechách, který byl zadržen 7. února 1940. Dne 2. září 1942 byl popraven. (STEHLÍK, Eduard – LACH, Ivan. *Vlast a čest byly jim dražší nežli život*, 2000, s. 7-17.; SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986, s. 107 – 113.; AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965, s. 14.; Popis činnosti ON ve východních Čechách viz.: RICHTER, Tomáš. *Činnost Obrany národa ve východních Čechách v době nacistické okupace*. Univerzita Pardubice. Filozofická fakulta. Ústav historických věd. Pardubice, 2010. Diplomová práce.)

⁴⁹ Jan Drk se narodil 6. března 1912 v Josefově. Za války byl napojen na ON ve východních Čechách. Gestapo ho zatkl 29. října 1941. Po válce se stal prvním vyšetřovatelem manželů Krupkových coby orgán OBZ. (SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Jana Drka ze 14. února 1946, s. 200.)

⁵⁰ Tamtéž; O svém zatčení a Drkem neadekvátně vedených výsledcích informoval Václav Krupka Krajský soud v Chrudimi (Tamtéž, výpověď Václava Krupky u krajského soudu v Chrudimi z 31. října 1946, s. 353.)

vrátíme do roku 1940, kdy se V. Krupka pohyboval Pardubicemi coby svobodný člověk navazující nové známosti.⁵¹

4. 3. Manželé Krupkovi a jejich přátelé

S Hanou Zýkovou se Václav Krupka seznámil na taneční zábavě konané v hotelu Grand někdy v únoru 1940. Po několika tancích ji pozval na schůzku. Během vzájemného sblížení odjeli v jarních měsících lyžovat do České Třebové. Tehdy jí ve vlaku oznámil, že má možnost jakožto bývalý důstojník odjet do zahraničí a sloužit v armádě. Jednalo se o cestu přes Slovensko a Maďarsko do Jugoslávie společně s Drkem. Od svého záměru byl však ochoten ustoupit, pokud by se za něj Hana provdala. Ta mu dala svůj souhlas a 15. června 1940 byla svatba. Krupková o napojení svého manžela na síť ON nevěděla. Domnívala se, že je to bývalý důstojník pracující tou dobou jako úředník VČES.⁵²

Po své svatbě žili oba manželé vcelku poklidným životem. Chodili do kina, divadla, jezdili lyžovat a samozřejmě se také stýkali se svými přáteli. S některými z nich poté společně pracovali pro SILVER A. V této souvislosti je nutné představit si nejvýznamnější z nich.

Již z dob své školní docházky se Krupková přátelila s Táňou Vranešičovou dcerou známého pardubického vinárníka a lahůdkáře. Táňa se narodila 1. září 1920 v Pardubicích. Po složení maturitní zkoušky na místním gymnáziu dne 22. června 1939 si vzala za muže známého pardubického závodníka Františka Hladěnu. Ten se narodil 14. července 1903 v Pardubicích. Jeho celoživotní vášní od chlapeckých let byly motocykly. Díky tomu se stal zaměstnancem pardubického závodu na výrobu sportovních motocyklů zn. JMP (později Grizzly), kde působil jako zajišťovatel a obchodní zástupce. Po likvidaci závodu přijal místo obchodního zástupce motocyklů Praga BD. Mimoto si zřídil malou záruční opravnu, jež se později stala centrem pardubického motosportu. F. Hladěna se stal jedním z prvních organizátorů plochodrážních závodů Zlatá přilba Československa a Memoriál J. K. Lobkovice. Po zastavení výroby motocyklů Praga získal zastoupení automobilky Škoda. V této době došlo k okupaci. Díky své plochodrážní kariéře byl F. Hladěna známou a uznávanou pardubickou osobností. Po okupaci působil coby odborník jako oceňovatel zabavených židovských automobilů a udělal si tak na pardubickém gestapu mnoho známých. Hladěnovi patřili mezi

⁵¹ Základní informace o životopisu Václava Krupky viz.: KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 98-102.; SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 59-61.

⁵² ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 - Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 124.; Fotografie manželů Krupkových je součástí přílohy č. 2.

významné spolupracovníky kpt. A. Bartoše. Právě oni přivedli Krupkovy k ilegální činnosti. Jejich osud byl však tragičtější a svou odbojovou práci zaplatili životem.⁵³

Dalším kamarádem Krupkové ze školy, který se jejím prostřednictvím napojil na Bartoše, byl Milan Katschner. Narodil se 3. srpna 1919 v Polici nad Metují, kde jeho otec vlastnil továrnu na brusle. V Pardubicích navštěvoval průmyslovou školu. V zimních měsících roku 1942 se na žádost H. Krupkové zapojil do ilegální činnosti. Pro skupinu sháněl především zpravodajské údaje o rozmístění německých vojenských posádek v protektorátu, o průmyslu na Poličsku apod. Jako jeden z mála spolupracovníků i on přežil válku a podal důležitá svědectví z té doby.⁵⁴

Přes své rodiče se Hana poznala s mužem, který dříve cítil jistou náklonnost k její matce. Byl jím mjr. František Aubrecht, jenž byl známým pardubickým žokejem a účastníkem Velké pardubické. Narodil se 10. října 1889 v Gjurgavči v Jugoslávii. První válečné ostruhy si vysloužil na frontě již za I. světové války. Po svém návratu působil u jezdeckých pluků v Nových Zámčích a Košicích. Po okupaci českých zemí spolupracoval s plk. gšt. J. Taclem a zapojil se do činnosti ON. V roce 1942 se nezávisle na Krupkových napojil na kpt. A. Bartoše. Je nutné poznamenat, že Hana zřejmě o jeho spolupráci nevěděla až do 50. let a není zcela jasné, jakým způsobem pro Bartoše pracoval konkrétně. Tento člověk je zmíněn především proto, že v poválečném životě Krupkové sehrál významnou roli. Těch rolí bylo vlastně několik: rodinný přítel, spolupracovník SILVER A, její poválečný vyšetřovatel a nakonec bohužel i oběť její činnosti pro StB.⁵⁵

Dle vzpomínek V. Krupky vedli po své svatbě s manželkou spokojenou a harmonickou domácnost. Krupka pracoval ve VČEZ, Hana v domácnosti. Pozitivní vztah však Hana neměla se svým tchánem, soudě podle citace z jeho poválečné výpovědi: „*Podotýkám, že jsem se svojí snachou nežil v dobré shodě a při jedné příležitosti jsem ji vykázal ze svého bytu a zakázal jí další návštěvy.*“⁵⁶ Tato událost ovšem nebyla jedinou vadou na kráse poklidného

⁵³ JIČÍNSKÝ, Karel. František Hladěna, sportovec a vlastenec. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1975, č. 5, s. 5-7.; O rodině Táni Hladěnové viz.: LADÝŘ, Ivan. Sága rodu Vranešičů. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2001, XXXVI, č. 9-10, s. 220-226.; Fotka Táni Hladěnové s Hanou Krupkovou je součástí přílohy č. 3.

⁵⁴ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Milana Katschnera ze 14. února 1946, s. 198-199.; srov. ABSMV, vyšetřovací spis a. č. V – 5658, Václav Krupka, s. 12.

⁵⁵ SVOBODA, Miloš. Major Franjo Aubrecht. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1993, č. 9-10, s. 227-230.; KOTYK, Jiří. Dodatek k životopisu mjr. F. Aubrechta. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1993, č. 9-10, s. 230.

⁵⁶ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď pplk. jezd. Václava Krupky st. z 6. srpna 1945, s. 45.

života, který si Krupkovi plánovali. Jejich vzájemné soužití se mělo začátkem roku 1942 radikálně změnit.

Koncem roku 1941 byli oba manželé lyžovat u M. Katschnera v Polici nad Metují. Tehdy ještě netušili, že mezitím nedaleko Poděbrad seskočila skupina parašutistů v čele s npor. A. Bartošem, která navždy změní jejich život...⁵⁷

4. 4. Kpt. Alfréd Bartoš (Freda)

Alfréd Bartoš se narodil 23. září 1916 ve Vídni matce Antonii Kuželové (24. března 1896 – 2. července 1942) a otci Adolfu Bartošovi (17. prosince 1887 – 2. února 1955). S rodiči se po první světové válce odstěhoval do Sezemic u Pardubic, kde jeho otec pracoval v rodinném pekařství. Po odloučení rodičů v roce 1921 se Freda přestěhoval s matkou k jejímu novému partneru na statek u Kostelce nad Ohří. Po jeho smrti se vrátili zpět do Sezemic k Adolfu Bartošovi, který mezitím pekařství zdědil. Zde Freda pokračoval ve školní docházce. Po absolvování sezemické měšťanky přestoupil roku 1930 na pardubickou reálku. Mezitím vyvrcholila další rodinná krize, která vedla k rozvodu Bartošových rodičů. Matka se synem se přestěhovali k novému partneru A. Bartošové, krejčímu Ferdinandu Chárovi do Pardubic. S ukončením reálky nastoupil Bartoš 1. října 1935 vojenskou prezenční službu jako vojín 2. eskadrony tehdejšího 8. dragounského pluku v Pardubicích. Od září 1936 začal studovat vojenskou akademii v Hranicích na Moravě, kde měl výborný prospěch. V srpnu 1937 byl jmenován poručíkem jezdeckva. Po absolvování akademie se vrátil k 8. jezdeckému pluku do Pardubic jako poručík jezdeckva z povolání. Zde sloužil až do 15. března 1939.

V polovině května 1939 odjel na řádný pas do Francie, kde nejprve pracoval na československém konzulátu v Paříži. Dne 8. června 1939 vstoupil do cizinecké legie k 1. jezdeckému pluku jako „souslieutenant.“ Do vypuknutí války sloužil v Sousse v Tunisu. K 1. září 1939 byl jeho závazek v legii zrušen a Freda se vrátil do Francie, kde byl 9. října prezentován v Agde a 16. listopadu byl zařazen k velitelské rotě 2. československého pluku jako druhý pobočník velitele pěšího pluku. Později se stal zpravodajským důstojníkem na frontě.

Za své působení ve Francii, kde se účastnil ústupových bojů od města Montigny k městu Gien, byl vyznamenán Československým válečným křížem 1939 a Francouzským válečným křížem za statečnost (Croix de Guerre). Po skončení francouzského tažení přijel 13. července

⁵⁷Uvedené informace o přátelích manželů Krupkových byly doplněny údaji z ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 121-124.

1940 do Anglie. Zde byl zařazen jako velitel čety 1. roty 2. pěšího praporu. V srpnu 1940 vstoupil do parašutistického oddílu.

V první polovině roku 1941 se přihlásil k plnění zvláštních úkolů v týlu nepřítele. V noci z 28. na 29. prosince 1941 byl vysazen jako velitel tříčlenné parašutistické skupiny SILVER A na Poděbradsku. Zároveň byl povýšen na kapitána a 18. ledna 1942 dostal druhý Československý válečný kříž. Dne 21. června 1942 se smrtelně postřelil při honičce s gestapem na rohu Sladkovského a Smilovy ulice v Pardubicích. Kolem druhé hodiny ranní 22. června 1942 následkům zranění podlehl. Dne 20. října 1945 mu byl udělen třetí Československý válečný kříž a 17. července 1948 byl povýšen in memoriam do hodnosti štábního kapitána.⁵⁸

5. Politická situace Protektorátu Čechy a Morava v druhé polovině roku 1941 v kontextu domácích odbojových organizací

Na přelomu let 1941/1942 stálo hitlerovské Německo na vrcholu své moci. Nacisté se svými spřízněnými loutkovými vládami ovládali prakticky celou Evropu a německá armáda stála před branami Moskvy.

Naše exilová politická reprezentace neměla lehkou pozici. Dne 21. července 1940 sice Velká Británie uznala prozatímní československou vládu a o necelý rok později 18. července 1941 definitivně i oficiální exilovou vládu, avšak odmítla jakékoliv jednání o budoucích hranicích ve střední Evropě.⁵⁹ Zamítavé stanovisko projevila i vůči anulování mnichovské dohody a nebylo zcela jasné, co by se stalo s českým národem v případě separátního míru s Německem. Kritické hlasy směřující k Edvardu Benešovi dokonce tvrdily, že se Češi s protektorátem smířili a svoji budoucnost vidí pod nacistickým panstvím.⁶⁰

V Protektorátu Čechy a Morava právě probíhalo první stanné právo. Jednalo se o civilní výjimečný stav, který měl prostřednictvím represí policejních orgánů a stanných soudů zajistit poslušnost českého obyvatelstva Říši.⁶¹

⁵⁸ JELÍNEK, Z. *Operace Silver A*. Praha, 1992, Bez dokumentární přílohy, s. 17. ISBN 80-206-0112-0.; *Kmenový list Alfréda Bartoše* [online] [cit. 2010-7-13]. URL: <<http://www.lib.cas.cz/parasut/index2.htm>>. ; GOTTWALD, Karel. Voják Alfréd Bartoš. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1992, č. 11-12, s. 254-258.; VOSTATEK, Miroslav. Npor. Alfréd Bartoš. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1992, č. 7-8, s. 165-169.; Fotografie kpt. A. Bartoše je součástí přílohy č. 3.

⁵⁹ *Od uznání československé prozatímní vlády do vyhlášení válečného stavu Německu 1940–1941*. Dokumenty československé zahraniční politiky, sv. B/2/2, ed. J. Němeček a kol., Praha, 2009, dok. č. 243, s. 86-87, Edenův dopis J. Masarykovi z 18. 7. 1941. ISBN978-80-86506-83-8.

⁶⁰ JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 14-15. ISBN 80-206-0112-0.

⁶¹ Civilní výjimečný stav byl vyhlášen s účinností od 28. září 1941 dvanácté hodiny v okresích Oberlandrátu: Praha, Brno, Moravská Ostrava, Olomouc, Hradec Králové, Kladno. Zrušen byl 20. ledna 1942. O prvním

Strůjcem nové koncepce německé politiky pro naše území byl zastupující říšský protektor, vedoucí Hlavního říšského bezpečnostního úřadu (RSHA), SS – Obergruppenführer a generál policie Reinhard Heydrich. Jeho příjezdem na Pražský hrad dne 27. září 1941 se začala psát nová kapitola protektorátního života. Válečná situace na východní frontě po útoku na SSSR si žádala neustálý přísun nového válečného materiálu, který ve velké míře zajišťovaly tovární závody na našem území (např. plzeňské a královéhradecké Škodovy závody, brněnská Zbrojovka, pardubická Explosia, jinonická Waltrovka apod.). Vlny stávek, které v létě 1941 propukaly v protektorátu z důvodu neutěšené hospodářské i sociální situace dělnictva, bylo nutné zastavit. Změnou nejvyššího postu politické moci sledovali okupanti zvýšení hospodářské produktivity českého dělnictva a zároveň důsledné a tvrdé potírání jakékoliv odbojové rezistence. Každodenním jevem se staly stanné soudy a masová perzekuce obyvatel, jež měla vyřadit z činnosti domácí odbojové organizace.

Svoje nové úkoly začal plnit všemocný šéf německé bezpečnostní policie velmi důsledně. Ihned po příletu do Prahy dal zatknout předsedu protektorátní vlády gen. Aloise Eliáše⁶² a bývalého ministra dopravy dr. Jiřího Havelku, kteří byli ve spojení s naší exilovou vládou. Záhy po zatčení byl Eliáš postaven 1. října 1941 před stanný soud a odsouzen k trestu smrti. Stal se tak odstrašujícím příkladem a zároveň rukojmím pro případné vyjednávání s domácí politickou reprezentací.

Nacistická perzekuční mašinérie se rozjela naplno. Nová vlna zatýkání postihla nejvíce všechny nekomunistické odbojové organizace sdružené od jara 1940 v tzv. Ústředním vedení odboje domácího (ÚVOD). Prakticky rozbity byly dvě ze zakládajících organizací ÚVODu, tzv. Politické ústředí (PÚ) a také vojenská složka Obrana národa (ON). Na jaře 1941 zbylo

stanném právu, Heydrichově politice, působení bezpečnostních složek a stanných soudů v tomto období viz.: SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986, s. 154-190.

⁶²Gen. ing. Alois Eliáš se narodil 29. září 1890. Byl absolventem zeměměřičství na VUT. Za první světové války dezertoval z rakouské armády a od srpna 1917 působil ve službách československých legií v Rusku (bitva u Zborova) a poté ve Francii (bitva u Verdunu). Po návratu do ČSR se účastnil bojů na Těšínsku a Slovensku. V letech 1921-1923 studoval vysokou školu válečnou v Paříži a po návratu do vlasti byl přidělen k Hlavnímu štábu československé armády. V letech 1929-1931 působil jako druhý zástupce náčelníka hlavního štábu a vedoucí čs. vojenské delegace v Komisi pro odzbrojení při Společnosti národů v Ženevě, kde se sblížil s ministrem zahraničí Edvardem Benešem. V době mnichovské krize působil jako zástupce ministra národní obrany. V prosinci 1938 se stal ministrem dopravy v tzv. Beranově vládě a následně stanul v čele Ministerstva vnitra. Po okupaci převzal v dubnu 1939 post předsedy protektorátní vlády. Jeho snahou v této funkci bylo zejména brzdit německé zásahy do vnitřních záležitostí protektorátu. Navíc byl ve spojení s odbojem a jeho prostřednictvím i s londýnskou exilovou vládou. Po nástupu R. Heydricha byl pro tuto činnost koncem září 1941 zatčen a odsouzen k trestu smrti. Popraven byl 19. června 1942 v Praze. (KŘEN, Jan. *Dvě století střední Evropy*. Praha, 2005, s. 485-486. ISBN 80-7203-612-2.; ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 11. ISBN 80-86274-55-1.)

vlivem úspěšných zatýkacích akcí gestapa z ÚVODu pouze torzo.⁶³ Dílo zkázy bylo dokonáno během podzimu 1941, kdy gestapo zlikvidovalo převážnou část třetí zakládající organizace ÚVODu – Petičního výboru věrni zůstaneme (PVVZ). Zdecimována byla také tzv. druhá garnitura ON a z vrcholných představitelů PÚ unikl pouze doc. Vladimír Krajina⁶⁴.

Nejméně postiženou složkou odboje bezprostředně napojenou na ÚVOD a ON, byla skupina sokolská známá jako Obec sokolská v odboji (OSVO). Na tuto organizaci se v dubnu 1942 napojil i kpt. A. Bartoš a spojení s jejím hlavním představitelem Lad. Vaňkem udržoval i prostřednictvím H. Krupkové.

Je tedy dobré si OSVO alespoň v hrubých rysech představit. Organizace byla založena v roce 1939 a výstavba trvala až do května 1940. Rozložena byla po celém území protektorátu na organizačním základě sokolských tělovýchovných jednot. Dne 3. července 1941 byl zatčen vedoucí představitel dr. Augustin Pechlát. Po jeho zadržení vznikla čtyřčlenná Sokolská revoluční rada. Ke konci září 1941 zbýval z této rady pouze Vaněk, jenž zastával funkci náčelníka. Dne 8. října 1941 proběhlo rozsáhlé zatýkání při tzv. Akci Sokol. Následoval zákaz této tradiční tělovýchovné organizace od 12. října 1941. Vaněk přešel do Prahy, přijal krycí jméno JINDRA a začal budovat rozsáhlou ilegální skupinu známou též pod krycím

⁶³ Součástí ÚVOD byla skupina bývalých koaličních poslanců v čele s dr. Přemyslem Šámalem a prof. Vladimírem Klecandou tzv. Politické ústředí (PÚ). K prvnímu zatýkání v PÚ docházelo v listopadu 1939 až prosinci 1939. Přeživší torzo se na jaře 1940 spojilo společně s dalšími skupinami nekomunistického odboje (ON, PVVZ) do proklamovaného ÚVODU, v němž působili vždy dva zástupci z každé složky. Za PÚ to byl např. doc. Vladimír Krajina. (SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986, s. 107-113.; O zatýkání během I. stanného práva: tamtéž, s. 168-173.; srov.: AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965, s. 14-26.)

⁶⁴ Doc. dr. Vladimír Krajina se narodil 30. ledna 1905 ve Slavicích u Třebíče. Po ukončení gymnázia absolvoval přírodovědeckou fakultu UK, kde získal v roce 1927 doktorát. Jeho další studia probíhala např.: v USA, Polsku, Anglii, Německu. Roku 1933 se habilitoval v oborech systematické botaniky a rostlinné ekologie. V době okupace po uzavření vysokých škol věnoval veškerou svoji činnost odboji. Byl vrcholným členem ÚVOD, přičemž disponoval vlastním šifrovacím klíčem pro spojení s exilem (vysílačka SPARTA I.). Jím vedený radioprovoz umožnil Spojencům přijmout na 25 000 tajných zpráv (např. o umístění výroby tajných zbraní V1, V2). Po tři roky byl nejhledanějším mužem protektorátu. Gestapem byl zatčen 31. ledna 1943 v Turnově. Státní tajemník K. H. Frank měl s V. Krajinou velkolepé plány. Nejdříve ho chtěl využít pro demonstrativní akce odsuzující exilovou vládu a odboj. Krajina odmítl hrát zrádcovskou roli a byl převezen do Malé pevnosti v Terezíně, kde se těšil postavení prominentního vězně. K. H. Frank si ho nechával v záloze pro pozdější vyjednávání se Spojenci. Veškeré plány mu však Krajina zhatil svým odmítavým stanoviskem přijmout pozici v loajální protektorátní vládě. Po válce se stal členem Národního shromáždění za Čs. stranu národně socialistickou. Když se k moci dostala komunistická strana, byl Krajina zatčen. Z vězení mu pomohla osobní intervence prezidenta Ed. Beneše. Po této zkušenosti emigroval do Kanady, kde působil jako profesor na několika univerzitách a v krajanských exilových organizacích. Do vlasti se vrátil v roce 1990 a z rukou prezidenta převzal Řád bílého lva. Zemřel 1. června 1993. (KRAJINA, Vladimír. *Vysoká hra: Vzpomínky*. 2. poopravené a doplněné vydání. Praha, 2004, s. 7-8. ISBN 80-254-5535-1.; ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 14. ISBN 80-86274-55-1.)

označením JINDRA. Tato organizace byla v první polovině roku 1942 ve velké míře zapojena do spolupráce s parašutisty vyslaných naším exilem z Anglie.⁶⁵

Rozsáhlou perzekucí domácího odboje se podíl Benešovy vlády na válečném úsilí spojenců výrazně zkomplikoval. Hlavní devizou našeho exilu bylo především udržování radiového spojení spolu s předáváním cenných zpráv od škpt. Václava Morávka⁶⁶, jenž byl v kontaktu s agentem A-54, Paulem Thümmelem⁶⁷.

5. 1. Důvody vysazení zpravodajské skupiny na území protektorátu

Vlivem zostřeného německého teroru se radiotelegrafické spojení téměř úplně přerušilo a hrozila jeho trvalá ztráta. Poslední vysílačka, která přinášela informace přímo z centra odboje od V. Krajiny SPARTA I (šifrovací klíč VĚRA), byla zlikvidována z 3. na 4. října 1941 zásahem gestapa v jinonickém akcízu na předměstí Prahy. Mimo samotné stanice, našlo

⁶⁵ JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 51-52. ISBN 80-206-0112-0.; SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986, s. 169.; UHLÍŘ, Jan. B. – WAIC, Marek. *Sokol proti totalitě 1938-1952*. Praha, 2001. ISBN 80-86317-11-0.

⁶⁶ Škpt. Václav Morávek (Leon, Vojta, Ota) se narodil 8. srpna 1904. Byl legendární postavou československého odboje a jeho činnost ve spojitosti se zpravodajskou a diverzní skupinou Tři králové (pplk. Josef Balabán, pplk. Josef Mašín) je všeobecně známá. Byl absolventem Vojenské akademie v Hranicích na Moravě, odkud byl vyřazen v roce 1925 jako poručík dělostřelectva. Do okupace sloužil u 107. dělostřeleckého pluku v Olomouci. V roce 1939 se sblížil s pplk. J. Balabánem a pplk. J. Mašínem. Skupina se napojila téměř na všechny složky národněosvobozeneckého odboje. Počátkem roku 1940 byla skupina rozbita a Morávek pracoval dál na vlastní pěst. V polovině téhož roku navázal kontakt s A-54. Morávek se stal legendou poté, co se několikrát dokázal prostřílet z obklíčení gestapa (např. 20. prosince 1941 šel proti osmičlenné přesile vedené komisařem W. Schultzem). Pro tuto práci má jeho osoba význam zejména ve spojitosti s jeho napojením na kpt. A. Bartoše v polovině března 1942. Přes vysílačku „Libuši“ bylo odvysíláno několik Morávkových a Thümmelových depeší. Bohužel výraznější spolupráci mezi nimi bylo zabráněno pražským gestapem, které Morávka obklíčilo 21. března 1942 u Prašného mostu v Praze, kde byl ukončen hrdinův život. (K popisu Morávkovy činnosti nejlépe ČERMÁK, Vilém. *Muž proti okupaci: Portrét štábního kapitána Václava Morávka*. Plzeň, 2007. ISBN 978-80-7211-260-9.)

⁶⁷ Paul Thümmel (A-54, René, Franta, Voral, Eva) se narodil 15. ledna 1902. Byl vysokým představitelem německé vojenské špionážní služby abwehr. Od jara 1936 předával československé zpravodajské službě pod vedením plk. Františka Moravce za vysoké peněžní částky citlivé informace z ústředí německé branné moci. Mimo jiné předal našim zpravodajcům údaje o radiotelegrafické síti abwehru na našem území, podrobnosti operací Fall Grün (útok na ČSR), Fall Weiss (útok na Polsko), datum příprav operace Seelöwe (invaze do Anglie), podrobnosti o operaci Barbarossa (útok na SSSR) apod. Po zřízení protektorátu působil v Praze ve funkci hlavního důvěrníka abwehru pro české země, Balkán a střední Východ. Osoba A-54 a všechny okolnosti jeho zpravodajské činnosti jsou dodnes obestřeny řadou otazníků. Je velice nepochybné, že působil pro obě strany. Je jasné, že coby vysoký představitel vojenské špionáže musel vykazovat činnost také pro svou agenturu. Měl svůj podíl na odhalení SPARTY I. v Hodkovičkách, dekonspiraci Schmoranzovy zpravodajské skupiny apod. Pro naši exilovou vládu však mělo spojení s ním nesmírnou cenu. Gestapo po osobě A-54 (v jejich terminologii po „zrádci X“) usilovně pátralo. Byl dvakrát zatčen a poté vždy propuštěn pro nedostatek důkazů. Třetí zatčení 20. března 1942 již bylo definitivní. Paul Thümmel byl popraven 20. dubna 1945. Osoba agenta A-54 se vyskytuje v různé míře ve všech publikacích zabývajících se spojením československé exilové vlády s domácím odbojem v letech 1939-1942. (Z výběru obsáhlé literatury: MORAVEC, František. *Špion, jemuž nevěřili*. 3. vydání. Praha, 2002. ISBN 80-200-1006-8.; Nejlépe o problematice A-54: KOKOŠKA, Jaroslav – KOKOŠKA, Stanislav: *Spor o agenta A-54: Kapitoly z dějin československé zpravodajské služby*. Praha, 1994. ISBN 80-206-0437-5.; dále AMORT, Č. – JEDLIČKA, I. M. *Tajemství vyzvědače A-54*. Praha, 1965.; AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965, s. 22-25.)

gestapo i stopu usvědčující P. Thümmela ze špionáže. Ztrátu vysílačky bohužel nenahradila ani slabá vojenská stanice škpt. V. Morávka s označením SPARTA II (šifrovací klíč VLASTA).⁶⁸

Výše zmíněné obtíže s navazováním spojení byly hlavním důvodem k vyslání zpravodajské paradesantní skupiny na naše území. Českoslovenští parašutisté byli vycvičeni v rámci tzv. Zvláštní skupiny D, I. oddělení, II. odboru Ministerstva národní obrany (MNO), které spolupracovalo s britskou institucí Special Operations Executive (Výbor pro zvláštní operace - SOE) při anglickém Ministerstvu pro vedení hospodářské války. Hlavním posláním SOE bylo narušování nepřátelského týlu v celé jeho hloubce, šíři a obsahu. Výcvik československých výsadkářů probíhal od května 1941. Před ostatními projekty dostaly v listopadu 1941 přednost programy SILVER, které měly zaplnit zpravodajské vakuum na domácí frontě. To, co se předtím nepovedlo v kurýrních misích parašutistů z operací BENJAMIN a PERCENTAGE⁶⁹, měly zachránit dvě skupiny parašutistů programu SILVER A a SILVER B, jejichž hlavním úkolem bylo zřízení zpravodajské rezidentury v Čechách a na Moravě. Skupina SILVER A byla sestavena v Londýně na podzim 1941. Všichni tři parašutisté prošli základními výcvikovými kursy ve Special Training School (STS) na farmách Camus Darach a Garramore (STS 25, 26) ve Skotsku. Poté absolvovali parašutistický výcvik na STS 51 v Ringway u Manchestru a doškolovací kurs na STS 2 – zámečku Bellasis

⁶⁸ Pod kódovým označením SPARTA I, II (1939 – 1940 označena ve staničním deníku radiové ústředny v Anglii jako PRAHA I, II) se rozumí zpravodajské programy domácích odbojových organizací, které se uskutečňovaly prostřednictvím několika kusů vysílacích a přijímacích radiostanic. SPARTA I („civilní stanice“) byla obsluhovaná představiteli ÚVOD. Spojení bylo zřízeno 27. října 1939 a fungovalo do 7. prosince 1939, kdy se stanice odmlčela. Poté bylo obnoveno od 6. dubna 1940 až do 7. května 1941, kdy byla zajištěna gestapem. Provoz obnovila 8. července 1941 a fungovala až do 4. října 1941. SPARTA II („vojenská stanice“) fungující od března 1941 především pod dohledem škpt. V. Morávka. Gestapem byla poprvé odhalena 13. května 1941 a při její likvidaci byl zatčen pplk. J. Mašín. Dne 15. června 1941 bylo spojení s Londýnem obnoveno, ale již 26. června 1941 se opět přerušilo. Následně Morávek využíval vysílačky ÚVODu. Oboustranné spojení s Londýnem prostřednictvím SPARTY II již nenavázal, i když bylo volání jeho stanice na Vojenské radiové ústředně ve Woldinghamu zachyceno. (SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986, s. 110-111.; ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha, 1991, s. 59-60 ISBN 51-708-91.; JELÍNEK, Zdeněk. K problematice atentátu na Reinharda Heydricha. In: *Historie a vojenství*, 1991, XL., č. 2, s. 75 – 76.)

⁶⁹ Operace PERCENTAGE byla tvořena svob. asp. Františkem Pavelkou. Parašutista byl vysazen u Čáslavi v noci z 3. na 4. října 1941. Byl pověřen obnovit radiové spojení, k čemuž byl vybaven vlastní vysílačkou se šifrovacím klíčem. Po svém seskoku navázal kontakt s nasavrckou skupinou PVVZ, pomocí které se dostal do Prahy. V den kdy Pavelka seskočil, byla gestapem likvidována SPARTA I v jinonickém akcízu, takže se Londýn o úspěšném přijetí parašutisty nedozvěděl. Rozsáhlá perzekuce prvního stanného práva zasáhla postupně pražskou i nasavrckou skupinu Pavelkových spolupracovníků. Tak byla zadržena vysílací stanice a 25. října 1941 i samotný parašutista. Gestapo z něho dostalo seznam záchytných adres, na kterých se měl po seskoku hlásit. Poprvé tak bylo zmíněno jméno Horákových a Stříbrných z Lidic, jejichž synové sloužili v zahraniční armádě. Jedním z kontaktů bylo také spojení na Františka Buršu z Chrudimy, který bohužel poté dostaly jako záchytnou adresu také desanty SILVER A a SILVER B. Pavelka byl popraven 11. ledna 1943. (ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha, 1991, s. 65-69. ISBN 51-708-91.)

u Dorkingu. Po několika neúspěšných pokusech o vysazení se parašutisté dočkali v neděli 28. prosince 1941.⁷⁰

V noci z 28. na 29. prosince 1941 byly do protektorátu vysazeny tři desanty: SILVER A, SILVER B⁷¹ a ANTHROPOID⁷². Každá ze skupin měla svůj specifický úkol. Úkoly SILVER A byly následující: obnovit radiové spojení s Londýnem, napojit se na místní odbojovou organizaci, vejít do kontaktu se škpt. V. Morávkem a jeho prostřednictvím předávat zprávy od agenta A – 54 do Londýna, vytvořit vlastní ilegální zpravodajskou síť, sledovat nálady českého obyvatelstva a sloužit jako centrální koordinátor pro všechny další výsadky. Úkolem výsadku ANTHROPOID bylo provést atentát na R. Heydricha. Skupina SILVER B byla vybavena vlastní vysílací stanicí a měla sloužit jako záloha Bartošova desantu na Moravě.

Operačními prostory SILVER A bylo: Chrudimsko, Pardubicko a Hradecko kam vedly záchytné adresy dodané v Anglii. Rozhodujícími faktory, které sehrály důležitou roli při výběru těchto prostorů, byly zejména: dobrá komunikační dostupnost do všech míst protektorátu včetně Prahy, kde měl působit Kubiš s Gabčíkem a na Moravu, kde měl pracovat

⁷⁰ O výcviku parašutistů a složení II. odboru MNO: tamtéž, s. 29-44.; srov. JELÍNEK, Zdeněk. K problematice atentátu na Reinharda Heydricha. In: *Historie a vojenství*, 1991/ XL, č. 2, s. 72-78.)

⁷¹ SILVER B (rt. J. Zemek, čet. V. Škácha) byla druhým zpravodajským výsadkem, jenž byl z Londýna vybaven vysílací stanicí a vlastním šifrovacím klíčem. Měl tvořit zálohu pro SILVER A a být mu plně k dispozici. Vysílací stanici uměli J. Zemek s V. Škáchou ovládat pouze nouzově a jejich skupina neměla za úkol udržovat stálý radiový provoz. Záchytné adresy desantu vedly na: Hlincecko, Rychnovsko a Poličko. Zde měli výsadkáři počkat na signál z Londýna, a poté se vydat na adresu Františka Burši do Chrudimi, který by je napojil na domácí odboj a SILVER A. Desant se od svého seskoku do vlasti setkával s obtížemi, které nakonec vedly ke ztroskotání jeho mise. Parašutisté přistáli jinde, než bylo plánováno a na záchytných adresách neměli štěstí. Odebrali se ke svým příbuzným do Brna a čekali na heslo z Londýna, po kterém se měli vydat do Chrudimi. Poté co kpt. A. Bartoš ohlásil, že chrudimský Burša byl zatčen, Londýn aktivizační heslo pro SILVER B neodvysílal. Zemek se Škáchou v Chrudimi sami zjistili, že adresa je bezcenná a navíc hlídána gestapem. Parašutisté se vrátili do Brna, odkud se pokusili vysílat. Jejich radiový komplet byl bohužel zničen. Od 11. února 1942 začal po parašutistech pátrat J. Valčík a jeho spojka učitelka Ludmila Malá. Pátrání bylo bezvýsledné a posléze došly 19. března 1942 z Londýna instrukce, že se má SILVER A kvůli vlastní bezpečnosti vzdát kontaktu na tuto skupinu. (ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha, 1991, s. 74-76. ISBN 51-708-91.; svědectví parašutisty Jana Zemka viz.: VOSTATEK, Miroslav. SILVER B. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1992, č. 9-10, s. 209-217.)

⁷² ANTHROPOID byla teroristická skupina tvořená rtm. Josefem Gabčíkem a rtm. Janem Kubišem. Po okupaci českých zemí se oba muži rozhodli emigrovat. Zařadili se do československých jednotek ve Francii, kde získali vyznamenání při těžkých ústupových bojích. Po odjezdu do Anglie a absolvování speciálního parašutistického výcviku vytvořili koncem listopadu 1941 skupinu, jejímž úkolem bylo provést atentát na R. Heydricha (rozhodnutí o provedení atentátu padlo na poradě zainteresovaných zpravodajských důstojníků s parašutisty dne 3. října 1941). Stejně jako ostatní skupiny byl desant vysazen jinde, než bylo plánováno a to u obce Nehvizdy severovýchodně od Prahy. Díky sokolským odbojářům župy Barákovy se oba parašutisté brzy dostali do Prahy a napojili se na tamní spolupracovníky (mj. i na škpt. V. Morávka). Byly to zejména rodiny: Zelenkových, Moravcových, Piskáčkových, Khodlových, Smržových, Svatošových, Baucových, Fafkových, Novákových, Oktábcových aj. Také díky jejich příspěvím spáchali Kubiš s Gabčíkem 27. května 1942 úspěšný atentát. Oba parašutisté se po akci schovali v kostele Karla Boromejského, kde byli zabiti 18. června 1942. Vesměs všichni lidé na ně napojení byli popraveni 24. října 1942 v Mauthausenu. (O operaci ANTHROPOID viz.: DREJS, Jan. *Za Heydrichem stín*. Praha, 1947.; ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti: Legendy a skutečnost kolem atentátu na Heydricha*. Brno, 1997. ISBN 80-7217-011-2.; IVANOV, Miroslav. *Atentát na Reinharda Heydricha*. Doplněné vydání. Praha, 1996. ISBN 80-85819-49-X.)

Zemek se Škáchou. Z dalších důvodů lze uvést: vysoce rozvinutý průmysl této oblasti, který dodával Němcům cenný válečný materiál.⁷³ Nenalou měrou k výběru oblasti přispěl i velitel desantu npor. Bartoš, který do náborového dotazníku napsal poznámku „...*znalost okresů ČSR (...) Pardubicko.*“⁷⁴

5. 2. Pardubická venkovní úřadovna gestapa

Úřadovna začala svoji činnost dne 16. března 1939. Do konce tohoto roku podléhala úřadovně v Hradci Králové a poté pražské hlavní úřadovně. Od září 1939 byla jednou z jedenácti venkovních úřadoven rozestých po celých Čechách (na Moravě jich bylo devět). Během její existence se zde vystříдалo celkem pět vedoucích. Koncem roku 1939 byl do jejího čela dosazen Gerhard Clages⁷⁵. Byl neústupným a tvrdým velitelem, který držel úřadovnu pevně v rukou. Tento muž také neblaze proslul v období heydrichiády, kdy intervenoval pro vypálení osady Ležáky.

Po 13. květnu 1942 měla pardubická úřadovna ve služebním poměru dvacet devět úředníků ke kontrole přibližně 450 000 lidí. Byli to především tito gestapáci: zástupce velitele Walter Lehne, Otto Schulze, Walter Wilhelm Kröger, Alois Aschenbrenner, Heinrich Aschenbrenner, Fritz Schatzlmair, Franz Ripper, Josef Kuchler, Franz Banach, Hubert Hanauske, Ludvík Schulz, Gerhard Schmeckthal, Gottfried Johann Escherlohr, Ludwig Ganske, Gustav Mikisek, Walter Kurz aj. O jejich životě a činnosti u gestapa velice dobře pojednává ve svém díle Vojtěch Kyncl a není cílem této práce tyto skutečnosti detailně rozebírat. U těch příslušníků gestapa, jejichž protokoly se po válce dochovaly (Hubert Hanauske, Ludvík Schulz, Gerhard

⁷³ Z významných průmyslových podniků zde byly: chemické továrny - Explosia, Semtín – Synthesia; elektrotechnické: Telegrafia, Radiotechna u Přelouče; výroba pohonných hmot: Fantova rafinérie minerálních olejů; zbrojní: Josef Prokop a synové, zbrojovka v Přelouči. (NĚMEČEK, Jan. Vývoj Pardubicka za nacistické okupace a jeho podíl na národně osvobozené boji českého lidu. *Katedra československých dějin filozofické fakulty Univerzity Karlovy*, 1987. Diplomová práce, s. 43-55.)

⁷⁴ JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 19-22. ISBN 80-206-0112-0.; srov. KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008, s. 24. ISBN 978-80-86559-96-4.

⁷⁵ Gerhard Clages se narodil 26. června 1902 v Braunschweigu. Měl pouze základní vzdělání. Od října 1918 do roku 1920 sloužil ve válečném loďstvu. Poté působil v letech 1921 – 1925 jako obchodní zástupce. Mezitím vstoupil v roce 1922 do NSDAP a posléze do SA. Jeho další služební postup znamenal přijetí k jednotkám SS v roce 1934 v hodnosti Untersturmführera. V roce 1937 se bez svolení nadřízených oženil a tím se dopustil přečinu proti řádu SS. Tento delikt se s ním táhl po celou dobu jeho kariéry. V září 1940 byl povýšen do hodnosti Obersturmführera a o dva roky později do hodnosti Hauptsturmführera. Dne 15. října 1944 byl zabit v Budapeštských ulicích při tzv. akci MICKEYMAUS - únos syna admirála Hortyho. (Tamtéž s. 46-47.; ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 152. ISBN 80-86274-55-1.)

Schmecktal, Alois Aschenbrenner), a které měly nějakou spojitost s manželi Krupkovými, bude detailně pojednáno na příslušných místech.⁷⁶

5. 3. Počátky působení SILVER A na našem území

V této podkapitole si přiblížíme působení tříčlenné skupiny kpt. A. Bartoše v prvních dnech po seskoku. Bude se jednat o obecnější přehled, aby byly zachovány hlavní disproporce práce. O tomto paradessantu by se dala napsat celá samostatná práce. Záměrem je seznámit čtenáře alespoň se základními fakty, a poté sledovat činnost výsadkářů v kontextu spolupráce s manžely Krupkovými a hlavně Hanou Krupkovou.

SILVER A opustil čtyřmotorový letoun Halifax ve 2. 37 hodin v noci. Hned v prvních okamžicích na domácím území měli parašutisté problémy. Místo vysazení u Heřmanova Městce se ocitli mezi Poděbrady a Městcem Králové u obce Senice. Kvůli vzpříčení balíku s výstrojí v otvoru letedla se navíc parašutisté po doskoku nesešli. Josef Valčík⁷⁷, který zůstal sám bez svých druhů, zakopal výstroj, vysílačku, přijímač a vydal se na záchytné adresy obdržené v Londýně. Na adrese Františka Burši (úředníka chrudimské spořitelny), který byl zatčen v souvislosti s rozbitím východočeské organizace PVVZ 20. října 1941 štěstí neměl. Když Valčík dorazil ráno do Chrudimi, byla pojišťovna ještě zavřená. Parašutista měl veliké štěstí, neboť se od někoho dozvěděl, že Burša je již delší dobu zatčen. Kdyby se vydal za svým adresátem přímo do jeho zaměstnání, mohl výsadek skončit dříve, než začal. Pojišťovna byla totiž obsazena gestapem, které čekalo na příchod ilegálních osob.⁷⁸

⁷⁶ KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008, s. 42-67. ISBN 978-80-86559-96-4.; SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 985/46 Hubert Hanouske.; tamtéž, sign. LS 994/46 Ludvík Schulz.; tamtéž, sign. LS 937/46 Gerhard Schmecktal.; tamtéž, sign. LS 979/46 Alois Aschenbrenner.; Dále byla v Pardubicích úřadovna Sicherheitsdienst – SD (ve Smilově ulici), která měla ve městě řadu důvěrníků z řad českého obyvatelstva. Veškeré poznatky odesílala gestapu, neboť neměla výkonné pravomoci (např. zatýkání, výslech, apod.). (VOSTATEK, Miroslav. *Pardubické gestapo za války – k 60. výročí heydrichiády*. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2002, XXXVII, s. 200.)

⁷⁷ Rtm. Josef Valčík se narodil 2. listopadu 1914 ve Smolině u Valašských Klobouků. Pocházel z chudé rodiny, ve které bylo osm dětí. Vyučil se koželuhem a pracoval ve Zlíně. V roce 1936 nastoupil vojenskou prezenční službu u 22. pěšího pluku v Jičíně, kterou dokončil v hodnosti četaře. Koncem roku 1939 se rozhodl odejít do emigrace a 6. března 1940 byl zařazen do československé armády ve Francii. Po uzavření příměří odplul 7. července 1940 do Anglie. V září 1941 nastoupil do speciálních výcvikových kursů a po jejich dokončení byl ustaven zástupcem velitele SILVER A. Po různých dramatických událostech, o kterých bude v následujícím textu častá zmínka, se zastřelil při obklíčení kostela v Resselově ulici dne 18. června 1942. O několik měsíců později byla celá Valčíkova rodina popravena v Mauthausenu. Statečný parašutista byl třikrát vyznamenán Československým válečným křížem a povýšen na štábního kapitána pěchoty in memoriam. (JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 18. ISBN 80-206-0112-0.; *Kmenový list Josefa Valčíka*, [online] [cit. 2010-7-13]. URL: < <http://www.lib.cas.cz/parasut/index2.htm>>.)

⁷⁸ Adresu k Buršovi později navštívili i parašutisté z desantu SILVER B, kteří se chtěli dostat k Bartošovi, což byla jediná možnost pro úspěšné rozvinutí činnosti. Výsadkář Jan Zemek šel s pistolí v ruce a jedem v ústech přímo do spořitelny kde zjistil, že hlídající gestapák právě někam odešel. Parašutista tedy urychleně zmizel.

Druhá z adres vedoucích k dělníkovi pardubické Explosie Adolfu Švadlenkovi do Mikulovic u Pardubic již byla úspěšná. S pomocí prvních spolupracovníků Švadlenky, Františka Valenty, Stanislava Tyce, učitele Josefa Janáčka a Františka Hladěny se podařilo zakopanou vysílačku s přijímačem převézt do Pardubic. Letecká kombinéza ukrytá na místě seskoku byla bohužel nalezena a odevzdána na četnickou stanici.⁷⁹

Alfréd Bartoš a Jiří Potůček⁸⁰ neprojevíli po seskoku tolik iniciativy jako Valčík. Místo toho, aby se vydali na záchytné adresy, rozhodli se přespat v místní vesnici u řídicího učitele. Odpoledne 29. prosince 1941 se dali na cestu. Jejich další kroky opět nevedly na kontakty přivezené z Anglie. Velitel Bartoš se dopustil konspirační chyby a kontaktoval Kostelecké, rodinu své bývalé snoubenky Věry Junkové⁸¹.

Rodina Kosteleckých z Hošťalovic u Heřmanova Městce poskytla parašutistům přístřeší. Odtud se Bartoš vydal na záchytnou adresu Adolfa Švadlenky, kde se na Silvestra 1941 setkal s Valčíkem. Potůčkovi dal dovolenou k návštěvě svojí rodiny ve Vranově u Rokycan. Velitel SILVER A také navštívil svoji matku Antonii Bartošovou, která bydlela v Pernerově ulici č. p. 274 v Pardubicích. Tím hrubě porušil zásady konspirace a rozkazy II. odboru MNO, které parašutistům zakazovaly stýkat se s rodinnými příslušníky.

K Bartošovi do Pardubic SILVER B cestu nenašel. (VOSTATEK, Miroslav. SILVER B. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1992, č. 9-10, s. 215.)

⁷⁹ S ukrytím padákových kompletů měli tu noc problémy všichni parašutisté. Špatně zakopané kombinézy Gabčíka a Kubiše našel druhého dne místní hajný a padák parašutisty Škáchy zůstal viset na stromě, ze kterého jej museli parašutisté sundat za přispění obyvatel nedaleké vesnice. Na vině zřejmě nebyla nedbalost vojáků, ale spíše smůla a výrazně zmrzlá prosincová půda. (IVANOV, Miroslav. *Nejen černé uniformy: Monology o atentátu na Reinharda Heydricha*. Praha, 1963, s. 9-10.; VOSTATEK, Miroslav. SILVER B. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1992, č. 9-10, s. 214.); Dne 7. ledna 1942 dostaly četnické stanice v protektorátu hlášení z pražského ústředí, aby byly pozorovány a hlášeny neznámé osoby (popř. dva až tři roky nezvěstné), které se v obcích objevily po 29. prosinci 1941. (KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008, s. 33. ISBN 978-80-86559-96-4.)

⁸⁰ Svob. Jiří Potůček se narodil 12. července 1919 v Brunecku v Itálii. Po první světové válce se rodina přestěhovala do Československa a usadila se ve Vranově u Rokycan. Potůček se vyučil obuvníkem-gumařem a pracoval ve Zlíně jako gumárenský instruktor. V roce 1939 odjel na služební cestu do Jugoslávie, odkud se rozhodl odejít k našim vojenským jednotkám do Francie. Zde byl 14. ledna 1941 prezentován v Agde u telefonní rotě. Po odchodu do Anglie byl 28. října 1941 povýšen na svobodníka a zařazen k telefonní rotě štábní čty. Zároveň absolvoval speciální parašutistický kurs, po jehož dokončení byl zařazen jako radiotelegrafista SILVER A. Společně se svými druhy vykonával činnost v nepřátelském týlu až do 2. července 1942, kdy byl na útěku v Trnové u Pardubic zastřelen českým četníkem. Byl vyznamenán československým válečným křížem a povýšen na kapitána pěchoty in memoriam. (JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 18. ISBN 80-206-0112-0.; *Kmenový list Jiřího Potůčka*, [online] [cit. 2010-7-13]. URL: < <http://www.lib.cas.cz/parasut/index2.htm>>.)

⁸¹ Věra Junková se narodila 24. června 1917 v Pardubicích. Studovala pardubickou reálku, kde se seznámila s Alfrédem Bartošem. Odmaturovala v roce 1935 a 10. června 1936 složila zkoušky na učitelském ústavu v Litomyšli. Byla členkou Sokola a od listopadu 1937 učitelskou praktikantkou. V prosinci 1941 začala vyučovat na škole v Klášterní ulici v Pardubicích němčinu. Ihned po setkání s parašutisty přislíbila všestrannou pomoc a zapojila do ní celou rodinu. Mimo jiné působila jako spojka mezi Bartošem a Potůčkem. Za svoji obětavou pomoc byla Němci popravena 2. července 1942. (KOTYK, Jiří. *Hrdinové našeho osvobození: Věra Junková*. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1975, č. 2, s. 3-5.; Tamtéž, č. 3, s. 3-5.)

Ihned po Novém roce se skupina pustila do horečné činnosti. Naléhavými úkoly, které bylo nutné splnit, bylo bezpečné umístění vysílačky „Libuše“ a navázání spojení s Londýnem. Po několika návrzích k instalaci vysílačky se Bartoš rozhodl přijmout návrh Švadlenky a Valenty přemístit aparaturu do lomu Hluboká v Dachově u Miřetic, který byl vzdálen asi 30 km od Pardubic. Vysílačku dopravili na určené místo zřejmě 4. ledna 1942. Potůček se do lomu přemístil 7. ledna a začal navazovat spojení s Londýnem. V lomu Hluboká byla „Libuše“ s určitými přestávkami až do 10. června 1942.⁸²

K okruhu spolupracovníků se tak dále přidali správce lomu, bývalý důstojník čsl. armády Jindřich Vaško se svým bratrem Františkem Vaško (majitel lomu). Oba zmiňovaní byli napojeni na místní odbojovou skupinu ČENDA⁸³, jejímž členem byl i vrchní strážmistr Karel Kněz z Vrbatova Kostelce, do jehož revíru oblast spadala a Čeněk Bureš z Ležáků, které byly 2 kilometry vzdušnou čarou od Miřetic. Postupně se mezi další zasvěcené dostali mechanik lomu Hluboká Karel Svoboda z Miřetic a účetní Miloslav Stantejský, který bydlel ve Švandově mlýně v Ležákách. Později se také zapojili někteří obyvatelé obce Ležáky, které postihl tragický osud 24. června 1942, zejména mlynář Švanda s manželkou, jeho švagr Josef Štulík s manželkou či mlynářský učeň Jan Pavliš. Po umístění a zprovoznění vysílačky začal Potůček s navazováním spojení s Vojenskou radiovou ústřednou (VRÚ) se sídlem na Dukes Hill ve Woldinghamu asi 50 km jižně od Londýna. Úspěch se dostavil v noci z 15. na 16.

⁸² Pohyb vysílačky (tím je myšlen i přijímač) „Libuše“ a radisty Potůčka na území protektorátu od vysazení 29. prosince 1941 do parašutistovy smrti 2. července 1942, byl zhruba následující. Na prvním stanovišti v lomu Hluboká v Dachově u Miřetic byla vysílačka umístěna do první poloviny února. Kolem 11. února byla převezena do Mnětic k Josefu Chrbolkovi (viz. depeše do Londýna z 12. února, šifrována 11. února). Kvůli nevhodným podmínkám se v druhé polovině měsíce opět vrátila do lomu Hluboká. Nejspíš z důvodu možnosti zachycení vysílání německou radiovou odposlouchávací službou došlo v druhé polovině března k převozu vysílačky do Pardubic a poté 20. března na sádky do Bohdanče (viz. depeše do Londýna z 19. března, šifrováno 18. března). Dne 4. dubna se Potůček s rozbitou stancí vrátil do Pardubic, kde ji opravil. Den na to odjel zpět do lomu Hluboká, kde vysílačka s přestávkami zůstala zřejmě až do 10. června 1942. Od poloviny dubna přespával Potůček také u mlynáře Jindřicha Švandy v osadě Ležáky. Ve Švandově mlýně byla vysílačka zřejmě od 10. do 17. června, kdy Potůček i se stanicí odjel do Mnětic či Rosic a odtud 18. června do Bohdašína u Červeného Kostelce. Posledním stanovištěm „Libuše“ se stal Burdychův statek v osadě Končiny, kde byla stanice po parašutistově útěku zajištěna gestapem i s částí tajného písemného materiálu. Podle záznamů ve staničním deníku VRÚ vysílal Potůček během svého působení na našem území minimálně 212 hodin během 80 relací. (NÝVLTOVÁ, Pavlína. *Příběh odvahy a zrady: Jiří Potůček- Tolar radista desantu SILVER A*. Červený Kostelec, 2007, s. 35-58. ISBN 978-80-86818-40-5.; srov. HANÁK, Vítězslav. *Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček II*. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1997, č. 6, s. 216-221.; srov. IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982.; Depeše z 12. února viz.: NĚMEČEK, Jan. *Libuše volá Londýn I: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 9. 1. – 15. 4. 1942*. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1993, č. 3, s. 305.; Depeše z 19. března viz.: tamtéž, s. 312.)

⁸³ O odbojové skupině ČENDA a jejím působení v okolí Ležáků viz.: KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008, s. 16-22. ISBN 978-80-86559-96-4.

ledna 1942. Bartošova skupina tedy splnila jeden z hlavních úkolů a navázala kontakt s exilovou vládou.⁸⁴

Mezitím se parašutisté za pomoci svých nových spolupracovníků úředně legalizovali pro každodenní život. Průkazy, které si s sebou přivezli z Anglie, neodpovídaly současným protektorátním předpisům. Domácí odbojáři poskytli Bartošově skupině nové úřední doklady. Křestní listy obstaral evangelický farář František Dobiáš ze Semtěše. Domovské listy byly získány prostřednictvím učitele Janáčka od obecních funkcionářů z Opatovic nad Labem Jana Jozífa a Františka Nyklíčka. Pracovní knížky obstarali úředníci pardubické nemocenské pojišťovny Antonín Pištora a Jaroslav Šorm. S policejními odhláškami pomohli občané z Holic.⁸⁵

Bartoš se přejmenoval na Josefa Motyčku z Bílého Podolí. Valčík dostal jméno Miroslav Štolc (někdy také uváděn jako Josef Štolc⁸⁶). Potůček svůj křestní list nejspíš nepoužil. Bartošovým fingovaným zaměstnáním byla práce pojišťovacího agenta pojišťovny Moldavia – Generali – Sekuritas. Zde byl Bartoš zaměstnán pod falešnými jmény Emil Sedlák (přirazeno v Anglii) a Josef Motyčka do 14. dubna 1942. Valčík nastoupil jako číšník a mixér v hotelu Veselka pod vedením hoteliéra Arnošta Košťála⁸⁷ a vrchního Oldřicha Korečka. Potůček byl veden jako učitel či noční hlídač lomu Hluboká. Úřední legalizace umožnila získat parašutistům potravinové lístky a tzv. tabačky (záhy se však ukázalo, jak ošidné to

⁸⁴Zprávy, které „Libuše“ vysílala a přijímala, se skládaly z jedné nebo více depeší. Každá depeše měla v záhlaví kombinaci tří čísel. První znamenalo číslo depeše, druhé počet číselných skupin zašifrovaných depeší a třetí datum (den) zašifrování. (HANÁK, Vítězslav. *Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček I.* In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1996, č. 5, s. 225 – 226.); *Relační časy vzájemného spojení „Libuše“ s VRÚ viz.: HANÁK, Vítězslav. Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček II.* In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1997, č. 6, s. 235-240.)

⁸⁵JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 34. ISBN 80-206-0112-0.

⁸⁶Prakticky ve veškeré literatuře se vyskytuje Valčíkovo falešné jméno jako Miroslav Štolc (či Šolc). V tomto znění ho hlásil i Bartoš 7. března přes vysílačku do Londýna. Zdeněk Jelínek však uvádí, že evangelický farář František Dobiáš trval ve svých vzpomínkách na tom, že obstaral křestní list na jméno Josef Štolc (viz. JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1984. Včetně obsáhlé dokumentární přílohy. Příloha č. IV. Dopis Františka Dobiáše z 11. června 1965, s. 140-141.); K této problematice uvedu ještě jednu zajímavost. Na pojišťovací smlouvě, kterou Bartoš vystavil Valčíkovi je parašutistovo fingované jméno uvedeno jako Jarmil L. Štolc. V případě úmrtí pana J. L. Štolce měla dostat finanční kompenzaci paní Ludmila Valčíková (SOKA Pardubice, Heydrichiáda. Pojišťovací smlouva MOLDAVIA-GENERALI-SECURITAS uzavřená dne 19. února 1942.)

⁸⁷Arnošt Košťál se narodil 24. června 1904. Byl synem hostinského z Police nad Metují. V roce 1920 si otec od známého pardubického aviatika ing. Jana Kašpara pronajal známý pardubický hotel Veselka. Po Kašparově tragické smrti koupil Košťál v roce 1927 Veselku od jeho pozůstalých. Mladý Arnošt navštěvoval pardubické gymnázium a po jeho dokončení hotelovou školu v Drážďanech. V roce 1931 se stal Košťál vedoucím pardubického hotelu Grand a v roce 1938 převzal Veselku. Po seskoku desantu SILVER A se Košťál stal předním spolupracovníkem a podporovatelem parašutistů. Za tuto činnost byl s ostatními členy pardubické skupiny 2. července 1942 popraven na Zámečku. (JIČÍNSKÝ, Karel. Arnošt Košťál. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1978, č. 6, s. 103-105.)

bylo rozhodnutí). Nové doklady byly parašutistům předány na schůzce u Antonína Hebkého v kanceláři pojišťovny, která se konala z kraje ledna 1942. Přítomni byli všichni členové desantu společně s nejbližšími spolupracovníky. Zde nejspíš František Hladěna navrhnul Bartošovi zapojit do činnosti skupiny také Václava Krupku.⁸⁸

6. Spolupráce manželů Krupkových se SILVER A

Nový rok 1941/1942 trávili Krupkovi u Milana Katschnera v Polici nad Metují. Hana Krupková onemocněla angínou a léčila se v Pardubicích u svých rodičů. Při jedné návštěvě jí Táňa Hladěnová pověděla, že mají u sebe člověka, který se zná s Krupkou a přeje se s ním sejit. Hana sdělila manželovi, že ho navštíví Hladěna v neodkladné záležitosti. Ten přišel ještě téhož večera ke Krupkovi do bytu a oznámil mu, že si s ním přeje mluvit Alfréd Bartoš. Druhý den 3. ledna 1942 se manželé Krupkovi setkali u Hladěnu s Fredou. Ten vylíčil Krupkovi svoji situaci a navrhl mu možnost ilegální spolupráce, která by spočívala zejména ve zpravodajské činnosti a budování konspiračních sítí spolupracovníků ve východních Čechách.

Prvním úkolem obou žen bylo zlikvidovat padákovou výstroj, která byla Františkem Hladěnou převezena z místa seskoku. Táňa Hladěnová nejdříve padáky rozpárala a poté je obě ženy předělaly na větrovky pro sebe a Bartoše. Zbývající materiál použili Hladěnovi jako předložku do koupelny.

Takto se tedy Krupkovi zapojili počátkem ledna 1942 do ilegální činnosti. Zatímco Václav Krupka byl coby bývalý důstojník Bartošem ihned delegován důležitými úkoly, Hana se do vážnější spolupráce zapojila až v pozdější době, kdy se Freda přestěhoval ke Krupkům a Valčík byl nucen v březnu 1942 opustit Pardubice.⁸⁹

6. 1. Ilegální činnost Václava Krupky v prvních jarních měsících

Pro činnost desantu bylo v prvních dnech po navázání spojení s Londýnem nutno vybudovat konspirační síť v celém protektorátu a získávat od spolupracovníků veškeré důležité informace, které mohly být zaslány do Londýna. Každý z parašutistů si budoval svoje kontakty víceméně nezávisle na ostatních a čerpal přitom z různých sociálních vrstev

⁸⁸ O prvních dnech SILVER A na našem území: JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 26-35. ISBN 80-206-0112-0.; srov. ŤOPEK, František. *Údolí výstrahy*. Pardubice 1960, s. 44-48; tamtéž, s. 54-62.; srov. KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008, s. 24-41. ISBN 978-80-86559-96-4.

⁸⁹ O schůzce Krupkových s Bartošem viz.: KRUPKA, Václav. *Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část*. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 102-105.; IVANOV, Miroslav. *Atentát na Reinharda Heydricha*. Doplněné vydání. Praha, 1996, s. 106-110. ISBN 80-85819-49-X.

obyvatelstva. Zjednodušeně se dá říci, že Bartoš se zaměřil především na vyšší společenské vrstvy, inteligenci a bývalé důstojníky. Jedním z nich byl i Václav Krupka.

Prvním rozkazem, který Krupka dostal, bylo vybudovat vlastní zpravodajskou síť ve východních Čechách. Do plnění svých úkolů se ihned zapojil s velkou intenzitou. Jak se ukázalo, vybrat si za spolupracovníka právě jeho bylo od Bartoše šťastným tahem. Veliteli SILVER A se tak dostaly do rukou neocenitelné informace z předních průmyslových závodů např.: plány z plzeňské Škodovky, semtínské Explosie, pardubické a kolínské rafinérie minerálních olejů, hradecké Škodovky a závodů SIGMA v Lutíně u Olomouce.

Plán Škodovky získal prostřednictvím Karla Sedláka. Byl to Krupkův spolužák z reálky, který po vystudování strojní průmyslovky nastoupil do plzeňské Škodovky. Poté co se oženil, byl přeložen na ředitelství do Prahy. Sedlák byl velice cenným zdrojem informací o výrobních kapacitách jak samotné Škodovky, tak přidružených závodů např. hradecké Škodovky. Navíc poskytl Bartošovi svůj byt v Praze ve Vršovicích, kde přespávali i Krupkovi. Písemný materiál od Sedláka převážela do Pardubic Hana Krupková coby spojka.

Dále Krupka opatřil plány z pardubického Semtína. Informace z továrny získal prostřednictvím známého Čiháka, který se znal s místními dělníky. Čihák o napojení Krupky na parašutisty neměl ponětí. Zároveň však Krupku šokoval řečmi o parašutistovi z Anglie, který vyřizoval v Holicích pozdravy rodinám emigrantů. Tímto parašutistou byl kpt. A. Bartoš, který se tak dopustil další konspirační chyby. Krupka se po zralé úvaze rozhodl aktivního Čiháka zapojit do spolupráce. Ten nakonec sehnal zakreslené údaje o síle betonových sloupů, polohu hlavního skladu a příslib organizace pomoci při případném bombardování Semtína. Byl také jedním ze zdrojů informací o náladách komunistů.

Ve svém zaměstnání ve VČES získal Krupka několik ochotných spolupracovníků z řad svých kolegů. Byli jimi: Zdeněk Deršák (známý fotbalista), poručík Englich z Kostěnic, Zdeněk Voves z Hrušova u Dašic, ing. Huráň a zmiňovaný Čihák. Ing. Huráň pracoval na stavbě hydroelektrárny a v rámci jeho kompetencí bylo možné měnit vysoké říšské marky za protektorátní peníze. Dále dodával zprávy z elektroprůmyslu. Zdeněk Deršák nabídl parašutistům ubytování ve svém bytě. Mimoto „píchal“ za svého kolegu přítomnost na pracovišti, když se nemohl dostavit do zaměstnání. Od jednoho pardubického lékaře měl totiž Krupka potvrzení, že má padoucnici a kdykoliv cítil blížící se záchvat, mohl zaměstnání opustit.

Důležitým spolupracovníkem, kterého Krupka zasvětil do své činnosti, byl jeho bratranec Vlastimil Filler⁹⁰ (radioamatér, technik). Jeho hlavním přínosem bylo obstarávání součástek k vysílače, jakými byly náhradní krystaly a lampy. Za tímto účelem seznámil později Filler svého bratrance s ing. Bořivojem Cigánkem, zaměstnancem pardubické Telegrafie, který měl možnost shánět kýžené součástky v Německu.

Kromě získávání zpráv z průmyslu měl Václav Krupka také navázat styk se spolehlivými lidmi na Moravě. Díky svému dřívějšímu působení v akademii, kontaktoval v lednu svého bývalého kolegu poručíka Otu Kacetla⁹¹. Krupka chtěl po svém kamarádovi informace o výcvikových střediscích, výrobních kapacitách různých závodů, podrobnosti o transportech vojáků z železničního uzlu Přerov – moravská Ostrava apod. S Bartošem se Kacetl seznámil u Krupků koncem dubna 1942 a byl určen jako hlavní zpravodajský důstojník pro oblast Hodonín – Brno - Olomouc. Na schůzce s Bartošem byl údajně instruován, jak má třídit získané informace, které měly být doručeny do bytu Krupkových. Dále byl požádán, zda by nevyhledal náhradní místo pro umístění vysílačky v Beskydech. Kvůli nedostatku vhodných objektů (např. nedostatek elektrického proudu) splnil Kacetl úkol až v květnu 1942. Objektem byla bývalá ubytovna pohraniční stráže za Velkými Karlovicemi tzv. Rajtačka. Bartošovi

⁹⁰ Vlastimil Filler se narodil 22. dubna 1922 v Novém Bydžově. Do Pardubic se s rodinou přestěhoval v šesti letech. V roce 1934 postavil jeho otec dvoupodlažní dům v ulici Sadová 926 a zařídil si instalatérskou živnost. Léta 1938/1939 strávil Filler učením v Radio-elektrozávodě u firmy Fuchs v Pardubicích. V letech 1939 až 1943 studoval vyšší průmyslovou školu. Začátkem roku 1942 se zapojil do činnosti pro SILVER A. Po zatýkání na Pardubicku v druhé polovině června 1942 se dobrovolně přihlásil na praxi do Říše, aby odvrátil případnou pozornost gestapa od své osoby. Odtud se vrátil v září 1942 a pokračoval ve studiu, které ukončil maturitou v červnu 1943. Vystřídal několik zaměstnání a poté začal vyučovat na Učňovské škole v Hradci Králové. V lednu 1944 byl určen tělocvikářem a musel absolvovat kurz organizovaný Kuratoriem pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě. Dne 26. dubna 1945 se zapojil do ilegální odbojové skupiny Vesna, ve které působil jako pyrotechnik. Dne 17. května 1945 vstoupil do KSC a zanedlouho se přestěhoval do Prahy. Do srpna 1948 studoval na VUT. V květnu 1948 byl povolán do armády. Zprvu působil v pozici osvětového poddůstojníka a v srpnu 1949 nastoupil službu jako technik. V roce 1950 se mu narodila dcera Ivana. (ABSMV, vyšetřovací spis a. č. V – 5658, s. 20-22.); O osobě Fillera bude řeč níže v souvislosti s jeho spoluprací s Krupkovými a Bartošem po atentátu na Heydricha. Po válce svědčil před orgány Ministerstva národní obrany (MNO) ve prospěch Václava Krupky. V roce 1950 při vyšetřování před vojenskými orgány StB doznal, že si některé události před vyšetřovateli MNO vymyslel, aby svého bratrance kryl (např. že Bartoš u něj přespával). Jeho svědectví je tedy nutné hodnotit velmi kriticky. (ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign 309-6-3, výpověď Vlastimila Fillera z 2. října 1945, s. 566-568.; srov. SOA Zámrsrk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Vlastimila Fillera z 8. února 1946, s. 185a-185b.; srov. ABSMV, vyšetřovací spis a. č. V – 5658, Václav Krupka, výpověď Vlastimila Fillera z 8. června 1950, s. 20-66.)

⁹¹ Otta Kacetl se narodil 3. dubna 1911 v Ruprechtově na Vyškovsku. S Krupkou se znal od roku 1934, kdy obývali v Hranicích společný pokoj. Po okupaci se zapojil do činnosti ON, skupina gen. Otakara Zahálky. Po jejím rozbití gestapem nebyl odbojově činný až do setkání s Krupkou. Po zatčení Krupkových se stáhl do ústraní a ke konci války poskytoval pomoc parašutistům z desantu CLAY. (SOA Zámrsrk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Oty Kacetla z 27. února 1946; KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 104-105.); Zpravodajské informace, které Kacetl předal po válce, byly částečně otištěny Z. Jelínkem. (JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1984. Včetně obsáhlé dokumentární přílohy. Příloha IX, s. 159-161.)

přislíbil plán zmíněného objektu. Po zatčení Krupkových, o kterém Kacetl nevěděl, se s plánem v létě 1942 vydal do jejich bytu. Měl štěstí, že hlídající gestapáci byli na obědě. Poté, co se o zatčení dozvěděl od matky Hany Krupkové, urychleně opustil Pardubice. Zmíněný plán a zprávy předal Krupkovi až po válce.

Na požádání svého syna se do činnosti pro desant zapojil také pplk. Václav Krupka st. Před válkou sloužil s Bartošem v jednom pluku a pro starého důstojníka nebylo problémem domyslet si, kdo je tajemný cizinec, kterého mu syn představil. Pro SILVER A sehnal mapy, do kterých zakreslil místa potencionálních seskoků dalších parašutistů, dále buzoly, **psací stroj** a nutné zásoby potravin. Pro samotného velitele obstaral náhradní ubytování u obuvníka Bendy v Dašicích u Pardubic. Před svým přemístěním do bytu ke Krupkům, zde Bartoš střídavě několik dní bydlel.⁹²

6. 2. Navázání kontaktu se škpt. Václavem Morávkem (OTA)

Než se Bartoš natrvalo přesunul do bytu Krupkových, nebyla Hana v činnosti pro parašutisty výrazněji aktivní, jak tomu bylo v pozdější době. Přesto byl s její pomocí splněn jeden z nejdůležitějších rozkazů, který desantu vytyčil II. odbor MNO. Tím bylo navázat stálé spojení s vedoucími činiteli domácího odboje a zejména najít cestu k agentu A-54.

Relací z 19. na 20. ledna 1942 přišly Bartošovi z Londýna adresy, které ho měly dovést k domácím odbojářům, popř. přímo k přednímu „štvanci“ protektorátu škpt. Morávkovi. Bartoš s Valčíkem poté adresy ihned prověřili, bohužel neúspěšně. Radiogramem z 26. ledna obdrželi adresy nové. Mezi nimi i kontakt na obchodníka Antonína Pouznara, jehož dcera paní Zdeňka Bočková – Pouznarová⁹³ měla znát přímou cestu k OTOVI. Bartoš byl také upozorněn, že tento kontakt je velmi nebezpečný z důvodu možnosti sledování gestapem.

Mimoto dostal Bartoš přímý rozkaz, aby došlé adresy podržel pouze v paměti a záznamy o nich spálil.⁹⁴

⁹² O ilegální činnosti V. Krupky před nastěhováním Bartoše do jeho bytu viz.: KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 103-108.; IVANOV, Miroslav. *Atentát na Reinharda Heydricha*. Doplněné vydání. Praha, 1996, s. 109-120. ISBN 80-85819-49-X.; tamtéž: s. 130-138.; JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1984. Včetně obsáhlé dokumentární přílohy. Příloha č. VIII, s. 147-158.

⁹³ Zdeňka Bočková – Pouznarová se narodila 10. března 1907. Byla manželkou plk. Bohumila Bočka velitele I. odboru MNO v Londýně (do exilu odešel v roce 1940). Za svoji odbojovou činnost byla 24. října 1942 se svými rodiči popravena v Mauthausenu. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 55. ISBN 80-86274-55-1.)

⁹⁴ NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn I: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 9. 1. – 15. 4. 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1993, č. 3, s. 327.

V relaci z 3. února odpověděl Londýn na Bartošovo negativní hlášení o dosavadním pátrání naléhavým sdělením spojit se s Bočkovou. Byla to zatím jediná adresa, o které nepodal hlášení.⁹⁵

Velitel desantu se rozhodl využít ke kontaktu Bočkové svých dvou dámských spolupracovnic Krupkové a Hladěnové. Bartoš si byl nejspíš vědom toho, že poslat do Prahy dvě ženy bude daleko méně nápadné, než kdyby se o kontakt pokusil některý z parašutistů sám. Nehledě na to, že hrozilo přímé nebezpečí sledování Bočkové gestapem.

Obě ženy se vydaly do Prahy. Nalezly dodanou adresu, legitimovaly se a udaly správné heslo. Bočková k nim však důvěru nepojala a pardubické spojky odjely s prázdnou. Ke schůzce muselo dojít v rozmezí 4. až 10. února, neboť v relaci z 11. února Bartoš opět hlásí negativní poznatky pátrání po OTOVI.⁹⁶ Ze 14. na 15. února opakuje Londýn svoji výzvu o opětovném kontaktu Bočkové s tím, že se jí má vyřídit vzkaz o rozhlasovém projevu jejího manžela, který bude odvysílán 19. února v 18.45 hodin.⁹⁷ Kdo vyřídil Bočkové vzkaz o projevu jejího manžela, není známo. Pro odpověď se však vydala Hana Krupková sama. Opět bezvýsledně. Bočková sice připustila, že její manžel je v Anglii, ale nikoho ze zmiňovaných důstojníků nezná.

Přímé navazování kontaktu s jediným člověkem, který mohl pro desant kontaktovat Morávka, tedy neneslo kýžený úspěch. Bartošovi se však otevřela ještě jiná možnost jak dosáhnout cíle. Ta byla podmíněna nalezením ostatních skupin, které seskočily společně s tou jeho.

II. odbor MNO si byl vědom ceny, kterou SILVER A při získávání informací představoval. Bezprostředním zájmem tedy bylo znásobit jeho akceschopnost. Jelikož nebylo prozatím možno posílit skupinu dalšími „pararaji“, zaslali relací z 10. na 11. února záchytné adresy, na které se měly hlásit desanty SILVER B a ANTHROPOID.⁹⁸ K tomu ještě II. odbor MNO relací ze 4. na 5. března zopakoval nutnost odvolat se u Bočkové na přednášku jejího manžela v rozhlase.⁹⁹ Prostřednictvím plzeňské adresy bývalého policejního inspektora Václava Krále, se velitel Bartoš spojil s Gabčíkem a Kubišem. Tuto zprávu oznámil VRÚ 5. března 1942.¹⁰⁰

⁹⁵ Tamtéž, s. 328.

⁹⁶ Tamtéž, s. 304.

⁹⁷ Tamtéž, s. 331.

⁹⁸ Tamtéž, s. 330.

⁹⁹ Tamtéž, s. 332.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 308.

Při pátrání po skupině ANTHROPOID našel Bartoš lidi, kteří znali škpt. V. Morávka. Žádali však, aby se v londýnském rozhlase ozvalo v sobotu 7. března předem smluvené znamení, jímž by Bartoš potvrdil spojení s exilem. Kolem 10. března se H. Krupková vydala za Bočkovou potřetí. Díky odvysílané relaci a dalšímu naléhání byla návštěva úspěšná. Bartoš mohl 14. března hlásit II. odboru MNO úspěšné navázání styku se škpt. V. Morávkem a předat jeho depeše s informacemi od agenta A-54.¹⁰¹

Hlavní úkol SILVER A byl splněn. Jak se bohužel ukázalo, spolupráce s OTOU nemohla nabýt výraznější podoby. Dne 20. března 1942 odjel Alfréd Bartoš s Václavem Krupkou do Prahy na schůzku v Chotkových sadech. Morávkovi byl předán vyšší obnos peněz, a také fotografie parašutistů SILVER A za účelem zhotovení falešných legitimací (důvodem bylo prozrazení Valčíka v Pardubicích, viz. níže). Druhého dne byl Morávek zabit a gestapo u něj zmiňované fotografie našlo. Na rubu Valčíkovy fotky bylo i razítko pardubického fotografa Vomáčky. Pražské gestapo se ihned rozjelo do Pardubic a případ neznámého muže na fotografii předalo místní úřadovně.¹⁰²

7. Hana Krupková hlavní spojkou kpt. Alfréda Bartoše

Hana Krupková se do ilegální činnosti plně zapojila v době, kdy se Bartoš přestěhoval do Pernerovy ulice a Valčík musel opustit Pardubice z důvodu svého prozrazení. Jak k těmto událostem došlo?

Začněme nejdříve s velitelem výsadku. Ten po svém seskoku zvolil za svůj „hlavní stan“ byt manželů Hladěnových (dnešní Třída míru č. p. 108). Asi v polovině února došlo mezi Bartošem a jeho ubytovatelem k ostré konfrontaci. Důvodem byl intimní poměr Bartoše s Táňou Hladěnovou. Krupková k tomu uvedla následující: *„**Za pobytu Bartoše u Hladěňů došlo mezi ním a Táňou Hladěnovou k milostnému styku, na což Hladěna i my jsme přišli. Vyvrcholilo to velikou hádkou mezi Bartošem a Hladěnou a manžel mě seznámil s tím, že Hladěna jest velmi nebezpečný a mohl by celou věc shodit. Proto bylo dohodnuto, že Bartoš bude bydlet u nás, což se uskutečnilo, ale i v pozdější době znovu Hladěna i já přišli jsme na to, že milostný styk udržují dále. I po tomto byl velký kravál, ale Táňa, která byla velmi***

¹⁰¹ Tamtéž, s. 310.

¹⁰² O navazování styku se škpt. Morávkem srov. JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 42-47. ISBN 80-206-0112-0.; Schůzka Bartoše s Morávkem v Chotkových sadech viz.: KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 109-110.

hezká, vždycky si dovedla Hladěnu udobřit (...) O milostném poměru jsme měli vědomost já, manžel, Valčík a Potůček, více mi není známo, rovněž my jsme jí celou věc rozmlouvali.“¹⁰³

Cizoložství bylo tedy hlavním důvodem, proč se velitel parašutistů přesunul ke Krupkům. Bohužel ani tam se svými zálety nepřestal. Jak uvedl bratranec V. Krupky, Vlastimil Filler: „Později jsem přišel znovu k obviněnému (V. Krupka - pozn. aut.) a byl jsem svědkem hádky **Bartoše s Hladěnou, kde oba jmenovaní na sebe mířili pistolemi a vyhrožovali si zastřelením, obviněný mezi nimi stál a prosil je, aby tyto věci nechali až po válce, teď je čas na jiné důležité věci (...)** Obviněný mně sdělil, když jsem se divil, jak se taková věc může stát, že to není poprvé, že tu podobná scéna byla mezi **Bartošem a Potůčkem kvůli Věře Junkové.**“¹⁰⁴ Jak je vidět do konspirace zasáhly události, které tam neměly co dělat, ohrožující celou skupinu. Přičemž výstup Bartoše s Potůčkem o Věru Junkovou se podobal historce ze špatného románu. V. Krupka dokonce uvedl: „*Velmi dobře se pamatuji, že Bartoš byl rozhodnut Potůčka zastřelit a dát k němu legitimaci, aby se ho zbavil.*“¹⁰⁵

Poměr velitele SILVER A k ženám byl jedním z hlavních argumentů poválečných kritiků odsuzujících jeho lehkomyšlnost, frivolnost a nedodržování pravidel konspirace. Snad se mladý muž v těžkých dobách snažil „urvat“ ze života co se dalo. Nicméně si měl uvědomit, že nenese odpovědnost pouze za svoji osobu, ale svojí přítomností v Pardubicích na sebe vzal i odpovědnost za desítky lidí, kteří na něho byli napojeni. Každý z nás si musí udělat vlastní názor na jeho poměr k ženám, a zda bylo takové chování v této situaci přípustné.¹⁰⁶

¹⁰³ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 128.

¹⁰⁴ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Vlastimila Fillera z 8. února 1946, s. 185a.; V roce 1950 Filler uvedl, že se celá záležitost odehrála zhruba stejně, jak uvedl, ale ve skutečnosti se o ní dozvěděl od Krupky až po válce a hádce tedy osobně přítomen nebyl. (ABSMV, vyšetřovací spis a. č. V – 5658, Václav Krupka, výpověď Vlastimila Fillera z 8. června 1950, s. 26.)

¹⁰⁵ ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309–6-3, výpověď Václava Krupky z 10 října 1945, s. 571.; Teta Věry Junkové, Emilie Chrbolková z Mnětic ve svých pamětech, popsala vznik nevráživosti mezi parašutisty takto: „*Práci ještě stěžovala hodně velká žárlivost obou – Jirky a Fredy Bartoše – na učitelku Věru Junkovou. Bartoš si činil větší právo na Věrušku než Jirka, který, ač mlád, byl velký poctivec a velice hodný. Když se nemohl na vše dívat, prozradil jednou u nás pravdu na Freda. Sdělil Věrušce přede mnou, že má být Freda v Anglii otcem dítěte s Angličankou, dcerou plukovníka. Byla to tehdy strašná scéna, a ač už je to nyní řada let, nezapomenu na to nikdy! Matka učitelky – E. Švarcová činila výtky Fredovi, neb měla dobrou výřečnost a spor trval asi hodinu. **Hoši šli na sebe anglickými zbraněmi a chtěli po sobě střílet.** Všichni jsme museli ven, jen Věruška zůstala – skočila mezi ně a prosila, aby nechali hloupost, že na to není čas. Volala: Fredo, Fredo, vzpamatuj se, já ti vše odpustím...*“ (IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen.* Praha, 1982, s. 96.)

¹⁰⁶ Pro dokreslení celé situace okolo Bartošova vztahu k ženám si uvedeme ještě jedno svědectví Vlastimila Fillera: „*Valčík přišel svého času k MUDr. Jiřímu Holdovi, Pardubice, proti hotelu Veselka a vyjádřil se, že více v ilegalitě pracovat nebude, ježto velitel Bartoš se chová nepřístojným způsobem, že ho zastřelil a to proto, že Bartoš nachechal s Krupkovou v posteli v bytě obviněného*“ (Václav Krupka - pozn. aut.). Tuto výpověď potvrdil Filler i v roce 1950. (SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav

Přesné datum přemístění Bartoše ke Krupkům známo není. Krupková uvedla: „*Ubytován Bartoš byl z počátku u Hladěňů a to asi do poloviny února a od nich přešel k nám, kde byl až do našeho zatčení.*“¹⁰⁷ Z pamětí jejího manžela a některých přeživších odbojářů však vyplývá, že po určitou dobu ilegální byty střídal. Mimo Bendův byt v Dašicích ještě přespával např. v kanceláři inspektora rolnické pojišťovny Antonína Hebkého.¹⁰⁸

Jisté však je, že hlavními ubytovateli Fredy Bartoše byli Hladěňovi a Krupkovi, u kterých byl nejdéle. Jiné ubytování bylo vyloženě přechodné a pouze na chvíli. Citujme dále Krupkovou: „*Já vím, že hned po té hádce (s Fr. Hladěňou - pozn. aut.) přišel Bartoš k nám (...) Podotýkám, že jest možné, že Bartoš spal někdy někde jinde mimo Hladěňovy, jelikož v té době oni měli u sebe matku a služebnou a tudíž nebylo možné, aby tam spal trvale, jelikož ony nebyly do celé věci zasvěceny.*“¹⁰⁹

V druhé polovině února tedy Bartoš přesídlil do bytu manželů Krupkových v Pernerově ulici č. p. 1607. Jejich dům byl novostavbou architekta Hořenovského. Byt 1+1 se nacházel ve 4. patře.¹¹⁰ Jedinou únikovou cestou byly hlavní vchodové dveře, za kterými bylo schodiště vedoucí až do 4. patra. Na stejné ulici bydlela v domě č. p. 274 i Bartošova matka Antonie a její sestra s nevlastním synem Bedřichem Schejbalem. V dalším domě č. p. 463 na téže ulici bydleli také další spolupracovníci SILVER A – majitel elektrotechnického závodu Alván Palouš a jeho žena.¹¹¹

V relaci „Libuše“ z 27. na 28. února přišly Bartošovy direktivy, aby nadále posílal do Londýna meteorologické zprávy určené pro usnadnění příprav budoucích leteckých operací

Krupka, Hana Krupková, výpověď Vlastimila Fillera z 8. února 1946, s 185b; srov. ABSMV, vyšetřovací spis a. č. V – 5658, Václav Krupka, výpověď Vlastimila Fillera z 8. června 1950, s. 26.). Dále Krupka řekl, že Valčík silně kritizoval chování Bartoše a stýkal se s ním pouze kvůli subordinaci. Jiné svědectví vypovídající o nevráživosti Valčíka a Bartoše, či o události s Krupkovou se nepodařilo objevit (ani od MUDr. Jiřího Holdy) a nemůžeme s určitostí říci, zda to mohla být pravda nebo ne. Mohlo jít například o omyl a Krupková byla zaměněna s Hladěňovou. Zmiňované výpovědi jsou uvedeny spíše pro zajímavost. (ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309–6-3, výpověď Václava Krupky z 10 října 1945, s. 571.).

¹⁰⁷ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 127.

¹⁰⁸ Zde Bartoš přespával na tzv. galerii. (ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, výpověď Josefa Sůry, nedatováno, s. 109.)

¹⁰⁹ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 130.; srov. JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 35. ISBN 80-206-0112-0.; srov. KRUPKA, Václav. *Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část*. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 114-115.;

¹¹⁰ Fotka domu a plánek bytu manželů Krupkových jsou součástí přílohy č. 4.

¹¹¹ Alván Palouš se narodil 20. června 1899. Byl majitelem elektrotechnického závodu v Pardubicích. Společně se svojí ženou Marií (18. června 1897 – 2. července 1942) byli významnými spolupracovníky SILVER A. Palouš zajišťoval zejména technickou podporu Jiřímu Potůčkovi a jeho vysílače. Paloušovi byli zatčeni 20. června 1942 a krátce na to na Zámečku popraveni společně s dalšími odbojáři. (KOTYK, Jiří. *Vlastivědná abeceda dr. Theina: Alván Palouš*. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1990, č. 9-10, nestr. příloha.)

nad protektorátem. Každodenním měřením měly být zjišťovány údaje jako: teplota, tlak, vlhkost, směr a síla větru, oblačnost atd. Přístroje k měření příslušných hodnot instalovali Krupkovi na svém balkoně.¹¹²

V bytě Krupkových však Bartoš nebydlel „oficiálně“, neboť policejně byl přihlášen u svého kamaráda Josefa Hrdiny v Ústí nad Orlicí. Hrdina byl Bartošův kamarád ze studií. Původním zaměstnáním byl voják československé armády. Za okupace pracoval jako knihovník v Kerharticích. Pro Bartoše sehnal byt v Ústí nad Orlicí, kam se parašutista policejně přihlásil na falešné doklady pana Motyčky z Vrdů-Bučic. Manželé Hrdinovi byli jedněmi z předních spolupracovníků SILVER A.¹¹³

Druhým důvodem zapojení Hany Krupkové do konspirační práce bylo prozrazení Josefa Valčíka alias Miroslava Štolce, zaměstnance pardubického hotelu Veselka. K prozrazení došlo z důvodu kontroly policejních přihlášek. Jak víme, parašutisté se v prvních dnech svého působení na našem území úředně legalizovali. Odměnou bylo obdržení potravinových lístků a tabačky. Spoléhalo se na to, že se přihlášky nekontrolují. To byla ovšem chyba. Koncem února či začátkem března 1942 pardubické gestapo policejní přihlášky zkontrolovalo. V literatuře je uváděno, že si pověřený příslušník gestapa Gottfried Eschelohre náhodou všimnul nesrovnalostí v přihlášce na jméno M. Štolc.¹¹⁴

Na gestapo byl předvolán majitel Veselky Arnošt Košťál, aby celou záležitost vysvětlil. Ten podal vysvětlení, že zmiňovaný Štolc je synem hoteliéra z Ostravy, kterého doporučil pracovní úřad a v hotelu se má zaučit. Gestapák Walter Kröger¹¹⁵ však zjistil, že žádný takový hoteliér v Ostravě není a Košťál byl předvolán podruhé. Mezitím však stačil Valčíka varovat a pod fingovanou nehodou, kterou měl Štolc způsobit, ho propustil. Gestapo skočilo hoteliérově na lep, přičemž Košťálovi jistě pomohla také jeho známost s některými příslušníky

¹¹² NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn I: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 9. 1. – 15. 4. 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1993, č. 3, s. 331-332.

¹¹³ KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 115.

¹¹⁴ JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 61. ISBN 80-206-0112-0.

¹¹⁵ Walter Wilhelm Kröger se narodil 24. června 1906. Ve dvacátých a třicátých letech získal svoje policejní zkušenosti, nejdříve v oddíle Schutzpolizei a později u hamburské kriminální policie. V této době se také živil jako profesionální boxer. Po obsazení Sudet vykonával pětiměsíční službu u gestapa v Liberci. Poté byl vedoucím úřadovny v Německém Brodě, po jejímž zrušení nastoupil k pardubickému gestapu. Zde působil v referátu II BM (nekomunistický odboj). Byl velmi výkonným vyšetřovatelem. Osobně zatýkal většinu spolupracovníků SILVER A. V roce 1944 byl přeložen k pražské vedoucí úřadovně gestapa. V zimě 1945 působil ve zvláštních oddílech na Slovensku, kde jeho stopa mizí. (KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008, s. 48. ISBN 978-80-86559-96-4; ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 153. ISBN 80-86274-55-1.)

pardubického gestapa (např. Linsel, jež byl v první fázi pověřen případem Štolc), kteří byli častými návštěvníky v jeho hotelu a kterým poskytoval značný úvěr. Valčík se poté několik dní skrýval a Pardubice natrvalo opustil 6. března 1942.¹¹⁶

Dne 7. března byl na gestapo zavolán také Valčíkův kolega vrchní číšník Oldřich Koreček. Z jeho výpovědi je zřejmé, že úředníci gestapa museli mít o Valčíkovi nějaké podrobnosti, neboť po něm chtěli, aby je dovedl k milence hledaného Štolce, kterou měla být neznámá učitelka (Ludmila Malá - pozn. aut.).¹¹⁷

Po smrti škpt. Morávka (21. března) a nalezení Valčíkovy fotografie, byly v Pardubicích vylepeny vyhlášky s parašutistovou podobiznou. Netrvalo dlouho a pardubickému gestapu došlo, že vyobrazený muž je hledaný Štolc z Veselky.

Po Valčíkovi se však slehla zem. Po svém útěku z Pardubic přespával v Dašicích, Mněticích, či u svých spolupracovníků F. Valenty a A. Švadlenky. Poslední ubytování na Pardubicku našel u Pokorného v Trnové. Odtud odešel 26. března na Moravu, kde se skrýval asi čtrnáct dní u příbuzných. Začátkem dubna odešel maskován do Prahy.¹¹⁸

Po vylepení vyhlášek také vzniklo nebezpečí, že Valčíka identifikuje propuštěná služebná od Hladěňů. František Hladěňa se tedy dobrovolně přihlásil na gestapo a sdělil, že muž na vyhlášce si u něj chtěl koupit kolo a zároveň uvedl parašutistův falešný popis, načež byly na základě jeho informací všechny vyhlášky přelepeny.¹¹⁹

Nikdo se zatím nezabýval „náhodou“, která vedla ke kontrole policejních přihlášek, když si pardubičtí odbojáři mysleli, že žádná nebude. Byla to opravdu náhoda? Možná. Nabízí se jedna hypotéza, proč se gestapo najednou začalo o přihlášky zajímat. Tato domněnka by spíše poukazovala na neopatrnost parašutistů. Z výpovědi Václava Krupky si uvedeme následující: „*V té době je Bartoš varován Hladěňou, že se na okresní úřad v Pardubicích dostavil nějaký člověk, starosta některé obce na Pardubicku, který mluvil o tom, že se k němu dostavili v zimě*

¹¹⁶ JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 61. ISBN 80-206-0112-0.

¹¹⁷ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Oldřicha Korečka z 23. září 1946, s. 296.

¹¹⁸ JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 66-67.; srov. JIČÍNSKÝ, Karel. *Zámeček: Historie národního odboje za heydrichiády na Pardubicku*. 3. rozšířené vydání. Pardubice, 1989, s. 31.; srov. IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 119.

¹¹⁹ KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 117.

dva neznámí lidé a žádali na něm, aby jim opatřil, může-li průkazy. Celý případ byl likvidován, podrobnosti mi nejsou známy.“¹²⁰

Problémy s Valčíkovou přihláškou nebezpečí pro parašutisty neskončilo. Pardubické gestapo ihned vydalo nařízení prověřit policejní přihlášky ve všech obvodech spadajících do jejich kompetence. V Ústí nad Orlicí, kam byl policejně hlášen Bartoš alias Motyčka z Vrdů – Bučic bylo zjištěno, že dotyčný je již šest let mrtev. Protože v Motyčkově bytě v Ústí místní četníci nikoho nenašli, udeřili na Josefa Hrdinu, jenž Bartošovi byt opatřil. Ten se ke všemu přiznal a četníky poprosil, zda by nemohli případ „zamést pod stůl“. Četníci souhlasili pod podmínkou, že to samé udělá stanice ve Vrdech. Druhý den na to, se tam vypravili Bartoš, Krupka a Hladěna. Velitel SILVER A šel s pistolí přímo do budovy stanice, kde četnickému strážmistru Jaroslavu Perntovi vyložil svoji situaci. Krupka s Hladěnou zatím jistili celou akci zvenčí. Pernt souhlasil, že věc bude vyřízena ve prospěch Bartoše.¹²¹

Jak vidíme, měsíc březen byl pro parašutisty a jejich spolupracovníky vcelku kritickým. Jen s notnou dávkou štěstí nedošlo k rozbití celé skupiny. Je neuvěřitelné, že i přes výše zmíněné problémy vyvíjeli parašutisté značnou zpravodajskou a organizační práci. Zvláště když se museli rozdělit. Kdo tedy mohl nahradit spolehlivého Valčíka? Jedině žena, u které Bartoš v současnosti bydlel a která měla s kurýrní činností jisté zkušenosti (viz.: kontaktování Morávka). Navíc ženy byly jako spojky nenahraditelné. Budily nepřiměřený zájem mužů spíše svým zjevem než chováním. Úloha spojky tedy připadla Haně Krupkové.

¹²⁰ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 66.

¹²¹ JELÍNEK, Z. *Operace Silver A*. Praha, 1984. Včetně obsáhlé dokumentární přílohy. Příloha č. VIII, s. 147-148.; JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 60-62. ISBN 80-206-0112-0.; srov. KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008, s. 105-108. ISBN 978-80-86559-96-4.; S dopisem od Hrdiny, který obsahoval informace o kritické situaci na četnické stanici v Ústí nad Orlicí, přijela koncem února Hrdinova manželka do bytu Krupkových. Následovala bezesná noc a porada co dělat dál. To potvrzuje, že koncem února byl již Bartoš ubytován u Krupkových. (KRUPKA, Václav. *Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část*. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 115.); Bohužel další nesrovnalost k této události přinesl po válce četnický strážmistr J. Pernt. Ten ve svém dopise J. Andrejsovi tvrdil, že Bartoš u něj byl již 9. února 1942. To ovšem není možné, neboť velitel SILVER A poslal do Londýna depeši o svých problémech s doklady až 7. března („...prožili jsme právě velmi kritický týden. Dvakrát jsem měl být našimi úřady zatčen kvůli přihlášení se k pobytu.“). Strážmistr Pernt byl zatčen koncem června 1942 a posléze propuštěn. (ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti: Legendy a skutečnost kolem atentátu na Heydricha*. Brno, 1997, s. 121-122. ISBN 80-7217-011-2.; srov. NĚMEČEK, Jan. *Libuše volá Londýn I: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 9. 1. – 15. 4. 1942*. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1993, č. 3, s. 309.)

8. Navazování styku s dalšími paraskupinami prostřednictvím Hany Krupkové.

Prvním úkolem Krupkové v roli spojky bylo zajistit spojení s Valčíkem, který se 4. dubna přesunul do Prahy. Ubytoval se v bytě rodiny Moravcových v Biskupcově ulici č. p. 1745/7 na Žižkově.¹²² Tou dobou byla obsazena všechna pražská vlaková nádraží a gestapo vybavené fotografiemi parašutistů SILVER A čekalo, až se tam některý z nich objeví. Bylo tedy rozumné poslat na tyto cesty někoho, o kom neměli tušení. Krupková jezdila do Prahy průměrně jedenkrát týdně. Vozila Bartošovy rozkazy a od Valčíka zase zprávy o tamější situaci.

Také občas zajišťovala spojení s radiotelegrafistou Potůčkem. Ten se s vysílačkou zdržoval v lomu Hluboká v Dachově u Miřetic. V polovině února došlo mezi ním a jeho ubytovatelem panem Vaško ke konfliktu a Potůček se musel stěhovat. Na nějaký čas přesídlil do Mnětic k Josefu Chrbolkovi, odkud se brzy vrátil zpět. Kvůli možnosti zachycení vysílání bylo nutné vysílačku v polovině března z lomu odvézt. Nejdříve byla přesunuta do Pardubic a odtud 20. března na sádka do Lázní Bohdaneč k tamějšímu správci Adolfu Hrabovi. V této době byla hlavní spojkou mezi Potůčkem a Bartošem Hana Krupková, která jezdila na kole k semtínské Explosii. Kvůli nenápadnosti to bylo vždy v době, kdy končila jedna směna a začínala druhá. Předala radistovi zašifrované zprávy pro vysílačku a převzala si došlé telegramy.¹²³

Dále začala Krupková jezdit po různých místech protektorátu, kde navazovala kontakty s osobami, které měly fungovat jako přepážky pro nově vysazené parašutisty. II. odbor MNO se rozhodl posílit konspirativní možnosti SILVER A vysláním dalších skupin parašutistů. První zmínka o budoucích výsadcích byla přes „Libuši“ dodána v relaci z 10. na 11. února., ve které byly mj. udány i záchytné adresy desantů SILVER B a ANTHROPOID. Poté došly v relaci z 28. března záchytné adresy právě vysazených skupin.¹²⁴

¹²² Rodina Moravcových patřila k hlavním spolupracovníkům pražských parašutistů. Marie Moravcová zvaná „teta“ (24. srpna 1898 – 17. června 1942) se v roce 1918 vdala za Aloise Moravce. Za okupace byla členkou Dobrovolných sester Československého červeného kříže. Manželé Moravcovi měli dva syny. Starší Miroslav odešel v roce 1939 do Anglie, kde bojoval u 310 čsl. stíhací perutě a zahynul v havarovaném letadle krátce po invazi do Normandie. Mladší syn Vlastimil Moravec zvaný „Aťa“ (17. března 1921 – 24. října 1942) maturoval v roce 1941 na obchodní akademii v Praze. Poté byl zaměstnán jako obchodní zástupce Topičova nakladatelství, kam se do fingovaného zaměstnání reklamního agenta přihlásil také Josef Valčík. Marie a Aťa Moravcovi patřili mezi nezasvěcenější spolupracovníky parašutistů. Jejich byt byl zpravodajskou přepážkou, tranzitem a velitelským stanovištěm. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 55. ISBN 80-86274-55-1.)

¹²³ NÝVLTOVÁ, Pavlína. *Příběh odvahy a zrady: Jirí Potůček- Tolar radista desantu SILVER A*. Červený Kostelec, 2007, s. 46-48. ISBN 978-80-86818-40-5.; IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 107.

¹²⁴ NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn I: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 9. 1. – 15. 4. 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1993, č. 3, s. 335-336.

V noci z 27. na 28. března 1942 seskočily na území protektorátu desanty OUT DISTANCE (velitel npor. Adolf Opálka alias Adolf Král, rt. Karel Čurda alias Karel Vrbas, des. asp. Ivan Kolařík) a ZINC (tvořený velitelem npor. Oldřichem Pechalem alias Oldřich Pešar, rtm. Arnoštem Mikšem alias Mikolou a radistou čet. Vilémem Gerikem).¹²⁵

Velitel OUT DISTANCE npor. Adolf Opálka dostal v Londýně kontakty, které ho měly zavést přímo k Bartošovi (byly zaslány i jemu). Na tyto adresy byla vyslána Krupková. Nejdůležitějším kontaktem se v dubnu 1942 stala adresa Jana Vojtíška z Lázní Bělohrad.¹²⁶

Krupková jela k Vojtíškovi s dopisem od Bartoše. Heslem pro styk bylo: „*Učitel Knotek ze Studence, jemuž jste pomohl koncem února 1940, Vás zdraví z Londýna a prosí o pomoc pro doručitele pozdravu.*“ Vojtíšek přislíbil spolupráci. Kvůli zabezpečení styku s ním

¹²⁵Desant OUT DISTANCE byla skupina s diverzním úkolem vyřazení plynárny v Praze – Michli. Dále dostali parašutisté náhradní vysílačku určenou domácím odboji a především speciální radiový maják „Beacon - Rebeka“ pro navádění letadel na doskokové plochy parašutistů či objekty, které měly být bombardovány. Členové desantu byli vysazeni jinde, než bylo plánováno a to u Ořechova v okolí Telče. Smůla se jim lepila na paty již po seskoku. Opálka si poranil nohu, Kolařík ztratil falešné doklady a jeden balík s výstrojí se nepodařilo nalézt. Navíc byl seskok nahlášen gestapu, které po prohlídce místa našlo zakopaný radiomaják a Kolaříkovy doklady. V důsledku toho se Kolařík 1. dubna 1942 nedaleko Zlína otrávil, aby uchránil rodinu represálií gestapa. Osudy ostatních dvou členů jsou spojeny s manželi Krupkovými a budou následně popisovány. (ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha, 1991, s. 76-82. ISBN 51-708-91.)

Desant ZINC byl skupinou, která měla zřídit zpravodajskou rezidenturu na Moravě paralelní se SILVER A. K tomuto účelu byla skupina vybavena vlastním šifrovacím klíčem a třemi radiovými komplety. Chybou navigátora byla skupina vysazena místo v buchlovských lesích až u Gbel na Slovensku. Parašutisté se nutně potřebovali dostat do svého operačního prostoru, kam vedly jejich záchytné adresy. Mikšovi a Gerikovi se podařilo bezpečně přejít protektorátní hranice a dostat se na záchytnou adresu v Buchlovicích. Osud velitele Pechala byl dramatictější. Při překračování hranice byl nucen po prohlídce dokumentů zastřelit dva celníky a narychlo utéct, přičemž jeho doklady zůstaly na místě činu. Druhý pokus o překročení hranic se Pechalovi podařil a všichni parašutisté se následně sešli u jeho rodičů ve Vřesovicích. Odtud pokračovali Mikš s Gerikem každý zvlášť do Prahy. Mezitím bylo po Pechalovi vyhlášeno pátrání. Velitel skupiny zůstal kvůli obavám o rodinu poblíž domova. Jeho rodina byla zatčena 4. dubna 1942 a z parašutisty se stal štvanec. Utekl na Brněnsko, kde byl později vlákán konfidenty gestapa do léčky a následně 2. června 1942 po hrdinném odporu zatčen. Osud zbývajících členů desantu byl rozdílný. Po rozdělení se měli sejít v Praze. Viliam Gerik nebyl přijat ani na jedné ze záchytných adres, a proto se 4. dubna 1942 dobrovolně přihlásil na gestapu. Poskytl obsáhlé informace o výcviku parašutistů v Anglii, udal podrobnosti o vlastním úkolu a také o skupině OUT DISTANCE. K tomu ještě dovedl gestapo na místo, kde ukryli vysílací stanice. Poté se z něho stal konfident pražské řídicí úřadovny gestapa. Mikš se po svém příjezdu do Prahy spojil s Opálkou a Valčíkem. Byl zabit při přestřelce s protektorátními četníky u obce Požáry na Křivoklátsku, když se snažil vyzvednout zakopaný materiál dalších parašutistů. (JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 72-74. ISBN 80-206-0112-0.; ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha, 1991, s. 76-85. ISBN 51-708-91.); Velice dobře beletristicky zpracoval osudy desantu ZINC J. Andrejs ve svém románu *Tři cesty k smrti* (ANDREJS, J. *Tři cesty k smrti: Zánik skupiny ZINC*. Praha, 1992.)

¹²⁶Jan Vojtíšek ml. se narodil 23. prosince 1913. Byl knihtiskařem v Lázních Bělohrad. Do odboje byl zapojen už v roce 1940, kdy pomáhal k útěku do ciziny šlecht. Václavu Knotkovi. Od něho byl II. odbor MNO přiveden na Vojtíškovu adresu. Rodina Vojtíškova byla zatčena 17. června 1942. Zatímco všichni její členové byli zastřeleni 24. října 1942 v Mauthausenu, Jan byl popraven až 26. ledna 1943. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 76. ISBN 80-86274-55-1.; NĚMEČEK, Jan. *Libuše volá Londýn I: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 9. 1. – 15. 4. 1942*. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1993, č. 3, s. 335.)

následovaly ještě dvě cesty Krupkové do Lázní Bělohrad a jedna cesta Vojtíška do Pardubic. Zajištěná adresa se posléze stala hlavní přepážkou pro styk s Bartošem.

Další osobou, se kterou bylo nutno sjednat spojení, byl Josef Lánský odborný učitel ze Studence u Jilemnice. Jemu odvezla Hana dopis s heslem následujícího znění: „*Kolega Knotek zdraví a děkuje za pomoc poskytnutou 28. února 1940. Prosí o spolupráci. Pozdrav Zdence.*“¹²⁷ Další spojení bylo udržováno prostřednictvím poštovního styku. Dopisy byly zasílány poste restante Pardubice II pod značkou „ALCAZAR“. Lánského adresa měla nadále sloužit jako případný úkryt pro další parašutisty.

Adresy k Vojtíškovi a Lánskému měly dovést samotného velitele Opálku do Pardubic. Mimo tyto adresy dostal celý desant OUT DISTANCE ještě další sadu kontaktů, na nichž se mohl hlásit. Jedna z nich vedla k Bohuslavu Kučerovi, bernímu řediteli v. v. do Chýnova u Tábora. Spojení s ním opět zařizovala Krupková.

Po zajištění výše popsaných kontaktů už se jen čekalo, zda se na nich parašutisté přihlásí a dorazí do Pardubic. Prvním kdo využil připravenou cestu, byl npor. A. Opálka. Zvolil adresu Vojtíška z Lázní Bělohrad. Opálka se po seskoku schovával u své tety v Rešicích, kde si léčil zranění nohy. Do Lázní Bělohrad se vydal po 9. dubnu 1942. Odtud vedly jeho kroky ke Krupkovým, kde se setkal s Bartošem. Dne 13. dubna zašifroval Bartoš depeši, ve které informoval VRÚ o navázání osobního styku s „Králem“ (odvysíláno 14. dubna). Z Pardubic vedly další Opálkovy kroky do Prahy k Moravcům.¹²⁸

Ze skupiny OUT DISTANCE už zbýval pouze rt. Karel Čurda¹²⁹. Ten se po seskoku skrýval v Jindřichově Hradci, doma v Nové Hlíně u Třeboně a nakonec v Kolíně u svého švagra. Se svými druhy měl domluveno setkání na základě otištěného inzerátu v Národní politice: „*Koupím*

¹²⁷ Tamtéž, s. 335.; srov. JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 56. ISBN 80-206-0112-0.

¹²⁸ NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn I: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 9. 1. – 15. 4. 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1993, č. 3, s. 320.

¹²⁹ Rt. Karel Čurda se narodil 4. ledna 1915 v Nové Hlíně u Třeboně (okres Jindřichův Hradec). V letech 1933 – 1935 vykonával vojenskou prezenční službu. Dne 8. června 1938 se stal dozorčím finanční strážníkem a sloužil v Lošově u Olomouce. V červnu 1939 emigroval. Po vypuknutí války byl 26. září 1939 prezentován u československé zahraniční armády ve Francii, kde sloužil u 10. roty 1. ppl. Dne 1. ledna 1940 byl povýšen na rotného. Po přemístění do Anglie se přihlásil k plnění zvláštních úkolů v týlu nepřítele. Od září 1941 do března 1942 prošel všemi kursy a v rámci operace OUT DISTANCE byl vysazen na území protektorátu. Dne 16. června 1942 se dobrovolně přihlásil na gestapu, které přivedl na stopu svých kolegů ukrytých v kostele na Praze II. Mimo jiné vyzradil i adresu manželů Krupkových, kteří byli na základě jeho výpovědi zatčeni. Čurda dostal za svoji zradu 5.000 000 K., změnil si jméno na „Jerhot“ a přijal německou národnost. Stal se z něho nebezpečný a výkonný konfident gestapa. Po válce byl 15. května 1945 zatčen, odsouzen pro velezradu a 29. dubna 1947 popraven (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003. s. 70, s. 136, s. 219. ISBN 80-86274-55-1.). Jeho fotografie je součástí přílohy č. 5.

Ottův slovník naučný“. Po jeho přečtení se měl parašutista hlásit na adrese J. Vojtíška. Čurda se však po uveřejnění inzerátu neukázal. K jeho nalezení byla použita Hana Krupková, která jezdila k osobám, jež mohly mít o Čurdově pobytu bližší informace.

Pro další vyprávění o osudech manželů Krupkových je nutné blíže popsat jejich první setkání s Čurdou. Tato schůzka měla mít pro všechny pardubické a pražské parašutisty včetně jejich spolupracovníků katastrofální následky, neboť gestapo přivedl na jejich stopu právě on. Jaké bylo jeho přijetí v bytě Krupkových? S kým se sešel a s kolika lidmi z Pardubic se seznámil? Jak dlouho u Krupků pobyl? V následujícím textu zodpovíme všechny otázky. Bude přitom porovnávána především Čurdova poválečná výpověď s paměťmi Václava Krupky. **Je nutné upozornit, že ve výpovědích jsou velké rozdíly.** Navíc i značně kolísá paměť pana Krupky, který o návštěvě parašutisty mluví pokaždé jinak. Celá situace je o to důležitější, že v pozdějším textu se budeme snažit rozkrýt množství informací, které mohli Krupkovi vyzradit gestapu a co už bylo známo od Čurdy.

Nejdříve tedy přijetí Čurdy alias Vrbase. H. Krupková nemohla parašutistu nalézt. Uvedla k tomu následující: *„Na těchto adresách, které jsem dostala od Bartoše, jsem hledala další parašutisty a jednalo se hlavně o Čurdu, kterého jsem nemohla najít, až teprve později Čurda k nám přišel, k nám a poslal ho knihtiskař Vojtíšek z Bělohradu.“*¹³⁰ Nyní přichází klíčový moment návštěvy u Krupků. Václav Krupka vzpomíná: *„Pak se konečně u nás objevil člověk, na kterého jsme tak dlouho čekali: Čurda (...) Byl jsem ten den s Fredou v Praze a doma právě myla posluhovačka podlahu, manželka chtěla využít naší nepřítomnosti a uklidit celý byt. Jenže si na chvíli odskočila a s Čurdou nejdříve mluvila posluhovačka, která potom ženě vyprávěla, že se po nás ptal nějaký člověk, celý vyděšený (...) Až když přišel podruhé uslyšela od něho manželka heslo „Alcazar“, že ho posílá Vojtíšek (...) **Poněvadž vyhlížel vyplašeně, dala mu žena – aby nemusel být celý den na ulici – adresu k Hladěnovi.**“*¹³¹

Dále Krupka uvedl, že se s Čurdou setkali večer po návratu z Prahy. Při jeho návštěvě donesla do bytu Bartošova matka večeři. Poté se prý parašutista až příliš mnoho rozhovořil. Mluvil o poměrech v Anglii, o tom, že jim tam namluvili příliš mnoho věcí, které nejsou pravda a že jeho známý od vládního vojska je se svojí službou a poměry doma spokojen. Dále Krupka popsal průběh návštěvy takto: *„Přespal u nás (...) Bartoš dal Vrbasovi-Čurdovi nějaké úkoly*

¹³⁰ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 130.

¹³¹ IVANOV, Miroslav. *Atentát na Reinharda Heydricha*. Doplněné vydání. Praha, 1996, s. 192-193. ISBN 80-85819-49-X.

a rozhodl, aby se přemístil do Prahy.¹³² V části svých vzpomínek z 50. let uvedl Krupka něco zcela jiného: „Asi po **osmi dnech pobytu** v Pardubicích odejel, neb si pro něj přijel Aťa Moravec, přesně se již nepamatuji a myslím, že při té příležitosti byla odeslána do Prahy k opravě vysílačka.“¹³³

Čurda se ovšem zdržel pouze jednu noc. Setkal se pouze s manželi Krupkovými a Bartošem. Nikoho jiného alespoň ve své výpovědi neuvedl: „**Obviněného por. Krupku znám z doby své návštěvy u něho v Pardubicích, kde jsem jednu noc přespal v jeho bytě. Tehdy byl přítomen v bytě obviněného obviněný sám, jeho manželka a por. Bartoš. Nikdo jiný tam ani přítomen nebyl ani na návštěvu nepřišel. Přišel jsem tam někdy kolem 8 hod. večerní, někdy kolem 15. dubna. Byl jsem totiž poslán svým velitelem por. Opálkou do Lázní Bělohradu k jakémusi panu Vojtíškovi, tam jsem přijel odpoledne, Vojtíšek mi dal adresu obviněného v Pardubicích a ještě téhož dne jsem k němu zajel. U Krupků jsem se zdržel pouze jednu noc. Ráno druhého dne jsem měl ve městě Pardubicích schůzku s por. Bartošem, se kterým přišel civilista, který mně byl později znám jako Aťa Moravec a ten mě zavezl do Prahy, ještě téhož dne k nim do rodiny, kde jsem se měl sejt s por. Opálkou. Opálka tam však nebyl a odjel jsem tudíž ještě téhož dne i s Moravcem do Plzně.**“¹³⁴ Z Čurdovy výpovědi je zřejmé, že byl v Pardubicích pouze jednu noc a to se vši pravděpodobností ze čtvrtek 23. dubna na pátek 24. dubna. Po přespání odjel do Prahy a poté do Plzně, kde probíhaly přípravy náletu na plzeňskou Škodovku (tzv. akce CANNONBURY¹³⁵).

Jak si vysvětlit tak rozporuplná svědectví? Krupka tvrdil, že parašutista znal adresu Hladěnových. Navíc se dokonce zdržel v Pardubicích víc jak týden! Na jiném místě tuto verzi Krupka zase opravuje a připouští, že Čurda odjel následující den. Kdo má tedy pravdu? Po

¹³² Tamtéž, s. 193.

¹³³ JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1984. Včetně obsáhlé dokumentární přílohy. Příloha č. VIII, s. 150.; V poválečné výpovědi před OBZ uvedl Krupka: „Čurda věděl o činnosti skupiny na Pardubicku, o Bartošově matce, která přinesla jídlo a o tom, že je Bartoš přímo z Pardubic, že je v tom prostoru vysílačka a že má spojení s Londýnem, že do Pardubic se stahují seskočivší parašutisté...“ (SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 69.; tamtéž s. 81.)

¹³⁴ Tamtéž, výpověď Karla Čurdy z 23. ledna 1946, s. 151.

¹³⁵ Akce CANNONBURY byla společnou akcí II. odboru československého MNO, anglické SOE a britského bombardovacího letectva. Cílem bylo provést nálet na Škodovy závody v Plzni. Do této operace se zapojili parašutisté z desantů SILVER A (Valčík), OUT DISTANCE (Opálka, Čurda) a ANTHROPOID (Kubiš). Pomocí speciálního naváděcího radiomajáku Opálkovy skupiny a zapálení signálních ohňů měli navést bombardéry na vytyčený cíl. Kvůli ztrátě radiomajáku použili parašutisté pouze signálních ohňů. Akce byla provedena z 25. na 26. dubna 1942. Přes veškeré úsilí všech zúčastněných bomby svůj cíl minuly a akce skončila fiaskem. II. odbor se rozhodl akci zopakovat, nyní již bez zapojení parašutistů. Druhý nálet v noci ze 4. na 5. května měl prakticky stejný výsledek jako předchozí. (MACDONALD, Callum. *Úder z Londýna: Atentát na Obergruppenführera SS Reinharda Heydricha*. Praha, 2002, s. 139. ISBN 80-86070-26-3.; srov. JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 75-81. ISBN 80-206-0112-0.)

zvážení všech výpovědí se musíme přiklonit k Čurdově výpovědi. Jak jinak si vysvětlit, proč by po svém přihlášení se na gestapu neudal kromě adresy Krupkových také Hladěnovy (ti byli zatčeni o několik dnů později). Bohužel se nabízí hypotéza, která bude obsáhleji rozebrána na jiném místě práce, a sice ta, že tuto adresu udal někdo z manželů Krupkových. Celou anabázi s Čurdovým přijetím si posléze Krupka upravil až po válce, aby se tak vyhnul nepříjemným otázkám ohledně vyzrazení identity některých pardubických spolupracovníků (viz. níže).

8. 1. Další činnost Hany Krupkové

Po prvním bombardování Škodovky poslal 26. či 27. dubna Bartoš H. Krupkovou k Moravcům do Prahy, aby od Valčíka zjistila podrobnosti o celé akci. Později o setkání vypověděla: „*Sešla jsem se s Valčíkem jako obvykle u Moravců. Byl tenkrát velmi rozzloben a vyjadřoval se o svých představených z Londýna velmi neuctivě. Říkal, že nikdo z nich nemá vlastně ani tušení, jak draze oni zde nasazují své životy a oni sem potom pošlou černocho, kterému je lhostejné, jestli shodí pumu o pár kilometrů blíž nebo dál.*“¹³⁶ S dopisem od Valčíka jela ihned zpět do Pardubic a Bartoš mohl v relaci „Libuše“ z 28. na 29. dubna oznámit Londýnu negativní výsledek bombardování.¹³⁷

Pomocí Krupkové se tedy podařilo do Pardubic přivést dva parašutisty z desantu OUT DISTANCE. Mezitím byla ještě vyslána na Moravu pátrat po stopách desantu ZINC. Stalo se tak po 29. dubnu, kdy byly Bartošovi poslány z Londýna kontakty, na kterých se měla skupina hlásit. Záchytné adresy parašutistů vedly k Uherskému Hradišti. Jak víme, parašutisté byli vysazeni na Slovensku. Při přechodu hranic se domluvili, že se sejdou u rodiny Pechalových ve Vřesovicích u Kyjova, kam vedla adresa č. 1. Bohužel npor. Pechal byl záhy po ztrátě svých dokladů identifikován a k Vřesovicím se začaly stahovat orgány gestapa. Mikš s Gerikem se vydali na záchytnou adresu Jana Štokmana, majitele koloniálu z Buchlovic (adresa č. 4). Štokman byl již dva roky zatčen a parašutisty přijala jeho matka. Zkusili navázat radiové spojení, ale jejich vysílací stanice byla poškozena. Po krátké zastávce u Štokmanovy matky se parašutisté vydali hledat svého velitele. Všichni tři se sešli v buchlovských lesích. Dohodli se, že Pechal zůstane kvůli své rodině na místě a jeho druhové se vydají dál. O několik dní později byla na adresy rodiny Pechalových a obchodníka Štokmana vyslána Hana Krupková. Když zjistila, že majitel koloniálu je zatčen, snažila se dostat do Vřesovic. Celý prostor byl však obsazen gestapem a protektorátním četnictvem. Krupková se dostala do

¹³⁶ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 18.

¹³⁷ NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn II: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 16. dubna – 5. srpna 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1994, č. 4, s. 224-225.

uzavřeného prostoru. Naštěstí narazila na četníka, který jí ukázal cestu přes železniční most a vyvedl ji ze střežené oblasti.¹³⁸

8. 2. Vzrůst odbojové činnosti v květnu 1942

V době, kdy se Hana Krupková stala nejagilnější spojkou kpt. Bartoše, kulminovala činnost parašutistů vyslaných v první operační vlně z Anglie. Mimo bombardování Škodových závodů, příprav atentátu na Heydricha, byly koncem dubna vysazeny poslední skupiny parašutistů v tomto období.

V noci z 27. na 28. dubna přistály na území protektorátu desanty BIOSCOP (rt. Bohuslav Kouba., čet. asp. Josef Bublík a čet. Jan Hrubý), BIVOUAC (rt. František Pospíšil, rt. Jindřich Čoupek a des. asp. Libor Zapletal) a jednočlenný STEEL (svob. asp. Oldřich Dvořák). Příští noc následovaly ještě desanty INTRANSITIVE (npor. Václav Kindl, čet. Bohuslav Grabovský a des. Vojtěch Lukašík) a TIN (rt. Ludvík Cupal a rt. Jaroslav Švarc).¹³⁹

Z výše jmenovaných skupin parašutistů je pro další výklad klíčový desant STEEL. Ten byl tvořený jediným parašutistou Oldřichem Dvořákem vulgo Oldřichem Dražilem. Byl vycvičeným radistou a jeho hlavním úkolem bylo dodání náhradního materiálu pro vysílačku „Libuši“, o který žádal Bartoš VRÚ. Parašutista dostal záchytné adresy k Vojtíškovu do Lázní Běláhrad, k Lánskému do Studence u Jilemnice a k Jaroslavu Havelkovi do Nymburka. Je tedy zřejmé, že byl díky prvním dvěma adresám naveden přímo na Bartoše.

Dvořák se bohužel dopustil obrovské chyby ihned po seskoku. Svůj materiál (mj. vysílačku) zakopal na poli. Nenapadlo ho, že pole bývají na jaře obdělávána („vláčena“). Navíc svoje věci umístil do malé hloubky. Dne 30. dubna 1942 byl náklad nalezen místním rolníkem a odeslán na gestapo. Dalším kriminalistickým šetřením byl objeven i operační materiál skupin BIOSCOP a BIVOUAC, jež měly se STEEL stejnou doskokovou plochu.

Po přistání se Dvořák vydal na záchytné adresy. Bez problémů navázal styk s Vojtíškem a jako poslední parašutista se přes jeho adresu dostal do bytu manželů Krupkových. Bylo to na přelomu dubna a května 1942. Parašutistovým hlavním úkolem bylo předat Bartošovi krystaly

¹³⁸ IVANOV, Miroslav. *Atentát na Reinharda Heydricha*. Doplněné vydání. Praha, 1996, s. 191-192. ISBN 80-85819-49-X.; srov. JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1984. Včetně obsáhlé dokumentární přílohy. Příloha č. VIII, s. 149.; JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 72-74. ISBN 80-206-0112-0.; ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 130.

¹³⁹ Činnost zmíněných desantů na našem území viz.: ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha, 1991, s. 84-94. ISBN 51-708-91.; JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 81-89. ISBN 80-206-0112-0.

do vysílačky a náhradní kapsle jedu. Z Pardubic odešel Dvořák do Prahy, kde měl spolupracovat s radisty ÚVODu. Při bližším průzkumu situace je zřejmé, že Dvořák bohužel nepředal Bartošovi nic. „Libuše“ hlásila relací ze 4. května (šifrováno 30. dubna) změnu vysílacích frekvencí. Krystaly těchto kmitočtů Dvořák ve výbavě neměl. Navíc výše zmíněné obtíže s ukrytím materiálu podporují domněnku, že parašutista zůstal zcela bez materiálu. To potvrzuje i výpověď Václava Krupky: „V dubnu byla manželka poslána k Vojtíškovu a přivezla parašutistu studenta, ten měl přivést z Anglie jed a náhradní součásti k vysílačce, nepřivezl však nic.“¹⁴⁰

Zvýšená zpravodajská činnost v dubnu a květnu si vyžádala neustálý styk Bartoše s Prahou. Svůj zájem soustředil velitel SILVER A na pražskou skupinu Obec sokolská v odboji (OSVO či později JINDRA) v čele se zmiňovaným Lad. Vaňkem – JINDROU. S ním se Bartoš setkal někdy v dubnu 1942 za pomoci skupiny ANTHROPOID. Bartoš si od vzájemné spolupráce mnoho sliboval. Sokolská skupina pod JINDROVÝM vedením měla vysoké ambice stát se nejvýznamnější složkou odboje. Byly na ni volně napojeny další organizace jako: Národní obranný svaz (NOS), Svaz obcí střeleckých (SOS) či skupina kpt. NEMO. Sokolové měli také velké možnosti zpravodajské, což bylo pro Londýnský exil zvláště důležité.¹⁴¹ Prostřednictvím SILVER A si dokonce zažádali o vlastní šifrovací klíč, neboť dosavadní monopol v šifrování

¹⁴⁰ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 71.; Hypotézu o množství Dvořákem předaného materiálu viz.: HANÁK, Vítězslav. Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček I. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1996, č. 5, s. 220.; O operaci STEEL viz.: ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha, 1991, s. 85-86. ISBN 51-708-91.

¹⁴¹ Sokolské župy pokrývaly celé území protektorátu. Pro SILVER A byla velice důležitá spolupráce s představiteli 1. okrsku Podkrkonošské župy Jiráskovy tvořené sokolskými jednotami Červenokostelecka a Úpicka. Tito lidé byli sdruženi v odbojové skupině S21B zasahující oblasti severovýchodních Čech, zejména Červeného Kostelce, Bohdašína, Malých Svatoňovic, Rtně v Podkrkonoší a Úpice. Skupinu tvořili z velké části učitelé. Z hlavních představitelů jmenujme: Josefa Schjebala z Malých Svatoňovic a Ladislava Satrana z Bohdašína. S21B udržovala spojení se zemským velitelstvím v Praze představovaným Františkem Pecháčkem (čelný spolupracovník desantu ANTHROPOID). Prostřednictvím Kubiše a Gabčíka se 8. března 1942 napojil na tuto skupinu Alfréd Bartoš. Velitel SILVER A s odbojáři vyjednal sehnání náhradního ubytování pro možnost přemístění desantu a zároveň jim dal za úkol sestavit náhradní vysílačku pro případ, že by „Libuše“ vypověděla službu. Spolupracovníci skupiny S21B se pokusili o sestavení nové vysílačky. Za provozu byla použita snad jednou (na krátkou chvíli) a to po odchodu Potůčka do Bohdašína. O vzájemné spolupráci s Potůčkem bude zmínka níže v příslušné kapitole. (NÝVLTOVÁ, Pavlína. *Příběh odvahy a zrady: Jiří Potůček- Tolar radista desantu SILVER A*. Červený Kostelec, 2007, s. 19-33. ISBN 978-80-86818-40-5.; srov. HANÁK, Vítězslav. Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček I. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1996, č. 5, s. 218-219.)

držel doc. V. Krajina a pochopitelně kpt. Bartoš. Z výraznější spolupráce s Vaňkem nakonec sešlo v důsledku teroru, který zavedli nacisté po atentátu na Heydricha.¹⁴²

9. Atentát na Reinharda Heydricha a situace po něm

Dne 27. května 1942 asi v 10.32 hod. spáchali Kubiš s Gabčíkem v Praze – Libni atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha.¹⁴³ V odpoledních hodinách bylo vyhlášeno stanné právo nad oberlandrátem Praha a na dopadení pachatelů vypsána odměna 10 miliónů korun. Od půl desáté večer 27. května bylo stanné právo rozšířeno na celý protektorát. Z Berlína ihned přijela zvláštní vyšetřovací komise pod vedením velitele kriminální policie SS-Gruppenführera Arthura Nebeho. Také pražské gestapo vytvořilo zvláštní komisi pod vedením SS-Obersturmführera Heinze Pannwitze. V komisi dále působili např.: zmiňovaný SS-Hauptsturmführer kriminální rada Wilhelm Schultze či SS-Obersturmführer kriminální komisař Willi Leimer¹⁴⁴.

Komise začaly usilovně pátrat po atentátnících, avšak jediným výraznějším úspěchem po prozkoumání místa činu bylo zjištění, že pachatelé jsou parašutisté z Velké Británie. V teroru vyhlášeném nacisty, byla uplatněna zásada kolektivní zodpovědnosti. Manželé Krupkovi si tak mohli na vyhláškách vyvěšených po atentátu přečíst pod článkem dvě následující prohlášení: „...kdo osoby, které měly účast na spáchání atentátu přechovává anebo jim poskytuje pomoc, anebo máje vědomost o jejich osobě nebo o jejich pobytu a neučiní řádné oznámení, bude zastřelen se svou rodinou.“¹⁴⁵

Jak prožívali osudný 27. květen 1942 manželé Krupkovi? Václav Krupka si vzal volno ze zaměstnání, aby se mohl starat o Bartoše. Velitel SILVER A byl v době nejvyššího ohrožení celé sítě odbojářů bezmocný. V Krupkově bytě ležel připoután na lůžko s

¹⁴² JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 51-55. ISBN 80-206-0112-0.; srov. NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn II: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 16. dubna – 5. srpna 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1994, č. 4, s. 213–260.

¹⁴³ R. Heydrich zemřel na šok z generalizované infekce způsobené úlomkem karoserie 4x2 cm s chuchvalcem plsti z čalounění, která pronikla do jeho těla a zasáhla slezinu. Smrt nastala 4. června 1942 asi o půl osmé ráno. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 111. ISBN 80-86274-55-1.)

¹⁴⁴ SS-Hauptsturmführer Willi Leimer se narodil 25. července 1912. Ve službách gestapa byl od roku 1933. Koncem roku 1940 se stal vedoucím protikomunistického referátu II A 1. V důsledku reorganizace gestapa v druhé polovině roku 1942 se po speciálním školení stal vedoucím nově vzniklého protiparašutistického referátu SBF (Sabotage – Bahnen – Fallschirmagenten). Hlavní náplní Leimerova oddělení byla především prevence v boji s parašutisty tj. budování volavčích sítí, zadržování živých parašutistů, provoz radiových prother apod. Leimer si postupem času získal prominentní postavení srovnatelné se Schultzem. Po válce byl z vyšších mocenských zájmů předán do SSSR, kde byl údajně 10. září 1947 popraven. (Tamtéž, s. 173, s. 215.)

¹⁴⁵ SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986, s. 205-208.

prudkým kloubovým revmatismem. Nemoc dostal po opalování na jarním slunci začátkem května, když měl v Praze jednání s Lad. Vaňkem - JINDROU. Popřípadě to mohlo být 9. května, když se odebral na tajnou schůzku s doc. Krajinou a oběma atentátníky, při níž jednali o možnosti neuskutečnění atentátu.¹⁴⁶

Václav Krupka popsal den atentátu takto: „*Toho dne 27. května, jsem byl s Fredou sám doma. Do zaměstnání jsem nešel, neboť manželku poslal Bartoš do Prahy k Moravcům a o nemocného bylo nutno pečovat, stále byl upoután na lůžko.*“¹⁴⁷ Hana Krupková byla v době atentátu v Praze společně s továrníkem Milošem Srbem. Ten popsal osudný den takto: „*Byl jsem s ní v okamžiku atentátu na Heydricha, když jsme se dozvěděli, že se něco stalo, sdělila mně, že ví, že byl zabit Frank. Jeli jsme spolu na Žižkov, kde ona měla zjistit, co se stalo s kolem, se kterým ujel atentátník na Heydricha. Čekal jsem na ni před domem a pak jsme odjeli někam do Zahradního města, myslím k inž. Pollákovi (správně Sedlákovi - pozn. aut.). Tam jsme byli nucený zůstat přes noc.*“¹⁴⁸ U Moravců na Žižkově se Krupková setkala s Josefem Valčíkem, od kterého se chtěla dozvědět podrobnosti o atentátu.

Všeobecně se má za to, že Valčík byl přítomen celé akci, přičemž dával Kubišovi s Gabčíkem znamení zrcátkem o blížícím se Heydrichově voze s číslem SS-3. O to podivnější je následující výpověď Krupkové: „***V době, kdy byl spáchán atentát, byla jsem v Praze a čekala jsem společně s Valčíkem v bytě u Moravců, jak tato akce dopadne. Asi ke 12. hod přišel do bytu parašutista, kterého jsem tenkrát ještě neznala, a jež mi byl Valčíkem představen jako Garyk (sic! - pozn. aut.). Vyřizoval tehdy Valčíkovi, že je vše v nejlepším pořádku a že se chlapcům podařilo včas zmizet. S touto zprávou mne poslal Valčík ihned do Pardubic. Jelikož však téhož dne žádný vlak nesměl opustit Prahu, zdržela jsem se až do dne následujícího, kdy jsem opět navštívila Valčíka. V den spáchání atentátu byly vyvěšeny plakáty s Valčíkovou fotografií a vypsána odměna na jeho hlavu 100 000 K. Valčík se skrýval celou následující noc po atentátu ještě v domě u Moravců kdesi na půdě nebo ve sklepě, a když jsem s ním druhého dne naposled mluvila, vzkázal Bartošovi, že mají bezpečný úkryt pod***

¹⁴⁶ Podle Krajinova svědectví ho Gabčík s Kubišem ujišťovali, že možnost spáchání atentátu je pouze fikcí, kterou si domácí odboj nalhává. Oni prý o podobném činu vůbec neuvažovali. O celém průběhu schůzky v pražských Holešovicích viz.: KRAJINA, Vladimír. *Vysoká hra: Vzpomínky*. 2. opravené a doplněné vydání. Praha, 2004, s. 94. ISBN 80-254-5535-1.

¹⁴⁷ KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 119.

¹⁴⁸ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Miloše Srba z 8. února 1946, s. 183b.

zemí, kde jich bude všech osm. Jmenoval přitom Adolfa Krále (npor. A. Opálka - pozn. aut.), Čurdu, oba atentátníky a ostatní, které jsem osobně neznala.“¹⁴⁹

Z předcházejících výpovědí Krupky, Srba a Krupkové můžeme vyčíst, že Hana byla v den atentátu skutečně v Praze u Moravců. Dále jsou však popsána svědectví více než rozporuplná. Pokud byla Krupková v době atentátu se Srbem, nemohla být v tu chvíli s Valčíkem. Navíc je podivná její odpověď, že ví o zabití Franka. Dále samotné svědectví Krupkové značně pokulhává. Pokud přistoupíme na to, že Valčík byl skutečně přítomen atentátu, muselo k jejich setkání dojít po jeho návratu k Moravcovým. Onen parašutista, který přišel v poledne Valčíkovi sdělit výsledek akce, rozhodně nemohl být Gerik (ve výpovědi „Garyk“), který byl od 4. dubna internován na gestapu. Jak se věci skutečně udály, se již nedozvíme, neboť všichni relevantní svědkové jsou mrtví. Krupková nebyla jediná, která popsala setkání s Valčíkem v den atentátu. Přidala se i další svědkyně, která tvrdila, že parašutista k ní přišel po atentátu asi kolem jedné hodiny a ptal se jí, zdali je Heydrich mrtev. Následující noc na 28. května přespal u ní, tedy nikoliv u Moravců, dle tvrzení Krupkové. Paměť svědků se s každým poválečným rokem neuvěřitelně měnila a přetvářela, takže dobrat se skutečné pravdy o pobytu Valčíka po atentátu je prakticky nemožné.¹⁵⁰

K uzavření této kapitoly je nutné ještě poznamenat, že se H. Krupková vrátila do Pardubic odpoledne 28. května. Pokud přivezla Bartošovi nějaké informace, pak je velitel SILVER A již nestačil zašifrovat a do Londýna poslal v relaci z 29. května (šifrováno 28. května) zprávu následujícího znění: „*Pro nějakou dobu jsem nucen omezit relace na dvakrát týdně. Podrobnosti o atentátu nedošly, neboť byla ihned zastavena osobní doprava.*“¹⁵¹ Ani v dalších relacích z 2. na 3. června a 4. června není o podrobnostech průběhu atentátu zmínka. Buď tedy žádné závažné informace Krupková z Prahy nepřivezla a s Valčíkem se vůbec nesetkala, nebo s ním mluvila, ale parašutista o atentátu nic nevěděl. Popřípadě vznikly u Bartoše, který depeše šifroval nějaké nesnáze vzhledem k jeho zdravotnímu stavu. Situace se následně zkomplikovala rozbitím vysílačky 4. června. „Libuše“ se poté odmlčela až do 18. června 1942.

¹⁴⁹ ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, výpověď Hany Krupkové z 12. prosince 1946, s. 534.; Po válce se uvažovalo, že byl atentátu přítomen i Aťa Moravec. Dle vzpomínek V. Krupky mu však jeho manželka řekla, že i s mladým Moravcem mluvila dopoledne v den atentátu u nich doma. (KRUPKA, Václav. *Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: II. část.* In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 5, s. 122.)

¹⁵⁰ ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti.* Brno 1997, s. 207-217. ISBN 80-7217-011-2.; O pobytu Valčíka před a po atentátu srov. JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A.* Praha, 1992, Bez dokumentární přílohy, s. 62-63. ISBN 80-206-0112-0.

¹⁵¹ NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn II: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 16. dubna – 5. srpna 1942. In: *Východočeský sborník historický.* Pardubice, 1994, č. 4, s. 235.

9. 1. Kritický červen 1942

Červen 1942 byl pro většinu parašutistů vyslaných v první operační vlně kritickým měsícem. Probíhalo druhé stanné právo. Na denním pořádku byla hlášení o rozsudcích smrti za schvalování atentátu, udávání a všudypřítomný strach.

Jak prožívali toto tíživé období Krupkovi, když se v jejich bytě ukrýval nemocný kpt. A. Bartoš? Jistě s velkým nervovým vypětím. Jejich byt byl ve čtvrtém poschodí osamocené činžovního domu, ze kterého nebyl možný únik jinak než hlavním vchodem. Bartoš si uvědomoval, že o bytě Krupkových ví příliš mnoho lidí a přiznával tuto chybu. Bohužel nemohl nic dělat. Takřka měsíc nebyl schopen pohybu, musel být přenášen v prostěradlech a znovu se „učil chodit“. K tomu měl pochopitelně zpravodajské povinnosti. Naštěstí se našli lidé, kteří mu pomohli v léčení. Byli jimi manželé Krupkovi pod odborným dohledem pardubického lékaře MUDr. Josefa Bartoně.¹⁵²

H. Krupková denně podávala Bartošovi předepsané léky a vařila dietní jídla. Za nemocným parašutistou docházela do bytu jeho matka A. Bartošová, která nosila synovi jídlo. Její návštěvy byly vážným problémem, neboť vystrašená matka jednala více emotivně než racionálně. V důsledku toho se v době stanného práva rozhodla hledat synovi na vlastní pěst náhradní ubytování. Nemocného Bartoše však nechtěl v době zostřeného teroru nikdo přijmout. Celou situaci ještě zkomplikovalo nařízení o ohlašovací povinnosti všech protektorátních občanů starších patnácti let do pátku 29. května do 24. 00 hodin. Nemilou záležitostí s policejními přihláškami musela řešit Hana Krupková prostřednictvím své bývalé spolužačky z obchodní akademie Heleny Šťastné, která o tom podala následující svědectví: *„Těsně po tom, po vyhlášení přihlašovací povinnosti do 24. hodin, mě žádala Krupková – byla jsem tenkrát zaměstnána na městském úřadě v Pardubicích, zda bych ji nemohla opatřit*

¹⁵² MUDr. Josef Bartoň se narodil 25. srpna 1899 v Morašicích na Chrudimsku. Studoval na lékařské fakultě Karlovy univerzity v Praze se specializací na pediatrii. Praxi měl v Pardubicích, kde ve Smilově ulici č. p. 353 provozoval soukromou ordinaci jako emeritní asistent dětské kliniky v Praze. V roce 1929 se oženil s Emilií Welzovou, s níž měl dvě děti. Za okupace spolupracoval s PVVZ a poté od konce ledna či počátku února 1942 s Bartošem. Jeho život skončil 2. července 1942 na popravišti. Manželka byla popravena 23. prosince 1942 v Osvětimi. Konce války se dožily pouze jejich dvě děti Ivan a Eliška. (KOTYK, Jiří. MUDr. Josef Bartoň. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1989, č. 5-6, s. 134-139.; ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 155. ISBN 80-86274-55-1.); Bartoš nebyl jediný člen desantu, který onemocněl. Někdy na jaře (snad koncem února) onemocněl zápallem plic J. Potůček. I jeho se podařilo s pomocí MUDr. Bartoně vyléčit. (IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 114-115.)

razítka na policejní přihlášky, což jsem také učinila a nevyplněné formuláře, které mně Krupková dala, jsem jí dala s razítkem městského úřadu v Pardubicích. ¹⁵³

Velitel SILVER A musel tedy zůstat u Krupkových alespoň do doby, kdy se bude moci částečně hýbat. Po vzájemné dohodě bylo vymyšleno několik alternativních plánů pro případ razie gestapa. Václav Krupka zřídil na balkoně pozorovací stanoviště z přehozeného koberce, pod kterým se s Hanou střídali ve sledování ulice. V případě prohlídky byla připravena litrová láhev benzínu, která měla sloužit k zapálení Bartošových spisů. Dále bylo nachystáno třiceti metrové lano, s jehož pomocí by se všichni tři spustili světlíkem na sousední dvůr, ze kterého by utekli do Dašic. Odtud byla naplánovaná cesta na Hodonínsko, kde bylo obstaráno ubytování na adresách dodaných nevlastním otcem Hany Krupkové. Další kroky měly směřovat do rakouské Vídně, kde bydlela Bartošova teta a odtud do Švýcarska. Pokud by došlo k obklíčení bez možnosti úniku, muži byli připraveni se zastřelit a H. Krupková měla požit jedu, který dostala od Bartoše. ¹⁵⁴

Za těchto ztížených podmínek vykonával Bartoš dále svoji ilegální činnost. K pohybu neschopnému parašutistovi přijížděli v první polovině června na schůzky ilegální pracovníci či samotní parašutisté. Jako první se ke zděšení Krupkových objevil začátkem června svob. O. Dvořák. Za svým velitelem si přijel pro další instrukce a poté se vrátil zpět k vysílače ÚVODu.

Mezitím pokračovaly v Praze rozsáhlé prohlídky, které měly vést k dopadení atentáčníků. Městem se šířily zvěsti, že bude bombardována Libeň a každý desátý občan bude zastřelen. Do protektorátu neustále proudily z Německa nové oddíly branné moci, jež měly krýt velkou pátrací akci gestapa, která začala 29. května a trvala až do konce června 1942. Psychóza strachu dolehla bez výjimky na všechny přechovávatele sedmi parašutistů, kteří se v té době nacházeli v hlavním městě. Předním pražským ubytovatelem Janem Zelenkou – Hajským ¹⁵⁵ bylo na příkaz Bartoše rozhodnuto přesunout všechny chlapce do pravoslavného kostela Karla

¹⁵³ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Heleny Šťastné ze 7. února 1946, s. 212b.

¹⁵⁴ JELÍNEK, Z. *Operace Silver A*. Praha, 1984. Včetně obsáhlé dokumentární přílohy. Příloha č. VIII, s. 154.

¹⁵⁵ Jan Zelenka-Hajský se narodil 4. března 1895. Od mládí byl zapáleným sportovcem a členem Sokola. Po studiích se stal učitelem a působil v pohraničí (Háj u Duchcova). Zároveň byl zvolen starostou Krušnohorské župy Kukaňovy. Po německém záboru pohraničí se musel se svojí ženou a synem přestěhovat do Prahy, kde získali byt v Biskupcově ulici č. p. 1837/4. Zelenka následně působil jako učitel ve Vršovicích. Již na počátku okupace se zapojil do odboje, přičemž využíval svých kontaktů na lidi kolem ministrů Bienerta a Kalfuse. Svoje informátory měl i v řadách protektorátní policie. Kolem poledne 17. června přijelo gestapo k Zelenkovým do Biskupcovi ulice. Předního ubytovatele parašutistů živého nedostali, jelikož se stačil otrávit jedem. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 53, s. 136. ISBN 80-86274-55-1.)

Boromejského na Praze II. Vedoucí vyšetřovací komise H. Pannwitz po válce uvedl: „*Od atentátníků (?-SB, otazník doplnil editor Pannwitzových pamětí S. Berton – pozn. aut.) a jejich pomocníků jsme se dozvěděli, že činnost těchto speciálních jednotek (německých pátracích orgánů – pozn. aut.) přiměla velitele parašutistů npor. Bartoše k vydání rozkazu, aby se skryli všichni agenti, t. č. v Praze (7 mužů) v katakombách kostela Karla Boromejského.*“¹⁵⁶ Parašutisté se od 30. května do 1. června 1942 začali přemísťovat na určené místo. Do spolupráce s parašutisty se tak zapojili představitelé pravoslavné církve: biskup Gorazd, předseda sboru starších Jan Sonnenvend, farář Václav Alois Číkl a kaplan ThDr. Vladimír Petřek. S Valčíkem dorazila do úkrytu i „teta“ Moravcová, která si domluvila přístup do kostela z důvodu zásobování potravinami.¹⁵⁷

Paní Moravcová projevila v tomto těžkém období velkou statečnost. Někdy kolem 10. června se objevila v Pardubicích v bytě Krupkových. Vracela se tenkrát z Brna, kde sháněla u obchodníka Eduarda Kučery zásoby potravin pro své svěřence. Oznamila nejnovější zprávy z Prahy, přičemž poprosila Krupkovi o výpomoc pro ukryté parašutisty. Dále si stěžovala na neopatrnost Gabčíka a Kubiše, kteří použili při atentátu jejího bicyklu, aniž by odstranili tovární číslo. Dámské kolo bylo s ostatními věcmi nalezenými na místě činu vystaveno ve výloze obchodního domu Baťa na Václavském náměstí. Kvůli strachu z prozrazení si „teta“ vyžádala od Bartoše ampulku s jedem. Freda nařídil Haně, aby jí dala svůj. Tato událost mimo jiné potvrzuje, že svob. O. Dvořák, který měl přinést náhradní kapsle s jedem, žádné nepředal. Paní Moravcová si prudký jed ukryla do brože, kterou nosila na krku. Je nepochybné, že svůj jed jí předala Krupková. Zmiňují se o tom všichni pováleční autoři.¹⁵⁸ Ve svých pamětech to uvádí Krupka a konečně později to přiznala i Krupková. Pro srovnání si uvedeme její první poválečné svědectví o této události: *Paní Moravcová byla jednou z těch, kteří skutečně pracovali s láskou a obětavostí až do konce. Skrývala Valčíka až do doby, kdy se s ostatními schoval v kostele, tam jim donášela jídlo a starala se o ně (...) Dostala od Valčíka jed, kterým se při svém zatčení otrávila.*¹⁵⁹ Proč Krupková v poválečném protokolu

¹⁵⁶ PANNWITZ, Heinz. *Atentát na Heydricha*. Přeložil a poznámkami opatřil Stanislav Berton. Roseville, 1986, s. 32.

¹⁵⁷ ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti*. Brno 1997, s. 246-260. ISBN 80-7217-011-2.; SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986, s. 212.; PANNWITZ, Heinz. *Atentát na Heydricha*. Přeložil a poznámkami opatřil Stanislav Berton. Roseville, 1986, s. 32.

¹⁵⁸ Dle vzpomínek V. Krupky zapsaných dr. Jelínkem popsal v Terezíně syn paní Moravcové zatčení svojí rodiny, přičemž Krupkovi řekl, že se jeho matka otrávila jedem, který dostala od „vaší manželky“ tj. od Krupkové. (KRUPKA, Václav. *Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: II. část*. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 5, s. 120.)

¹⁵⁹ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 22-23.; srov. JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992.

vyšetřovatele mystifikovala? Snad si myslela, že si tím ulehčí, popřípadě se vyhne nepříjemným otázkám. Jak uvidíme později, nebyla to jediná lež zapsaná při tomto výslechu.

V první polovině června navštívil Krupkovi několikrát také M. Katschner z Police nad Metují. Poprvé přijel krátce po atentátu, neboť se bál o ohrožení celé sítě, na kterou byl napojen. Bartoš ho ujistil, že je vše v pořádku a musí se pracovat dál. Naposledy Katschner přijel dne 11. června. Atmosféru těch dní popsal takto: *„Po atentátu navštívil jsem několikrát Pardubice. Věděl jsem o úkrytu parašutistů v kostele Karla Boromejského a po Krupkové poslal jsem jim prostřednictvím „tety“ vitaminy, hroznový cukr a různé drobnosti. Pak nastalo hrozné řádění gestapa a vyhlazení Lidic (...) Odjel jsem ihned druhý den do Pardubic, abych se dozvěděl co se děje. Sešel jsem se Krupkovými, Fredem a Jirkou v bytě u Krupků. Byl jsem ujistěn, že Lidice jsou úplně levé a že akce nemá dosud žádných trhlin.“*¹⁶⁰ Také Krupkovi byli pod silným psychickým tlakem, což na nich zpozoroval sám Katschner. Václav Krupka mu tehdy řekl: *„Na to jsem byl v Pardubicích a tehdy mně obviněný sdělil, že se chystají velké štáry (blokové prohlídky domů pozn. aut.) a že proto bude nutno, aby oba manželé Krupkovi i Fred odjeli z Pardubic a přečkali nějakou dobu někde jinde. Dohodli jsme se, že odjedou do Police, kde Krupkovi u nás budou docela oficiálně, pro Freda jsem našel v Polici bezpečný skryt.“*¹⁶¹

Krupkovi s Bartošem nebyli jediní, kteří se rozhodli opustit své současné místo pobytu. Podobně postupovali např. Paloušovi či paní Moravcová, která poslala svého syna Aťu k příbuzným na Písecko.¹⁶²

Mimo návštěv, které křižovaly Pardubicemi, musela Krupková zajišťovat další spojení. Vykonal v této době několik velice důležitých cest. Krátce po atentátu vezla od velitele SILVER A dopis pro Vaňka – JINDRU do Prahy k Moravcovým. Lad. Vaněk o tom vypověděl následující: *„Po atentátu, když 7 parašutistů s Adolfem Opálkou bylo ukryto v kostele, dozvěděl jsem se, že chodí pravidelně se převlékat a koupat do bytu pí. Moravcové*

Bez dokumentární přílohy, s. 100-101. ISBN 80-206-0112-0.; dále KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 120-121.

¹⁶⁰ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, dopis Milana Katschnera doc. Vladimíru Krajínovi z 3. července 1945, s. 294-295.

¹⁶¹ Tamtéž, výpověď Milana Katschnera ze 14. února 1946, s. 198b.; V dochovaných záznamech německých policejních orgánů jsou záznamy o pátrací akci z 16. na 17. června v Opatovicích nad Labem, Pohřebačce a Bílé. Dne 17. června pak ještě blíže Pardubicím v prostorech Dříteč – Němčice – Dražkov. (KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008, s. 150. ISBN 978-80-86559-96-4.)

¹⁶² IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 139.; KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 120-121.

na Žižkově, Biskupcova 7. Tam jsem byl pozván Zelenkou, abych přijal dopis, který mě posílá Bartoš-Jozka z Pardubic. S dopisem, kterým mě zve Bartoš do Pardubic, přijela paní, kterou mi představila paní Moravcová jako Hanku. Byla to manželka obviněného (Václav Krupka - - pozn. aut.), která mě asi za týden čekala na nádraží v Pardubicích a dovedla mě do jejich bytu, kde mě Bartoš představil obviněného.¹⁶³ JINDRA se do Pardubic dostavil 13. června a celý den hovořil s Bartošem za zavřenými dveřmi. Při rozhovoru sdělil nejnovější zprávy z Prahy a od Bartoše si převzal vlastní šifrovací klíč pro styk s Londýnem. Podobu nového klíče a způsobu šifrování obdržel velitel SILVER A v relaci „Libuše“ z 27. na 28. května. V příští relaci z 29. na 30. května obdržel informace o šifrovacím klíči a způsobu šifrování pro JINDRU. Vaněk měl mít napříště shodný způsob šifrování jako Bartoš, avšak na základě rozdílné šifrové knihy. Můžeme se domnívat, že hlavní náplní této schůzky, která dle svědectví trvala „celý den za zavřenými dveřmi“, bylo naučit Vaňka používání šifrového způsobu.¹⁶⁴

Poslední cestu do Prahy před svým zatčením vykonala Krupková 12. června 1942. Přes paní Moravcovou předala dopis pro Valčíka společně se zásobami potravin, které obstarali pardubičtí spolupracovníci.¹⁶⁵

Do bytu v Pernerově ulici se měl dle poválečných výpovědí Václava Krupky dostavit i Jiří Potůček s rozbitou radiostanicí. Jak víme z předchozí kapitoly, vysílačka se odmlčela uprostřed relace z 3. na 4. června. Důvodem byla spálená koncová lampa. Radista se snažil poruchu opravit sám. Částečně se mu to i podařilo a vyslal několik skupin telegramů, které VRÚ zachytila v noci z 8. na 9. června. Poté „Libuše“ opět utichla. Krupka popsal situaci takto: *Do mého bytu se dostavuje parašutista Jirka s kufrem a radiostanicí. V bytě pak spravuje stanici a v noci z bytu vysílá. Jsem vyzván, abych opatřil součástky (lampy) prostřednictvím Fillera a ing. Cigánka (...) Sing. Cigánkem dojednávám opatření příslušných typů lamp, pro které musí jet do Berlína, neboť v protektorátu je nelze získat.*¹⁶⁶

¹⁶³ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Ladislava Vaňka z 8. února 1946, s. 184-185.

¹⁶⁴ O způsobech jakými parašutisté ze SILVER A šifrovali depeše viz.: HANÁK, Vítězslav. Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček I. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1996, č. 5, s. 213 – 240.; HANÁK, Vítězslav. Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček II. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1997, č. 6, s. 213 – 241.; Texty přijatých depeší s novým způsobem šifrování pro Bartoše a JINDRU viz.: NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn II: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 16. dubna – 5. srpna 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1994, č. 4, s. 245-247.

¹⁶⁵ ABSMV, fond Gestapo 309 Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, výpověď Hany Krupkové z 12. prosince 1946, s. 534.

¹⁶⁶ JELÍNEK, Z. *Operace Silver A*. Praha, 1984. Včetně obsáhlé dokumentární přílohy. Příloha č. VIII, s. 155.

Je vůbec možné, aby se po atentátu Potůček objevil s „Libuší“ v bytě Krupkových? Přitom u nich měla být stanice asi dva až tři dny. Odpověď na tuto otázku zůstává nejasná. Výpovědi ostatních svědků této události se značně rozcházejí. Hana Krupková uvedla: „Vysílačku jsme měli několik dní v bytě. Přivezl ji Potůček a spravoval ji u nás. **Bylo to asi začátkem května. Byla asi o rozměrech 60x30x30 v šedivém obalu se značkou USA.**“¹⁶⁷ Tedy začátkem května a ne června? Možná se Krupková zmýlila, ale ze záznamu vysílání „Libuše“ je patrné, že počátkem května mohla být skutečně v opravě (vysílala z 28. na 29. dubna a poté až ze 4. na 5. května 1942¹⁶⁸).

Vlastimil Filler, který se s Potůčkem také setkal, vypověděl následující: „*Poprvé jsem s ním vešel ve spojení v ilegalitě, když mě obviněný (Václav Krupka - pozn. aut.) vyhledal někdy v zimě 1942 a žádal mě, abych opatřil, resp. opravil vysílací stanici a pozval mě k sobě. Tehdy byl u něho jakýsi Jiří Tolar, správně Potůček, který stanici obsluhoval a ještě jakýsi větší muž s vouskem pod nosem, který nemluvil perfektně češtinou, jakoby v řeči zadržoval (...)* Přístroj jsem opravil u Krupků (...) **Na to mě obviněný žádal asi 3 – 5 dní po Heydrichovi, abych opatřil vysílací lampy a miliampérmetr. Seznámil jsem obviněného s ing. Cigánkem a ten si sám pak objednávku vyřídil.**“¹⁶⁹ Z toho co uvedli Krupková a Filler vyplývá, že se Václav Krupka zmýlil a vysílačka v bytě po atentátu buď vůbec nebyla, nebo tam byla vícekrát. Přikloníme se k druhému závěru, přičemž musíme vycházet z toho, co uvedl Krupka až mnoho let po válce: „*Jednoho dne opravoval v našem bytě (V. Filler - pozn. aut) s Potůčkem vysílačku. Po půlnoci zkoušel Potůček z bytu navázat spojení a odvysílat zprávy. Bylo to riskantní, neboť stanice odebírala tolik elektrického proudu, že nám žárovka v bytě měnila intenzitu světla podle Morse značek (...)* Vzhledem k tomu, že bylo třeba opatřit nové krystaly pro vysílačku, požádal mě Bartoš, zda by je neopatřil Filler přes své známé. V domě Fillerových bydlel ing. Bořivoj Cigánek, zaměstnanec pardubické Tesly.“¹⁷⁰ Filler dále uvedl, že příčinou poruchy vysílačky byl propálený odpor a vadná koncová lampa.¹⁷¹

¹⁶⁷ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 20.

¹⁶⁸ NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn II: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 16. dubna – 5. srpna 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1994, č. 4, s. 223-226.; srov. HANÁK, Vítězslav. Radiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček II. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1997, č. 6, s. 238-239.

¹⁶⁹ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Vlastimila Fillera z 8. února 1946, s. 185a.

¹⁷⁰ KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 108.

¹⁷¹ ABSMV, vyšetřovací spis a. č. V – 5658, Václav Krupka, výpověď Vlastimila Fillera z 8. června 1950, s. 23.; Skutečnost, že příčinou poruchy byla spálená lampa, hlásil Bartoš VRÚ v relaci z 18. června. (NĚMEČEK, Jan.

Shora uvedené výpovědi doplníme fakty. Od 4. června byla vysílačka rozbitá a Potůček se jí snažil opravit. Z 8. na 9. června byla poprvé po odmlčení zaslechnuta na VRÚ ve 23.27 hodin. Při této relaci byla slyšitelná velmi slabě, přičemž byla rušena atmosférickými tlaky. VRÚ urgovala přeladění na jiné vlny. Krystaly těchto frekvencí u sebe Potůček neměl a žádal vysílat na vlně jemu vyhovující. Následně přijaly v Londýně šest skupin čísel zašifrované zprávy. Radista musel znovu přeladit a naposledy byl slyšen v 00.12 hodin (tedy časový údaj o vysílání kolem půlnoci by odpovídal).¹⁷²

Nyní se pokusíme otázku použití vysílačky z bytu Krupkových uzavřít. Je zřejmé, že stanice u nich jednoznačně byla. Bylo to buď jednou, nebo dvakrát. Je také pravda, že měl označení výrobce USA (dle výpovědi Krupkové).¹⁷³ S radistou ji opravoval i Filler. Bylo to zřejmě počátkem května 1942. Podruhé byla „Libuše“ v bytě snad po atentátu z 8. na 9. června. Když si však představíme situaci těch dní (pozorovací stanoviště na balkoně, možnost domovní prohlídky, plány na útěk světlíkem atd.) je s podivem, že by si Krupkovi do bytu vzali ještě dalšího „padákového agenta“ navíc s vysílačkou. Pokud ano, svědčí to o jejich nesmírné odvaze. V druhém případě by to svědčilo o touze Václava Krupky zvýšit vlastní prestiž odbojového pracovníka.¹⁷⁴

Nervové vypětí, strach z razií gestapa, neustálé návštěvy ilegálních pracovníků, Bartošovy matky, nemocný velitel parašutistů, vysílačka v opravě. Tak probíhala první polovina června 1942 u manželů Krupkových. Ze strachu z domovních prohlídek a velkého nervového vypětí se rozhodli využít nabídku Milana Katschnera a strávit týden v Polici nad Metují. Datum odjezdu bylo stanoveno na pondělí 15. června 1942. Tou dobou se začal zdravotní stav Bartoše výrazně zlepšovat.

H. Krupková odvedla před odjezdem svého foxteriéra Reginu k rodičům Švagerkovým, kterým řekla, kam se chystají. Tato informace se později stala Krupkovým osudnou, neboť

Libuše volá Londýn II: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 16. dubna – 5. srpna 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1994, č. 4, s. 235.)

¹⁷² HANÁK, Vítězslav. Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček II. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1997, č. 6, s. 215.

¹⁷³ Přijímače Skyrider či SuperSkyrider (typy: S-17, nebo SX-17) vyráběla firma Hallicrafters Co., Chicago, USA. (HANÁK, Vítězslav. Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček I. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1996, č. 5, s. 216.); Mimo vysílač dovezený z Anglie, měla SILVER A prokazatelně jeden vysílač neznámého původu, který byl použit za provozu (18. června 1942), jeden vysílač zhotovený skupinou S21B (byla s ním provedena neúspěšná zkouška) a jeden vysílač ve výstavbě. (Tamtéž, s. 219.)

¹⁷⁴ Někteří pováleční autoři potvrzují opravu vysílačky v době po atentátu. Za místo, kde ji dával Potůček do pořádku, však neoznačují byt Krupkových, ale jiné destinace např. byt Boženy Hovorové v Pardubičkách. (JICÍNSKÝ, Karel. *Záměček: Historie národního odboje za heydrichiády na Pardubicku*. 3. rozšířené vydání. Pardubice, 1989, s. 35.)

právě od Švagerků se gestapo dozvědělo, kde se manželé nacházejí. Kromě Bartoše o dovolené nikdo jiný nevěděl. Tříčlenná skupina z Pernerovy ulice se tedy rozhodla rozdělit. Manželům Krupkovým se měla začít psát nová kapitola jejich života. Bartošův čas se již chýlil ke konci.¹⁷⁵

9. 2. Dovolená v Polici nad Metují

Bartoš se na místo původního plánu odjet s Krupkovými rozhodl dále organizovat odbojovou činnost. Datum opětovného shledání bylo stanoveno na příští neděli 21. června 1942 v Pardubicích. Bartoš opustil byt před manželi Krupkovými a odjel nejspíš organizovat převoz vysílačky do Bohdašína u Červeného Kostelce k sokolské organizaci S21B. Václav Krupka k tomu poznamenal: „*Přijímáme* (pozvánku do Police n. M. - pozn. aut) *a Freda, jelikož již může chodit, odjíždí do Červeného Kostelce*“¹⁷⁶. Krupková podala v rozporu se svým manželem také svědectví: „*Dne 15. června 1942 jsme odjeli a rovněž Bartoš odjel, aniž by nám řekl kam*“¹⁷⁷. Proč Krupková řekla, že jim Bartoš nesdělil, kam se chystá? Jak uvidíme z následujících řádků, oba manželé velice dobře věděli, kde se bude velitel SILVER A v příštích dnech nacházet. Prozatím postupujme chronologicky.

V odpoledních hodinách 15. června se Krupkovi ubytovali v hotelu Pejskar, který se nacházel na náměstí v Polici nad Metují. Na druhý den přijali pozvání na večeři od rodiny továrníků Katschnerových v jejich bytě. Milan Katschner popsal události takto: „*Krupkovi přijeli někdy v polovici června, bylo to určitě v pondělí, avšak bez Freda. Byli ubytováni v hotelu Pejskar, na stravu byli u nás. O Fredovi sdělili, že má jiný úkol. Za několik dní pobytu v Polici mi obviněný (Václav Krupka pozn. aut.) sdělil, že potřebuje kolo, neboť musí k radiostanici do Bohdašína u Červeného Kostelce, avšak ještě téhož dne (16. června pozn. aut.) kdosi telefonoval z Červeného Kostelce k nám do továrny, aby obviněný nikam nejezdil, že je vše zařízeno.*“¹⁷⁸

Pokusme se dešifrovat předešlé svědecké výpovědi a dát si je do kontextu. Zaprvé je nutné zopakovat, že Krupkovi věděli, kde je Bartoš. Byl to také on, kdo jim volal ke Katschnerovým. Tím, že je „*vše zařízeno*“ měl na mysli sehnané součástky do vysílačky, která poté začala opět vysílat v noci ze 17. na 18. června (v této relaci byl také na chvíli použit

¹⁷⁵ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 122.

¹⁷⁶ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 73.

¹⁷⁷ Tamtéž, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 25.

¹⁷⁸ Tamtéž, výpověď Milana Katschnera ze 14. února 1946, s. 198.

neznámý vysílač). Krupka byl na schůzku s Bartošem domluven dříve než v neděli 21. června, avšak nikde ve svých výpovědích ani pamětech se nezmiňuje o svém plánu navštívit Červený Kostelec. Jak víme, byly u ing. Bořivoje Cigánka objednány nové součástky k „Libuši“. Ty měl Krupka vyzvednout již ve čtvrtek 18. června v Pardubicích a předat je Fredovi. Citujme výpověď sousedky Bartošovy matky paní Boženy Ševců: „*Před odjezdem na venkov byl u paní Bartošové pan Krupka a žádal ji, aby připravila pro svého syna něco k jídlu, že ve čtvrtek (18. června pozn. aut.) proto přijede, avšak nepřišel.*“¹⁷⁹ Bartoš svým telefonátem ke Katschnerovým odvolal Krupkovu návštěvu ve čtvrtek 18. června. Setkání v neděli zůstalo dle Krupkové v platnosti: : „*Volal nám (kpt. Bartoš pozn. aut.) hned následující den a bylo nám vyřízeno, že se vrátí v neděli.*“¹⁸⁰ To také potvrdil po válce V. Krupka, přičemž k celé události o večerním telefonátu dodal jednu podstatnou maličkost: „*Do Police mně bylo telefonováno Bartošem, abych do P. (Pardubice – pozn. aut.) nejezdil, že přijede až v neděli, neboť v sobotu mně končila dovolená, což gestapo zjistilo.*“¹⁸¹

Bartoš svého spolupracovníka prozatím nepotřeboval, neboť se mu podařilo sehnat součástky do vysílačky jinou cestou než od ing. Cigánka. „Libuše“ ze 17. na 18. června vysílala a Filler uvedl, že mu byly nové lampy předány až po zatčení Krupkových a on je byl nucen zničit.¹⁸² Celá anabáze s přebíráním vzkazu je uvedena z důvodu, kterou bude hrát v dalším vyprávění, zejména v souvislosti s dopadením a smrtí kpt. Bartoše v onu osudnou neděli 21. června, kdy se vrátil do bytu manželů Krupkových a padl do nastražené léčky. Bylo to ovšem v období, kdy již byla celá síť kolem něj vyražena. Vraťme se tedy do půli června a pokračujme dále.

Manželé Krupkovi byli celý večer z 16. na 17. června u M. Katschnera, kde poslouchali vysílání rozhlasu a hráli karty. Kolem druhé hodiny ranní 17. června se vrátili do hotelu Pejskar a ulehli. Kolem páté ráno se ozvalo zabouchání na dveře, po kterém následovala

¹⁷⁹ ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, výpověď Boženy Ševců z 28. května 1945, s. 404.

¹⁸⁰ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 25.

¹⁸¹ Tamtéž, doplněk k protokolu Václava Krupky před MLS Chrudim, nedatováno, s. 283. Ve svých pozdějších pamětech vnesl V. Krupka do celé záležitosti s telefonátem nejasnosti: „*Večer asi kolem 22.00 hodiny zvonil u Katschnerů telefon. Přebral ho starší pan Katschner a přinesl mi na papírku vzkaz od Bartoše, který zněl: Do Pardubic v neděli nejezdí. Freda.*“ (KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 122.)

¹⁸² SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Vlastimila Fillera z 8. února 1946, s. 185a.

výzva ke kontrole legitimací. Václav Krupka vstal, vzal doklady a šel otevřít. V tom momentě vtrhlo do pokoje gestapo.¹⁸³

Začaly odbíjet poslední hodiny parašutistů ukrytých v kostele Karla Boromejského, pražských a pardubických spolupracovníků i obyvatel osady Ležáky, kde se schovával Potůček s „Libuší“.

10. Vše je ztraceno

V sobotu 13. června byla vydána vyhláška říšského protektora zaručující amnestii osobám, které by podaly do 18. června (20.00 hod.) rozhodující informace vedoucí k dopadení pachatelů atentátu. Zároveň byla v novinách otištěna zpráva o vyvraždění rodiny Oldřicha Pechala (velitel desantu ZINC). Nacisté těmito zprávami uhodili hřebíček na hlavičku. Jednomu z parašutistů povolily nervy a rozhodl se dobrovolně přihlásit gestapu.¹⁸⁴

Dne 16. června asi ve 12. 45 hodin se do Hlavní úřadovny německé tajné státní policie v Petschkově paláci v Praze dostavil nervózně vyhlízející muž a oznámil, že má informace vedoucí k zadržení pachatelů atentátu. Tímto mužem byl rt. Karel Čurda z desantu OUT DISTANCE. Vyslýchající gestapák Heinz Jantur¹⁸⁵ si musel svého svědka nejdříve „oťukat“. Přinesl mu několik aktovek, mezi kterými byla i ta, kterou zanechal Kubiš na místě činu. Čurda zmíněnou aktovku bezpečně poznal díky odřenému místu pod zámkem a Jantur si uvědomil, že má v ruce „sólo kapra“. Okamžitě dal tuto novinu vědět šéfu komise pro vyšetřování atentátu H. Pannwitzovi a vrchnímu kriminálnímu radovi W. Schultzovi, do jehož kontrarozvědného referátu spadali parašutisté. Ten následovně předal zrádce svému výkonnému vyšetřovateli komisaři Georgu Gallusovi. Gestapo mohlo slavit, hráz mlčení byla prolomena.

Parašutistovi se zpočátku vypovídat příliš nechtělo. Zprvu pouze udal, že je „padákovým agentem“ a prozradil totožnost Gabčíka a Kubiše. Poté, co byl konfrontován s informacemi, které gestapu prozradili dříve zatčení parašutisté Gerik, Zapletal a Čoupek, udělal také Čurda

¹⁸³KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 122.

¹⁸⁴SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986, s. 217.

¹⁸⁵SS-Hauptsturmführer Heinz Jantur se narodil 8. září 1909. V roce 1936 pracoval u bezpečnostní policie. Dne 2. března 1942 nastoupil ke gestapu v Praze. Při vyšetřování atentátu koordinoval veškeré organizační záležitosti. Od 1. listopadu 1942 byl jmenován do čela protikomunistického referátu, kde zůstal až do konce války. V květnu 1945 uprchl i s rodinou do Německa. V říjnu téhož roku byl dopaden a v srpnu 1946 předán do ČSR, kde byl před MLS v Praze odsouzen k trestu smrti a 30. dubna 1947 popraven. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 175, s. 215. ISBN 80-86274-55-1.)

rozsáhlou výpověď. Jeho výslech trval od čtyř hodin odpoledne 16. června do tří hodin do rána 17. června. Udal adresy ubytovatelů, kteří mu po jeho seskoku poskytli pomoc. Z Prahy to byla rodina Moravcova, Svatošova, dále Vratislav Hošek a Jindřich Bauce. Z mimo pražských udal adresu Jana Vojtíška z Lázní Bělohrad, Václava Krále z Plzně a bohužel také byt manželů Krupkových v Pernerově ulici v Pardubicích.

Současný úkryt parašutistů v kostele Čurda neznal. Odpovědnost za jejich životy a desítky popravených rodin však ponese on. Ti, co neskončili ve spárech gestapa vlastní vinou, už pouze dohrávali tragický koncert pod taktovkou německých represivních orgánů.¹⁸⁶

Při výslechu Čurdy z 16. na 17. června padlo jméno rodiny Moravcových. Pražské gestapo se vydalo na Žižkov. V Biskupcově ulici bylo hlavní místo, kterým prošli všichni parašutisté ukrývající se v Praze. M. Moravcová spáchala v nestřeženém okamžiku sebevraždu prostřednictvím jedu, který dostala v Pardubicích od H. Krupkové. Mladšího syna Aťu a pana Moravce odvezli živé do Pečkárny. O několik hodin později se zatýkáci komando rozjelo na Žižkov znovu. Tentokrát do protějšího domu, kde bydlel Zelenka – Hajský (Biskupcova ul. č. p. 4). Asi navždy zůstane otázkou, proč Zelenka, který dle J. Andrejse o ranním zatýkání u Moravcových věděl, nešel ihned varovat skryté parašutisty? To zůstane bez odpovědi. Zelenka se při razii otrávil a po válce se nenašel svědek (kromě Vaňka – JINDRY, jenž měl jinak „odpovědi na všechno“), který by celou záležitost objasnil.¹⁸⁷

Mezitím přišel dálnopisem rozkaz pro pardubické gestapo zatknout manžele Krupkovy a obsadit jejich byt v Pernerově ulici, kde se měl skrývat také velitel parašutistů, který dával Čurdovi rozkazy. „*Pražské ústředí gestapa sdělilo proto dálnopisem úřadovně v Pardubicích příkazy k zatčení manželů Krupkových a osob se tam nalézajících. Na to šéf pardubického gestapa, kom. Clages, který už horlivě pátral po atentátnících, nařídil, aby se všichni úředníci obeznámili se situací bytu manželů Krupkových, který se měl druhého dne ráno ve 3.00 hod. obklopit.*“¹⁸⁸

¹⁸⁶ Případy zadržených parašutistů a jejich spolupracovníků spadaly do kompetence III. kontrarozvědného oddělení, které se nacházelo u každé úřadovny gestapa. V čele pražského III. oddělení byl SS-Hauptsturmführer kriminální rada Wilhelm Schultze. (SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986, s. 196-197.)

¹⁸⁷ ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, výpověď Heinze Jantura, s. 367-368.; srov. ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti: Legendy a skutečnost kolem atentátu na Heydricha*. Brno, 1997, s. 316-325. ISBN 80-7217-011-2.; otázky v souvislosti s chováním Zelenky – Hajského viz.: tamtéž, s. 327-328.

¹⁸⁸ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Ludvíka Schulze z 26. října 1945, s. 131.

Kolem třetí hodiny ranní 17. června se úředníci pražského a pardubického gestapa vydali na lov. Doufali, že zatknou obyvatele bytu naprosto nepřipravené. Oknem v přízemí vlezli do domu. Od domovnice Bubákové si vzali klíč k bytu Krupkových. Po vniknutí dovnitř je však čekalo zklamání, jelikož byt našli zcela prázdný. Jediným úspěchem byl telegram nalezený ve schránce na dopisy. Úředník pardubického gestapa L. Schulz uvedl jeho obsah následovně: „Telegram podaný v Brně zněl takto: „Přijedu určitě v neděli do Pardubic v 15.30, Smolka.“¹⁸⁹ O koho se v telegramu jednalo, úředníci nevěděli, ale to prozatím bylo vedlejší. První věc, která bleskla gestapákům hlavou, byla možnost prozrazení razie a útěk Krupkových. Nyní tedy bylo nejdůležitější je najít a pokud možno živé dopravit k výslechu. Uhodili na domovnici, která jim poskytla adresu rodičů Hany Krupkové. Poté šli najisto. Od Marie Švagerkové se dozvěděli o pobytu její dcery v Polici nad Metují. Pardubičtí gestapáci (mj.: Kröger, Mieth, Aschennbrenner, Eschelohr) se ihned rozjeli do hotelu Pejskar.¹⁹⁰

Když Krupka pootevřel dveře do pokoje, okamžitě vběhlo dovnitř několik členů gestapa a udělali prohlídku. Manžele Krupkovy zastihli rozespalé a naprosto zaskočené. V Krupkových věcech našli malou pistoli, kterou ihned zabavili. Po důkladné kontrole obou zatčených vytáhl hlídající gestapák zadržovaný telegram a otázal se: „Kdo je Karel Smolka“. Překvapený Krupka odpověděl, že je to kamarád z vojny. Odpověď zatýkácímu komandu nestačila, nicméně prozatím dosáhli svého a dostali svou kořist živou. Oba manželé byli poté odvedeni do jídelny hotelu, kde si dvanáct úředníků gestapa poručilo snídani, kterou nabídli i Krupkovým. Objednali si odlivku likéru a sarkasticky připili manželům „na zdraví“. Po snídani je naložili každého zvlášť do dvou automobilů a odvezli do Prahy. Při převozu malou čtyřsedadlovou Tatrou se Hana zeptala, zda manžela zastřelí, neboť u něj našli zbraň. Gestapák jí odvětil, že to bude záviset na jeho výpovědi a že každého nezastřelí. Tedy bude ještě nějaká šance na přežití? Možná. To se mělo ukázat až v následujících dnech. První výslechy obou zatčených se odehrály v Petschkově paláci v Praze, kam byli přivezeni kolem poledne ve středu 17. června 1942. Tím se otevřela nová, tragická kapitola jejich života.¹⁹¹

¹⁸⁹ Tamtéž

¹⁹⁰ JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 104. ISBN 80-206-0112-0.; srov. KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 122-123.

¹⁹¹ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 132.; srov. SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 26-27.; srov. KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 123.

10. 1. Výsledky manželů Krupkových

V kapitolách zaměřených na výsledky manželů Krupkových se budeme snažit popsat jejich chvíle v Petschkově paláci (úřadovna pražského gestapa) a najít odpovědi na množství informací, které mohli gestapu vyzradit. Nadále budeme sledovat zejména tyto dvě linie:

- 1) Prozrazení úkrytu parašutistů v kostele Karla Boromejského, které vedlo k dobytí kostela německými bezpečnostními orgány ve čtvrtek 18. června (akce zahájena ve 4.15 hodin ráno), během něhož bylo zabito sedm československých parašutistů.
- 2) Prozrazení pardubické sítě odboje vedoucí k rozsáhlému zatýkání na Pardubicku v sobotu 20. června, pokračující vypálením osady Ležáky 24. června a končící zastřelením radisty Potůčka u Trnové v Rosicích u Pardubic 2. července 1942.

Je nutné upozornit, že to bude velice svízelná práce. Pečlivě vedené gestapácké protokoly se po válce až na zlomky nedochovaly. Přední svědkové událostí byli kromě Krupkových popraveni. Po válce zadržení úředníci gestapa výsledky Krupkových nevedli, popřípadě podali o událostech údaje „z druhé ruky“.

Červená nit odhalených informací vedla od zrádce Čurdy a zatčeného Ati Moravce, což je nepopíratelné. Avšak při komparaci poválečných svědectví manželů Krupkových nalezneme v jejich protokolech o výsledcích na gestapu značné rozdíly. Musíme si uvědomit, že v podstatě jako jediní přežili odvetné běsnění gestapa. To rozhodně nebylo zadarmo.

Před tím než se pustíme do popisu následujících událostí, je nutné podotknout, že síť spolupracovníků, která byla napojena pouze na manžele Krupkovy, nebyla nikdy odhalena. Jedná se zejména o Krupkovy spolupracovnice ze VČES (Deršák, Huráň, Čihák), jeho bratrance V. Fillera, kolegu z Hranic O. Kacetla, dále kamarády Krupkové M. Katschnera a M. Srba. Po přečtení těchto jmen by se mohlo zdát, že oba manželé se opravdu zachovali statečně a gestapu neřekli ani slovo. Pravda je ovšem poněkud jiná. Jak se tedy události seběhly?¹⁹²

¹⁹² Pouze v případě zatčení manželů Sedlákových 26. června 1942, se jednalo o spolupracovnice výhradně napojené na manžele Krupkovy. Jejich zatčení bylo dle slov Václava Krupky způsobeno nešťastnou náhodou a Sedlákovou neopatrností (viz. níže). Oba manželé byli popraveni 24. října 1942 v Mauthausenu. (KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 105-106.)

10. 2. Výsledky zatčených - prozrazení úkrytu parašutistů

Gestapo samozřejmě nejvíc zajímala odpověď na otázku, kterou jim Čurda nemohl dát. Kde jsou atentátníci? Ani v jedné ze zatčených rodin žádného nenašli. Odkud tedy vedla stopa ke kostelu? **Po válce se mělo všeobecně za to, že úkryt udal jako první Vlastimil Moravec a druhá stopa vedla snad od Hany Krupkové.** Historik a badatel Jaroslav Čvančara uvedl v seriálu Českého rozhlasu „Atentát na Reinharda Heydricha“ informace, které mu Hana Krupková v této souvislosti sdělila při osobním rozhovoru. Konkrétně, že gestapu určila za skrýš parašutistů „*místo v podzemí poblíž Karlova náměstí.*“¹⁹³ Na konkrétním určení místa měl mít poté vliv konfident pražského gestapa, převor řádu Maltézských rytířů, Fr. Werner Bobe¹⁹⁴, který za svoji pomoc dostal odměnu 100 000 protektorátních korun. Pokusme se tedy o rekonstrukci událostí, které se odehrály na pražském gestapu od 17. června 1942.¹⁹⁵

V první podrobnější zprávě vypracované po dobytí kostela od tzv. zvláštní komise vyšetřující atentát z 20. června 1942 předložené Hitlerovi, Himmlerovi a Bormannovi stálo: „*Skutečnost, že Vlastimil Moravec po dlouhých výsleších a přemožení značného vnitřního odporu prozradil místo padákových agentů, lze vysvětlit tím, že podle Bartošova příkazu se měl sám také v tomto kostele ukrýt v případě, že by se objevila státní policie...*“¹⁹⁶ Hlášení pokračuje: „*Další pokyn pro tento úkryt vznikl výpovědí Krupkové. Dne 18. 6. 1942 o 4. 15 hod. ráno byly na základě výpovědi Vl. Moravce a Krupkové zmíněný kostel a přilehlá čtvrt obklíčeny, resp. hermeticky uzavřeny.*“¹⁹⁷ Jaké informace získalo gestapo v noci ze 17. na 18. června dále? O zodpovědnosti Ati Moravce nelze pochybovat. Nesla Hana stejnou vinu jako syn paní Moravcové? Jak probíhaly chvíle u výslechů a jaké byly aktivity německých vyšetřovatelů?

V druhé podrobnější zprávě ze dne 25. června 1942 podal šéf gestapa Otto Geschke následující hlášení: *Když tedy Čurda při dalších výsleších posléze vyzradil část agenty používané a jemu známé sítě úkrytů, byly tyto úkryty s nejopatrnějším přihlédnutím ke všem*

¹⁹³ Seriál Českého rozhlasu „Atentát na Reinharda Heydricha“. Díl 8. Zvukový záznam z 3. června 2007. [online] [cit. 2010-10-2].

URL: <http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/353858>.

¹⁹⁴ Franz Werner Bobe se narodil 22. února 1902. Pocházel ze smíšené Česko – Německé rodiny. Studoval filozofii a bohoslovectví. V roce 1930 se přestěhoval do Prahy. Na kněze byl vysvěcen v roce 1932. V létě 1939 byl jmenován převorem řádu Maltézských rytířů. Od roku 1940 měl německé občanství a stal se členem NSDAP. Stal se významným spolupracovníkem pražského gestapa. Podílel se na zatčení spolupracovníků parašutistů z řad pravoslavné církve (mj. ThDr. Petřeka). Po válce byl zatčen a odsouzen k trestu smrti, který byl vykonán 16. dubna 1947. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 138. ISBN 80-86274-55-1.)

¹⁹⁵ ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti: Legendy a skutečnost kolem atentátu na Heydricha*. Brno, 1997, s. 331-332. ISBN 80-7217-011-2.; srov. KETTNER, Petr. *Konec černého vraha*. Praha, 1971, s. 121.

¹⁹⁶ AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965. Dokument č. 38, s. 227-232.

¹⁹⁷ DREJS, Jan. *Za Heydrichem stín*. Praha, 1947, s. 325.

taktickým zkušenostem rázně a co nejrychleji vybrány (...) Podnikaly se proto dále pokusy bez pomoci publika a veřejnosti vypátrat přímou stopu pachatelů již popsanou cestou likvidace sítě úkrytů. **Na základě dalších souvislostí, důkazů a stop, vyplývajících z této akce, byly konečně nezávisle na sobě vypátrány dne 17. 6. a v noci 18. 6. pražské katakomby a hrobka kostela Karla Boromejského na Praze II jako místo atentátníků a dalších padákových agentů...**¹⁹⁸ Na dalším místě zprávy se hovoří, že o přípravách atentátu vědělo 14 osob a následný úkryt parašutistů znalo 35 osob.¹⁹⁹

Po Čurdově výpovědi ovšem nebyly ihned „vybrány“ všechny úkryty. „*Stalo se tak jen v Pardubicích a v Praze u Moravců. Zelenka (Jan Zelenka – Hajský - pozn. aut.) byl zatýkán až sedm hodin po nich. Tím vzniklo pro gestapo nebezpečí, že úkryt, zatím Vlastimilem Moravcem neprozrazený, mohl být varován. Ve všech ostatních místech bylo zatýkání prováděno až po dobytí kostela.*“²⁰⁰

Věděli Krupkovi o současném pobytu atentátníků? Po válce tvrdili, že přesné místo pobytu neznali. Tušili pouze, že jsou někde v podzemí a je jim zima. To se ovšem neshoduje s výše zapsaným hlášením gestapa a výpovědí Milana Katschnera: „**Krupková mně sdělila, že parašutisté jsou ukryti v kostele na Praze II a opatřil jsem pro ně ještě hroznový cukr pro jejich výživu.**“²⁰¹ Necháme svědka mluvit dále: „**Po atentátu navštívil jsem několikrát Pardubice. Věděl jsem o úkrytu parašutistů v kostele Karla Boromejského...**“²⁰² Katschner se o pobytu parašutistů mohl dozvědět jedině od Krupkových nebo Bartoše. Je tedy zřejmé, že oba manželé přesně věděli, kde se parašutisté skrývají, ačkoliv po válce tuto skutečnost zamlčeli. Nyní je na čase přiblížit jejich chvíle strávené na pražském gestapu.

V Petschkově paláci si gestapáci Krupkovy přehazovali jako „*horký brambor*“ a v žádné kanceláři o nich nikdo nic nevěděl. Byly s nimi sepsány nacionále a na to je odvedli do sklepení, tzv. biografu. Po obou stranách chodby seděli proti sobě na lavicích zatčení. Každého z manželů posadili na druhou stranu místnosti. Nesmělo se mluvit, pouze se dívat před sebe, což mělo jistě svůj psychologický vliv na vězně. Místnost byla plná zadržených

¹⁹⁸ AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965. Dokument č. 49, s. 259-266.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 265.

²⁰⁰ ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti: Legendy a skutečnost kolem atentátu na Heydricha*. Brno, 1997, s. 334. ISBN 80-7217-011-2.; Zatýkání probíhalo i v dalších dnech po dobytí kostela. Dne 19. června byli zatčeni manželé Růtovi, dne 21. června Bautzovi a Dubovi, 22. června Fafkovi a Sonnevendovi atd. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 150. ISBN 80-86274-55-1.)

²⁰¹ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Milana Katschnera ze 14. února 1946, s. 198.

²⁰² Tamtéž, dopis Milana Katschnera doc. Vladimíru Krajínovi ze 3. července 1945, s. 294-295.

lidí. V jednom z nich poznala Krupková J. Vojtíška z Lázní Bělohrad. Jeho sestra, která seděla vedle ní, jí pošeptala, že byli zatčeni v noci. Mezi dalšími zatčenými byli i manželé Kučerovi z Chýnova u Tábora, kam jela Hana s dopisem od Bartoše.²⁰³

10. 2. 1. První výsledky v Praze - verze Hany Krupkové

Po dobu co byli Krupkovi ve sklepení Pečkárný, odvedli strážní k výslechu nejdříve oba Moravce. Poté přišel na řadu Krupka. Hana Krupková uvedla: „**Neměla jsem u sebe tenkrát hodinky a nevím kolik mohlo být, když odvedli mého manžela a asi za ¼ hodiny přišli pro mě.**“²⁰⁴ V kanceláři seděli dva úředníci připraveni k výslechu. Hned ze začátku zkusili typickou metodu vyslýchání, kdy Krupkové oznámili, že nemá cenu zapírat, jelikož už stejně všechno vědí. Haně přitom ukázali asi dvacet hustě popsaných stran s údajným doznáním jejího manžela. To byla chyba, neboť jí došlo, že by za takovou chvíli (tj. asi za čtvrt hodiny) nebyli schopni popsat tolik listů. Hana přirozeně řekla, že o ničem neví. Další otázka byla zaměřena na starého a mladého Moravce. Když odpověděla, že žádného Moravce nezná, odvedli ji úředníci do jiné místnosti. „**Asi po půl hodině marného vyslýchání někomu telefonoval (vyslýchající úředník - pozn. aut.) a říkal mu, že se nechci přiznat, načež mě vedl do jiné kanceláře dolů do prvního poschodí, kde bylo všechno zařízeno s větším přepychem. Seděl tam na židli Moravec jun., kouřil a bavil se s krim. radou gestapa Schultzem, jehož jméno jsem se později dozvěděla.**“²⁰⁵

Konfrontace s Aťou nedopadla pro Krupkovou dobře. Moravec okamžitě řekl své bývalé kolegyni z odboje: „**Hanko, nemá to cenu, abyste něco zapírala, oni už stejně všechno vědí.**“²⁰⁶ Načež Krupková přiznala, že ho zná. Schultze se jí v přítomnosti Moravce zeptal, jestli vozila do Prahy dopisy pro Valčíka. Nezbyvalo než odpovědět, že ano. Další zapírání již bylo zbytečné, neboť informace od mladého Moravce přímo usvědčovaly Hanu ze styku s parašutisty, kteří provedli atentát (resp. ze styku s Valčíkem, který byl atentátu snad přítomen). W. Schultze byl zkušený kriminalista. Jistě si uvědomil, že k mladé, krásné dívce, kterou vidí před sebou, musí zvolit mírnější tón: „**Nemáme žádný zájem na Vás, naším zájmem je dopadnout Motyčku (kpt. A. Bartoš - pozn. aut.) a Potůčka. Dávám Vám svoje slovo, že chytíme – li je a budete – li mluvit pravdu, nestane se nic Vám, ani Vašemu**

²⁰³ Tamtéž, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 27-28.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 28.

²⁰⁵ Tamtéž

²⁰⁶ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 134.

*manželovi (...) Pověst o Schultzeho slibu se pak mezi gestapáky rozšířila a byla jsem od té doby nechtíc a mimoděk považována za jeho protekci.*²⁰⁷

O německém kriminalistovi a zpravodajci W. Schultzem bylo známo, že svoji práci ovládá dokonale. *„Uměl podle potřeby na lidi zapůsobit - vystupovat korektně, používat medové sliby. Většinou však běda těm, kteří tomuto bezohlednému divadlu uvěřili. Jako jeden z nejvýkonnějších zpravodajských odborníků – policejních kriminalistů se stal vedoucím kontrarozvědného III. oddělení.*²⁰⁸

Kriminalistův slib k záchraně života Krupkových byl podmíněn sdělením nějakých konkrétních informací. Jelikož Moravec a Čurda prozradili Bartošův úkryt v Pardubicích, byli Krupkovi dotazováni zejména na něj. Gestapo přirozeně nemohlo vědět, že Bartoš není schován společně s ostatními parašutisty. Krupkovi se po válce obhajovali tím, že nic nevyzradili. Jak je tedy možné, že přežili? Musíme se posunout dále a proniknout takřikajíc *„pod pokličku“*.

Po konfrontaci s Aťou Moravcem byla Krupková odvedena na samotku. Po několika hodinách v samovazbě byla ještě tutéž noc (tj. ze 17. na 18. června) předvedena před Schultzeho podruhé. Ten se k ní choval velice přátelsky. Dále Krupková uvedla: *„Zde se mnou jednal velmi slušně a v takovéto náladě probíhal můj výslech. Dal mi donést jídlo, kávu a cigarety, načež zde došlo mezi námi k intimnímu styku, přičemž sliboval moji záchranu a že se z toho pokusí dostat i manžela. Po tomto styku mě nechal ležet na pohovce a odešel do vedlejší místnosti, kterou ale nechal otevřenu a dle hlasů jsem poznala, že jest zde vyslýchán můj manžel. Vyslechla jsem proto všechno, co vypovídal a poté jsem usnula. Po probuzení Schultzem a ještě jiným gestapákem jsem byla odvedena do samoty, kde po nějaké krátké době mne odvedl jiný gestapák, který se mnou sepisoval protokol.*²⁰⁹ Pro zajímavost srovnajme, co řekla Krupková ve svém prvním poválečném protokolu: *„Gestapák Schultze mezi tou dobou vyslýchal mého manžela ve vedlejší místnosti. Nevím, nechal – li dveře úmyslně pootevřené, nebo byla – li to náhoda, ale zůstala jsem nějakou dobu v místnosti*

²⁰⁷ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 29.

²⁰⁸ ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 137. ISBN 80-86274-55-1.

²⁰⁹ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 133.

*sama a dveře do vedlejší místnosti byly pootevřeny.*²¹⁰ Dále Krupková uvedla, že otázky směřované na jejího manžela se týkaly zejména osoby Bartoše a Potůčka.

Podívejme se nyní na vzniklou situaci z perspektivy Václava Krupky. Budeme vycházet z jeho svědectví vzniklých v rozmezí čtyřiceti let. První je zaneseno v poválečné výpovědi v roce 1945 a druhé v pamětech ze začátku 90. let (jejichž první verzi sepsal Krupka již v roce 1953).

10. 2. 2. První výslechy v Praze - verze Václava Krupky

Poté co Krupku odvedli do „biografu“, viděl na lavici, kde seděla jeho manželka. Místnost již byla přeplněná zatčenými. Musely se cvičit dřepy, vzpory apod. (tuto skutečnost Krupková neuvedla). Asi po osmi hodinách bylo voláno jméno Krupkových. **Zde se Václav Krupka dostává do prvního vážného rozporu s výpovědí své ženy.** Zatímco její předchozí svědectví bylo od počátku založeno na tom, že k výslechu šel první její manžel, ten naopak vypověděl: *„Po dlouhé době asi osm hodin, přesně nevím, odvedli mou manželku. Asi hodinu neb dvě na to nahnali nás do auta a vezli na Pankrác. Byla již tehdy tma. Dle toho odhaduji čas.*²¹¹ K prvnímu výslechu měl jít Krupka až druhý den ráno, přičemž není zcela zřejmé v kolik hodin to mělo být. Proč by gestapo vyslyšelo všechny hlavní spolupracovníky tentýž den po zatčení a Krupku si nechali až na později? Z níže zapsaných faktů můžeme usuzovat (pokud bereme v potaz, že byl Krupka nejdříve na Pankráci a poté v Petschkově paláci), že byl znovu převezen na gestapo po půlnoci 18. června. Jak uvidíme dále, není to jediná nejasnost v jeho výpovědi.

Na Pankráci byli vězni postaveni do řady čelem ke zdi. Krupka poznal ve svém sousedovi starého pana Moravce. Ten mu položil otázku, zda mají Fredu. Krupka větu nepochopil jako dotaz a myslel si, že mu Moravec tuto skutečnost sděluje. O tom, že to byla otázka, se dozvěděl až později. Po několikahodinovém stání u zdi byl Krupka odveden do cely, kde se ho ujal bratr Valčíka s nějakým komunistou.²¹²

²¹⁰ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 30.; Fotokopie rozdílných pasáží ve výpovědích Krupkové jsou součástí přílohy č. 6.

²¹¹ KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 124.; srov. SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 75.

²¹² Tamtéž, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 75.; Na jiném místě svých pamětí popisuje Krupka celou událost z Pankráce poněkud jinak. Na Moravcovu otázku ohledně Bartoše ihned odpověděl, že ho gestapo nemá a po odvedení na celu tam byl společně se třemi jinými vězni. (KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: II. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 5, s. 110.); Mezitím probíhal ve

Poté byl Krupka přivezen zpět do Petschkova paláce. Zprvu ho odvedli do „biografu“, kde viděl mladého Moravce a svoji ženu. Po chvíli strávené v „biografu“ byl odveden do kanceláře ve 3. patře k výslechu před komisaře Oskara Fleischera. Po příchodu tlumočnicka, začal gestapák s výslechem. První otázky byly směřovány na spolupráci s parašutisty. Zejména na skutečnost, kde se nachází Motyčka. *„Byl jsem otázan, zda-li vím, proč jsem zde. Na moji zápornou odpověď, byl jsem jedním z nich tlučen, tento muž byl podnapilý, načež vytáhl fotografie Fredy, Mirka a Jirky (Bartoš, Valčík, Potůček - pozn. aut.) a ještě dvou mně neznámých lidí a ptal se mne, zdali je znám. O Fredově fotce jsem řekl, že je to kamarád z vojny v Hranicích, ostatní, že neznám.“*²¹³ Krupka chvíli Bartoše zapíral, načež komisaři došla trpělivost a odvedl ho o několik kanceláří dál, kde byl konfrontován s Aťou Moravcem. Ten Krupkovi sdělil: *„Vašku přiznej to, já jsem se přiznal a i Hance jsem to řekl.“*²¹⁴ Krupka odpověděl, že ho poznává. Poté byl odveden do dřívější kanceláře, kde se uvolil, že odpoví na otázky ohledně Motyčky - Bartoše. Nejdříve Krupka přiznal, že se jedná o anglického parašutistu, který působil u nich v bytě, kam za ním chodila jeho matka.

V tom momentě se stala zajímavá událost, kterou Krupka popsal takto: *„V tom vstoupil jiný gestapák do místnosti, něco pronesl k jednomu z vyslychajících, ten se zachechtal, mávl rukou a řekl druhému, aby mne odvedl dolů.“*²¹⁵ Co přišlo vyslychajícím německému úředníkovi tak vtipného? Mohlo to být cokoli, ale přece jen něco, kvůli čemu nechali Krupku prozatím být. Mohlo to být zrovna v době, kdy došlo mezi Hanou a Schultzem k intimnímu styku a ona následně poslouchala manželovu výpověď. V době, kdy již byl definitivně potvrzen úkryt sedmi československých parašutistů v kostele Karla Boromejského.

Krupkovy další kroky totiž vedly do sklepní místnosti. Zde bylo přeplněno. Přesněji tam bylo asi dvacet lidí, o čemž Krupka uvedl *„Byli tam i ženy, farář a kaplan z kostela, jak jsem se domyslel, kde byli ukryti parašutisté. V tom ukázal jeden důstojník dovnitř a všeobecně zařval,*

večerních hodinách 17. června v Pardubicích - výslech ing. Pavla Švagerky (nevlastní otec H. Krupkové). Ten po válce vypověděl, že z otázek, které mu pokládali pardubičtí gestapáci, nabyl dojmu, že jim musí být činnost jeho zetě známa. (SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 - Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Pavla Švagerky z 8. listopadu 1945, s. 141.)

²¹³ Tamtéž, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 75.

²¹⁴ Tamtéž

²¹⁵ Tamtéž

ty svině stříleli po našich lidech.“²¹⁶ Je tedy zřejmé, že v tu dobu probíhal boj v kostele Karla Boromejského.²¹⁷

10. 2. 3. Potvrzení úkrytu atentátníků

Nyní uděláme krátkou odbočku a pokusíme se určit dobu, kdy se gestapo o úkrytu dozvědělo. Přesný čas potvrzení skrytu v kostele se samozřejmě zjistit nedá. Pro tuto chvíli si musíme vypomoci z kusých údajů třech členů pražského gestapa. Časové údaje v jejich verzích se samozřejmě rozcházejí, nicméně se z nich dá odvodit, že informace o konkrétním místě, čili katakombách kostela byly známy po půlnoci mezi jednou a druhou hodinou ranní.

Jako první uvedeme svědectví vedoucího vyšetřovací komise atentátu Heinze Pannwitze, který odhalení stop vedoucích ke kostelu popsal takto: „*Zhroutil se (Vlastimil Moravec - pozn. aut.) a přiznal, že mu matka poradila, aby se v případě nejvyšší nouze ukryl v katakombách kostela K. Boromejského. Údaj o katakombách přišel rovněž z jiné strany. Bylo rozhodnuto prohlédnout katakomby příští den ráno. Dosud nebylo jisté, kde se atentátníci skrývají. Bylo kolem půlnoci 17. června 1942.*“²¹⁸

Dále paměti tlumočnicka referátu III. pražského gestapa Josefa Chalupského²¹⁹ zapsané Miroslavem Ivanovem: „*Ruch na chodbách neustával, za okny už byla tma. Vyšel jsem z kanceláře a ptal jsem se nejbližšího gestapáka, co je nového, on se jenom tajemně usmál a řekl, že někam pojedeme. - Kam? Vybrat ty atentátníky... - A už se ví, kde jsou? Pokrčil rameny (...) Asi v jednu hodinu nebo ve dvě v noci, se po chodbách proslechlo, že už se záhy vyjede. Někdo říkal něco o kostele, ale o jaký šlo, se zatím nevědělo.*“²²⁰

²¹⁶ Tamtéž, s. 76.

²¹⁷ Akce proti parašutistům začala oficiálně ve 4. 15 hodin ráno 18. června a skončila kolem jedenácté hodiny dopoledne téhož dne. O průběhu akce viz.: ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti: Legendy a skutečnost kolem atentátu na Heydricha*. Brno, 1997, s. 331-345. ISBN 80-7217-011-2.

²¹⁸ PANNWITZ, Heinz. *Atentát na Heydricha*. Přeložil a poznámkami opatřil Stanislav Berton. Roseville, 1986, s. 43.

²¹⁹ Josef Chalupský se narodil 21. července 1901. Pocházel z německé rodiny. Původním zaměstnáním byl úředník, později se stal vedoucím české policejní expozitury. V srpnu 1939 nastoupil k III. oddělení pražské řídicí úřadovny gestapa jako tlumočnick komisaře Fleischera. Účastnil se většiny významných akcí (např. proti skupině „Tří králů“, vyslýchal parašutistu Pavelku apod.). Byl přítomen také dobývání kostela. Působil v řadách SD a usiloval o vstup ke zbraním SS. Na pražském gestapu řídil i samostatné vyšetřování (referát IV-3a). Po válce se nechal zatknout, přičemž tvrdil, že za okupace českým lidem pomáhal. Kompromitující materiály na jeho osobu se našly až několik let po válce. Díky podepsání spolupráce s StB byl ušetřen trestnímu stíhání. Zemřel v 60. letech. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 138, s. 216. ISBN 80-86274-55-1.)

²²⁰ IVANOV, Miroslav. *Atentát na Reinharda Heydricha*. Doplněné vydání. Praha, 1996, s. 407. ISBN 80-85819-49-X.

Pro zachování korektnosti musíme uvést ještě výpověď SS-Hauptsturmführera Heinze Jantura, která se od dvou předchozích časově velmi liší: „*Již 17. června odpoledne bylo zjištěno, že se pachatelé atentátu ukrývali v kostele Karla Boromejského. To jsme se dozvěděli od syna jednoho z hlavních přechováváčů a bylo to potom potvrzeno výpověďmi jiných přechováváčů, zejména myslím nějakého Heinische*“²²¹

Popsaná svědectví nám přiložila další kamínky do mozaiky událostí, které se odehrály na pražském gestapu v noci ze 17. na 18. června. Pojdme přiložit další a vraťme se ke Krupkovým.

10. 4. Další výslechy Krupkových

Po hrůzných chvílích strávených ve sklepení budovy gestapa, byl Václav Krupka odveden k dalšímu výslechu. Zde s ním dva úředníci gestapa sepisovali protokol. Otázky byly zaměřeny především na Motyčku – Bartoše. Krupka prý odpovídal neurčitě. Prozradil, že ho zná coby pojišťovacího agenta z Pardubic. Kdoví jestli vyslychajícím tato odpověď stačila, když při předchozím výslechu prozradil, že je Bartoš parašutista. Další otázky byly zaměřeny na ubytování „Motyčky“ a jeho návštěvy u Krupkových v bytě. Po sepsání protokolu byl Krupka odveden opět do sklepení, tentokrát na samovazbu.²²²

Nyní se vraťme ke Krupkové a jejímu dalšímu chování v Petschkově paláci po nešťastné epizodě s kriminálním radou W. Schultzem.

Po probuzení na kanapi v Schultzeho kanceláři byla Hana odvedena na samotku, odkud ji po „*nějaké krátké době*“ odvedli k sepsání protokolu. Uvedla k tomu: „*Zde jsem vypovídala shodně s manželem, ale v mé výpovědi bylo stále ještě dosti rozporů, načež jsem byla s manželem konfrontována s tím, abych mu řekla, aby mluvil. Řekla jsem: „Vašku mluv tedy, vždyť víš, že já celkem nic nevím.*“²²³ Prohlášení k manželovi rozčílilo vyslychajícího gestapáka natolik, že Krupkovou hrubě odvedl z kanceláře a následně si stěžoval Schultzemu, který jí toto chování vyčítal. Krupkovi přece mohlo být divné, že zná Hana jeho výpověď.²²⁴

²²¹ ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, výpověď Heinze Jantura. Nedatováno., s. 367.; O jakého „Heinische“ mělo jít, se zjistit nepodařilo. Mohlo jít o Janturovu fabulaci, či špatnou paměť. V souvislosti s tím můžeme uvést jednu zajímavost, a sice tu, že měl Jantur ve svých falešných dokladech křestní jméno „Janisch“. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 175. ISBN 80-86274-55-1.)

²²² SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 76.

²²³ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 133.

²²⁴ Tamtéž, s. 134.

Podle svědectví Václava Krupky se konfrontace se ženou odehrála poněkud jinak. Po krátké chvíli na samotce byl odveden do kanceláře kriminálního rady Schultze. Ten zřejmě nebyl spokojen s rozpory, které i přes jeho snahu v protokolech byly. Je tedy zřejmé, že Krupka vypovídal jinak, než jeho manželka. Prostřednictvím tlumočnicka pokládal kriminální rada otázky. Nejprve: *Vy jste, Krupko, manžel Hany Krupkové? - Ano. - Víte o tom, že jsou vaši rodiče zatčeni a nebudete – li mluvit, budou hned zastřeleni.*“²²⁵

Protřelý kriminální rada věděl, že má Krupku v hrsti a ihned vytasil další eso z rukávu: „**Vaše manželka je tady a chová se rozumně a přiznala se, a jestli tomu nevěříte, tak Vám ji ukázu. Přivedl manželku a ona mi řekla: „Vendo, prosím, přiznej se.**“²²⁶ To Krupku definitivně zlomilo a podvolil se k obsáhlejší výpovědi.

Skutečné množství informací, které manželé Krupkovi gestapu vyzradili, je velice těžké určit. Po dílčím zmapování jejich prvních výslechů odpoledne a v noci ze 17. na 18. června se nejdříve pokusíme odpovědět na otázku kolem úkrytu parašutistů.

Jako první tedy promluvil Vlastimil Moravec. Ten uvedl podrobnosti o styku své rodiny s parašutisty, o své úloze při přípravě náletu na plzeňskou Škodovku. Popsal podrobnosti kolem atentátu, mj. i skutečnost, že o jeho přípravě věděl od Kubiše již počátkem května. Gestapo muselo znát od Čurdy Moravcovo spojení na Krupkovy, minimálně věděli o cestě do Pardubic, při které si od nich parašutistu v dubnu přebíral. Jistě je zajímavé, spojení mezi Pardubicemi a Prahou. Moravec přiznal, že ho zajišťovala Krupková, která vozila dopisy s rozkazy přímo Valčíkovi (tedy účastníkovi atentátu). O úkrytu v kostele Karla Boromejského Hana věděla, navíc měla stejnou spojovací úlohu jako Moravec ml. Vyšetřovatelům tedy muselo být jasné, že i ona zná přesný úkryt parašutistů. Přitom si mohla být jistá, že díky své povolnosti k Schultzemu bude v protokolech krytá. Stejný názor vyjádřil i soudní senát v lednu 1947, který Krupkovou soudil. Mimo jiné v rozsudku stojí: „*Jisto jest, že byla pod ochrannou rukou Schultzeho, a že tento ji vyslýchal sám a protokoly stylizoval tak, aby se z nich zdálo, že je nevinná.*“²²⁷ Jediným problémem zůstává, zda první stopa vedla od Krupkové a poté zlomili V. Moravce, nebo tomu bylo naopak.

²²⁵ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 76.; Rodiče Václava Krupky byli zatčeni 17. června 1942. (JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 104. ISBN 80-206-0112-0.)

²²⁶ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 76

²²⁷ Tamtéž, rozsudek MLS Praha z 3. ledna 1947, s. 335.

Může se taky nabízet možnost, že gestapo získalo od zatčených rodin více neurčitých stop a teprve poté, co s nimi konfrontovali Moravce a Krupkovou, se od nich dozvěděli pravdu. Dále pak citujme výpověď J. Chalupského: „*Nevím, kdo ze zatčených udal přímo úkryt parašutistů v Resslerově ulici. Pokud jsem slyšel, byl to Adolf Moravec ml. a snad též paní Krupková.*“²²⁸

Po válce v zákulisí Mimořádného lidového soudu Praha s Karlem Čurdou - Jerhotem se ho zeptal šéf naší zpravodajské agentury plk. František Moravec na okolnosti kolem zrady. Čurda mu na to odpověděl vyhýbavě, což si Moravec zapamatoval následovně: *Nikdy mi neřekl, jak se dostal do spojení s Kubišem a Gabčíkem. Naznačil mi, že nějaká žena – prostitutka – byla rovněž zapletena do zrady parašutistů.*²²⁹ Po válce se mohlo o Krupkové říkat, že byla prostitutka zvláště po jejím výsadním postavení u Schultze, ačkoliv je to pochopitelně zcela vytrženo z kontextu. Tato vsuvka je uvedena pouze pro zajímavost. Paměti plk. Moravce vydané po autorově smrti jeho dcerou se bohužel vyznačují řadou fatálních nepřesností.

Úplnou pravdu o situaci na pražském gestapu před dobytím kostela bychom se dozvěděli pouze po srovnání výpovědi Krupkových se svědectvím V. Moravce, nebo krim. rady W. Schultzeho. První z nich byl zastřelen 24. října 1942 v Mauthausenu a druhý po válce zmizel neznámo kam.

10. 5. Boj v kostele a identifikace parašutistů

Gestapo tedy získalo přímé informace vedoucí k dopadení pachatelů atentátu. Kolem jedné hodiny ranní byl již znám komplex, ve kterém se měli parašutisté nacházet. Nikdo ovšem netušil, jak místo úkrytu skutečně vypadá. Bylo nutné zajistit všechny technické náležitosti spojené s akcí. Gestapo muselo informace konzultovat např. se šéfem městského stavebního úřadu, vedoucím oddělení chrámových staveb, šéfem kanalizací apod. Kolem druhé hodiny ranní již byly karty na stole. Ve 2.07 hodin byl nařízen poplach zbraní SS a k Frankovi se dostavil velitel SS-Wachtbatalionu Prag, von Treufeld. Tomu bylo oznámeno, že vrahové Heydricha se zdržují ve vyznačeném domovním bloku, přičemž hlavní důraz měl být kladen na kostel v jeho jihozápadním cípu. Akce gestapa a zbraní SS začala ve 4. 15 hodin. Mezitím byla provedena uzávěra celého okolí, včetně obsazení budov sousedících s kostelem a v neposlední řadě byly také hlídány všechny kanalizační vývody ústící do Vltavy pro případ, že by z podzemí vedl jiný východ.

²²⁸ Tamtéž, část spisů z vyšetřování Karla Čurdy, výpověď Josefa Chalupského z 13. srpna 1945, s. 342.

²²⁹ MORAVEC, František. *Špion, jemuž nevěřili*. 3. vydání. Praha, 2002, s. 251. ISBN 80-200-1006-8.

Ve čtvrt na pět ráno vniklo do kostela jedenáct úředníků pražského gestapa. Ihned zajistili v jedné z postranních místností spícího kostelníka. Asi dvě minuty po zahájení prohlídky kostela začala proti zasahujícím gestapákům palba z horní galerie, tzv. kůru. V tu dobu zde byli tři parašutisté: Opálka, Kubiš a Bublík. Zbylí čtyři (Gabčík, Valčík, Švarc a Hrubý) se skrývali v podzemní kryptě.

První kolo proti třem obráncům gestapu nevyšlo. Na pomoc byly přizvány zbraně SS. Za obrovské přesily s nasazením ručních granátů se jim podařilo obránce kůru zlikvidovat. Kubiš byl doslova prošpikovaný střepinami a zemřel na vykrvácení po převozu do nemocnice. Bublík požil jed. Opálka se pojistil a po spolknutí jedové ampulky se střelil do spánku. Zbývali pouze obyvatelé krypty. Němci je pochopitelně chtěli živé. Byli by to pro ně fantastičtí svědkové. Nepomohlo ani vhánění vody do prostoru krypty přivolanými hasiči, ani domluvy a sliby. Odpovědí na represe bylo pouze: „*My jsme Češi. Nikdy se nevzdáme.*“ Nevzdali se. Když se SS konečně podařilo proniknout do podzemí, našli čtyři mrtvolky. Všichni parašutisté dobrovolně spáchali sebevraždu. Bylo po jedenácté hodině dopolední. Dobývání kostela trvalo cca sedm hodin.²³⁰

O skutečnosti, že Hana Krupková prozradila závažné informace o parašutistech, svědčí i fakt, že je mezi prvními identifikovala ihned po dobývání kostela. Tuto „výsadu“ dostali téhož dne kromě ní zrádcové Čurda, Gerik a také zhroucený Vlastimil Moravec. Dopoledne 18. června byla odvezena do Resslovy ulice, kde mezi pěti těly ležícími na chodníku poznala Opálku a Valčíka. Po této události odvezli Hanu ještě do podolského krematoria, kde byli zbylí dva parašutisté, z nichž ani jednoho neznala (jedním z nich byl Jan Kubiš).²³¹

10. 6. Druhý osobní výslech Hany Krupkové u W. Schultze

Při identifikaci parašutistů viděla Hana poprvé mrtvého člověka. Ihned poté byla odvezena k dalším výslechům. O tom, že vypovídala daleko více, než později přiznala, svědčí její další výslech před Schultzem. Záznam, který o něm uvedla, budeme citovat celý, protože vlastně dešifruje hru, kterou zkušený kriminalista s Krupkovými hrál. „*Po příjezdu zase na Pečkárnu byla jsem volána k Schultzemu, kde žádal stále více, abych mu řekla, ale já jsem nevěděla. Proto vlastně, jelikož ani manžel nic nového nemluvil, byla provedena naše konfrontace, která měla za účel, abych na manžela působila, aby hovořil dále. Naše výpovědi se totiž ba naopak*

²³⁰ ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti: Legendy a skutečnost kolem atentátu na Heydricha*. Brno, 1997, s. 331-345. ISBN 80-7217-011-2.; PANNWITZ, Heinz. *Atentát na Heydricha*. Přeložil a poznámkami opatřil Stanislav Berton. Roseville, 1986, s. 43-47.; AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965. Dokument č. 42, s. 239-244.

²³¹ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 44.

shodovaly, protože jsem hovořila to, co jsem vyslechla dveřmi. V údobí tohoto druhého výslechu se Schultzem, došlo mezi námi zase k intimnímu styku, přičemž mi neustále sliboval, že mne zachrání a pokusí se zachránit i manžela. „Styk ze strany Schultzeho nedá se říci, že by byl přímo násilný, jelikož já v tom také viděla jistou možnost úlevy v našem potrestání.“²³² Z následujícího jsme schopni vyčíst, že kriminalista především „žádal stále více, abych mu řekla“ – tedy doplnit již vyzrazené. Dále je nutné mít na paměti, že povolnost, kterou Krupková dovolila vůči své osobě, nebyla ryze skrz nátlak fyzický (tedy znásilnění), ale jednalo se spíše o jakousi „vzájemnou dohodu“, či formu psychického nátlaku ze strany vyšetřujícího. Schultze se pochopitelně nemohl smířit s tím, že se mu svědkyně podvolí a nic dalšího neřekne.

Jeho postup byl vysoce rafinovaný a inteligentní. Po výpovědích Krupkové nyní bylo nejdůležitější, aby zapůsobila na svého muže při jeho výsleších. A to se částečně podařilo. Schultze mohl jediné získat. Intimní chvíle s mladou dvacetiletou dívkou pro něho byly jistě pěkným zážitkem a navíc správně předpokládal, že Krupka coby bývalý důstojník, musel pro odboj vykonávat zpravodajskou činnost. Výsledky tedy pokračovaly, protože Bartoš byl stále na svobodě a „Libuše“ vysílala.

Dalším závažným obviněním proti H. Krupkové bylo prozrazení paní Bočkové – Pouznarové, která zprostředkovala styk se škpt. V. Morávkem. Bohužel je toto obvinění opět postaveno na svědeckvích z druhé ruky. O tom, že Bočkovou udala Krupková, vypověděl tlumočnick pražského gestapa J. Chalupský: „...paní (H. Krupková – pozn. aut.) prozradila i osoby, kterým doručovala dopisy, nebo vzkazy předané parašutisty. Krupková donesla rodině Pouznarové z Břevnova dopisy z Londýna od generála Bočka.“²³³ Dále vypověděla zajímavou skutečnost pardubická spolupracovnice parašutistů paní M. Vašková. Ta se prý setkala v Terezíně s nějakou ženou, která jí vyprávěla, že choť generála Bočka byla zatčena s odůvodněním, že neudala Krupkovou, která za ní byla poslána ilegálními osobami.²³⁴ Jedná se sice o nevěrohodná svědectví, nicméně je nutno poznamenat, že Krupková se ani ve své první poválečné výpovědi ani později v roce 1953 o kontaktování Bočkové nezmínila. Pouze sdělila, že byl Bartoš s Morávkem ve styku, ale svoji úlohu při jeho kontaktování zatajila. Po válce bylo spíše zvykem zveličovat svoje zásluhy na odboji, než je zamlčovat. Pro nedostatek

²³² ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 134.

²³³ ABSMV, fond 305 Ústředna státní bezpečnosti, sign. 305-61-4, výpis z protokolu Josefa Chalupského, s. 73.

²³⁴ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Marie Vaškové z 8. listopadu 1945, s. 144.; srov. Tamtéž, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 19.

důkazů však nemůžeme dát jednoznačnou odpověď na otázku, zda byla Hana odpovědná za zatčení paní Bočkové.

Krupkovi byli v Praze asi týden. Výslechy v Petschkově paláci se střídaly s pobyty na samovazbách pankrácké věznice. K identifikaci mrtvých parašutistů jel i Krupka. Odvezli ho někdy po 18. červnu 1942 společně s parašutistou Gerikem a zatčeným velitelem desantu ZINC O. Pechalem (ten byl ve svěrací kazajce) do Anatomického ústavu. Zde dle svých slov Krupka označil pouze mrtvolu Valčíka. Můžeme se domnívat, že musel identifikovat minimálně i Opálku, protože prošel jejich bytem a popsala ho i Krupková.²³⁵

Gestapo však v kostele nenašlo ani velitele skrývajícího se za pseudonymem „Motyčka“ ani radistu Potůčka. Němcům bylo jasné, že na Pardubicku působí rozsáhlá ilegální skupina pod vedením parašutistů z Anglie. Tuto skutečnost se dozvěděli po Čurdově zradě již 16. června. Zatýkáni v Pardubicích proběhlo až 20. června. O den později v neděli 21. června se do bytu Krupkových dostavil kpt. Bartoš a po následné honičce s úředníky gestapa, kteří na něj v bytě čekali, se v ulicích Pardubic zastřelil.

V souvislosti s „rozbitím“ pardubické skupiny se po válce vynořila řada otázek. Zejména od koho se gestapo dozvědělo o odbojářích napojených na SILVER A. Jak víme, Čurda který strávil v Pardubicích noc z 23. na 24. dubna byl pouze u Krupkových a druhý den odjel s Moravcem do Prahy. Přitom se dle své výpovědi setkal pouze s oběma manželi a Alfrédem Bartošem. Nikdo jiný v bytě přítomen nebyl! Čurda snad ani neznal pravé jméno Bartoše. Dle jeho vlastních slov: „**O npor. Bartošovi jsem však vůbec nemluvil. Gestapo na mně chtělo neustále vědět něco o jistém Motyčkovi. Osobu tohoto krycího, neb pravého jména jsem však neznal, a proto jsem Motyčku nevyzradil. Trval jsem na tom, že ho neznám. Co se stalo s manželi Krupkovými nevím. Nebyl jsem s nimi nikdy konfrontován.**“²³⁶ Nechme zrádce Čurdu mluvit dál: **S Valčíkem jsem o skupině Bartošově v Pardubicích vůbec nemluvil a Valčík mně nic nesvěřoval. Vím jen, že Valčík měl v Pardubicích nějakou potíž s německou policií, a že Valčík byl organizátorem akce v Plzni (...) Vojtíškovými jsem byl poslán do Pardubic na adresu Krupkových, o Bartošovi nebylo ani slovo, ani jméno Motyčka nebylo vysloveno.**“²³⁷

²³⁵ KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 125.

²³⁶ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Karla Čurdy ze 17. října 1945, s. 127.

²³⁷ Tamtéž, výpověď Karla Čurdy z 23. ledna 1946, s. 151.

Vlastimil Moravec také nemohl znát podrobnosti o pardubické skupině. Něco se mohl dozvědět od Valčíka, se kterým spolupracoval. Nemohlo to však být tolik, aby bylo najednou zadrženo takové množství lidí, navíc tři dny po jeho zatčení.

O pravém jméně Alfréda Bartoše nepadlo u prvních výslechů ani slovo. Neznal ho Čurda a snad o něm nevěděl ani mladý Moravec. Kdy a od koho se tedy gestapo dozvědělo pravé jméno velitele parašutistů? Co vlastně dělal Bartoš od 15. do 21. června 1942, kdy se v pardubických ulicích zastřelil? A to nejdůležitější, kolik informací o odboji a spojení s Londýnem se dostalo gestapu do ruky po prohlídce Krupkova bytu, kde byl údajně nalezen obsáhlý Bartošův „válečný deník“? Bylo zatýkání na Pardubicku 20. června spojeno s odhalením informací v nalezených spisech, nebo odbojáře udal někdo ze zatčených 16. až 18. června? Mohli to být Krupkovi, respektive Hana Krupková? Nyní se pokusíme o obsáhlou rekonstrukci událostí vedoucích k zatýkání na Pardubicku, přičemž stanovíme několik hypotéz, jak se mohlo vše odehrát od Čurdova udání 16. června až do Bartošovy smrti 22. června 1942 (zemřel v noci z 21. na 22. června v pardubické nemocnici).

11. Bartošův „archiv“ (válečný deník) a zatýkání na Pardubicku od 20. června 1942

Jednou z největších záhad zmiňovaného období zůstává množství nalezených údajů v bytě Krupkových. Dle jejich svědectví si Bartoš metodicky třídil veškeré důležité materiály, které během své zpravodajské činnosti nashromáždil. Zprávy byly děleny do několika kategorií např.: zprávy hospodářské, vojenské, politické, kulturní, osobní apod. a vloženy do nápadně červených desek (respektive jednotlivých sloh). Před poválečnými vyšetřovateli Krupka uvedl, že tyto desky měly obsahovat: *„Válečný deník od seskoku skupiny až do května 1942, zprávy vojenské, politické, kulturní. Zprávy odeslané a došlé, šifrovací klíče 1 a 2, popis akce 1 (Škodovka), trojúhelníky ubytování: obuvník Dašice - Hladěna - Pardubice. Ústí nad Orlicí. Hrdina - Krupka - Bartoš - Žváček. Seznam, kde a u koho jsou zbraně, bylo tam více jmen. Trojúhelník pohybu radiostanice: lom - Železné hory - Bohdaneč - Pardubice. Dopisy od Mirka a Jirky. Celá řada jiných zpráv. Osudy skupiny, navazování styků a jiné. Víím, že se tam vyskytovalo krycí jméno Jindra, kapitán Nemo nebo Morávek. Pro tyto tři jsem byl bit a s různými lidmi konfrontován. Byl to svazek listin, asi 50 listů strojem psáno v nápadném červeném obalu. Dále tam byly falešné dokumenty, legitimace,*

*pracovní knížky a policejní přihlášky. Některé věci byly šifrovány a i různá jména byla šifrována.*²³⁸

Tyto informace uvedl Krupka po válce jako jediný a ve svých následných pamětech rozsah obsahu údajů neustále měnil. Ačkoliv se odvolával na některé svědky, kteří byli Bartošem instruováni k vedení spisů podobně jako on, nikdo jeho verzi po válce nepotvrdil. Podobně měli třídit zpravodajský materiál také Bartošovi zpravodajští pověřenci Josef Hrdina a Otto Kacetl, kteří byli jakýmsi styčnými důstojníky pro různé oblasti protektorátu. Hrdina s manželkou byli popraveni 24. října 1942 v Mauthausenu a Kacetl při poválečné výpovědi o ničem jako zpravodajský archiv nemluvil. Poté emigroval a už ho nikdo neviděl. Ostatní se ve svých protokolech o žádném archivu nezmiňují. Dalším co by potvrdovalo Krupkovu výpověď, byla část zpravodajského materiálu, který mu údajně po válce odevzdal Kacetl při vzájemné schůzce. Tyto informace však byly povšedního rázu, zejména se zabývaly náladami českých dělníků v továrnách (např. Zbrojovka) či se zaměřovaly na dislokaci vojsk.²³⁹

Jako další svědky si vzal Krupka na pomoc své spolupracovnice Vlastimila Fillera a Milana Katschnera. Nikdo ze zmiňovaných však žádný takový materiál po válce neukázal ani nepotvrdil. Pouze V. Filler v jediné své výpovědi v roce 1945 sdělil orgánům MNO následující: „Dne 17. června 1942 řekl mi kpt. Bartoš, že byt por. Krupky je obsazen gestapem (...) Myslím si, že Bartoš chtěl zachránit svůj válečný deník, který měl u Krupků v bytě, šel si pro něj, tam narazil na gestapo...²⁴⁰ Tuto výpověď V. Filler v roce 1950 odvolal s tím, že s Bartošem od jeho odchodu z Pardubic 15. června vůbec nemluvil a celou událost si po válce vymyslel až na základě znalosti protokolu s výpovědí svého bratrance Krupky před OBZ. Chtěl tím dokázat, že se Bartoš musel vracet do bytu pro svoje písemnosti a nebyl tam nalákán Krupkovými (viz. níže).²⁴¹

²³⁸ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, s. 82.; srov. KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 117-118.

²³⁹ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Milana Katschnera ze 14. února 1946, s. 198-199.; Tamtéž, výpověď Oty Kacetla z 27. února 1946, s. 228-229.; Zprávy předané Kacetlem V. Krupkovi otiskl dr. Jelínek, viz.: JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1984. Včetně obsáhlé dokumentární přílohy. Příloha č. IX, s. 159-161.

²⁴⁰ ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, výpověď Vlastimila Fillera z 2. října 1945, s. 567.; V další své výpovědi již o žádném deníku nemluvil, viz.: SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Vlastimila Fillera z 8. února 1946, s. 185a.-185b.

²⁴¹ ABSMV, vyšetřovací spis a. č. V-5658, Václav Krupka, výpověď Vlastimila Fillera z 8. června 1950, s. 27-28.

Václav Krupka dále tvrdil, že dal svoje písemnosti společně se dvěma granáty do úschovy k MUDr. Bartoňovi, který si je převzal 14. června těsně před tím, než Krupkovi odjeli do Police nad Metují. U Bartoně gestapo skutečně nějaký materiál našlo. Byl ukrytý v rentgenovém přístroji. Mluvílo se v této souvislosti o **vysílačce a písemnostech**. Zdali to byly také Krupkovy spisy, nikdo neví.²⁴²

Výše zmíněné materiály z Krupkova bytu se po válce nikde neobjevily. Hana Krupková ve své výpovědi uvedla následující: „***Pokud vím, psal si Bartoš obsahy přijatých i odesílaných telegramů, aby měl přehled o své činnosti. Všechny jeho spisy byly v deskách ukryty ve skříni v mém bytě spolu s láhví benzínu a sirkami, aby byla možnost rychlého zničení v případě přepadení gestapem. Na svých cestách si Bartoš vozil spisy s sebou. Po svém zatčení při jednom z výslechů ležely desky i s obsahem neporušeny na stole jednoho z gestapáků. Jakým způsobem se k nim gestapo dostalo, nevím.***“²⁴³ Tak tedy pouze obsahy depeší, nikoliv šifrovací klíče, trojúhelníky ubytování, pohyb vysílačky, jak uvedl Krupka? Navíc si vozil Bartoš spisy s sebou. Nemohly tedy zůstat v bytě. Jak to tedy s údajným Bartošovým deníkem či archivem bylo?

Informace o jeho existenci máme hlavně ze tří zdrojů. Prvním z nich jsou hlášení gestapa z 20., 22. a 25. června 1942. Druhým zdrojem jsou výše citovaná poválečná svědectví Krupkových. Jako třetí zdroj fungovali po válce autoři typu Miroslava Ivanova či Zdeňka Jelínka aj., kteří se otázkou Bartošových spisů více či méně zabývali ve svých dílech. Ti citují s určitými odchylkami právě Krupkovo svědectví.²⁴⁴

²⁴² KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 118.; Dle vzpomínek pardubického lékaře MUDr. Jana Hrocha, který vykonával pro gestapo lékařskou ohledávací službu, se situace kolem výslechu MUDr. Bartoně odehrála takto: „*Večer (20. června-pozn. aut.) pak během psaní pod dozorem samotného Lehneho vpadl do místnosti komisař Kröger – původně profesionální boxer z Hamburku- rozčileně sděloval, že se mu podařilo z kolegy Bartoně dostat přiznání, že vysílačka je ukryta u něj v ordinaci v transformátoru rentgenového přístroje.*“ (VOSTATEK, Miroslav. MUDr. Jan Hroch – policejní lékař. In.: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2004, XXXIX, č. 9-10, s. 278.); Nalezení písemností u Bartoně potvrdil i řidič pardubického gestapa Gerhard Schmecktal. (SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 937/46 Gerhard Schmecktal, výpověď z 26. června 1945, s. 20.)

²⁴³ Tamtéž, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 17.

²⁴⁴ Hlášení gestapa viz.: AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965. Dokumenty č.: 37 (s. 225-226), 40 (s. 235-236), 49 (s. 259-266).; dále JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 105-106. ISBN 80-206-0112-0.; IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 136-139.; Například M. Ivanov se snažil nepřímo dokázat existenci psaných záznamů (např. adres) tím, že uveřejnil fotografii z Bartošova „anglického deníku“. Otiskl právě stranu, na které je napsána adresa na F. Buršu do Chrudimi, kde se měli parašutisté hlásit po seskoku. To však nedokazuje, že si takové zápisky dělal Bartoš i během své činnosti doma. Spíš to ukazuje na autorovu snahu podepřít svoje hypotézy neadekvátním faktem. (IVANOV, Miroslav. *Atentát na Reinharda Heydricha*. Doplněné vydání. Praha, 1996, s. 111. ISBN 80-85819-49-X; Některé údaje z tohoto deníku viz. IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 97-99.)

Nějaké spisy Bartoše se ovšem v bytě Krupkových opravdu našly. Nevíme však nic o jejich obsahu či rozsahu. Je nutné pochopit, že velitel SILVER A byl především hlavním rezidentem naší zpravodajské agentury v protektorátu. Jeho rukou procházelo veliké množství údajů více či méně důležitých, které bylo nutno vyhodnotit, roztrždit, redigovat a posléze ve srozumitelné formě zašifrovat k odeslání. Všechno jistě nemohl nosit v hlavě. Musel si dělat různé poznámky a koncepty. Tyto texty psal na stroji (vzpomeňme, že Krupkův otec obstaral pro Bartoše psací stroj) a ukládal je do jednoho oddílu skříně mezi svazky knih. Pokud pracoval v posteli a přišla návštěva, schoval svoje poznámky pod židli, kde je zajistil kovovým pořízky, aby nevypadly.²⁴⁵

Vyhrocená situace po atentátu na Heydricha si vynutila připravit k Bartošovým spisům uloženým ve skříní láhev s lihem pro jejich zapálení v případě razie. Následně se Krupkovi rozhodli odjet na dovolenou z důvodu blížících se domovních prohlídek a celkového nervového vyčerpání. Na pondělí 15. června bylo stanoveno datum odjezdu. Bartoš se začal částečně hýbat (chodit po bytě) asi dva dny před tím. Ještě 14. června se na jeho zdravotní stav přišel podívat MUDr. Bartoň. Krupka mu při této příležitosti předal svůj písemný materiál. Druhý den odjel nejdříve Bartoš a po něm Krupkovi. **Velitel SILVER A nechal údajně všechny spisy v bytě!** V době nejvyššího ohrožení, kdy jsou navíc informováni o blížících se blokových prohlídkách, všichni odjedou a Bartoš si nechá svůj „deník“ nehlídaný? Tuto otázku položili mnoho let po válce i Krupkovi. Ten samozřejmě opět „opravil“ svá dřívější svědectví a podotkl, že si při odjezdu všichni mysleli, že už mají nejhorší za sebou a heydrichiádu přečkají bez problémů (bylo to necelý týden po vypálení Lidic!). Bartoš byl přitom připraven pustit se do další činnosti ihned po návratu do bytu, přičemž se plánoval přemístit s celou skupinou na Vyškovsko nebo do Beskyd.²⁴⁶

K přesunu na Moravu už nedošlo. Gestapo obsadilo byt v Pernerově ulici 17. června ráno. První zmínka o nález materiálu je ovšem až z 20. června, **tedy o tři dny později**. Z Pardubic přichází vcelku „vlažná“ zpráva pro Hlavní úřadovnu Pražské státní policie s poznámkou „*Naléhavé – ihned předložit! (10.38 hod)*“ Píše se v ní: „***V materiálu Motyčkově nalezeném včera večer (19. června, pozn. aut.) v Krupkově bytě, jsou také záznamy radiotelegrafického spojení. Materiál, který byl dnes v noci prozkoumán, obsahuje mj. pod datem 3. června tento***

²⁴⁵ GOTTWALD, Karel. „Válečný deník“ Alfréda Bartoše. In.: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1991, č. 1-2, s. 23-25.; srov. KRUPKA, Václav. K otázce Bartošova archivu. In.: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1991, č. 7-8, s. 222-225.; srov. IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 136-139.

²⁴⁶ KRUPKA, Václav. K otázce Bartošova archivu. In.: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1991, č. 7-8, s. 222-225.

radiotelegram, přijatý z Anglie (následuje pochvalný telegram od prezidenta Beneše pozn. - aut.) (...) *Ostatní radiotelegrafický materiál obsahuje zejména zprávy o vojenských transportech. Kdyby se mezi dalším materiálem, který se toho času ještě prozkoumává, našlo něco politicky zajímavého a důležitého podám bez vyzvání zprávu. Gerhard Clages*“ (vedoucí pardubické úřadovny gestapa - pozn. aut.).²⁴⁷

Z předchozího zápisu jsme schopni vyčíst, že gestapo objevilo záznamy depeší až třetí den po obsazení bytu. Němečtí úředníci tedy byli k „nápadně červeným deskám“ ukrytým ve skříni či pod křeslem slepí poměrně dlouhou dobu. To je v době II. stanného práva, kdy pouhá zmínka o atentátnících či parašutistech vyvolávala zběsilé pátrací akce velice zvláštní. Také není žádná zpráva o údajích, které se tam dle Krupkovy poválečné výpovědi měly nacházet. Dále je divné, že v době odeslání zprávy Clages nevěděl, že krycí jméno Motyčka patří Alfrédu Bartošovi. Přitom jeho matku zatkl gestapo v ten samý den (20. června), kolem páté hodiny ranní.

Písemný materiál nalezený v bytě se prozkoumával celou noc z pátku 19. na sobotu 20. června. Během soboty bylo následně zatčeno 18 lidí z Pardubicka. Kolem páté ráno Antonie Bartošová a Ludmila Malá. O hodinu později manželé Hladěnovi a Vaškovi. V osm hodin Paloušovi. Dalších deset osob v průběhu dne. Nabízí se tedy jednoduché vysvětlení, že v Bartošových listinách byly opravdu zaneseny adresy spolupracovníků. Na tuto hypotézu nás navedl sám V. Krupka ve své výpovědi z 8. srpna 1945. O čtyřicet let později, když se někteří autoři pozastavili nad tím, jak je možné, že nebyli všichni spolupracovníci zatčeni naráz (zatýkání pardubické skupiny probíhalo od 20. června do 7. července 1942) a někteří dokonce vůbec, přišel s následující odpovědí: „*Neexistoval žádný deník Frédy Bartoše, to je výmysl pisálků. Šlo jen o obálky nadepsané jednotlivými obory poznámek, které si Bartoš vedl. Používal v nich skryté symboly a šifry, ale bylo v nich i mnoho přímých údajů, které bohužel prozradily mnoho gestapu.*“²⁴⁸ O deset let později k tomu ještě dodal: „*Protože jsem mu občas pomáhal (vždy po příchodu ze zaměstnání) viděl jsem a přečetl si některé zprávy a poznámky. Pokud se týkaly jmen, tak byla zašifrována (krycí jména), nebyly u toho žádné adresy.*“²⁴⁹ Krupka si tedy v roce 1945 množství údajů ve spisech prostě vymyslel. Proč? **Protože s Hanou u výsledku prozradili více, než přiznali!** V osmdesátých letech přičetl

²⁴⁷ AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965. Dokument č. 37, s. 225-226.; Jiný překlad tohoto dokumentu z němčiny se nachází ve VÚA-VHA, Praha, fond 37, sign. 37-342-4/68. Hlavní údaje, data i adresát jsou totožné, v textu jsou jen stylistické, nikoliv významové odlišnosti způsobené překladem.

²⁴⁸ GOTTWALD, Karel. „Válečný deník“ Alfréda Bartoše. In.: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1991, č. 1-2, s. 23.

²⁴⁹ KRUPKA, Václav. K otázce Bartošova archivu. In.: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1991, č. 7-8, s. 224.

„deník“ na vrub básnické licenci historiků a publicistů z padesátých a šedesátých let. V devadesátých letech už mu bylo jasné, že dešifrovat množství údajů, které jednotliví zatčení gestapu vyzradili je nemožné. **Přiznal tedy, že se tam žádné adresy nevyskytovaly!** „Konečně dnes vlastně nikdo nemůže říci, co všechno gestapo z Bartošových písemností dostalo.“²⁵⁰ V roce 1945 to Krupka bezpečně věděl.

Další zpráva o písemném materiálu pochází z 22. června 1942. K. H. Frank ji posílá do Berlína SS- Obergruppenführerovi Daluegovi. Dozvídáme se z ní: „*Mezi materiálem, nalezeným v jednom pardubickém úkrytu Bartoše (krycí jméno Motyčka) byla objevena následující radiotelegrafická depeše do Londýna, která byla podle dosavadního zjištění odeslána pravděpodobně 4. 5. t. r. Na radiotelegram nedošla odpověď. V radiotelegrafické depeši uvedená jména se vysvětlují takto Ota je krycí jméno Kubiše, Zdeněk je krycí jméno Gabčíka a Silver je pravděpodobně krycí jméno štábního kapitána Šustra...*“²⁵¹

Výše uvedená zpráva se týká známé depeše o odvolání atentátu. Ta měla být sestavena Lad. Vaňkem – JINDROU. Do Londýna však zpráva tohoto obsahu s datem odeslání 4. května nikdy nedošla. Dne 12. května 1942 byla přes „Libuši“ předána zpráva takřka podobného obsahu, avšak podepsaná skupinou ÚVOD. Krycí jména Kubiše a Gabčíka zde byla zapsána jako Vyskočil a Strnad. Atentát odvolán nebyl. Místo toho byla poslána pro pražské odbojáře neurčitá odpověď. Po válce se problematikou „ztracené depeše“ zabývali mnozí autoři a není cílem této práce ji detailně rozebírat. Můžeme se přiklonit k verzi, že výše zmíněný nález byl konceptem, který Bartoš změnil po jednání s představiteli ÚVOD a depeši odeslal s jejich parafou, aby zdůraznil, že jde o rozhodnutí vedení domácího odboje.²⁵²

Pro nás je důležitý údaj, že písemný materiál se našel ve více úkrytech. V této souvislosti přináší důležité svědectví Božena Ševců, sousedka a důvěrnice Bartošovy matky: „*Poslední dobou byl (Bartoš - pozn. aut.) u svého přítele poručíka Krupky, s nímž odjel někam na*

²⁵⁰ Tamtéž

²⁵¹ AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965. Dokument č. 40, s. 235-236.

²⁵² Po zatčení JINDRY gestapem byl zřejmě text nalezené depeše ze 4. května 1942 upraven a pod titulkem „Beneš podnítl atentát“ publikován 28. května 1943 v Lidových novinách. Článek byl napsán k prvnímu výročí atentátu na Heydricha a měl demonstrovat „prohnilost“ naší exilové vlády, která mrhá lidskými životy českých občanů. O problematice této depeše viz.: ŠOLC, Jiří. Studie a články: Operace Anthropoid. In: *Historie a vojenství*, 1992, č. 2., s. 39-45.; srov. HEYDRICH, Arnošt. Vzpomínky: vzpomínky Arnošta Heydricha na odboj. In: *Historie a vojenství*, ed. Jan Němeček, 1993, č. 3, s. 154-161.

venkov. Před odjezdem odklidili z Krupkova bytu munici a jiný materiál a uschovali jej, u p. ing. Palouše. V bytě poručíka Krupky zůstala jen prošívaná přikrývka, polštář a prádlo.“²⁵³

Je tedy nepochybné, že Bartoš nenechal všechny spisy na jednom místě. Krupkovi, Antonie Bartošová, Paloušovi i svědkyně Božena Ševců bydleli ve stejné ulici. My teď již víme, že minimálně ve třech úkrytech gestapo „něco“ našlo, a to zřejmě u Krupků, Bartoně a Paloušů. Z hlášení K. H. Franka z 22. června je také zřejmé, že se v nalezených písemnostech nacházela pouze krycí jména („Ota“ – Kubiš, „Zdeněk“ – Gabčík). Opět tedy nic o údajích, které uvedl po válce Krupka.

Do třetice je důležité citovat hlášení gestapa z 25. června 1942. Mimo jiné obsahuje přehled vysazených československých parašutistů z Anglie, popis jejich odchodu za hranice, výcvik v Anglii a ilegální činnost v protektorátu. O nalezeném listinném materiálu se dozvídáme následující: „Nyní se prohlíží obsáhlý písemný materiál skupiny Bartoš, získaný v různých jejích úkrytech. Obsah dosud dešifrovaných vojenských radiotelegrafických depeší a ostatních vojenských sdělení se připojuje jako příloha 1. (...) Text radiotelegrafických depeší vyměněných mezi Londýnem a skupinou Bartoš v Pardubicích o zevrubné přípravě a o výsledcích útoku na Škodovy závody v Plzni uvádí příloha 2. (...) V této souvislosti je zajímavá radiotelegrafická depeše Bartošova z Pardubic do Londýna o seskoku u Křivoklátu, uvedeném pod čís. 6, ve které se uvádí, že padákový agent Dvořák (v době psaní zprávy bylo jeho pravé jméno známo na základě výsledků zatčených – pozn. aut.) je v bezpečí, ale materiálu se zmocnilo Gestapo. Následují dvě přílohy. První pod hlavičkou: „Přehled částí radiotelegrafických depeší vojenského obsahu“ a druhá s nadpisem: „Přehled radiotelegrafických depeší o založení požárů v Plzni.“²⁵⁴

Při srovnávání výše zmíněných depeší uvedených v přílohách jednoznačně dospějeme k závěru, že se jednalo o koncepty později zašifrovaných a pouze v některých případech také odeslaných depeší. Příloha č. 1 obsahuje 18 bodový soupis informací, z nichž pouze body 1, 4, 5, a 17 byly v pozměněné podobě odeslány do Londýna. Většinou se jednalo o zprávy hospodářsko-vojenského charakteru, či přehled o vojenských transportech.²⁵⁵

²⁵³ ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, výpověď Boženy Ševců ze dne 28. května 1945, s. 404.

²⁵⁴ AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965. Dokument č. 50, s. 267-282.

²⁵⁵ Bod č. 1 odpovídá depeši z Londýna z 20. března 1942, bod č. 4 odpovídá části depeše z Pardubic z 16. dubna 1942, bod č. 5 odpovídá depeši z Pardubic z 20. května a bod č. 17 odpovídá depeši z Pardubic ze 6. února 1942. (KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008, s. 152. Poznámka pod čarou č. 459. ISBN 978-80-86559-96-4.; srov. AMORT, Čestmír.

V příloze č. 2 byly zaneseny informace o akci Škoda, přičemž nález gestapa obsahuje detailní informace o organizování celé akce včetně rozdělení úloh jednotlivým parašutistům. V nalezených údajích nejsou uvedena konkrétní jména ani adresy (pouze šifry např. „Král“ – Opálka, skutečná jména doplnili pro vysvětlení až později příslušníci pražského gestapa).²⁵⁶

K seznamu ilegálních bytů, který měl být také součástí nalezených materiálů, je nutné podotknout, že ihned neproběhlo zatýkání v Dašicích (byt obuvníka Bendy, který označil Krupka ve své výpovědi o obsahu deníku) a Sezemicích (Bartošův otec). To vyvrací seznam ilegálních bytů.

Dále měly červené desky obsahovat šifrovací klíče. Dnes víme, že po dopadení Potůčka a získání vysílačky se Němci pokoušeli o rádiovou protihru. Nacističtí radiotelegrafisté se pokusili vést s VRÚ několik vzájemných relací. Pokus se nezdařil, neboť k úspěšně vedené protihře muselo být splněno hned několik věcí najednou. Samotné vysílání je pro laika poměrně složitá záležitost, proto rozebereme celou záležitost stručně. Kromě šifrovacího klíče bylo nutné znát i postup při šifrování, volací znaky a frekvenční rozsahy, na kterých vysílačka pracovala. Neméně důležité bylo i tzv. dávání (tj. přímá manipulace s vysílačkou) samotného radisty, dle kterého mohl zkušený operátor z VRÚ poznat je-li na druhém konci Potůček, či někdo úplně jiný. Jak dále uvedl badatel K. Gottwald: *„šifrovací klíče byly sice podmínkou nutnou, ale nikoliv postačující (...) Pokud se gestapu podařilo v krátkém čase rozšifrovat a později pro rádiovou protihru i zašifrovat určité zprávy, musel tuto práci provést nutně někdo, kdo vedle znalosti šifrovacího klíče znal i postup při šifrování.“*²⁵⁷ Nadále berme v úvahu, že Němci sice úspěšnou protihru nepodnikli, i když se o ni pokusili.²⁵⁸ Mohli vycházet z pozůstalosti radisty Potůčka, který po sobě zanechal vysílačku údajně i s poznámkami v Burdychově statku na Končinách, odkud uprchl 30. července po přestřelce s gestapem.

Heydrichiáda. Praha, 1965. Dokument č. 50, s. 274-276.; NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn I: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 9. 1. – 15. 4. 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1993, č. 3, s. 299 – 350.; NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn II: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 16. dubna – 5. srpna 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1994, č. 4, s. 213 – 260.)

²⁵⁶ KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008, s. 152. ISBN 978-80-86559-96-4. srov. AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965, s. 276-282.)

²⁵⁷ GOTTWALD, Karel. „Válečný deník“ Alfréda Bartoše. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1991, č. 1-2, s. 23.

²⁵⁸ Dle poznámky pana dr. J. Němečka je k celé záležitosti třeba přičíst, že to byl vůbec první pokus o protihru gestapa v protektorátu s VRÚ v Anglii a tedy Němci měli minimální znalosti o tomto spojení, navíc neměli příliš mnoho času k přípravě. Pokud chtěli zahájit protihru, nemohli čekat několik týdnů či měsíců.; O vzájemných relacích VRÚ a německé stanice, která se vydávala za „Libuši“ viz.: HANÁK, Vítězslav. Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček II. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1997, č. 6, s. 225-232.

Můžeme se však domnívat, že pomoc při pochopení způsobu šifrování poskytl také někdo jiný. Tím jsou myšleni Krupkovi. Oni jediní znali způsob, jakým Bartoš depeše šifroval. Pro začátek opět srovnání poválečné výpovědi H. Krupkové s jejími pozdějšími informacemi: „*Pomáhala jsem Bartošovi šifrovat a dešifrovat telegramy, které posílal a dostával z Londýna, pokud je mi známo přímo od pana prezidenta Beneše. Šifrovací klíč ani obsahy dopisů mi nebyly známy. (...) Potůček byl radiotelegrafista, přijížděl k nám obvykle na kole ráno a přivázel Bartošovi v obálce napsaná čísla, která jsem mu potom dle jeho diktování psala (...) Jak jsem již podotkla, šifrovací klíč jsem neznala a dle mého mínění ho Bartoš nikomu nesvěřil...*“²⁵⁹ S přibývajícimi roky si však Krupková začala vzpomínat a její další svědectví by mohlo napovědět, že skutečně prozradila na gestapu část způsobu šifrování: „*Dále jsem pomáhala Bartošovi šifrovat a dešifrovat zprávy do Londýna, též jsem částečně ovládala šifrovací klíč. Šifrovalo se podle nějaké knihy, ale toto se již nyní nepamatuji.*“²⁶⁰ Zdali Krupkovi (popř. H. Krupková) skutečně pomáhali gestapu rozluštit způsob šifrování, zůstává nadále otázkou, jelikož není dostatek důkazů pro stoprocentní potvrzení této hypotézy.²⁶¹

Množství listinného materiálu nalezeného 19. června 1942 v bytě Krupkových není jediným tajemstvím zmiňovaného období. Jisté je, že výpovědi obou manželů se v průběhu let často a výrazně měnily. Další otázky k jejich chování na gestapu vzniknou, pokud se podíváme na sled událostí kolem zatýkání na Pardubicku vrcholící smrtí kpt. Alfréda Bartoše na rohu Sladkovského a Smilovy ulice.

11. 2. Rozbití odbojové skupiny na Pardubicku

Předzvěstí tragédie se stalo zatýkání v Opatovicích nad Labem a v Ústí nad Orlicí. Dne 17. června byli zatčeni starosta Opatovic Jan Jozíf (asi ve 12.00 hod.), obecní tajemník František Nyklíček (asi v 16.00 hod.) a obecní policista Oldřich Pernt (kolem 20.00 hod.). Tito lidé zprostředkovali Motyčkovi falešné domovské listy. Poté přišel na řadu Bartošův kamarád a

²⁵⁹ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 20.

²⁶⁰ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková. Výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 131.

²⁶¹ Německá radiová protihra vedená s VRÚ probíhala koncem července až začátkem srpna 1942. Dne 20. července 1942 zachytila VRÚ volací znaky „Libuše“. Následovaly odpovědi z 24., 25., 29. července. Dále z 3. a 5. srpna 1942. Německá radiová ústředna nepočítala s takovým úspěchem a pro nedostatečné zajištění všech potřebných náležitostí byla protihra neúspěšná. Fiasko znamenalo pro gestapo zklamání. Na druhou stranu v Londýně vyvolaly přijaté volací znaky „Libuše“ naději, že alespoň někdo ze skupiny přežil. Jedním z hlavních úkolů později vysazeného desantu ANTIMONY bylo nalezení Bartošovy skupiny. (JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 124. ISBN 80-206-0112-0.; srov. HANÁK, Vítězslav. Radiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček II. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1997, č. 6, s. 225-232.)

oficiální ubytovatel Josef Hrdina, který byl zatčen dopoledne 18. června. Od koho se gestapo podařilo získat údaje o těchto lidech? Čurda je určitě neznal a z předchozí kapitoly víme, že nebyli zaneseni v Bartošových poznámkách (které navíc gestapo našlo o dva dny později). Je tedy zřejmé, že se Němci od někoho dozvěděli, kde se mají na tajemného Motyčku zeptat.²⁶²

Musíme si uvědomit, že Krupkovi přiznali, že ho znají coby pojišťovacího agenta z Pardubic, který u nich bydlel. Až později se dozvěděli, že je parašutista. Krupka navíc prozradil vzájemné styky z vojenské služby. Pro gestapo nemohlo být zase tak těžké podívat se do záznamů pojišťovny a zjistit si o Motyčkovi podrobnosti (např. kde byl policejně přihlášen). Navíc se mohlo podařit něco zjistit již po prohledání mrtvého špkt. Morávka dne 21. března (např. z falešných dokladů, které mu Bartoš předal)²⁶³ či po prohlídce mrtvých parašutistů z Resslerovy ulice (např. přehodnotili vztah Valčík – Košťál – Hladěna). Pravou identitu velitele SILVER A zatím neznali, neboť jak jinak si vysvětlit, proč by jeho matku zatkli až v sobotu 20. června, tedy o tři dny později? Přesto se jí nakonec podařilo zjistit (je možné pochybovat, že by si Bartoš zapisoval matku do svých poznámek). Muselo se tak stát na základě výpovědí či konfrontací zatčených spolupracovníků z Opatovic, manželů Hrdinových a v neposlední řadě Krupkových. Německý represivní aparát pracoval na plné obrátky, aby

²⁶² Nutné si uvědomit, že tito lidé nemohli být jednoznačně zatčeni na základě nálezů „Bartošova archivu“ nalezeného až 19. června. (NĚMEČEK, Jan. Několik poznámek k působení SILVER A na Pardubicku. In: *Informační zpravodaj klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice*, 1989, č. 1-3, s. 36.); Mimoto nebyli zatčeni občané Holic, kteří skupině SILVER A také poskytli falešné doklady včetně domovských listů. Všichni zainteresovaní přežili období poheydrichovského teroru. (JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 34. ISBN 80-206-0112-0.). Dne 29. června byl zatčen evangelický farář František Dobiáš ze Semtěše, který poskytl skupině křestní listy. Tyto dokumenty se také nemohly nacházet v tzv. „Bartošově deníku“. (Tamtéž, s. 35.)

²⁶³ Otázka ohledně množství nalezených údajů u mrtvého Morávka je také velmi zajímavá. Názory se velmi liší. Dle některých autorů měl Morávek u sebe fotografie a údaje o všech členech SILVER A (jiní tvrdí, že pouze fotku Valčíka). Z dopisu R. Heydricha adresovanému říšskému vedoucímu Bormannovi ze 16. května 1942 o zastřelení Morávka se konkrétní údaje nedozvíme. Jediný svědek přítomný schůzce Bartoše a Morávka byl Václav Krupka. Je možné se domnívat, že právě z jeho poválečné výpovědi se vžil názor o předání údajů o všech členech desantu. Citujme Krupku: „...v noci v 11. hod. jsme měli schůzku s kap. Morávkem v parčíku na Letné (bylo to předání legitimací, foto pro vyhotovení falešných legitimací, převzetí zpráv od Morávka) Jednalo se o legitimace Fredovi, Jirkovi a Mirkovi a ještě dvou mně neznámých osob.“ (SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 67.). Dále Krupka uvedl, že na všechny tyto osoby byl tázán na gestapu, přičemž mu byly předloženy jejich fotografie. (Tamtéž, s. 75, s. 81.). Otázkou zůstává, jestli si Krupka množství předaného materiálu vymyslel až dodatečně po výsleších na gestapu (chtěl zmást poválečné vyšetřovatele tím, že gestapo o SILVER A muselo vědět už po prohlídce Morávka), nebo mu Bartoš skutečně řekl jaký materiál se chystá v Chotkových sádech odevzdat. Pokud nacisté měli fotografie všech členů SILVER A zůstává otázkou, proč na vyhláškách neotiskli také podobizny Bartoše a Potůčka. Jediný relevantní údaj tedy pochází od samotného Bartoše. Dne 5. dubna (šifrováno 30. března) odeslala „Libuše“ depeši, v níž oznamuje, že se u OTY našly fotografie Valčíka a Potůčka. O nálezu svojí podobizny se Bartoš nezmínil. (NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn I: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 9. 1. – 15. 4. 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1993, č. 3, s. 318. srov. JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy, s. 66-67. ISBN 80-206-0112-0.; srov. IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 116-117).

mohl provést rozbití celé skupiny najednou. Jako posila přijeli z Prahy do Pardubic zkušený gestapáci Willi Leimer a Willi Abendschön (odhalil agenta A-54). Celkový obraz si jistě doplnili i z informativních výsledků a poté přešli k akci.²⁶⁴

Sobota 20. června 1942 byla pro pardubickou síť velmi kritickým dnem. Celá tragédie začala již kolem páté hodiny ranní opět v Pernerově ulici. Nechme promluvit očitou svědkyni, sousedku paní Bartošové: „V sobotu dne 20. června asi o páté hodině ranní mi paní Bartošová oznámila, že chce jeti do Miřetic u Ležáků. Byla již oblečena a vařila si snídani. Já jsem začala umývat chodbu, když se pojednou ozvaly silné rány na domovní dveře. Když jsem otevřela dveře, vrazili do chodby s pistolemi v ruce tři gestapáci a ptali se, kde bydlí pan Chára (druh Antonie Bartošové - pozn. aut.). (...) V neděli kolem desáté hodiny odvedli pak gestapáci pana Cháru (...) Krátce před zatčením přišel k panu Chárovi ještě jeden z parašutistů, když však slyšel, že paní Bartošová byla zatčena, zmizel...“²⁶⁵

Asi v půl šesté ráno si gestapo přišlo také pro Valčíkovu spojkou L. Malou. Pokud si vzpomeneme na události z března 1942, kdy musel Valčík opustit Pardubice, uvědomíme si, že již tenkrát mělo gestapo podezření na „nějakou“ učitelku z Pardubic, která se stýkala s tímto hledaným mužem. Nyní již měli i konkrétní osobu. Krátce na to, okolo šesté hodiny postihlo zatýkání také manžele Hladěnovy a manželé Františka a Marii Vaškovy. V osm hodin následovali Paloušovi (paní doma, manžel na nádraží), poté manželé Bartoňovi, Žváčkovi, Janáčkovi, Luděk Matura (okolo 9. hodiny), Antonín Hebký, bratři Tycové a Jindřich Vaško. Dne 21. června byli zatčeni Věra Junková, mlynář Švanda z Ležáků (asi kolem 16.30 hod.), Ferdinand Chára, strojník z lomu Hluboká Karel Svoboda, manželé Konvalinkovi, ing. Josef Jánský, Arnošt Košťál a Adolf Hraba (toho na základě pevné výpovědi jeho švagra A. Hebkého ještě tentýž den propustili a znovu zatčen byl až 30. června 1942). Dne 23. června byl zajištěn Bartošův bratranec Bedřich Schejbal. Poté byli zatčeni Bartošovi příbuzní manželé Jiráskovi.²⁶⁶

²⁶⁴ Údaje, které uvedl Václav Krupka na gestapu, týkající „Motyčky“ viz.: SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 76-78.

²⁶⁵ ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, výpověď Boženy Ševců ze dne 28. května 1945, s. 405.

²⁶⁶ IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 145.; srov.: JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992, Bez dokumentární přílohy, s. 106. ISBN 80-206-0112-0.; srov. ABSMV, fond 301 Vyšetřovací komise pro národní a lidový soud při MV, sign. 301-93-2, s. 85-87.; srov. ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, výpověď Marie Hrabové, nedatováno, s. 375.; KOTYK, Jiří. O svítkovské kronice a odbojové činnosti B. a L. Maturových. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2008, XLIII, č. 7-8, s. 190-194.

Zatímco se zatýkání šířilo Pardubicemi jako lavina, propustilo gestapo 20. června z vězení manžele Švagerkovy (matka a nevlastní otec H. Krupkové).

O průběhu výslechů a celkové atmosféře na pardubickém gestapu a věznění v zemské donucovací pracovně, se dochovala pouze kusá svědectví těch, co přežili, zejména paní Marie Vaškové. Ta mj. uvedla, že po jejich zatčení byli podrobena předběžnému výslechu a sepsání nacionálů. Poté došlo kolem 16.00 hodiny k převozu do donucovací pracovny v Pardubicích. Zprvu byli zatčení na samovazbách, později na společných celách (zvláště muži a ženy). Dorozumívání probíhalo pouze improvizovaně (např. skrz zdi do sousední cely). Při vzájemné komunikaci se zatčení pochopitelně nejvíce zajímali o situaci svých rodinných příslušníků. Ve většině případů bylo zřejmé, že vězni byli podrobena tvrdým výslechům za použití fyzického a psychického nátlaku. Následkem působení těchto „osvědčených“ gestapáckých metod, se přiznávali, aby tak předešli mučení. Dokládá to další svědectví M. Vaškové: „*Na náš dotaz k Hladěnové, jaké jsou výslechy, nám řekla: Řekněte všechno, vědí všechno, jednají velmi slušně.*“²⁶⁷

Samotné zatčení a věznění manželů Hladěnových je velice zajímavé a vznáší se nad ním řada otazníků. Krupkovi při poválečném vyšetřování uvedli, že jejich zatčení bylo způsobeno díky nálezům milostného psaní, které Táňa Hladěnová psala Bartošovi, a které se údajně našlo u Krupkových ve schránce. Znění dopisu mělo být zhruba následující: „*Přijdu zítra odpoledne ke Krupkům, čekej určitě na mě, Táňa*“.²⁶⁸ V této souvislosti opět vyvstane několik otázek. Dnes již s určitostí nezjistíme, zda Hladěnová Bartošovi skutečně něco psala, nebo je to fabulace Krupkových. Vcelku uspokojivě se pokusil tuto záležitost vysvětlit M. Ivanov, který zpochybnil, že by byl nějaký dopis napsán, jelikož museli pardubičtí odbojáři tušit, že je celá síť ohrožena.²⁶⁹

V Pardubicích se již od 17. června vědělo, že Krupkovi byli zatčeni a jejich byt je hlídán gestapem. To se dá doložit několika nezávislými svědky. Asi nejdůležitější popis události uvedl Václav Krupka st., kterého varoval jeden dělník z fabriky (odpoledne 17. června), že státní policie obsadila byt v Pernerově ulici.²⁷⁰ Také Marie Paloušová bydlící v Pernerově

²⁶⁷ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Marie Vaškové z 9. července 1945, s. 159.

²⁶⁸ Tamtéž, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 75.; O nalezení vzájemné korespondence Hladěnové a Bartoše se Krupka zmínil i ve svých pamětech z 90. let. (KRUPKA, Václav. *Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část.* In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 115.; Tamtéž. č. 5., s. 113.)

²⁶⁹ IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen.* Praha, 1982, s. 146.

²⁷⁰ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď, výpověď pplk. Václava Krupky z 27. října 1945, s. 136.

ulici toho dne navečer poslala do Ležáků dalšího pardubického spolupracovníka Ludka Maturu, aby neprodleně varoval Potůčka. Společně poté odvezli vysílačku pryč (zřejmě do Mnětic k Chrbolkům). O zatýkání v Opatovicích nad Labem (17. června) se mohl také dozvědět učitel Janáček, který tam dříve učil a Bartošovi domluvil tamní spolupracovníky.²⁷¹

V Pardubicích se o ohrožení skupiny vědělo, nebo alespoň tušilo. Je tedy nepravděpodobné, že by Hladěnová hodila do schránky ke Krupkovým milostný dopis. Nabízí se hypotéza, že se gestapo o Hladěnových dozvědělo od manželů Krupkových, popř. po vzájemné konfrontaci s výpovědí manželů Hrdinových.²⁷²

K celé záležitosti manželů Hladěnových je nutné dodat, že F. Hladěna byl mrtev již 20. června. Bezprostřední příčinou jeho smrti byla zranění utrpěná při pádu z okna pardubické úřadovny gestapa (kolem 13.30 hod.). Zdali byl z okna vyhozen, nebo spáchal sebevraždu, se dodnes neví. Dle svědectví řidiče, který odvážel jeho mrtvolu, leželo tělo asi osm metrů od zdi budovy. Nebylo by tedy možné, aby vyskočil sám. Vyhozen mohl být z důvodů svých obsáhlých znalostí týkajících se členů pardubického gestapa. Rozdílné je ovšem dochované svědectví H. Krupkové, dle kterého jí při jejím pozdějším věznění pardubický gestapák Clages řekl následující: „...*Clages mluvil v tom smyslu, že bylo zbytečné, že Hladěna skákal z okna, jelikož gestapu svou výpovědí pomohl tolik, že by se byl z toho dostal.*“²⁷³ Sebevraždu potvrdil také policejní lékař MUDr. J. Hroch, který byl ve 14. 00 hod. k mrtvému tělu přivolán.²⁷⁴

V obou případech tj. zatčení Bartošovy matky a manželů Hladěnových je vina Krupkových pouze spekulací, i když ne bezdůvodnou. Může být jejich vina větší, či menší? Zkusíme se nyní podívat na některá další svědectví vzniklá na základě poválečného vyšetřování. Tyto výpovědi většinou svalují vinu na Krupkovi. Musíme k nim ovšem přistupovat velmi opatrně, neboť někteří přeživší spolupracovníci SILVER A cítili po válce k H. Krupkové silnou averzi,

²⁷¹ IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 140.

²⁷² Jediná svědectví podporující tuto hypotézu jsou výpovědi zadržovaných členů pardubického gestapa Huberta Hanauske a Ludvíka Schulze. Jejich protokoly sepsané před OBZ 20. srpna 1945 se bohužel jinak vyznačují řadou vyložených nesmyslů a nepodložených svědectví (např. že byl Krupka zaměstnán v Berlíně na RSHA). Je také podezření, že výpověď napsal „na míru“ vyšetřující Drk a podpis dokumentu byl z gestapáka Hanauska vynucen násilím. Navíc jsou odpovědi obou zatčených v mnoha případech doslova totožné a nebudí důvěryhodný dojem. (SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Huberta Hanauska z 20. srpna 1945, s. 106-107; srov. Tamtéž, výpověď Ludvíka Schulze z 20. srpna 1945, s. 108-109.; O pochybnostech s průběhem vyšetřování viz.: Tamtéž, výpověď Maxe Bečičky, s. 366.)

²⁷³ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 149.

²⁷⁴ VOSTATEK, Miroslav. MUDr. Jan Hroch – policejní lékař. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2004, XXXIX, s. 278.

protože byli přesvědčeni o její zradě na gestapu. Ani na základě těchto protokolů nemůžeme vinu manželů prokázat ba ani vyvrátit. Nejdříve tedy svědectví přímé účastnice, paní Marie Vaškové. Ta orgánům OBZ sdělila: „Podle toho, jak všichni zatčení ve věci případu kolem por. Bartoše a jeho skupiny parašutistů vypovídali, se kterými jsem byla na cele, říkali, že vše prozradili manželé Krupkovi (...) Paní Krupková mně řekla, že byla přinucena, aby vypovídala úplnou pravdu, že jí byl slíben život a že někdo musí celou tragédii přežít, aby mohl jednou v nové republice říci, jak se vše odehrálo.“²⁷⁵ Následně H. Krupková při svém výslechu opravdu potvrdila, že řekla něco ve smyslu: „byl mi slíben život, musela jsem vypovídat pravdu a někdo musí celou tragédii přežít, aby jednou mohl podat svědectví...“²⁷⁶

Dalším svědkem, který měl údajně „vážné podezření, že vše zradili Krupkovi“ byl továrník Evžen Freund, jež s nimi měl být delší dobu ve styku (Krupkovi se o něm v žádné své výpovědi nezmiňují). Ten byl zatčen koncem června 1942 a následně popraven. Jeho svědectví je tedy zprostředkované a musíme ho brát s rezervou.²⁷⁷

Druhým svědkem, jehož sdělení se dochovalo přes třetí osobu, byl MUDr. Bartoň. Ten měl údajně těsně před odchodem na popravu svému spoluvězni ing. Jiřímu Procházkovi na cele sdělit (zprostředkováno jeho přítelem ing. Karlem Kerhartem): „Podle Procházkova sdělení prý tomuto dr. Bartoň sdělil po jednom ze svých výslechů v Pardubicích, že všechno musel přiznat, jelikož byl usvědčen protokoly s Krupkovými, ve kterých tito již předtím všechno přiznali a všechny účastníky prozradili.“²⁷⁸

Pro dokreslení celé situace na pardubickém gestapu uvedeme výpověď zadrženého gestapáka Hanauska. Následující informace bohužel také nemusí být stoprocentně pravdivá, neboť v celém jeho protokolu je tolik nejasností a zkreslených údajů, že není možné určit zda Hanauske vypovídal pod nátlakem, vymýšlel si z pudu sebezáchovy, nebo mu prostě nesloužila paměť. Po sepsání výpovědi byl navíc konfrontován s Václavem Krupkou a některé části protokolu opravil (např. přiznal, že Krupkovi byli po svém zatčení prvně odvezeni k výslechům do Prahy, teprve pak do Pardubic). Jednou věcí si však byl gestapák jistý a trval na ní: „Při předvedení viděl jsem obviněného a jeho manželku. **Výslechu jsem přítomen nebyl** (...) Při tom Clages vyjádřil vůči Linselovi, který se ho ptal, zda se Krupka

²⁷⁵ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. Ls 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Marie Vaškové z 6. srpna 1945, s. 50.

²⁷⁶ Tamtéž, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 41.

²⁷⁷ Tamtéž, výpověď Josefa Klepáče z 6. srpna 1945, s. 53.

²⁷⁸ Tamtéž, výpověď Karla Kerharta z 25. února 1946, s. 221., srov. Tamtéž, výpověď Karla Kerharta z 8. srpna 1945, s. 58.

přiznal, takto: Der Kerl ist in Ordnung, ich habe ihm versprochen, dass er gut behandelt wird und dass er nicht erschossen wird, wenn er die Wahrheit sagt und uns auf die Spur weiterer Paraschutisten bringt. Er hat ausgepackt. Ich habe ihm auch versprochen, dass ihm nichts passiert (Ten chlap je v pořádku, slíbil jsem mu, že se s ním bude dobře zacházet, a že nebude zastřelen, mluví-li pravdu a povede-li nás na stopu dalších parašutistů. Vybalil to. Slíbil jsem mu také, že se mu nic nestane.).“²⁷⁹

Mnoho let po válce odpověděla Krupková na otázku, o kom mluvila na gestapu takto: *Já jsem hovořila o Moravcových, dále o Hladěnovi a jeho paní, Bartošovi, Valčíkovi, Královi, Čurdovi, na kterého mě přivedl Schultz tím, že mi detailně řekl, za jakých okolností k nám Čurda přišel.“²⁸⁰*

Podle výše popsaných svědectví je možné se domnívat, že stopa k manželům Hladěnovým vedla od Krupkových. Celá konspirace se zbortila „jak domeček z karet“. Hladěnovi věděli o pohybu „Libuše“ a jejího radisty, neboť F. Hladěna vysílačku převážel svým autem do lomu Hluboká.²⁸¹ Druhý zadržený gestapák L. Schulz odpověděl na otázku jak vznikla tragédie Ležáků následovně: *„Zastřelený parašutista Bartoš udržoval intimní styky s Táňou Hladěnovou, rozenou Vranešicovou. Hladěnová při jejím výslechu prohlásila, že jiný parašutista, jménem Jirka má poměr s učitelkou Junkovou, Pardubice, Familie. Junková po jejím zatčení (21. června 1942 – pozn. aut.) přiznala, že jí parašutista Jirka alias Potůček, prozradil, že má, případně měl vysílačku ve Švandově mlýně v Ležákách a jinou vysílačku obsluhuje též v Bohdanči u Pardubic. Touto kombinací a výslechem vznikla tragédie Ležáků.“²⁸² Také očitá svědkyně paní Marie Vašková musela při svém druhém výslechu prozradit, že Potůček – Tolar u nich v lomu s vysílačkou skutečně byl. Přímo také řekla, že ji při konfrontaci usvědčila T. Hladěnová.²⁸³*

Hana Krupková byla natrvalo převezena do pardubické věznice dne 26. června 1942 (viz. níže). Bylo to již podruhé, co se po svém zatčení podívala domů. Její první transport z Prahy byl inscenován gestapem ve velice důležité záležitosti. Mladá žena měla ve svém bytě

²⁷⁹ Tamtéž, výpověď Huberta Hanauské s konfrontací Václava Krupky, z 26. října 1945, s. 128-130.

²⁸⁰ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 170.

²⁸¹ IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 111.

²⁸² ABSMV, fond 302 Hlavní správa Vojenské kontrarozvědky, sign. 302-192-6, výpověď Ludvíka Schulze z 20. července 1945, s. 9.

²⁸³ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Marie Vaškové z 8. listopadu 1945, s. 143.

nenápadně přijmout velitele parašutistů kpt. Bartoše, který se měl v neděli 21. června dostavit. Parašutista k domu skutečně přišel a to se mu stalo osudným...

11. 3. Konec desantu SILVER A - dopadení a smrt Alfréda Bartoše a Jiřího Potůčka

Velitel SILVER A zemřel 22. června 1942 ve 2.10 hodin ráno. Příčinnou smrti byla střelná rána do hlavy, kterou si způsobil sám. Z úředního záznamu pardubických gestapáků Hanauska, Krebse a z pamětí několika málo svědků můžeme celou tragickou událost rekonstruovat. Daleko horší bude odpovědět na otázku, proč se Bartoš do bytu v Pernerově ulici vracel. Byli do toho nějak zapleteni Krupkovi? Podíváme se na celou problematiku zblízka.

Dopoledne 21. června byla Krupková naložena do auta a odvezena do Pardubic. Bartoš měl pro gestapo nesmírnou cenu a chtěli ho dostat živého. S Krupkovou byli v bytě úředníci pardubického gestapa H. Hanauske, Joseph Krebs a dva úředníci z pražské centrály. Dále gestapo obsadilo pardubické vlakové nádraží a Krupkovu kancelář ve VČES. Bartoš však nepřišel ani brněnským ani pražským vlakem. Hlídkající úředníci nabyli přesvědčení, že jejich kořist nepříjde. Kolem půl sedmé večer tedy odvezli Krupkovou zpět do Prahy. Nadále se v Pernerově ulici nic nedělo. Všude byl klid až do sedmé hodiny večerní.

Asi v 19.02 hodin zazvonil někdo u domovních dveří. Úředníci gestapa šli nejdříve ke dveřím do bytu, za nimiž nikoho nezjistili. Poté se podívali z okna. Na protějším chodníku viděli muže v černých brýlích s baloňákem a aktovkou v ruce. Dle popisu v něm poznali hledaného parašutistu. Velitel SILVER A měl od bytu vlastní klíče. **Dovnitř nešel, místo toho zazvonil u domovních dveří, přestože to nikdy předtím nedělal!** Poté co uviděl v okně cizí postavu, začal se rychlými kroky vzdalovat, avšak neutíkal. Hanauske s Krebsem se ho okamžitě vydali pronásledovat. Úředníci gestapa museli překonat 4. poschodí činžáku, než se mu pověsili na záda. Poté, co Freda spatřil pronásledovatele, dal se na útěk. Utíkal kolem rohu bývalého hostince Bubeneč, ulicí mezi stájem kasáren a hotelem Veselka. Bartoše stálo život nejspíše jeho nedoléčené onemocnění kloubovým revmatismem, jinak by jim trénovaný parašutista utekl. Ve Svatojánském parčíku (dnes bratranců Veverkových) již začal ztrácet náskok. Křižovatka do Smilovy ulice byla v tu dobu plná vojáků vracejících se z odpoledního programu kina Gloria. Freda se mezi nimi propletl a pokračoval v běhu (dle jiného svědectví zde odhodil bicykl, na kterém předtím ujížděl). Mezitím úředníci gestapa vytrhli kolemjdoucím kola, s jejichž pomocí začali parašutistu dohánět. Ve Smilově ulici byl jeho náskok již velmi malý. Bartoš zahájil střelbu. Gestapáci odhodili bicykly a střelbu opětovali.

Parašutista zkoušel brát za kliky několika domů, mimo jiné i zapečetěného bytu MUDr. Bartoně (Smilova ul. č. p. 353), ovšem neúspěšně. Poté, co doběhl na roh Smilovy a Sladkovského ulice postavila se mu v ústrety náhodná skupinka německých vojáků z Luftwaffe. Freda viděl, že není úniku. Přiložil si svůj revolver ráže 6.35 mm k levému spánku a zmáčkl spoušť. Jeho tělo se bezvládně sesulo po poštovní schránce. Bylo asi 19.17 hod. Gestapáci jej našli v tratolišti krve.²⁸⁴

Přivolaný policejní lékař MUDr. J. Hroch nakázal okamžitý převoz do nemocnice, neboť parašutista stále jevil známky života. Do nemocnice byl převezen v 19. 45 hod. ve stavu hlubokého bezvědomí s těžkým chrčivým dýcháním. Operován byl týmem primáře MUDr. Jaroslava Snopka. Jediné co lékaři slyšeli od vedoucího gestapáka Clageše, který přišel na operační sál, byla věta: „*Er muss leben, er muss leben!*“ To však nebylo v silách lékařů. Statečný voják již vědomí nenabyl. Jeho zranění nebyla slučitelná se životem. K mrtvému přivedli mladou ženu (snad V. Junková), aby jej identifikovala. Ta se zhroutila na zem a nebyla schopná mrtvolu popsat.²⁸⁵

Nyní tedy známe poslední chvíle kpt. A. Bartoše. Stále jsme však neodpověděli, jakou úlohu při této události sehrála H. Krupková mimo toho, že byla v bytě. Po válce se mělo za to, že parašutistu nalákali do bytu Krupkovi. Pokusíme se odpovědět, zda něco takového mohlo být vůbec možné. Začneme hlášením gestapa ze dne 22. června 1942. Pardubická služebna státní

²⁸⁴ Hlášení gestapáků H. Hanauska a J. Krebse z 21. června 1942 se vyznačuje řadou nepřesností, kterými si chtěli zajistit uznání svých nadřazených (např. že ránu, kterou byl A. Bartoš zastřelen vypálil J. Krebs). Také je divné, že se v jejich hlášení vyskytuje pouze krycí jméno Motyčka, přičemž pravá identita Bartoše jim musela být známá (jeho matka již byla zatčena). (Uvedené hlášení viz.: AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965. Dokument č. 39, s. 233-234.); Ve výpovědích pamětnice přestřelky paní Elišky Dusilové (dcera MUDr. Bartoně) jsou značné rozpory s výše popsaným hlášením (např. že Bartoš ujížděl na kole, které u kina Gloria zahodil). Je ovšem nutné brát v potaz, že paní Dusilové bylo tehdy pouhých 11 let. (KOTYK, Jiří. MUDr. Josef Bartoš. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1989, č. 5-6, s. 137.; VOSTATEK, Miroslav. Hrdinná smrt velitele paraskupiny SILVER A. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1992, č. 7-8, s. 163-164.); Další svědek této události, který byl při přestřelce zasažen kulkou do chodidla, nemluví o žádném použití bicyklů, ani Bartošem, ani gestapáky. (ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, s. 397-398.); Do třetice svědkyně Kerhartová se pouze shoduje s paní Dusilovou v tom, že ulice po které Bartoš utíkal, byla až na jednoho kulhajícího muže liduprázdná. V hlášení gestapáků stojí, že se Bartoš kryl za chodci. (VOSTATEK, Miroslav. Hrdinná smrt velitele paraskupiny SILVER A. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1992, č. 7-8, s. 164.; srov. AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965. Dokument č. 39, s. 233-234.)

²⁸⁵ Po prohlídce Bartošových věcí nenašlo gestapo téměř nic. Parašutista měl u sebe malé množství zašifrovaného materiálu a v náprsní kapse byla objevena přihláška do Evropského literárního klubu (při nakladatelství SFINX v Praze). Adresa pro zaslání objednávek byla psána na adresu domu obuvníka Bendy v Dašicích. Na základě toho byli Bendovi zatčeni (propuštěni byli asi po 14 dnech). (KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: II. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 5, s. 114-115.; srov. ABSMV fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, s. 275.); O posledních chvílích Bartoše včetně citování jeho rentgenového nálezu po převozu do nemocnice a pitevní zprávy ze dne 27. června 1942 viz.: VOSTATEK, Miroslav. Poslední chvíle Alfréda Bartoše. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1987, č. 9-10, s. 222-226.; dále VOSTATEK, Miroslav. K posledním chvílím Alfréda Bartoše. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1988, č. 7-8, s. 219-222.

policie odeslala dálnopis úřadujícímu protektorovi Kurtu Daluegemu v tomto znění: „*Výpověďmi v Pardubicích zatčených manželů Krupkových (nejdůležitější záchytný bod skupiny Bartoš, krycím jménem Motyčka) vešlo ve známost, že náhradní místa schůzek (které byly smlouveny pro případ zajištění, kdyby došlo k rozprášení) byla určena v Pardubicích, a sice k první schůzce dne 21. 6. t. r. v bytě Krupkových o 15. hod. Byt Krupků byl již obsazen na počátku akce v Praze od úředníků tajné státní policie; toto bylo umožněno tím, že manželé Krupkovi nebyli zatčeni v Pardubicích, nýbrž v sousední obci, že tedy skutečnost o jejich zatčení zůstala Bartošovi neznámá.*“²⁸⁶ Jak z předchozího úředního hlášení vidíme, dozvědělo se gestapo od Krupkových, kdy se má Bartoš dostavit. Ti samozřejmě po válce popřeli, že by ohledně Bartoše oznámili jakékoliv informace. Argumentovali tím, že jeho příchod k domu a celá událost toho večera byla nešťastná náhoda. Jaká? Tak zaprvé telegram od Karla Smolky nalezený v jejich schránce oznamoval, že odesílatel přijede v neděli (kolem 15.30 hod.). To údajně gestapo přivedlo na datum 21. června a 15. hod., přičemž čekali na vlakové spoje projíždějící tou dobou Pardubicemi (parašutista tou dobou vlakem nepřijel).²⁸⁷

Další zvláštností je doplnění výše zapsaného dálnopisu K. H. Franka o následující věty: „...v 19.02 hod. zvonil muž u domovních dveří (byt Krupkových leží ve 4. poschodí) a vzdálil se okamžitě. Toto se vysvětluje tím, že buď doufal, že paní Krupková jej bude následovat, nebo také tím, že se mu něco z dosud neznámých příčin zdálo podezřelým. Skutečností jest, že tento muž se v 19.03 hod. dal na útěk.“²⁸⁸

Podle výše citovaných svědectví manželů Krupkových se měl Bartoš v neděli skutečně vrátit do Pardubic. V roce 1953 však Krupková sdělila něco docela jiného: „*Bartoše jsem měla normálně pustit do bytu. Domnívala jsem se, že Bartoš nepřijde, protože také přijít neměl, tohoto jsem využila k otevření okna, což bylo pro Bartoše znamení, aby do bytu nechodil.*“²⁸⁹ Výše zapsané hlášení gestapa však mluví jasně: „*Výpovědi zatčených manželů Krupkových...*“ vedly k obsazení bytu.

²⁸⁶ ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309–6-2, zpráva K. H. Franka z 22. června 1942, s. 275

²⁸⁷ Pravý odesílatel telegramu Karel Smolka sice do Pardubic dorazil. Od místních lidí se dozvěděl o zatýkání a urychleně zmizel. S parašutisty neměl nic společného. (JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy. Poznámka pod čarou č. 344, s. 161. ISBN 80-206-0112-0.)

²⁸⁸ ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309–6-2, zpráva K. H. Franka z 22. června 1942, s. 275.

²⁸⁹ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 132.

Věděl Bartoš o tom, že se v Pardubicích něco děje? Mohl tušit, že jeho stanoviště je obsazeno gestapem? Jaké byly důvody jeho návratu? Nabízí se jednoduchá odpověď, že o zatčení Krupkových nevěděl a důvody jeho příchodu byly natolik závažné, že kvůli nim byl ochoten riskovat svůj život.

Zpočátku bylo těžké výše zmíněné klubko otázek rozmotat, neboť byla brána za relevantní následující výpověď V. Fillera, který vnesl do celé záležitosti největší rozpor: „*Někdy kolem 16. června 1942 vím, že to byla středa (středa 17. června, Krupkovi již byli zatčeni - pozn. aut.), přišel k nám do bytu Bartoš, bylo to ráno a hledal mě. Rodiče mu řekli, že jsem ve škole. Přišel za mnou do školy a v rychlosti mně sdělil, že obviněný je v nebezpečí, že nemám k nim chodit do bytu. Řekl dále, že odjíždí, neřekl kam a slíbil, že přijede v sobotu a že spolu zmizíme na Moravu. Zatím mi uložil, abych zničil stopy a jinak zůstal na místě. V sobotu však nepřišel. On už ve středu, kdy byl Bartoš za mnou, přišel večer ke škole můj otec a sdělil mně, že Krupkovi jsou zatčeni. To však pravdou nebylo, pouze v jejich bytě bylo Gestapo. Obviněný se ženou byli v Polici nad Metují.*“²⁹⁰ Zdá se tedy, že Bartoš jednoznačně věděl o hrozícím nebezpečí a přesto riskoval návrat. Na tuto záhadu nebylo možné najít vysvětlující odpověď. Proč? Protože žádná neexistuje. Vlastně ano, a sice ta, že si svědek Filler vše vymyslel! Nechme opět mluvit jeho: *V tomto výslechu (poválečný výslech na MNO – pozn. aut.) jsem uvedl vědomě některé skutečnosti, které se nezakládaly na pravdě, že škpt. Bartoš několikrát u nás v bytě spal v Pardubicích, ačkoliv u nás nespal ani jednou, že škpt. Bartoš mě navštívil v polovině června 1942, a že musel tedy vědět o zatčení rodiny Krupkových, a že tam šel, ačkoliv tuto skutečnost věděl, a že to přivedilo jeho zastřelení. Uvádím, že tato výpověď neodpovídala pravdě, protože Bartoš mě vůbec nenavštívil a nebylo mně známo, zda věděl, že Krupkovi jsou zatčeni.*“²⁹¹

Svojí lží chtěl údajně svést stopu poválečných vyšetřovatelů z osoby svého bratrance Krupky. Proč by to ovšem Filler dělal? Odpověď je nasnadě, protože se po válce říkalo, že Bartoše vlákali do bytu manželé Krupkovi a měli podíl na jeho smrti. Dle některých poválečných výpovědí zatčených gestapáků měl někdo z manželů napsat Bartošovi dopis, kterým ho zval do Pardubic. Toto obvinění by mohlo potvrdit i výše zapsané Frankovo hlášení, že se *parašutista od domu ihned vzdálil a snad si myslel, že jej bude Krupková následovat... Jakoby nám Frank sděloval, že Bartoš musel vědět, že je v bytě přítomna Krupková.*

²⁹⁰ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Vlastimila Fillera z 8. února 1946, s. 185b.

²⁹¹ ABSMV, vyšetřovací spis a. č. V – 5658, Václav Krupka, výpověď Vlastimila Fillera z 8. června 1950, s. 27.

Kdyby však gestapo znalo adresu či místo dřívějšího parašutistova pobytu, šli by ho přece zatknout tam a nečekali by na něj v bytě, přičemž by složitě obsazovali nádraží a Krupkovu kancelář. Na otázky kolem Bartošovy smrti tedy nejspíš nenajdeme uspokojující odpovědi. Jediný, kdo je mohl objasnit, byl parašutista sám. Vinou Krupkových tedy zůstává, že vnesli svými rozdílnými svědectvími do celé záležitosti ještě více nejasností. Před orgány OBZ Krupková řekla, že Bartoš měl přijet k nim do bytu 21. června. O osm let později zase vypověděla, že přijít neměl. Opět se tedy nabízí otázka, proč takové rozpory ve výpovědích? Také Krupka se rozhodl přistoupit na fabulace svého bratrance a ještě v 90. letech tvrdil, že u Fillera Bartoš přespával.²⁹²

Je tedy možné se domnívat, Krupkovi nesou podíl na smrti kpt. A. Bartoše. Přímé důkazy pro tuto hypotézu chybí. Některé nepřímé okolnosti však mohou tento závěr podporovat, např.: přítomnost Krupkové v bytě; rozpory v jejích svědectvích; vědomě zkreslené údaje od Fillera a Krupky; výše citované hlášení K. H. Franka z 22. června 1942; Krupka před OBZ neřekl, že chtěl jet za Bartošem do Červeného Kostelce popř. se s ním setkat již ve čtvrtek 18. června; neobjasněné okolnosti kolem Bartošových nalezených zápisků apod.

Velitel SILVER A se vrátil do Pardubic, ačkoliv musel mít nějaké tušení o možném ohrožení celé sítě. I kdyby se mu nedonesly zprávy o zatýkání v Opatovicích nad Labem nebo v Ústí nad Orlicí, musel vědět o akci gestapa v kostele Karla Boromejského. Tyto informace byly otisknuty již 19. června v protektorátním tisku pod titulkem „*Vrahové SS-obergruppenführera Heydricha. Úředně se oznamuje...*“²⁹³ Navíc se Bartoš musel setkat s Potůčkem po jeho urychleném přesunu z Ležáků.

Posledním ze skupiny SILVER A, který zůstal naživu, byl radista Jiří Potůček. Bohužel i jeho čas se již chýlil ke konci. Po odchodu z Ležáckého mlýna navečer 17. června se nejspíš zdržel krátkou dobu u svých spolupracovníků Josefa Chrbolky v Mněticích a Jana Nováčka v Rosicích u Pardubic. Z těchto úkrytů se delší dobu vysílat nemohlo. Po vyčerpání všech možností se rozhodl odejít na Červenokostecko ke spolupracovníkům z odbojové skupiny S21B. Do Bohdašína u Červeného Kostelce dorazil Potůček 18. června.²⁹⁴

²⁹² KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 108.

²⁹³ ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti: Legendy a skutečnost kolem atentátu na Heydricha*. Brno, 1997, s. 344-345. ISBN 80-7217-011-2.

²⁹⁴ JIČÍNSKÝ, Karel. *Zámeček: Historie národního odboje za heydrichiády na Pardubicku*. 3. rozšířené vydání. Pardubice, 1989, s. 36.

Jak víme z předchozích kapitol, tou dobou se tam musel zdržovat i Bartoš. Oba dva se také museli setkat. Tuto domněnku podporují odeslané depeše z 20. na 21. června, které byly šifrovány Bartošovým klíčem „římská osm“. Po smrti velitele vysílal Potůček z Bohdašínské školy. Poslední depeše z 26. června již šifroval svým vlastním klíčem.²⁹⁵ Další osudy radisty desantu SILVER A byly velmi dramatické. Odbojová skupina ve zdejší oblasti byla odhalena a výsledky zatčených dovedly gestapo na parašutistovu stopu. Potůček byl nucen odejít z Bohdašína. Jeho posledním útočištěm se stal Burdychův statek v osadě Končiny na Náchodsku. Zde byl 30. června obklíčen gestapem. Za dramatických okolností se mu podařilo prostřílet, avšak na místě byl nucen zanechat vysílačku i se svými poznámkami. Z parašutisty se stal štvanec. Oděn do pláště a dámských plátěných bot pronikl obklíčením a 2. července se objevil v Rosicích u Pardubic, kde hledal pomoc. Jeho předchozí ubytovatel byl již zatčen a navíc byla Potůčkova návštěva ohlášena gestapu. Začala nová štvanice a prohledávání okolí. Poslední člen desantu SILVER A byl zastřelen v polospánku českým četníkem Půlpánem v Trnové u Pardubic.²⁹⁶

11. 4. Další zatýkání na Pardubicku a popravy na Zámečku

Na celé Pardubice padl nevýslovný strach. Zatýkání spolupracovníků parašutistů neustále pokračovalo. Dne 24. června byla brutálním způsobem zlikvidována osada Ležáky, jejíž obyvatelé se stali oběťmi ctižádostivého gestapáka Clageše.²⁹⁷

Toho samého dne byl zadržen další spolupracovník Adolf Švadlenka. O den později si gestapo přišlo pro Josefa Chrbolku z Mnětic a Antonína Pištoru (strýc V. Junkové). Další den byla zatčena Božena Hovorová. Dne 27. června následovalo zatčení Františka Valenty, který se pokusil o neúspěšnou sebevraždu. Díky pozdějšímu předstírání duševní poruchy se dočkal konce války.

Někdy kolem 25. června byli všichni dosud zatčení spolupracovníci SILVER A převezeni ke hromadné konfrontaci na úřadovnu gestapa. Stáli v řadě za sebou a úředníci se jich za slib

²⁹⁵ HANÁK, Vítězslav. Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček II. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1997, č. 6, s. 219-220.; NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn II: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 16. dubna – 5. srpna 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1994, č. 4, s. 236-237.

²⁹⁶ O pobytu Potůčka na Náchodsku a jeho následném zastřelení u Pardubic viz.: NÝVLTOVÁ, Pavlína. *Příběh odvahy a zrady: Jiří Potůček- Tolar radista desantu SILVER A*. Červený Kostelec, 2007, s. 59–161. ISBN 978-80-86818-40-5.; dále JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992, s. 116-123. Bez dokumentární přílohy. ISBN 80-206-0112-0.

²⁹⁷ Tragédie osady Ležáky je literárně velmi dobře zpracována a není cílem této práce ji rozebírat. Dokumenty týkající se vyvraždění obyvatel Ležáků viz.: ABSMV, fond Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-3.; KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008. ISBN 978-80-86559-96-4.

svobody ptali na ukryté zbraně.²⁹⁸ Nikdo z vězňů před svými druhy o schovaných zbraních nepromluvil (pokud v tomto okruhu zatčených nějaké existovaly). Manželé Krupkovi této konfrontaci přítomni nebyli.²⁹⁹

Poté přišel osudný 2. červenec 1942. Tento den se v Pardubicích zapsal do dějin černým písmem. Ve večerních hodinách bylo na pardubickém Zámečku popraveno 40 osob, které byly zapojeny do místního odboje. Zatčení snad ani netušili, co je čeká. Odpoledne téhož dne byla část odbojářů vedena na gestapo k fotografování. Poté jim byla kolem 19. hodiny přinesena káva. Následovalo vyvolávání z cel, přičemž dozorcí všechny ujišťovali, že se bude pokračovat ve zhotovování fotografií. Spoušť však nezmačkl fotograf na svém aparátu, ale přivolaný oddíl Schutzpolizei. Popravy trvaly od 20.00 do 20.47 hodin. Zastřeleno bylo třicet mužů a deset žen.³⁰⁰

²⁹⁸ Jediná skrýš s ukrytými zbraněmi se našla až 5. prosince 1943 v osadě Ležáky. (IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 160.)

²⁹⁹ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Marie Vaškové ze 4. července 1945, s. 158.

³⁰⁰ JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992, s. 109-110. Bez dokumentární přílohy. ISBN 80-206-0112-0.; Popravování na Zámečku probíhalo od 3. června do 9. července 1942. Výčet popravených spolupracovníků SILVER A ze dne 2. července 1942 je následující: MUDr. Josef Bartoň, Antonie Bartošová, Josef Dvořák, Evžen Freund, Antonín Hebký, Taťána Hladěnová, Anotnie Hovorová, Josef Hrdina, Zdeňka Hrdinová, Ferdinand Chára, Josef Chrbolka, Josef Janáček, Ludmila Janáčková, ing. Josef Jánský, Čeněk Jirásek, Františka Jirásková, Jan Jozíf, Věra Junková, Bohuslav Konvalinka, Arnošt Košťál, Luděk Matura, František Nyklíček, Alvin Palouš, Marie Paloušová, Antonín Pištora, Bedřich Schejbal, Karel Svoboda, Jaroslav Šorm, Josef Štulík, Adolf Švadlenka, Bohumil Švanda, Jindřich Švanda, Stanislav Tyc, František Vaško, Jindřich Vaško, JUDr. Vladimír Žváček, Ája Žváčková. Dále dva lidé, kteří neměli se skupinou nic společného. (JIČÍNSKÝ, Karel. *Zámeček: Historie národního odboje za heydrichiády na Pardubicku*. 3. rozšířené vydání. Pardubice, 1989, s. 20-21.; ŤOPEK, František. *Údolí výstrahy*. Pardubice, 1960, s. 77.); Po válce byla pardubická skupina často kritizována za přílišné nedodržování pravidel konspirace. Argumentů pro toto tvrzení bylo hned několik např.: že se skupina příliš rozrostla co do počtu velmi různorodých spolupracovníků (působil zde řidič, advokát, lékař, topič apod.), také že byla rozprostřena po celém pardubickém regionu (Hošťalovice, Ústí nad Orlicí, Dašice, Trnová, Rosice nad Labem, Opatovice nad Labem atd.). Jak správně napsal dr. Karel Jičínský, byla zdánlivá různorodost pouze optickým klamem. Jednotliví členové skupiny byli vzájemně propojeni (mezilidskými, ideologickými či profesními vztahy). Věra Junková zapojila do činnosti téměř celé své příbuzenstvo: matku Emílii Švarcovou, nevlastního otce Adolfa Švarce, strýce Antonína Pištora, tetu Emílii Chrbolkovou, bratrance Josefa Chrbolku a manžele Kostelecké z Hošťalovic. Stejně tak matka A. Bartoše zapojila do spolupráce svého druha Ferdinanda Cháru, svoji sestru Františku Jiráskovou s manželem Čenkem a synem z prvního manželství Bedřichem Schejbalem. Bartošová dále na skupinu napojila inspektora pojišťovny Antonína Hebkého, jehož švagrem byl Adolf Hraba, porybný na bohdanečských sádkách, odkud nějaký čas vysílal Potůček. Dohled nad sádkami měl další spolupracovník ing. Josef Jánský. Někteří příslušníci skupiny na sebe byli napojeni skrze politickou příslušnost. Byli to členové sociální demokracie Adolf Švadlenka, František Valenta (u něj bydlela dříve v podnájmu Ludmila Malá), úředníci nemocenské pojišťovny Antonín Pištora, Jaroslav Šorm. Čelným představitelem sociální demokracie byl učitel Josef Janáček. Ten učil nějaký čas v Opatovicích nad Labem a do činnosti zapojil tamního člena obecního zastupitelstva Františka Nyklíčka. Úředník J. Šorm byl zase podnájemníkem u Antonie Hovorové z Pardubiček, která později sehnala Potůčkovi ubytování u svého přítele Jana Nováčka z Rosic. Z předcházejících řádků si můžeme udělat představu o vnitřní soudržnosti pardubické skupiny. Snad i díky těmto poutům dokázali parašutisté vykonávat úspěšnou činnost, aniž by je gestapo za půl roku odhalilo. (JIČÍNSKÝ, Karel. Je třeba dodat, že... In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. Pardubice, 1982, č. 5-6, s. 102-108.)

12. Věznění Hany Krupkové v Pardubické donucovací pracovně od 26. června do 4. září 1942

Kdy byla H. Krupková s manželem převezena do pardubické věznice? Jak probíhalo jejich věznění? Jak se chovaly, během svého pobytu na celách? Na tyto a další otázky se pokusíme odpovědět na následujících řádcích.

Hana Krupková byla převezena z Prahy do Pardubic 26. června 1942. Její manžel o dva dny později.³⁰¹ Z příkazu kriminálního rady Schultze byli dáni na samovazbu. Případ Krupkových si nechal pražský vedoucí III. oddělení ve své kompetenci a šéf pardubického gestapa Clages nad nimi neměl pravomoc.

Jelikož byla věznice přeplněna zatčenými, byla Krupková 28. června přemístěna do společné cely s dalšími ženami. Byly to matka a dcera Kostelecké, příbuzné Věry Junkové. Ty byly zatčeny 26. června. Věra Kostelecká podala o chování Krupkové ve věznici zajímavé svědectví: *„Po dobu pokud jsem s ní byla na cele, Krupková byla často předváděna k výslechům, pravděpodobně i mimo Pardubice, ale nikdy po příchodu do cely se mi s ničím o čem byla vyslýchána, nesvěřila. Nikdy také nepřišla rozrušená a byla vždy klidná.“*³⁰²

Svým spoluvězeňkyním se Krupková o událostech týkající se své osoby nesvěřovala. Za to obě ženy jí svůj příběh o setkání s Bartošem a Potůčkem dne 30. prosince 1941 pověděly. Také si stěžovaly na svoji příbuznou Junkovou, která je prý zbytečně prozradila. V. Junková byla zase na společné cele s Hladěnovou. V den popravy (2. července 1942) byly obě ženy přivedeny ke Krupkové a Kosteleckým na celu. Hladěnová tehdy svěřila Haně tajemství, ve kterém se jí měla Junková přiznat, že gestapu vše prozradila ona.³⁰³

Kostelecké se s Junkovou navzájem usmířili a při odchodu ženám dozorce slíbil, že se opět setkají druhý den. Večer se však konala poprava na Zámečku a obě ženy byly zastřeleny. Kosteleckým byla přiznána nevina a věznici opustily asi za týden od výše zmíněné události.³⁰⁴

³⁰¹ Rodiče Václava Krupky (zatčeni 17. června) byli propuštěni z vazby pardubického gestapa 26. června 1942. (SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky st. z 6. srpna 1945, s. 45.)

³⁰² Tamtéž, výpověď Věry Kostelecké ze 14. července 1945, s. 161.; Do Prahy byla Krupková vezena mj. v záležitosti spolupráce s Milošem Srbem. Gestapu měla sdělit pouze, že to byl přítel z mládí. (Tamtéž, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 84.)

³⁰³ Tamtéž, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 32; srov. ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 135.

³⁰⁴ Po skončení války vyplula na povrch další záhada. Tou byla poprava T. Hladěnové. Dle některých poválečných autorů nebyla žena popravena ve večerních hodinách na Zámečku, ale již dříve. Argumentem byla výpověď řidiče Jaroslava Charypara, jenž odvážel do krematoria mrtvá těla popravených. Podle něj byla

Poté byla Krupková do 4. září 1942 na cele sama. Na svůj dotaz zda by nemohla být s ostatními ženami, jí bylo Clagesem řečeno, že je případ Schultzeho a bez jeho dobrozdání nemůže o jejím přemístění rozhodnout (Schultze ležel tou dobou postřelený v sanatoriu). Navíc jí oznámil, že až se kriminální rada vyléčí, bude si přát mluvit s oběma manželi sám.³⁰⁵

V pardubické donucovací pracovně byl na stejné chodbě vězněn v první cele (zatímco Krupková v poslední) na samovazbě také Krupka. Manželé si ve vězení vymysleli zajímavý způsob vzájemného dorozumívání. Předem známým signálem, který Krupka pískal do okna své cely zjistil, že se z dálky nese správná odpověď. Manželka tedy byla na stejné chodbě. Krupka si vzpomněl, že naučil svoji ženu Morseovu abecedu. Jelikož bylo nebezpečné pískat morse značky, sepsal na kus papíru kodex písniček, kde každému písmenu abecedy náležela jedna známá melodie. Papír s písničkami nechal manželce za záchodovou rourou během tzv. kýblování (každý z vězňů musel vynést svůj kýbl na záchod a s čistou vodou se vrátit na celu). Poté již stačilo jediným zapískáním morseovky upozornit Hanu na „moták za záchodovou rourou“ a zajímavý způsob komunikace byl na světě. Dle Krupkova svědectví se poté se ženou pískáním písniček domlouvali co vypovídat u výslechů a naopak na co již byli dotazováni a s kým konfrontováni. Krupková tak mohla manželovi oznámit výše zmíněnou návštěvu Junkové a Hladěnové na cele. Její muž zase Haně oznámil, aby se při výpovědích držela pouze toho, co zná z Fredových spisů. Dále jí popsal svoji konfrontaci s Hladěnovou, Bedřichem Schejbalem (Bartošův bratranec) apod.³⁰⁶

V této souvislosti vyplují na povrch další nesrovnalosti. Krupková se v žádné poválečné výpovědi o společném dorozumívání s manželem nezmínila. Navíc vypověděla, že za celou dobu své internace v Pardubicích nebyla volána ani k jednomu výslechu. Je vůbec možné, aby přední spolupracovnice parašutistů nebyla s nikým ze zatčených pardubických spolupracovníků konfrontována? Odpovědí může být pouze její výsadní postavení u

Hladěnová na rozdíl od ostatních zasažena pouze jednou kulkou, a to přímo do oblasti srdce, přičemž na ní nebyly žádné viditelné známky předchozího mučení jako u ostatních. Dle výpovědi rodinných příslušníků Hladěnové se jim měl přiznat jeden člen pardubického gestapa, že jejich příbuznou z milosti zastřelil dříve a na popravě ji odnesl již mrtvou. (IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982, s. 158.; srov. SEDLÁČEK, Jiří. „Vaše smrt, naše svoboda“ (Nápis na pomníku v „Zámečku“). In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2006, XLI, s. 311.)

³⁰⁵ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 135.

³⁰⁶ KRUPKA, Václav. *Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: II. část*. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 5, s. 115-116.; srov. SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 83-84.

Schultzeho, popř. zatajení těchto událostí poválečným vyšetřovatelům (což by nebylo poprvé).³⁰⁷

Co říci o samotném pobytu Krupkové ve vězení? Dle některých poválečných svědectví měla výhody, které byly ostatním odepřeny. Na celu jí bylo nošeno z domova jídlo a cigarety. Dokonce u sebe měla knihy a toaletní potřeby. Několikrát jí dokonce bylo povoleno setkat se na chvíli s manželem (asi 3x).³⁰⁸ Dle svědectví protektorátního strážníka Stanislava Lorenze bylo Krupkové dovoleno vzít si ze zapečetěného bytu nějaké věci. Celou událost popsal takto: *„Po zatýkání manželů Krupkových a ostatních pracovníků podzemního hnutí se skupinou parašutistů por. Bartoše, jsem dostal rozkaz s kolegou Jezinským Františkem hlídat byt manželů Krupkových (Pardubice, Pernerova ul.). Jednou přijela paní Krupková s dvěma pražskými gestapáky do jejího bytu, kde jí bylo dovoleno vzít si s sebou toaletní potřeby, četbu a jiné potřebné věci. Paní Krupková po příchodu do předsíně, kde jsme dělali službu se na nás velmi ušklíbla a chovala se k nám povýšeně, přičemž s gestapáky se chovala velmi nenuceně, přátelsky a byla s nimi samý úsměv (...) bylo to po smrti por. Bartoše.*³⁰⁹

Povolnost Krupkové vůči W. Schultzemu tedy nesla „ovoce“ i v pardubické věznici. Clages jako jeho dobrý přítel byl ochoten poskytnout určité úlevy. Začátkem srpna 1942 si pozval manžele Švagerkovy (matka a nevlastní otec Krupkové) k soukromé rozmluvě. Při rozhovoru s panem Švagerkou šéf pardubického gestapa připustil, že manželé Krupkovi budou ušetřeni a z Krupky by byl dobrý německý voják. Při této příležitosti měla paní Švagerková možnost rozmluvy se svojí dcerou za asistence gestapáka Prause. Tento rozhovor se vedl v rovině soukromých záležitostí. Clages poté dovolil donést Haně nějaké jídlo na přilepšení. Toho Švagerkovi využili a nosili do věznice stálé balíčky. Krupková k tomu uvedla: *„Moje matka tenkrát Clagese požádala, jestli mi nemůže poslat nějaké jídlo (...) Dostávala jsem od té doby takřka denně, každý večer balíček s jídlem a rovněž i můj manžel dostával totéž.*³¹⁰

Na závěr této kapitoly ještě něco málo o chování Krupkové ve věznici od svědkyně M. Vaškové: *„Jak mi říkala paní Bartoňová, vyprávěla Krupková paní Jiráskové (teta Bartoše -*

³⁰⁷ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 135.; SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková. Výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 32-33.

³⁰⁸ Tamtéž, výpověď Marie Vaškové z 6. srpna 1945, s. 50.; srov. Tamtéž, výpověď Františka Doubravy ze 7. srpna 1945, s. 57.; Tamtéž, výpověď Huberta Hanauska z 20. srpna 1945, s. 105.; Tamtéž, výpověď Ludvíka Schulze z 20. srpna 1945, s. 108.

³⁰⁹ Tamtéž, výpověď Stanislava Lorenze z 20. srpna 1945, s. 104.; Tamtéž, výpověď Stanislava Lorenze z 8. listopadu 1945, s. 140.

³¹⁰ Tamtéž, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 33.; srov. Tamtéž, výpověď Marie Švagerkové z 21. srpna 1945, s. 113.; Tamtéž, výpověď ing. Pavla Švagerky z 21. srpna 1945, s. 111-112.

- pozn. aut.) a jiným, podařilo se prý Krupkovi s Bartošem ujet do Švýcar, ať se nebojíme, že záchrana tu musí být v několika dnech. Paní Bartoňová tomu věřila, ale já ne. Že já mám pravdu, se přesvědčila, když jsme šly společně do koupelen a potkaly jsme vracející se muže, mezi nimiž v první řadě byl Krupka. To bylo asi okolo 15. 7. 1942 (...) Na naše dotazy, kde je Táňa a Věra, nám řekla zcela otrle zastřeleny (...) S gestapáky se bavila zcela kamarádsky, přijímala od nich cigarety a na výtky, že se tak nemá chovat žena československého důstojníka, zněla její odpověď: Proč by to nedělala, když za to prý má umožněno, že může být celou neděli se svým mužem pohromadě (...) Krupková sama na naše otázky, kdo to prozradil, vinu svalovala na Věru Junkovou a Táňu Hladěnovou.³¹¹ Může být něco z toho, co popsala paní Vašková pravda? Jisté je, že po prozrazení Valčíka v Pardubicích (březen 1942) dostal Krupka rozkaz, aby vytvořil plán útěku přes Vídeň (kde žili Bartošovi příbuzní) do Švýcarska. Také je pravda, že Hana svého manžela několikrát navštívila v jeho cele. Tudíž můžeme výpověď M. Vaškové považovat alespoň částečně za věrohodnou.³¹²

Další průběh pobytu Krupkové v pardubické donucovací pracovně již nemá smysl dále rozebírat. Z předcházejících řádků je vidět, že měla nepochybné benefity, které se druhým nedostávaly. Dne 4. září 1942 byla Hana převezena do pankrácké věznice v Praze a odtud směřovaly její další kroky do Malé pevnosti v Terezíně.³¹³

13. Pobyt Krupkových v Terezíně

Začátkem září byli Krupkovi převezeni osobním autem do pankrácké věznice v Praze. Na cele byla Hana se dvěma ženami. Asi po čtrnácti dnech byli s manželem odtransportováni do Malé pevnosti v Terezíně. Zde byla Krupková na hromadné ubikaci s dalšími ženami. Některé z nich znala již z Pardubic, jelikož se jednalo o manželky popravených odbojářů z Pardubicka např. paní Vašková, Švarcová (matka V. Junkové), Bartoňová. O podivném chování Krupkové řekla M. Vašková následující: „...setkaly jsme se s ní (s Krupkovou – pozn. aut.)

³¹¹ Tamtéž, výpověď Marie Vaškové ze 4. července 1945, s. 159.

³¹² ABSMV, fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice, sign. 309-6-2, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 535.

³¹³ Terezín byl založen jako pevnost koncem 18. století při soutoku Labe s Ohří. V době okupace zřídili nacisté v tzv. Malé pevnosti policejní tábor (červen 1940), kam byli dopravováni vězni ze všech služeben gestapa v protektorátu. Kromě českých občanů zde byli uvězněni i příslušníci jiných národů (Poláci, Francouzi, Italové atd.) V souvislosti s atentátem na Heydricha sem byli převezeni spolupracovníci a rodinní příslušníci atentátníků (rodiny Kubišů a Valčíků). Od roku 1943 se prováděly v Malé pevnosti i popravy na základě tzv. Sonderbehandlung – bez soudního řízení. Celkem tak bylo zastřeleno více než 250 vězňů. Malá pevnost byla přestupní stanicí, odkud byli vězni posláni po určité době před soud nebo do koncentračních táborů jiných stupňů (např. vyhlazovacích). Přímou zde zahynulo v důsledku hladu, nelidských podmínek asi 2 600 vězňů, další tisíce jich zahynuly po deportaci z Terezína. (*Policejní věznice v Malé pevnosti*. [online] [cit. 2010-12-5]. URL:< <http://www.pamatnik-terezin.cz/cz/historie-sbirky-a-vyzkum/historie/policejni-veznice-v-male-pevnosti>>)

zase dne 12. 10. 1942 v Terezíně (...) Tam také setkala se s pí. Švarcovou, matkou Věry Junkové, kterou objímala a líbala, přičemž jí říkala, že se Věra vrátí, přestože nám tvrdila, že je zastřelená a že vše zradila. Tehdy řekla pí. Bartoňová Švarcové pravdu, tato z toho dostala hysterický záchvat a chtěla si jít na Krupkovou stěžovat veliteli tábora.³¹⁴ Vzájemné vztahy mezi Krupkovou a zbývajících ženami tedy nebyly zrovna nejlepší, což se projevilo i po válce.

S jinými spoluvězeňkyněmi se seznámila až na místě. Jedna z žen jakási Slovenka jménem Alžběta byla milenkou JINDRY. Gestapo ji zavřelo skrz udání jejího manžela, který se o poměru dozvěděl. Až od této osoby Hana zjistila pravou identitu Ladislava Vaňka. Ten byl v této době také zatčen (dne 4. září 1942) a dal se plně do služeb pražského gestapa. Pomocí potrubí navázala Krupková kontakt se svým manželem, kterému sdělila JINDROVO zatčení. Načež se domluvili, že při případném výslechu jeho osobu zapřou.

Dále se v Terezíně setkala s rodinnými příslušníky parašutistů, kteří byli zatčeni za heydrichiády (rodiny Kubišů a Valčíků). Mimo jiné se zde v tuto dobu nacházela v samovazbě také dr. Milada Horáková.³¹⁵

Mezitím se na I. dvoře v cele č. 5 nacházel také V. Krupka. I on se zde setkal s celými rodinami parašutistů. V jednom ze spoluvězňů poznal také Aťu Moravce. Ten se zpočátku choval zdrženlivě a ke Krupkovi se nehlásil (snad se styděl za svoje výpovědi na gestapu). Za nějaký čas byly ledy prolomeny a Moravec sdělil svůj příběh. Pověděl o Čurdově zradě, zatčení a otrávení své matky. S mladým Aťou byl v Terezíně i jeho otec Alois, který tam pracoval v loupárně brambor. Syn si za ním chodil pro slupky, kterými se snažil zahnat hlad. Jednou byl chycen dozorcem a poslán na samotku do tzv. temnice. Odtud se za tři dny vrátil v zuboženém stavu s velkými vředy na břicho. Od té doby již nemluvil. Takto nastoupil transport do Mauthausenu, kde byl s ostatními přechovávatelem parašutistů a jejich rodinnými příslušníky 24. října 1942 popraven.³¹⁶

Dalším bývalým ilegálním spolupracovníkem, se kterým se Krupka v Terezíně setkal, byl K. Sedlák. Zatčení manželů Sedlákových bylo údajně (dle zprostředkovaného svědectví Krupky)

³¹⁴ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Marie Vaškové ze 4. července 1945, s. 159.

³¹⁵ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 30. září 1953, s. 135-136.

³¹⁶ O zradě K. Čurdy se dozvěděl Krupka již od pana Svatoše při převozu do Terezína. Svatoš byl posledním přechovávatelem, u něhož se zrádce 16. června zastavil před svým odchodem na gestapo. (KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: II. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 5, s.118-119.)

nešťastnou náhodou. V druhé polovině června se u nich ve Vršovicích přihlásil člověk, který chtěl být zapojen do ilegální činnosti. Sedlák mu sdělil adresu Krupkových, kde se měl hlásit. Byt v Pernerově ulici byl však obsazen gestapem. Dotyčný tam přišel dva dny po zatčení Krupkových, byl chycen a následně udal Sedlákovi. Krupka také po válce tvrdil, že s dotyčným neznámým mužem byl konfrontován na pardubickém gestapu. Společně se Sedlákem byli na stejném dvoře věznění i Vojtíškovi z Lázní Běláhoř. Do Terezína byla přivezena jejich tiskárna za účelem tisku historie Malé Pevnosti.³¹⁷

Zatímco ostatní vězni ze skupiny pražských a pardubických odbojářů (včetně rodinných příslušníků parašutistů) nastoupili transporty do vyhlazovacích táborů, Krupkovi byli 21. listopadu 1942 převezeni zpět do Prahy.

14. Další osudy Hany Krupkové ve vězení a návštěva manželů u K. H. Franka

Koncem listopadu 1942 byli manželé Krupkovi zpět na Pankráci. Dne 23. prosince 1942 byla Hana převezena k výslechu do Petschkova paláce. Zde ji komisař W. Leimer, vedoucí nově vzniklého referátu SBF (Sabotage – Bahnen – Fallschirmagenten, nebo také IV-2-b – viz. níže) pražského gestapa předložil nabídku ke spolupráci. Návštěva u Leimera trvala asi hodinu. Šéf referátu SBF sliboval za podepsání spolupráce okamžité propuštění obou manželů. Krupková dle svých slov slibům nepodlehla a závazek podepsat odmítla. Na to byla znovu odvedena na samovazbu.³¹⁸

14. 1. Konfidenti gestapa, N- referáty, referáty SBF

Krátce se musíme ještě pozastavit nad úlohou konfidentů gestapa a ve stručnosti říci do jakých struktur německého represivního aparátu spadali, o koho vlastně šlo a jakou činnost vykonávali.

Od počátku okupace se získáváním údajů o ilegálních organizacích zabývala především bezpečnostní služba SD a III. protišpionážní oddělení gestapa (napomáhaly i stranické orgány NSDAP). V prvotním období formování gestapa na našem území výrazně pomohli čeští policejní úředníci, kteří do jeho služeb převedli část svých informátorů. Později získával německý represivní aparát konfidenty z řad zatčených odbojářů pomocí mučení a zastrásování.

³¹⁷ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 85-86; KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: II. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 5, s. 124.

³¹⁸ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 9. srpna 1945, s. 34.

Po schválení takového spolupracovníka následovalo podepsání konfidentského závazku a propuštění na svobodu. První působení prováděl novopečený konfident pod dohledem svého řídicího orgánu, popř. jiného zkušeného spolupracovníka gestapa. Hlášení se podávalo buď písemně, nebo na sjednaných schůzkách ústně, přičemž gestapák napsal záznam sám. Konfidenti byli placeni buď pravidelně z tajného G-fondu, nebo dle konkrétních zásluh v podobě finanční či naturální. Svoje poznatky předával řídicí orgán vedoucímu svého referátu, který rozhodoval o dalším postupu.³¹⁹

Dne 4. srpna 1941 vydal RSHA novou směrnici o protišpionážní službě. Nařízení mělo zvýšit efektivitu v boji proti odbojovým organizacím. Do té doby získával a řídil své konfidenty každý úředník gestapa sám a chyběla tudíž ucelená koncepce v jejich nasazování a evidování. To se mělo napříště změnit zřízením tzv. N – referátu u všech řídicích i venkovních úřadoven gestapa. Ty fungovaly samostatně vedle III. oddělení a zajišťovaly ústřední evidenci konfidentů a jejich spolupráci s jednotlivými referáty. Došlo tak k oddělení vlastní zpravodajské činnosti od exekutivy, neboť N – referáty vyhodnocovaly všechny došlé informace a teprve poté je předávaly výkonným referátům. V čele pražského N – referátu stál nám dobře známý krim. komisař Wilhelm Schultze (zároveň vedoucí III. oddělení). Začalo nové budování konfidentských sítí, které měly podchytit nejdůležitější centra odboje ve větších městech a válečně důležitých podnicích. Čím dál tím víc využívalo gestapo bývalých odbojových pracovníků, kteří při zatčení prokázali morální slabost a zradou si vykupovali svůj život.

Kartotéka konfidentů N – referátu se dělila na:

- 1) Důvěrníci V – Personen (Vertrauenspersonen): sem patřili osvědčení informátoři podávající pravidelná hlášení za finanční odměny.
- 2) Spolehlivé osoby W – Personen (později G – Personen, Gewährspersonen): tuto skupinu tvořili uvědomělí spolupracovníci, kteří byli nasazováni do určité oblasti, kde vyvstávala zpravodajská nutnost. Odměny měli nepravidelné.

³¹⁹ SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986, s. 123-126

- 3) Informátoři A – Personen (Auskunftspersonen) či také I – Personen: tito lidé podávali nepravdivé zprávy, popř. mohlo jít o pracovníky odboje, kteří netušili, že se ocitli v síti gestapa.³²⁰

Po zkušenostech Němců s bojem proti parašutistům z celé Evropy vzniklo na jaře 1942 v berlínském RSHA zvláštní oddělení zaměřené k eliminaci tohoto prvku. V létě 1942 bylo rozhodnuto zřídit u všech řídicích úřadoven referáty zaměřené na boj proti výsadkářům. Nově vzniklé referáty nesly označení SBF. Vedli je v Berlíně proškolení lidé, kteří byli seznámeni se všemi dosud získanými poznatky v boji proti parašutistům (např. výzbroje, radiové protihry apod.). Vedoucím pražského SBF byl již několikrát zmiňovaný krim. komisař Willi Leimer. Nový prvek ve struktuře gestapa začal hojně využívat svých osvědčených konfidentů z řad bývalých parašutistů (Karel Čurda, Viliam Gerik, Václav Kindl atd.). Jejich hlavní prací bylo budování falešných odbojových organizací přijímajících seskočivší parašutisty a jejich dodání do rukou gestapa.

Ve strukturách gestapa bylo dokonce války provedeno ještě několik změn. Nejvýznamnější z nich bylo spojení zpravodajské a výkonné složky (vplynutí III. oddělení) do nově vzniklého referátu IV N. Až na malé úpravy zůstala tato soustava do konce války.³²¹

Nyní je na čase vrátit se k H. Krupkové a popsat její zapojení do výše zmíněných struktur. Této činnosti však předcházela velice zvláštní a ojedinělá schůzka...

14. 2. Setkání H. Krupkové s K. H. Frankem

Někdy kolem 10. ledna 1943 se stala podivná věc. Krupková byla vyzvána dozorkyní, aby se šla vykoupat, přestože se vězenkyně koupaly nedávno. Poté byla kolem 14.00 hod. odvezena gestapákem JUDr. Aloisem Hornischerem³²² na Václavské náměstí do hotelu Šroubek ke kadeřníkovi. Byly jí upraveny vlasy a nehty. Po této proceduře byla odvedena do Petschkova paláce, kde si ji převzal Leimer. Následně s ním a Hornischerem odjela do Černínského paláce, kde si ji přál vidět sám státní tajemník K. H. Frank.

³²⁰ Tamtéž, s. 196 – 200.

³²¹ Tamtéž, s. 234-235.

³²² JUDr. Alois Hornischer se narodil 15. října 1913. Vystudoval práva na německé univerzitě v Praze. Během své kariéry u pražského gestapa působil nejdříve v protikomunistickém referátu. Od 1. listopadu 1942 přešel do referátu SBF. Díky své inteligenci a znalosti několika jazyků byl velmi cenným a výkonným vyšetřovatelem, účastníkem se mnoha významných akcí tohoto referátu (např. radiové protihry HERMELIN, WALLENSTEIN apod.). V červnu 1945 byl zatčen československými orgány, kterým podal řadu obsáhlých výpovědí. Zemřel ve vězeňské nemocnici na tuberkulózu dne 13. března 1947. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 216. ISBN 80-86274-55-1.)

Po půl hodině čekání byla přijata ve Frankově kanceláři. Rozhovor probíhal v němčině mezi čtyřma očima. Krupková popsala průběh rozhovoru takto: „*Po tomto se mě ptal, jaký je můj politický názor a na to jsem mu odpověděla, že jsem se politikou nikdy nezabývala a politice nerozumím. On mně na to ironicky řekl, že je to zajímavé, že říkám, že politice nerozumím a přitom, že jsem politicky pracovala. Na to mně řekl, že jestli vím, co se stalo se všemi lidmi z heydrichiády a když jsem mu odpověděla, že nevím, řekl, že jsou všichni mrtví a že naživu jsem zůstala jenom já a můj manžel a to na přímluvu krim. rady Schultzeho. Řekl mi, že mám být v nejbližší době propuštěna, abych si uvědomila, že kdybych ještě někdy něco proti Říši učinila, že již z toho živá nevyjdu.*“³²³ Dále jí oznámil, že se mu její manžel líbil více, jelikož ona ještě pořád lže.³²⁴

To bylo v podstatě vše, co Krupková o tomto setkání oznámila. Je možné se domnívat, že některé informace opět zamlčela. Frank jí musel také sdělit, za jakou cenu bude propuštěna. Gestapák Winter při soudním přelíčení s Krupkovou vypověděl, že ze spisů, které se mu dostaly do ruky, byl zřejmý Frankův zájem na nasazení Krupkové do zbrojního průmyslu. Na to Krupková odpověděla: „*Já byla u Franka jen jednou s Leimerem. Frank mi řekl, že musím pracovat, a že na mne záleží, zda můj manžel bude propuštěn, či ne. Tím snad mínil, že mu budu donášet zprávy. Výslovně mně to však neřekl.*“³²⁵

14. 3. Setkání V. Krupky s K. H. Frankem

Také Krupka byl u Franka. Ten si jej pozval dříve než jeho ženu. O své návštěvě podal po válce také důležitá svědectví. Bohužel jsou v jeho výpovědích o této události časové rozpory. Ve svém prvním poválečném protokolu kladl svoji schůzku s Frankem na dobu krátce po svém identifikování mrtvých parašutistů (tedy pouze pár dní po 18. červnu 1942). V pamětech z 90. let ovšem mluví o setkání v období svého druhého pobytu na Pankráci (tedy první polovina září 1942).³²⁶

³²³ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 140.

³²⁴ O schůzce Krupkové s K. H. Frankem viz.: SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 34-35; srov. ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 139-141.

³²⁵ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, soudní přelíčení s Krupkovou před MLS Praha z 3. ledna 1947, s. 327-328.

³²⁶ O schůzce Krupky s K. H. Frankem viz.: Tamtéž, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 80-81.; srov. KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: II. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 5, s. 117-118.

Po válce uvedl o své návštěvě Franka následující: „*Druhý den ráno (po identifikaci mrtvých parašutistů – pozn. aut.), vyzvedl mě Schultze z Pečkárny, odvezl mne na Hrad ke K. H. Frankovi a cestou mně řekl: Vaší paní jsem dal čestné slovo, že nebudete zastřeleni a slib splním.*“³²⁷ Dále Krupka popsal svůj rozhovor s Frankem. Ten se ho ptal na několik otázek např.: proč neudal parašutisty, o kom si myslí, že vyhraje válku apod. Poté byl Krupka odvezen k dalším výslechům na gestapo.

Jak vidíme z předcházejících výpovědí, příkládal nejvýše postavený muž exekutivy v protektorátu manželům Krupkovým mimořádnou důležitost. Na setkání si je nechal přivést oba! Z německých dokumentů také víme, že se státní tajemník po odhalení atentátníků rozhodoval, komu má vyplatit odměnu za dopadení pachatelů. V této souvislosti nejdříve navrhoval Aťu Moravce a posléze svoje rozhodnutí změnil a peníze vyplatil zrádcům Čurdovi a Gerikovi.³²⁸ Tato skutečnost je zmíněna v souvislosti s časovými rozpory v Krupkových výpovědích. Pokud budeme brát v úvahu, že Krupka jel na Pražský Hrad (popř. do Černínského paláce) krátce po svém zatčení, tedy v době, kdy ještě probíhalo zatýkání pražské a pardubické skupiny spolupracovníků, nevyhne se otázce, proč si ho Frank pozval tak brzy? Odpovědí by mohlo být, že se chtěl podívat na nejpřednějšího spolupracovníka parašutistů, který poskytl cenné informace při vyšetřování. Jedná se bohužel pouze o spekulaci. Sám Frank byl po válce dotazován na manžele Krupkovi. Žádnou uspokojující odpověď o svých důvodech, které ho vedly k setkání s nimi, však nepodal. Uvedl pouze následující: *Ano o toto šetření (případu parašutistů – atentátníků, pozn. aut.) jsem jevil větší zájem, a proto jsem také chtěl poznat manžele Krupkovy.*“³²⁹

Nyní je na čase posunout se ve výkladu událostí dále, přičemž V. Krupkovi již nebude věnováno tolik pozornosti, jelikož zde se osudy obou manželů až na ojedinělou událost rozdělují. Krupkovou čekalo propuštění z vězení, zatímco jejího manžela transport do koncentračního tábora Flossenbürg. O tom jak se tyto události seběhly, budou následující kapitoly.

15. Hana Krupková a její spolupráce s gestapem

V následující kapitole bude rozebírána činnost Krupkové pro gestapo. Přiblížíme její nasazení do Waltrovy továrny, její možné udání jednoho ze spoluzaměstnanců, dále setkání

³²⁷SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 80.

³²⁸AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965. Dokument č. 36, s. 223.

³²⁹SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď K. H. Franka ze 17. srpna 1945, s. 103c.

s manželem na gestapu v Praze a podávání zpráv gestapáku Winterovi (ten měl v referátu sociální stránku zbrojních továren). Aby bylo možné výše zmíněné události popsat, musela být prováděna důsledná komparace poválečných výpovědí Krupkových (SOA Zámorsk) včetně informací rodičů V. Krupky společně s tím, co Krupková sdělila ve své výpovědi v roce 1953. Bohužel stejně jako v předchozích případech jsou v těchto pramenech nesrovnalosti a každá výpověď se určitým způsobem liší.

Dne 23. ledna 1943 byla Hana propuštěna z tzv. ochranné vazby. Gestapák B. Winter ji odvezl do Petschkova paláce, kde musela podepsat propouštěcí listiny. Bylo jí zakázáno mluvit o čemkoliv, co ve vězení zažila. Dle Krupkové jí Winter dále oznámil: „...že nesmím opustit Prahu a výslovně, že nesmím do Pardubic. Řekl mi dále, že budu bydlet u svého otce (biologický otec Karel Zýka – pozn. aut.), který mě bude mít pod dozorem, jelikož se za mě zaručil a zaměstnána že budu v továrně Walter v Jinonicích, kde se mám 25. t. m. ve 3 hod. hlásit u ředitele Klestila. Upozornil mě na to, že jsem povinna mu okamžitě hlásit, cokoli kde uslyším protistátního.“³³⁰

Příkaz k zařazení Krupkové do zbrojní továrny dal sám Frank. V žádné z poválečných výpovědí Krupkové se nesetkáme s tím, že by na gestapu podepsala jakýkoliv konkrétní závazek spolupráce, avšak přesto měla hlásit „protistátní činnost“. Je nepravděpodobné, že by gestapáci z referátu SBF nechtěli nic podepsat. Můžeme se domnívat, že již výše zmíněná schůzka s Leimerem (23. prosince 1942), o které Krupková vypověděla, že při ní byl na její osobu činěn nátlak podpisu spolupráce a ona nic nepodepsala, byl ve skutečnosti její úspěšný nábor. Vždyť o několik dní později byla u Franka a přesně za měsíc po této schůzce i propuštěna. Zda podávala svému řídicímu orgánu Winterovi nějaká hlášení, bude napsáno níže.³³¹

15. 1. Působení H. Krupkové v jinonické Waltrovce

Po neúspěších Wehrmachtu na východní frontě vzrostla v roce 1943 aktivita domácího odboje. Pozornost německých represivních orgánů se zaměřila především na monitorování zbrojních závodů, ve kterých narůstalo množství sabotáží. Zde můžeme sledovat jeden z hlavních důvodů nasazení Krupkové do významného zbrojního závodu v Jinonicích.³³²

³³⁰ Tamtéž, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 36.

³³¹ Tamtéž; srov. Tamtéž, svědecká výpověď Bedřicha Wintera u MLS v Praze z 3. ledna 1947, s. 327-328.

³³² K sabotážím a pasivnímu odporu docházelo např. v Junkersových závodech v Praze, kde bylo v srpnu 1943 na šedesát dělníků obviněno z předstírání nemoci. Dalším projevem odporu byla např. stávka 350 dělníků

Dne 25. ledna 1943 se Hana hlásila v letecké továrně Walter a.s. Dle spisů, které byly v referátu SBF, měla sdělovat „náladu“ (Stimmung) zaměstnanců. Funkci ředitele závodu zastával Gustav Klestil původem Rakušan, bývalý československý důstojník.³³³ Do továrny byl dosazen Němci jako zmocněnec pro zbrojní průmysl. Právě u něho se měla Krupková hlásit a byl to také on, který později zprostředkoval její schůzky s Winterem.

Ve Waltrovce měla Hana dělat původně práci dělnice. Klestil však usoudil, že se na takovouto pozici nehodí a zaměstnal ji jako úřednici v osobním oddělení s platem 1000 K měsíčně. V tomto oddělení, jehož přednostou byl plk. Václav Vlček, začala pracovat 15. února 1943. Měla na starosti kontrolu dělnictva (např. pracovní docházku, evidenci nepřítomných apod.). O svém zařazení vypověděla: „*V osobním oddělení byla většina úřednictva ve stejném věku se mnou, brzy jsem se, se všemi spřátelila. Vyhýbala jsem se pouze politickým rozhovorům, protože jsem se obávala, že na mě bude někdo nalíčen, kdo mě bude mít za úkol provokovat.*“³³⁴ O tom, že to nebyla bezdůvodná obava, se dočteme později.

O schůzkách s Winterem vypověděla: „*Celkem jsem se s Winterem scházela během 6 neděl, nebo dokonce jsem o něm neslyšela třeba dva měsíce. Vždy však vzkázal předem po ředitelovi Klestilovi.*“³³⁵ K prvnímu setkání došlo asi dva měsíce po propuštění z gestapa (tedy nejspíš v březnu 1943).

Rozhovory byly dle Krupkové spíše neformální. Winter se zajímal o náladu dělníků apod. Veliký zájem projevil také o podrobnostech jejího setkání s K. H. Frankem. Především se snažil dozvědět, zda mezi nimi došlo k intimnímu styku, nebo byl rozhovor veden pouze povrchně. Krupková však musela Frankovi přísahat, že o jejich rozmluvě nikomu neřekne a proto o celé události mlčela i před svým řídicím orgánem. K osobním setkáním docházelo nejčastěji v Akademické kavárně ve Vodičkově ulici v Praze. Později také v garsonce Krupkové. Tam za ní byl Winter asi třikrát nebo čtyřikrát. K první schůzce v kavárně byl přizván i JUDr. Hornischer v roli tlumočnicka, jelikož Winter nevěděl, že jeho světenkyně

v závodě ČKD dne 24. srpna 1943, která byla gestapem potlačena. (SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986, s. 279.)

³³³ Gustav Klestil patřil v továrně Walter k „ochráncům zájmů“ německé Říše. Byl důvěrníkem SD, přičemž hlásil veškeré mimořádné případy. Také zprostředkoval konspirační schůzky s agenty. Byl zabit v prvních květnových dnech roku 1945. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt III: Československý odboj a nacistická okupační moc 1943 – 1945*. Praha, 2008, s. 41. ISBN 978-80-86274-77-5.)

³³⁴ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 36.; srov. Tamtéž, výpovědi svědků před MLS Praha ve věci obvinění H. Krupkové z udavačství z 3. ledna 1947, s. 326-332.

³³⁵ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 141.

ovládá němčinu alespoň částečně. Šlo tedy zřejmě o úplně první schůzku mezi Winterem a Krupkovou po jejím propuštění, neboť další setkání se odehrávala bez překladatele. JUDr. Hornischer po válce uvedl: *Tlumočil jsem pouze jednou rozhovoru mezi Winterem a obžalovanou* (H. Krupková – pozn. aut.), *bylo to kdesi v kavárně. Winter se ptal, co je nového ve Waltrovce, obžalovaná řekla, že celkem nic. Debata o tom trvala asi deset minut.*³³⁶

Dnes bohužel nemůžeme jednoznačně prokázat, o čem se vlastně Krupková s Winterem bavila. Po válce se hájila tím, že nikdy nikoho neudala. Přesto, jak vidíme z výše popsaného svědectví, „debata o ničem“ trvala asi deset minut. Jelikož protokoly ze schůzek neexistují, neboť Winter si vše zapisoval následně sám a při poválečném svědectví před MLS v Praze Hanu kryl (alespoň dle názoru soudního senátu), musíme se spokojit pouze s tím, co o těchto událostech vypověděli svědkové, tedy Krupková, Winter a Hornischer.³³⁷

V této souvislosti je zajímavé tvrzení Krupkové, dle kterého si ji zavolal G. Klestil asi po měsíci jejího působení ve Waltrovce (tedy někdy v březnu 1943) do kanceláře a ptal se jí, zda slyšela nějaké „politické řeči“. Ona mu odpověděla, že se jí lidé vyhýbají a zvláště před ní si prý dávají pozor. Klestil jí odpověděl, že je to možné, neboť ředitel jednoho oddělení, Šusta prý rozhlašoval, že má do továrny přijít nějaká žena pracující pro gestapo. Toho dle svých slov Hana využila při svých setkáních s Winterem, kdy mu sdělovala, že před ní lidé o ničem politickém nemluví, jelikož je známa její pozice u gestapa. Zda je toto tvrzení pravdivé nelze s jistotou říci. Ředitel Šusta byl sice zatčen v souvislosti s rozhlašováním „poplašných zpráv o konfidentce gestapa“. Došlo k tomu ovšem až v září 1943 (tedy o několik měsíců později), kdy proběhlo zatčení více lidí z továrny. Mezi nimi byl i ing. A. Čulda³³⁸, za jehož udání byla Krupková odsouzena MLS v Praze 3. ledna 1947 ke třem rokům vězení.³³⁹

³³⁶ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, svědecká výpověď JUDr. Aloise Hornischeru před MLS v Praze z 3. ledna 1947, s. 329-330.

³³⁷ O soudu s Krupkovou pojednává samostatná kapitola č. 16. 6.

³³⁸ Ing. Antonín Čulda se narodil 11. února 1906 v Praze. Vystudoval reálku a Vysoké učení technické v Praze. V době nasazení H. Krupkové do Waltrovky byl vedoucím stavebního oddělení. Gestapo ho zatklo 3. září 1943 a do konce války byl vězněn v koncentračním táboře Flossenbürg, kde se mj. setkal i s V. Krupkou. Z vězení se vrátil 12. května 1945.

³³⁹ Tamtéž, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 36-37.; srov. Tamtéž, výpověď Juliuse Schimmera z 28. února 1946, s. 219.; Tamtéž, výpověď Karla Kerharta z 25. února 1946, s. 220.

15. 1. 1. Případ udání ing. Antonína Čuldy a milenecký vztah Krupkové s ing. Juliusem Schimmerem

Při kolaudaci nového továrního objektu v březnu 1943 byl vedoucí stavebního oddělení A. Čulda varován svým přítelem z Pardubic ing. Karlem Kerhartem³⁴⁰ o skutečnosti, že v továrně pracuje žena, která byla zatčena v souvislosti s prozrazením parašutistů vysazených na Pardubicku. Kerhart se tuto informaci dozvěděl od ing. Jiřího Procházky, který byl vězněn v Pardubicích za heydrichiády.

Přímým podřízeným A. Čuldy byl ing. J. Schimmer³⁴¹, se kterým měla Krupková intimní poměr. S tímto mužem se seznámila někdy v březnu 1943, načež mezi nimi došlo k milostnému vzplanutí. Hana denně navštěvovala svého milence ve stavebním oddělení. Tam se seznámila i s Čuldou. Odcitujme její výpověď o této události: *Schimmera jsem poznala když jsem přišla do Waltrovky (...) Byl v příbuzenském poměru k bývalým majitelům Waltrovky, se kterými ale nežil v přátelském poměru. V tu dobu, kdy jsem poznala Schimmera, poznala jsem i jeho přímého nadřízeného Čuldu, který jako i jiní zaměstnanci továrny se mi dvořili. Schimmer byl ke mně chladnější a tím vlastně vzbudil u mne snahu s tímto chodit.*³⁴²

Krupková trávila ve stavebním oddělení mnoho času a zdržovala Schimmera od práce. Jeho nadřízený jí toto jednání vytýkal a chtěl, aby odešla do své kanceláře: „*Při tom jsem jí poukázal na to, že když to nepůjde po dobrém, oznámím to panu Vlčkovi a ten zjedná nápravu. Paní Krupková se na mě drze osopila a řekla mi, abych já si dal pozor, abych nevyletěl já, ale někam jinam.*“³⁴³ Na otázku, zda Čulda na svého podřízeného žárlil a cítil proto ke Krupkové zášť, nebo mu šlo pouze o dodržování pracovní morálky, se dnes těžko dozvíme odpověď. Ve své poválečné výpovědi neřekla Hana nic o tom, že by se jí na pracovišti dvořilo

³⁴⁰ Ing. Karel Kerhart se narodil v roce 1916 v Pardubicích, kde vystudoval reálku. Po jejím ukončení promoval na ČVUT v Praze. V roce 1939 nastoupil zaměstnání u firmy Ing. Matolín Praha, pro kterou budoval mj. stavbu podjezdu hlavní železniční trati Praha – Česká Třebová. Po válce přešel v roce 1948 do čela Československých stavebních závodů. V roce 1951 pracoval v národním podniku Průmstav, kde dlouhá léta působil jako vedoucí technické skupiny. Zde začal rozvíjet novou metodu provádění vyšších železobetonových konstrukcí pomocí posuvného bednění, jež získala obrovský úspěch v zahraničí. V pozdějších letech se K. Kerhart věnoval pedagogické činnosti na střední průmyslové škole. Zemřel v roce 1986. (HAVLASOVÁ Olga, et al. Za ing. Karlem Kerhartem. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1989, č. 1-2, s. 42-43.)

³⁴¹ Ing. Julius Schimmer se narodil 2. ledna 1914. Studoval reálku a Vysoké učení technické. V době sepisování své výpovědi před OBZ (květen 1945) byl ženatý a měl jedno dítě. Zaměstnán byl jako asistent Vysokého učení technického. (SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Juliuse Schimmera z 9. srpna 1945, s. 101.)

³⁴² ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 142-143.

³⁴³ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Antonína Čuldy z 9. srpna 1945, s. 98.

více lidí. Tuto skutečnost oznámila až v roce 1953. Při pozdějším soudním přelíčení každopádně doznala, že skutečně vyhrožovala tak, jak Čulda ve svědectví vypověděl. Rozhodně tím však nemyslela udání na gestapu.³⁴⁴

Jelikož Čulda věděl o podivné minulosti Krupkové, varoval před ní podřízené svého oddělení včetně Schimmera (dokonce byl požádán jeho matkou, aby synovi rozmluvil styky s agentkou gestapa). Schimmer při vzájemných stycích s milenkou pochopitelně prozradil skutečnost, že před ní byl svým nadřízeným varován. Čulda byl krátce na to (asi po měsíci) společně s několika kolegy (mj. i ředitelem Šustou) zatčen 3. září 1943. Ve svém zajišťovacím zatykači měl dle svých slov doložku: „*Vzhledem k atentátu na zastupujícího protektora R. Heydricha rozšiřoval ve zbrojním podniku pobuřující zprávy, které působily neklid mezi jeho krajany.*“³⁴⁵

Zatímco ostatní zatčení byli zakrátko propuštěni, Čulda zůstal ve věznici gestapa na Karlově náměstí, odkud byl po šesti nedělích poslán do koncentračního tábora. Nyní se pokusíme rozkrýt, zda jeho udání bylo skutečně způsobeno Krupkovou.³⁴⁶

Gestapák Winter popsal, že udání na Čuldou přišlo od SD (Sicherheidsdienst). Je tedy možné, že Krupková řekla o Čuldovi řediteli Klestilovi, který byl důvěrníkem SD. Ve zprávě stálo: „... *měl vyprávět, že k firmě Walter byli nasazeni konfidenti (Vaupersonen, správně V- Personen, pozn. aut.).*“³⁴⁷ První otázka kterou Winter zatčenému položil byla, kdo mu oznámil, že je Krupková konfidentka. Čulda nakonec přiznal, že to byl Kerhart. Nedlouho poté byl zatčen i on. Kerhartovi bylo vytýkáno, že svým jednáním znemožnil další působení Krupkové v továrně.

Z výše popsaných svědectví nelze tedy jednoznačně vinu Krupkové na udavačství prokázat. Přesto byla odsouzena ke třem rokům vězení. Stalo se tak pouze na základě nepřímých důkazů s tím, že soud uznal za věrohodné výpovědi A. Čuldy. Zatímco u gestapáka Wintera, který její vinu popřel, soud pouze poukázal na to, že ji kryje. Krupkové také velmi přitížily některé nevyjasněné či zastřené okolnosti jejího chování za okupace. Soud bral v potaz zejména neúplné objasnění jejích intimních vztahů s krim. radou W. Schultzem, úlevy ve vězeních gestapa, otázky kolem množství sdělených údajů na schůzkách s Winterem a

³⁴⁴ Tamtéž, svědecká výpověď Hany Krupkové před MLS v Praze z 3. ledna 1947, s. 329.

³⁴⁵ Tamtéž, výpověď Antonína Čuldy z 9. srpna 1945, s. 99.

³⁴⁶ Tamtéž, dopis (dva listy) se svědeckou výpovědí Antonína Čuldy zaslaného MLS v Praze dne 12. března 1946, s. 282.

³⁴⁷ Tamtéž, svědecká výpověď Bedřicha Wintera před MLS v Praze z 3. ledna 1947, s. 328.

v neposlední řadě její intimní poměr s J. Schimmerem, který probíhal v době, kdy byla stále vdaná.³⁴⁸

Hana skutečně navázala milostný poměr během svého manželství s Krupkou. Dle jejích slov to však bylo v době, kdy se poprvé od svého propuštění z gestapa setkala se svým manželem, který zrušil vzájemné závazky. Mělo to být po jejich schůzce v kanceláři B. Wintera č. 428, kde dostala Krupková za úkol přimět svého manžela ke vstupu k jednotkám SS.

15. 1. 2. Setkání H. Krupkové s manželem z důvodu jeho přesvědčení ke vstupu k německým ozbrojeným složkám

Jedním z nejzávažnějších poválečných obvinění V. Krupky (kromě prozrazení parašutistů) bylo také jeho údajné působení ve zbraních SS a berlínském RSHA. Krupka v těchto složkách nikdy nebyl, avšak Němci na něj v tomto směru skutečně činili nátlak. Dle Krupky mělo gestapo na jeho osobě zájem z důvodu zpravodajské činnosti (přitom jak víme z předchozích kapitol, jakékoliv zpravodajské exponování své osoby pro parašutisty popíral). Krupka se k tomu sám vyjádřil takto: „*Domnívám se, že gestapo se z Bartošových spisů dozvědělo, že moje jméno bylo hlášeno Bartošem do Londýna a toho chtěli nějakým způsobem využít.*“³⁴⁹

Prostředkem nátlaku se měly stát manželka a rodiče. K jednání došlo v sídle pražského gestapa. Tam si Winter Hanu pozval poprvé v červnu 1943. Celá událost byla později opět zamlžována. V první poválečné výpovědi Krupková řekla, že byla za manželem na gestapu pouze jednou, a to v červenci 1943 (v roce 1953 kladla tuto schůzku na březen 1943). V. Krupka naproti tomu mluvil o dvou schůzkách (první v červnu 1943, druhá o několik týdnů později). Stejně tak svědkyně paní Božena Reimová – Frantová (sestra dr. Milady Reimové – Frantové lékařky ošetřující J. Gabčíka) nepřímo potvrdila, že Krupková musela být za manželem alespoň dvakrát (viz. níže). Pokusíme se rozkrýt nesrovnalosti a popsat pravý průběh událostí.

K prvnímu setkání obou manželů došlo ve Winterově kanceláři někdy v červnu 1943. Byla to krátká schůzka, na které Hana oznámila svému muži své propuštění a následné zaměstnání ve

³⁴⁸ Tamtéž, rozsudek jménem republiky nad obžalovanou H. Krupkovou při MLS Praha z 3. ledna 1947, s. 335-336.

³⁴⁹ Tamtéž, doplněk k protokolu Václava Krupky, nedatováno, s. 283.; Jediná depeše, která snad poukazuje na to, že Bartoš měl v úmyslu otelegrafovat na VRÚ nějaká jména svých spolupracovníků je v relaci ze 4. června 1942 (depeše č. 752-245-3): „*Samozřejmě, že spousta lidí v nejtěžší zkoušce zklamala a že vydrželo jen pár jedinců. Pro ně bych potřeboval jako morální odměnu...*“ v tomto momentě se vysílačka odmlčela. Jediný nález s Krupkovým jménem mohl být pouze v Bartošových poznámkách, s nimiž to je velice problematické. (NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn II: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 16. dubna – 5. srpna 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1994, č. 4, s. 235.)

Waltrovce. Krupku osud jeho ženy velmi překvapil. Bylo mu jasné, že gestapo nepropustí nikoho jen tak. Už tehdy mu také došlo, že se Němci pokusí činit návrhy ke spolupráci i jemu. Skutečně se tak stalo. Byly mu dány možnosti: buď vstup k jednotkám SS a přijetí německé národnosti, nebo koncentrační tábor. Krupka se vymluvil na to, že je to závažná událost a on by se o ní musel poradit s manželkou a rodiči. Winter tedy nejdříve zavolal Krupkovou. Té oznámil nabídku danou jejímu manželovi a řekl jí, ať na něho působí ve smyslu jejího akceptování. Na to Hana odpověděla: „*Řekla jsem, že bych ho nikdy k něčemu podobnému nepřemlouvala a že o takovéto věci se musí rozhodnout sám. V tomto smyslu jsem poté s manželem hovořila. Od té doby jsem ho až do dnešního dne (1. srpna 1945 – pozn. aut.) neviděla.*“³⁵⁰

Po několika týdnech od této schůzky byl Krupka volán k Winterovi podruhé. Byl mu zopakován požadavek vstupu do SS, jehož přijetím by odčinil zločin spáchaný proti Říši. Krupka nabídku odmítl, načež mu dal Winter ještě několik dní na rozmyšlenou.

Za pár dní byl dovezen na gestapo potřetí. Bylo to někdy koncem července 1943. Na toto setkání byli pozváni i jeho rodiče. Těm musel oznámit možnost svého propuštění za cenu přijetí německé národnosti. Krupkův otec radit synovi odmítl s tím, že je dospělý a v takovéto záležitosti se musí rozhodnout sám. Františka Krupková dokonce Winterovi řekla, že radši uvidí syna mrtvého, než aby se stal Němcem. Na to byl Krupka odvezen na Pankrác.

Druhého dne byl volán k Winterovi počtvrté. Na této schůzce byla opět přítomna jeho manželka. Průběh setkání je velice zvláštní a je nutné poznamenat, že o této události Hana po válce nemluvila ani před orgány OBZ, ani před vyšetřovateli StB. Nechme však mluvit pana Krupku: „*Druhý den mne odvezli opět do Pečkárny a tam mne očekávala manželka s Winterem. Začala do mne mluvit, že je mi dána možnost se zachránit, proč nechci, že jsme mladí a život máme před sebou a rodiče, že mají zastaralé názory, že až si odbudu vojnu, budeme šťastně žít, že jí již nemám rád a že dám víc na rodiče a podobné řeči. Přitom mi manželka pod stolem (stiskla – doplněno autorem) ruku a já byl přesvědčen, že musí hrát komedii. Když jsem trval na svém, že ne, že nemohu, prohlásila nepozorovaně mezi řečí, vždyť já nechci. Vstal jsem, rozloučil jsem se s ní a při tom jsem jí řekl, že od dnešního dne je volná a může si dělat, co chce, že vím, co mě čeká.*“³⁵¹ Na otázku, zda se průběh schůzky odehrál tak, jak ho Krupka vylíčil, nebo tomu bylo jinak, nejspíš odpověď nezjistíme. Proč o

³⁵⁰ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 38;

³⁵¹ Tamtéž, výpověď Václava Krupky z 8. srpna 1945, s. 88.

tomto druhém setkání Hana nemluvila je zřejmé. Po válce se bála, že by vyšetřovatelé považovali její jednání za kolaborantské.

Na posledním setkání s manželem dostala Hana volnost. To bylo koncem července 1943. S J. Schimmerem svým milencem se poznala již v březnu 1943. Kdy přesně spolu začali milostný vztah, bohužel nevíme. Můžeme se však domnívat, že to bylo dříve, než jí V. Krupka oficiálně dovolil žít si podle sebe. Nutno poznamenat, že mimo vztah se Schimmerem obnovila za války ještě svůj poměr s Milošem Srbem, továrníkem z Prahy. Ten k celé záležitosti uvedl následující: *Veřejné mínění bylo, že Krupková pracuje pro gestapo. Měla důležité postavení a pěkný byt a proto jsem měl i sám podezření. Měl jsem s ní v té době známost, často jsem se s ní stýkal, a proto jsem se jí i na to ptal. Naposledy jsem se s ní viděl půl roku před revolucí, rozešli jsme se v dobrém (...) Víím, že v té době měla nějakou známost s nějakým mužem z Turnova.*³⁵²

15. 1. 3. Konfidentka gestapa Alexandra Guttová

Krupková nebyla jedinou ženou určenou referátem SBF k monitorování Waltrovky. V létě 1943 přibyla do továrny jistá Alexandra Guttová.³⁵³ Tato žena dostala za úkol zejména podávat zprávy o náladách dělnictva, sledovat možné sabotáže a speciálně měla proniknout do blízkosti ředitele Kumpery, který byl v podezření práce pro exil. V této souvislosti měla dle výpovědi JUDr. A. Hornischera pracovat i s Krupkovou. Ta však jakoukoliv vzájemnou spolupráci v jakékoliv rovině výše zmíněných úkolů odmítla. Dále uvedla k osobě Guttové následující: „V období, kdy jsem byla zaměstnána v osobním oddělení jako úřednice, byla do

³⁵² Tamtéž, výpověď Miloše Srba z 8. února 1946, s. 184.; Z popisu událostí není zřejmé, zda v době poměru se Srbem udržovala dále svůj vztah se Schimmerem. Blízcí si však museli být až do osvobození v květnu 1945, neboť Schimmer se šel v těchto hektických dnech přesvědčit do její garsonky, zda je v pořádku. Při této příležitosti se v bytě seznámil s V. Krupkou, který se v té době vrátil z koncentračního tábora. (Tamtéž, výpověď Juliuse Schimmera z 28. února 1946, s. 218.)

³⁵³ A. Guttová se narodila v Praze 2. března 1919. Pocházela z měšťácké maloburžoazní rodiny. Po absolvování reálného gymnázia a obchodního kurzu nastoupila na státní statek ve Dříní, kde pracovala do ledna 1940. Svůj poměr na velkostatku zrušila a dobrovolně se přihlásila na práci do Říše údajně kvůli zdokonalení se v německém jazyce. Dále pracovala jako pokojská a kancelářská síla. V roce 1940 se zasnoubila, ale její nastávající manžel zanedlouho padl na východní frontě. Guttová se vrátila do Prahy, kde pracovala do jara 1942 jako sekretářka. Mimoto si zažádala o německou státní příslušnost. V roce 1942 přešla jako úřednice na magistrát hlavního města Prahy, kde působila v několika referátech (např. udělování německé státní příslušnosti). Za krátký čas práce na magistrátu byla zvána na gestapo. Jak sama uvedla, byla to již její druhá zkušenost s německou tajnou policií. Ta první se týkala jejích styků s jakýmsi agentem SIS (Secret intelligence service - Britská zpravodajská služba). Nebylo jí nic prokázáno a za čtrnáct dní byla propuštěna. Podruhé se jí kladlo za vinu, že vystavila falešné propustky několika Židům. Guttová toto obvinění nebyla schopná vyvrátit a jedinou možností záchrany byl podpis spolupráce s gestapem. O její osobě se po válce říkalo, že byla velmi výkonnou konfidentkou neštitící se použít jakýchkoliv prostředků k proniknutí do ilegálních organizací. (ABSMV, fond 325 Stíhání nacistických válečných zločinců, sign. 325-111-5, memorandum o A. Guttové z 2. července 1953, s. 41-49.; srov. ABSMV, fond 2M Odbor politického zpravodajství, sign. 10929 II., výpověď Aloise Hornischera o Alexandře Guttové, s. 437.); Fotografie A. Guttové je součástí přílohy č. 8.

tohoto po mně rovněž přijata Alexandra Guttová – Praha Holešovice. Tato se snažila se mnou navázat přátelské styky a velice se zajímala o můj předchozí život. Usoudila jsem z toho, že nade mnou dělá nějakou kontrolu a jest na mne nasazena.“³⁵⁴ Guttová pozvala Hanu na návštěvu do svého bytu. Tam byli kromě obou žen také dva muži. Nejspíš chtěli, aby se Krupková rozhovořila o svém současném životě, neboť se jí za tím účelem snažili opít. Hana tuto lest prokoukla a o ničem nemluvila. Při nejbližší příležitosti hlásila tuto událost Winterovi. Přímo mu řekla svoji domněnku o nasazení Guttové na svoji osobu. Gestapák to nepotvrdil, ani nevyvrátil a krátce na to Guttová Waltrovku opustila.

15. 2. Další působení H. Krupkové na svobodě a její situace po osvobození v květnu 1945

Asi po ročním působení ve Waltrovce byla Hana přeřazena do kanceláře ředitele Klestila (tzv. zvláštní oddělení). Zde vedla kartotéku osob zaměstnaných v továrně. Gestapo projevilo o osobu ředitele značný zájem. Winter chtěl vědět, s kým se scházel, kam a za kým odjížděl.

Schůzky dále probíhaly v Akademické kavárně. Dle Krupkové se na dvou těchto setkáních bavili o manželovi a jeho situaci. Právě zde přesvědčila Wintera, aby byl shovívavý a neposílal ho do koncentračního tábora Mauthausen, ale nějakého mírnějšího. Gestapák se nechal chvíli přemlouvát, ale nakonec souhlasil. **Tím nejspíš zachránila Krupková svému manželovi život.** Krupka byl v listopadu 1943 odtransportován do koncentračního tábora Flossenbürg.³⁵⁵

Jeho rodiče byli podruhé zatčeni 3. září 1943. Následně byli 30. září 1943 převezeni do Terezína a poté do vyhlazovacích táborů. Z nich se vrátil pouze V. Krupka st.

³⁵⁴ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 143.

³⁵⁵ Začátkem listopadu 1943 byl Krupka převezen přes Cheb a Hof do koncentračního tábora Flossenbürg. Několik prvních týdnů strávil na tzv. karanténním bloku, kde se vězni aklimatizovali pro táborový život, přičemž byli rozděleni do tzv. pracovních komand. Každodenní táborový život ovládali tzv. blockmanni a jejich nohsledi, rekrutovaní z řad skutečných kriminálních. Život politického vězně byl velmi těžký. Krupka byl zprvu přidělen na nejhorší práci v kamenolomu. Situace se zlepšila v roce 1944, kdy se výrobní leteckých továren musely z důvodů silného bombardování Říše přesunout do táborového komplexu. Ten, kdo se dostal do komanda pracujícího v továrně, mohl mluvit o štěstí. Krupkovi se to lstí podařilo a nastoupil jako kontrolor do oddělení výstružníků křidel. V této době se musel v továrně setkat také s A. Čuldou, o němž byla řeč v souvislosti s jeho udáním od H. Krupkové. Krátce na to byl Krupka kvůli chybnému měření přeřazen na práci k vrtačkám, kde působil do léta 1944. Další práci, na kterou byl nasazen v roce 1945, bylo rozebírání poškozených letadel. V této pozici se dočkal evakuace tábora. Dne 20. dubna 1945 se vydal na tzv. pochod smrti. Asi o tři dny později byla kolona vězňů osvobozena americkou armádou. Začátkem května 1945 se vydal Krupka zpět do ČSR. Dne 7. května dorazil se svými kamarády do Plzně a odtud se vydal do Prahy. Dne 29. května 1945 byl zatčen československými bezpečnostními orgány. (KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: II. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 5, s. 129-146.)

O dalším průběhu schůzky v kavárně Krupková uvedla: „*Po tomto se mezi mnou a Winterem rozvinula debata, při které jsem mu řekla, že co on by dělal v mém případě, kdyby jeho jako Němce někdo nutil k tomu, aby jako Němec změnil svoji příslušnost a pracoval proti vlastním lidem.*“³⁵⁶ Touto upřímnou otázkou si prý získala jeho důvěru. Gestapák jí řekl, že je jediným upřímným Čechem, kterého kdy potkal. Zaručil se jí, že pokud bude on jejím řídicím orgánem, nic se jí nestane. Tento slib byl také jedním z hlavních argumentů, kterým Krupková po válce odpovídala na množství zpráv, které gestapu předala. Respektive říkala, že si tímto Wintera naklonila a on nic dalšího nežádal.

Po přemístění do Klestilovi kanceláře požádala Hana také o nový byt. Do té doby žila u svého otce Zýky v Radlicích na Farkáni. Kvůli neshodám s jeho novou manželkou byla nucena bydliště opustit. Gestapo jí přidělilo k 9. březnu 1944 nový byt (Praha XVII, ulice Zachova 30/2214), jehož dřívějším majitelem byl žid Josef Singer. Tam Hana bydlela až do konce války.³⁵⁷

V březnu 1944 se Krupková seznámila s jakýmsi panem Švejdou, zaměstnancem Waltrovky, který se dozvěděl, že byla zatčena v souvislosti s atentátem na Heydricha. Tento muž jí sdělil, že v Praze žije člověk, který celou skupinu udal. Mělo se jednat o bývalého parašutistu Čurdu, nyní Jerhota. Teprve poté bylo Haně definitivně jasné, kdo stál za prozrazením parašutistů.

Celý předchozí text by mohl být považován za snahu prokázat spolupráci H. Krupkové s gestapem za každou cenu. Pro zajištění objektivit je nutné uvést dva případy, které naopak poukazují na to, že alespoň zpočátku neměla v úmyslu zapojit se do aktivní spolupráce. Jedná se o dvě svědectví lidí, kterým byla Hana po propuštění z gestapa oznámit své nasazení ve Waltrovce. Prvním byl strýc V. Krupky pan Bohumil Česnek. Druhým svědkem paní Božena Reimová – Frantová. První prohlásil: „*Žena obviněného Hanka, u mě byla po návratu z Pankráce a sdělila mně, že má za úkol pracovat pro gestapo (...) Varoval jsem ji, ona sama mě ujišťovala, že pro Němce nikdy nebude pracovat. Chtěla ode mne radu, jak si počínat, a tu jsem jí sdělil, že jí dám jména konfidentů gestapa, které může udat, aniž by poškodila českou*

³⁵⁶ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 139.

³⁵⁷ ABSMV, fond 305 Ústředna státní bezpečnosti, sign. 305-555-5, oficiální formulář pro přidělení bytu z 6. března 1944 podepsaný Krupkovou, s. 42; ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 136.; Fotokopie formuláře pro přidělení bytu je součástí přílohy č. 7.

věc a při tom vykazovat činnost. Jak si dál počínala nevím, vím jen, že dostala krásný byt a byla někdy viděna s gestapákem, a proto jsem se s ní více nestýkal.“³⁵⁸

Svědčce B. Reimová – Frantová si vyhledala Krupkovou sama, neboť ona byla odesílatelkou svršků její sestry z Terezína. Při vzájemném setkání Hana vypověděla o své minulosti a současně jí sdělila, že je nasazena Němci do Waltrovky, odkud má hlásit náladu zaměstnanců. Reimová poté vzkázala tuto skutečnost do továrny. Po nějaké době se u ní Hana objevila podruhé, přičemž říkala, že se viděla s manželem, pro kterého žádala nějaké vitamíny (bylo to po prvním setkání s Krupkou na gestapu). Asi o dva dny později si pro ně přišla a o Krupkovi říkala, že na něho byl činěn nátlak ke vstupu do SS (po druhém setkání s manželem). Tato informace se zdála paní Reimové podivná a rozhodla se návštěvu ohlásit na gestapu. V Petschkově paláci řekla nějakému německému úředníkovi, že si nepřeje, aby za ní jejich konfidentka Krupková chodila kdykoliv půjde z gestapa. Od té doby se u ní Hana neukázala.³⁵⁹

Jak vidíme z celého působení Krupkové ve Waltrovce, nezdá se, že by projevila nějakou aktivní spolupráci s gestapem. Až na jeden případ udání, u kterého není zcela jasné, zda pocházelo od ní, můžeme spíše sledovat snahu nosit negativní informace. Zarážející je tedy poválečná výpověď Wintera, který ještě podotkl o Krupkové následující: „*Tato byla na příkaz Frankův, který nám byl tlumočen komisařem Leimerem, považována za důvěrnici (Vertraunsträgerin), zda však mu něco přinesla, nevím.*“³⁶⁰ Připomeňme si, že tzv. důvěrníci byli pravidelní informátoři, pobírající odměny. Jednou z nich mohl být např. nový byt. Je naivní si myslet, že by gestapo dalo nějaký benefit bez prokázání jistých služeb. V této souvislosti se také může nabízet hypotéza, že pokus o kontaktování B. Česneka či B. R. Frantové byla ve skutečnosti provokace gestapa a Krupková měla zjistit smýšlení těchto osob, které byly potencionálními nepřáteli Říše. Pro nedostatek důkazů nelze tuto domněnku potvrdit. Je ovšem divné, že Hana oběma osobám sdělila detaily svého propuštění, ačkoliv gestapo své konfidenty úzkostlivě tajilo a dekonspirovaná spolupracovnice jim nemohla být k ničemu.

³⁵⁸ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Bohumila Česneka z 8. února 1946, s. 182.

³⁵⁹ ABSMV, fond 305 Ústředna státní bezpečnosti, sign. 305-555-5, výpověď Boženy Reimové – Frantové z 1. srpna 1945, s. 28.

³⁶⁰ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Bedřicha Wintera, s. 337.

Poslední vzájemné styky s Winterem se odehrály těsně před koncem války. Gestapák telefonoval Krupkové a oznámil jí, že koncentrační tábor Flossenbürg byl osvobozen (druhá polovina dubna 1945). Informoval ji o tom, že pokud by jí kontaktoval manžel, měla mu vzkázat, že se musí okamžitě přihlásit na gestapu. Poslední osobní schůzka s Winterem proběhla u Krupkové v bytě. Gestapák jí sdělil informace o převozu své rodiny do Bavorska, během něhož byli bombardováni. Poté byt opustil a další setkání bylo až po válce před MLS v Praze. Průběh poslední schůzky by mohl svědčit o velice přátelském vztahu, který mezi sebou oba měli. Zdali byl intimní nelze vyloučit, nicméně H. Krupková to v roce 1953 zásadním způsobem odmítla: „*Pokud mohu říct, a to na život svého dítěte, choval se ke mně Winter vždy jen přátelsky a jako orgán gestapa. V žádném případě jsem s ním neměla intimní poměr, ani se o toto on sám nepokoušel.*“³⁶¹ Jelikož v tomto protokolu Krupková přesně popsala jiné sexuální styky, např. s W. Schultzem a dalšími, je pravděpodobné, že o tomto nelhala (nicméně vyloučit se to nedá).

15. 2. 1. Zatčení H. Krupkové československými bezpečnostními orgány

V sobotu 5. května 1945 byla Krupková na návštěvě u své přítelkyně Vlasty Janovské, se kterou se přátelila již od dětských let. Tato schůzka se odehrála v budově Živnobanky, kde byla Janovská zaměstnána ve Svazu pro maso, dobytek a ryby. Jelikož právě probíhalo Pražské povstání a na ulicích bylo nebezpečno, zůstala v budově až do 9. května. Když se situace uklidnila, vydala se domů. Krátce na to přišel do bytu příslušník Revoluční gardy (RG) a odvedl jí na smíchovskou policejní stanici. Tam byl však zmatek a nadřízený velitel dal rozkaz k jejímu prozatímnímu propuštění.

Kolem 11. hodiny přišli do bytu Krupkové opět dva příslušníci RG a odvezli ji s sebou do Waltrovky. Hana měla podat informace o řediteli Klestilovi. V podniku však nikdo nevěděl, proč byla předvedena, a tak ji internovali s jinými lidmi podezřelými ze spolupráce s Němci. Ve Waltrovce byla Krupková držena až do 12. května 1945. Poté byla převezena do Bartolomějské ulice na policejní ředitelství, kde strávila na cele čtyři dny. Další cesta vedla na Pankrác. V tamější věznici strávila dva měsíce, aniž by byla podrobena výslechu.³⁶²

³⁶¹ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 142.

³⁶² Tamtéž, s. 145-146.

16. Výsledky manželů Krupkových před OBZ a jejich soud před MLS Praha a Chrudim

16. 1. Obrana bezpečnosti země (OBZ – Obranné zpravodajství) 1. ledna 1945 – 25. února 1948

Změna v uspořádání československé zpravodajské služby byla uskutečněna k 1. lednu 1945 vznikem tzv. Obranného zpravodajství (OBZ) a došlo k ní v československém armádním sboru na území SSSR. Později bylo OBZ zařazeno do poválečného Ministerstva národní obrany (MNO). Nová zpravodajská složka měla zajistit vnitřní a vnější ochranu armády včetně zabezpečení důležitých průmyslových podniků sloužících obraně obnoveného státu. Vznik OBZ na území SSSR měl bohužel negativní dopad na jeho poválečné fungování. Sovětská NKVD z něj chtěla udělat především nástroj svojí velmocenské politiky. To se záhy projevilo v podobě dosazení zaníceného militantního komunisty Bedřicha Reicina do čela útvaru. Tento muž plně spolupracoval se sovětskými zpravodajci. Československé armádní orgány byly postaveny před hotovou věc a s jeho osobou v čele OBZ se musely smířit.

Prvotním základem pro budoucí výstavby bezpečnostních sborů poválečného ČSR se stal Košický vládní program vzešlý z iniciativy komunistů, přijatý představiteli Národní fronty 27. března 1945. Dne 4. dubna 1945 byla ustavena první poválečná československá vláda, v níž dostali důležitá ministerstva komunisté. O den později po vyhlášení Košického vládního programu byla vytvořena při předsednictvu vlády také tzv. Vojenská rada, kterou opět ovládli komunisté (ihned navrhli odvolání ministra obrany Sergeje Ingra, šéfa zpravodajské služby plk. F. Moravce apod.). V kompetenci Vojenské rady bylo také vybudování budoucího armádního velitelského sboru. Postupem času byla zavedena praxe, ve které příslušníci OBZ rozhodovali o kádrových otázkách jednotlivých armádních útvarů, aniž by se ohlíželi na názory velitelů těchto jednotek. Tím se posiloval vliv komunistů v armádě i na nižších stupních.

Činnost OBZ měla být tajná. V průběhu fungování této složky dovedl tuto zásadu do absurdity B. Reicin, jehož činnost se postupem času stala nekontrolovatelnou. Pod jeho vedením se OBZ čím dál tím víc angažovalo v politickém boji o charakter státu, přičemž probíhala důsledná centralizace útvaru. Zároveň se zvyšovala i závislost Reicina na sovětských zpravodajských orgánech. Po únorovém převratu přerostla tato centralizace a závislost do obludných rozměrů. Státní a stranické orgány se ocitly ve vleku OBZ domnívající se, že tím naplňují sovětská politická přání.

V budování aparátu OBZ byla po válce tendence nahrazovat demobilizované příslušníky československé vojenské mise v SSSR novými kádry. Těmi se stávali bývalí účastníci nekomunistického odboje, navrátilci z koncentračních táborů apod. Osudovým se stal příchod zpravodajských důstojníků z předválečné ČSR. Reicin tím získal odborníky a zároveň odvrátil kritiku nekomunistických stran, že na vedoucí místa dosazuje komunisty.

V dubnu 1946 došlo k reorganizaci OBZ, přičemž bylo začleněno do MNO jako 5. oddělení. Oficiálně se tak měla zrušit dvojkolejnost řízení jednotlivých případů orgány OBZ a příslušnými armádními veliteli. Neoficiálně se mělo před volbami 1946 zamezit kritice nekomunistických stran, že OBZ je nekontrolovatelné. Reorganizace totiž budila dojem, že je OBZ řízeno veliteli armády. V této podobě se stalo významným činitelem při komunistickém puči 25. února 1948.³⁶³

16. 2. Výslechy H. Krupkové a V. Krupky před orgány OBZ

V červenci 1945 byla Krupková předvolána k prvnímu výslechu, který vedl J. Drk. Hana k tomu uvedla: „*Asi v červenci 1945 pojednou přišel v civilu Drk sám, který mne počal vyslýchat a byl ke mne zpočátku dost sprostý (...) Nic nepsal, jen vyhrožoval a řekl, že musím objasnit celý případ s naší odbojovou činností v době okupace.*“³⁶⁴

Podruhé přišel J. Drk v doprovodu mjr. F. Aubrechta. Ten se snažil získat sympatie Krupkové připomenutím dávného rodinného přátelství. V jeho společnosti se již Drk choval značně lépe. Oba vyšetřovatelé Haně domlouvali, aby vypovídala čistou pravdu a nikoho nekryla. Z kladených otázek a celkového průběhu výslechu usoudila, že je vše namířeno proti jejímu manželovi. Díky tomu se také dozvěděla, že je držen ve vojenské věznici a údajně vypovídá proti ní (to samé pochopitelně říkali i Krupkovi).

Další vyšetřování již vedl Drk sám. Jeho návštěvy probíhaly po dobu čtrnácti dní, během kterých Krupková zapisovala na stroji kladené otázky a svoje odpovědi. Každý den si vyšetřovatel prostudoval napsané poznámky a druhý den se vracel k jednotlivým bodům. Chtěl znát stále více podrobností. Z celkové atmosféry výslechů Krupková stále více pozorovala, že chce vše směřovat k naprostému usvědčení Krupky. Drk se netajil přesvědčením, že její manžel zradil celou pardubickou skupinu a obyvatele osady Ležáky.

³⁶³ LICHNOVSKÝ, Milan. Studie a články: Bedřich Reicin a Československá armáda II. (1945-1948). In: *Historie a vojenství*, 1994, roč. 43, č. 2, s. 3-27.

³⁶⁴ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 146.

Případ Krupkových byl zřejmě již od počátku bedlivě sledován, neboť jednomu výslechu byl přítomen i gen. Josef Bartík (přednosta odboru politického zpravodajství). Několikrát se ještě výslechů zúčastnil Aubrecht. Ten Haně přímo sdělil: „*Zase se celý náš rozhovor točil kolem mého manžela. Říkal, že chce pomoci mně a o manželovi říkal, že je to lump a gauner, a že prý manžel stále tvrdí, že já jsem byla, která na gestapu vše zradila, a snažil se ze mě vynutit, abych řekla, že to byl manžel, který na gestapu vše zradil.*“³⁶⁵ Na to Krupková popsala svůj první výslech na gestapu, při kterém slyšela manželovu výpověď otevřenými dveřmi, přičemž pochopitelně vynechala detaily svého intimního styku s W. Schultzem. Oba vyšetřovatelé stále činili nátlak na přiznání viny jejího manžela.

Proč vlastně cítil Drk takovou nevráživost vůči oběma manželům, či přesněji k V. Krupkovi? V Pardubicích se mělo za to, že oni vyrazili síť kolem SILVER A. To mohla být jedna z příčin. Důvody Drka byly také osobní. Jak víme z kapitoly popisující Krupkův život v roce 1941, byli již tehdy oba muži ve spojení. Drk byl zatčen gestapem koncem října 1941. S Krupkou se poté sešel někdy koncem června 1942 v pardubické donucovací pracovně (popř. na pardubickém gestapu). O setkání vypověděl: „... *na to jsem byl zavolán do kanceláře k výslechu (...) v kanceláři byl vyšetřující Kröger, správce věznice Körber a krom toho tam seděl obviněný, (Václav Krupka – pozn. aut.) seděl nohy křížem a pokuřoval cigaretu. Byl jsem tázán, zda obviněného znám. Odvětil jsem, že obviněného znám jako důstojníka zcela povrchně, z bližšího styku, že ho neznám. Na to byl tázán obviněný a ten řekl, že mě zná, že jsem pracoval v ilegálním hnutí, a že vím o cestě do zahraničí a na to jsem byl udeřen gestapákem do hlavy a vyhozen z kanceláře (...) Nebožtík por. Hrdina byl dvakrát na takovémto výslechu, vždy přišel zpět tak zbitý, že nemohl ani otevřít ústa a vždy mně tvrdil, že byl obviněným usvědčován.*“³⁶⁶

V. Krupka se proti tomuto obvinění samozřejmě ohradil a poukázal na Drkovi nezákonné metody při vyšetřování. Na pomoc si vzal jakéhosi Maxe Bečičku, jenž byl od 15. června do 14. listopadu 1945 zapisovatelem v zemské donucovací pracovně v Pardubicích. V této funkci byl seznámen s některými význačnými poválečnými případy a taktéž se účastnil výslechů zadržovaných členů gestapa. Ve své výpovědi popsal střetnutí Drka s gestapákem Hanauskem, přičemž tvrdil, že vyšetřovatel nařídil bývalému německému úředníkovi podepsat to, co on nadiktuje. Pak začal Drk sepisovat protokol, ve kterém tvrdil, že Krupkovi byli po zatčení

³⁶⁵ Tamtéž, s. 148.

³⁶⁶ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Jana Drka ze 14. února 1946, s. 200.

gestapem převezeni k prvnímu výslechu do Pardubic a Krupka (správně Krupková) čekal na Bartoše ve svém bytě v připravené pasti. Po dokončení protokolu ho Hanauske odmítl podepsat a byl za to Drkem dvakrát zbit. Potřetí již dokument signoval. Tolik tedy ze svědectví Bečičky a Drka.³⁶⁷

Celá věc s vyšetřováním Krupky se dále zamotala jeho výpovědí před vojenskými orgány v roce 1950. Vyšetřujícím řekl, že ho po dvouměsíčním pobytu v Bartolomějské věznici odvezl Drk do jakési vily v Praze - Dejvicích a tam jej vyslýchal ve sklepení střídavě s mjr. Aubrechtem.³⁶⁸ Oba vyšetřovatelé chtěli každý zvláště po Krupkovi, aby před tím druhým nic neřikal. Aubrecht to prý dělal z důvodu přivlastnění si zásluh na Krupkově odbojové činnosti a Drk zase z osobních důvodů, kvůli výše zmíněné události na gestapu v Pardubicích.³⁶⁹

Můžeme si vůbec na výše popsané události udělat nějaký objektivní názor a zjistit, jak se vše odehrálo? Zdali Krupka po svém zatčení usvědčil Drka v pardubickém vězení odpověď nejspíš nezjistíme, jelikož jde o tvrzení proti tvrzení. Jestli Drk zmlátil Hanauska a vynutil si na něm výpověď, kterou sám stylizoval, zůstane nejspíš také otázkou. Svědek Bečička byl v době sepisování svého svědectví odsouzen MLS na dvacet let žaláře. Mohl tedy výpověď stylizovat tak, aby poukázal na nezákonné způsoby vyšetřování orgány OBZ a tím si ulehčil. Na druhé straně pokud srovnáme první protokoly pardubických gestapáků Hanauska a Schulze zapsaných Drkem zjistíme, že jsou některé odpovědi slovo od slova totožné. Navíc by se po válce nejednalo o jediný případ, kdy bylo svědectví ze zadržených Němců vynuceno násilím.³⁷⁰

Dalším trumfem, kterým chtěl Drk zapůsobit na svědomí Krupkové, byl K. H. Frank. Vyšetřovatelé opět tvrdili, že bývalý nejmocnější muž v protektorátu svaluje vinu na oba manžele. Hana si vyžádala vzájemnou konfrontaci. Tomuto výslechu bylo přítomno kromě Drka ještě dalších pět osob. Při setkání však Frank nepotvrdil vznesená obvinění a řekl, že manželé nikoho nezradili a Krupková byla propuštěna na Schultzeho přímluvu. Bohužel ani Frankův výslech nám nedá jednoznačné odpovědi na možnou vinu Krupkových. V jeho výpovědi dochované v Zámrsku je na otázku co slíbil Krupkovým za prozrazení vysílačky následující odpověď: *Nepamatuji se, co jsem s nimi mluvil a zdali jsem mluvil o Ležákách a*

³⁶⁷ Tamtéž, výpověď Maxe Bečičky z 29. října 1946, s. 306.

³⁶⁸ Opis dopisu V. Krupky psaný ve vězení, je součástí přílohy č. 9.

³⁶⁹ ABSMV, vyšetřovací spis a. č. V – 5658 Václav Krupka, výpověď Václava Krupky ze 14. července 1950, s. 4.

³⁷⁰ SOA Zámrsko, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Huberta Hanauska z 20. srpna 1945, s. 105-107.; srov. Tamtéž, výpověď Ludvíka Schulze z 20. srpna 1945, s. 108-110.

*Pardubicích.*³⁷¹ Vlastně všechny jeho odpovědi v souvislosti s Krupkovými byly ve stylu: „*nepamatuji se*“. Opět další nejasnost v případě Krupkových.

Po rozhovoru s K. H. Frankem přestal Drk k Haně docházet a ona dál zůstala ve vězení, kam za ní čas od času někdo přišel k výslechu. Ty již nebyly tak podrobné jako předchozí. V červnu 1946 byli Krupkovi odděleně převezeni do Chrudimi, kde měl proběhnout Mimořádný lidový soud.

16. 3. Mimořádné lidové soudy (MLS)

Prvními úvahami o budoucím potrestání válečných zločinců a kolaborantů na našem území, se zabývala exilová vláda již za války. Během roku 1942 začaly vznikat první práce na budoucí legislativní normě. Zákonodárná moc náležela prezidentu Ed. Benešovi. Normy, které vydával, měly formu prezidentských dekretů.

První schválená osnova budoucího retribučního zákona byla přijata poradním sborem prezidenta tzv. Státní radou dne 6. října 1944. Po složitých politických jednáních prezident 1. února 1945 podepsal z této koncepce vzniklý zákon č. 6/1945 o potrestání válečných zločinců. Konečná podoba retribučního zákona byla formulovaná v Košickém vládním programu. Dokument deklaroval zřízení Národního soudu a také MLS. Poválečná realita se ukázala poněkud jiná, než si ji v Londýně představovali a podle retribučního dekretu č. 6/1945 bylo postupováno na území Česka pouze chvíli (Slovensko postupovalo podle jiné právní normy). Praktické zřízení MLS a následných retribučních soudů bylo zakotveno v nově přijatém dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech z 19. června 1945 (tzv. Velký retribuční dekret). Ve stejný den byl také vydán dekret č. 17/1945 Sb., o Národním soudu. Jako poslední ze série retribučních právních norem vstoupil v platnost dekret č. 138/1945 Sb., o potrestání některých provinění proti národní cti, z 27. října 1945.³⁷²

MLS zahajoval řízení na návrh veřejného žalobce. Soudit nebylo možné těhotnou ženu a mladistvé. Samotné řízení trvalo bez přerušení a nemohlo být delší než tři dny. Pokud byl přesah, věc se předala řádnému soudu. Soud zasedal ve veřejném slyšení a každý obžalovaný měl právo na vlastního, popř. přiděleného obhájce. Přelíčení se začínalo vyvoláním věci,

³⁷¹ Tamtéž, výpověď K. H. Franka ze 17. srpna 1945, s. 103a-c.

³⁷² BORÁK, Mečislav, *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945–1948)*. Ostrava, 1998, s. 47-58. ISBN 80-86101-07-X.; JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, či spravedlnost?: Mimořádné lidové soudy 1945 – 1948 na Královéhradecku*. Praha, 2008, s. 13-17. ISBN 978-80-7260-206-3.

zjištěním osobních údajů obžalovaného a žalobním výkladem veřejného žalobce. Následovalo předčítání výslechových protokolů a znaleckých posudků. Soud se musel omezit pouze na provinění trestná podle retribučního dekretu. Průvodní řízení zakončoval veřejný žalobce svým návrhem na udělení trestu. Právo na poslední slovo měl obžalovaný. Poté se soudní senát odebral k neveřejné poradě, kde se hlasováním usnesl na rozsudku. V případě trestu smrti musela být exekuce vykonána maximálně do dvou hodin po vynesení rozsudku. Pokud soud vynesl verdikt odnětí svobody, byl povinen připojit i tzv. vedlejší tresty jako ztráta občanské cti (např.: odnětí vyznamenání, veřejných služeb, hodností a funkcí, akademických titulů, zaopatřovacích požitků, platů z milosti apod.). Odsouzená osoba ztratila volební právo a to aktivní i pasivní, možnost být činná ve veřejných funkcích nebo hlasovat ve veřejných záležitostech. Nesměla zastávat funkce ve sdruženích, být novinářem či vydavatelem tiskovin. Dále nebylo možno být zaměstnavatelem nebo spoluzaměstnavatelem, provozovat svobodná povolání či být v představenstvu nějakého podniku. Část trestu, nebo celý trest musel být vykonán v pracovních oddílech.

Soud mohl vzít v úvahu polehčující okolnosti a dát trest pod dolní hranici sazby. Bylo to v případech, kdy se obžalovaný snažil svojí činností prospět československému národu. Tuto okolnost nebylo možné použít, pokud míra provinění převyšovala prospěch.

Dekret se vztahoval na dobu tzv. zvýšeného ohrožení republiky od 21. května 1938 do 31. prosince 1946. Norma prolomila zásadu zákazu retroaktivity tj. zpětného působení. Trestné činy byly nepromlčitelné a zavrženíhodné. Viníky neospravedlňovalo ani to, že jejich konání povolovaly cizí právní předpisy, nebo jim je ukládala služební povinnost.³⁷³

16. 3. 1. Výsledky a zřízení MLS

První výsledky prováděly bezpečnostní orgány a rozličné komise sestavené místní samosprávou. Různorodá praxe ve vyšetřování byla sjednocena až v červnu 1945 nařízením, aby nadále v práci pokračovaly komise příslušných okresních národních výborů. O každém zatčeném musel být veden trestní spis, na jehož základě komise rozhodla, zda má být dán do vazby, nebo propuštěn na svobodu. Novelizací retribučního dekretu zákonem č. 22/1946 Sb. z 24. ledna 1946 bylo potvrzeno, že vlastnímu řízení před soudem mohlo předcházet přípravné vyšetřování, které doplnilo již dříve zjištěné údaje.³⁷⁴

³⁷³ Tamtéž, s. 18-21.

³⁷⁴ Tamtéž, s. 65-73.

Poválečná soudní struktura byla obnovena prakticky v předválečném stavu. MLS vznikaly (promítnuto do dnešní situace) v sídlech krajských soudů. Zřízení soudu bylo prováděno na základě rozhodnutí vlády. Soudci z lidu byli navrhováni příslušnými okresními národními výbory a správními komisemi. Byli vybíráni mezi váženými občany, členy politických stran Národní fronty, osobami postiženými nacisty apod. Jediným kritériem byla občanská bezúhonnost a úcta spoluobčanů. Do funkce předsedů senátu byli jmenováni profesionální soudci vesměs z krajských a okresních soudů. Problémy nastaly pouze s výběrem veřejných žalobců, kterých byl po celé období fungování MLS nedostatek.³⁷⁵

16. 3. 2. MLS po roce 1948

Revize rozsudků MLS se po roce 1948 stala jedním z prostředků komunistů na totální ovládnutí společnosti. Zákonem č. 33/1948 Sb., z 25. března 1948 bylo obnoveno retribuční soudnictví. Komunisté viděli v nedokonale provedené retribuci jednu z příčin krize Národní fronty. Nově zřízené akční výbory začaly provádět očistu veřejného života a poznamenaly tak budoucí podobu retribuční. Obnovený retribuční zákon vstoupil v platnost 2. dubna 1948. Měl podobu soudnictví třídní justice (např. byl zákaz postavit před soud někoho z nižší sociální vrstvy). Tím mělo být řečeno, že si za okupace zadaly s Němci pouze vyšší společenské třídy. Činnost soudů měla trvat do konce září 1948. Později byla tato lhůta prodloužena do 28. října 1948. V roce 1991 byla většina rozsudků retribučních z roku 1948 prohlášena za neplatnou.³⁷⁶

16. 4. Věznění H. Krupkové v Chrudimi

O svém pobytu v Chrudimi podala v roce 1953 Krupková zajímavou výpověď, která svědčí mnohé o jejím charakteru v poválečném období.

V chrudimském vězení byl vedoucím jakýsi Alexander, kterého se všichni zadrženi báli, neboť byl velmi přísný. Krupková se na cele vsadila, že zlého velitele předělá k lepšímu. Při jedné příležitosti, kdy vězenkyně uklízely jeho byt, se s ním Hana seznámila. Poté vypověděla: „*Dále se věci vyvíjely tak, že jednoho dne jsem byla v jeho kanceláři a zde došlo k intimnímu styku mezi mnou a jím, což se několikrát opakovalo. Po tomto se již Alexander změnil a byl mnohem mírnější.*“³⁷⁷

³⁷⁵ Tamtéž, s. 77-83.

³⁷⁶ Tamtéž, s. 112-122.

³⁷⁷ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 151.

Hana tedy sázku vyhrála a „zlého“ muže si naklonila. Z této události, kterou sama podrobně popsala, můžeme usuzovat, že navázání pohlavního styku s muži za účelem dosažení jistých výhod pro ni nebyl žádný problém. Po nějakém čase v Chrudimi následoval převoz do Prahy na Pankrác. Tam se Krupková dozvěděla, že případ pardubických parašutistů byl likvidován přiznáním K. Čurdy. Dále jí sdělili, že bude souzena v souvislosti s udáním A. Čuldy. Dne 4. prosince 1946 byla propuštěna ze zajišťovací vazby. Její manžel byl zproštěn obvinění dne 18. listopadu 1946.

Krupková byla v chrudimské věznici svému manželovi nevěrná. Ani on však v tomto směru nezháležel. Krátce po propuštění z vězení se prostřednictvím svého bratrance Jiřího Beneše seznámil s jistou Andělou Mlejnkovou, se kterou navázal intimní poměr. Tento vztah ukončil po zjištění, že na něj jeho bratranec žárlí. Krátce na to (či ještě během tohoto vztahu) se vrátil ke Krupkové.³⁷⁸

16. 5. Život H. Krupkové na svobodě od 4. prosince 1946 do 3. ledna 1947

Po propuštění z pankrácké věznice nehledala Hana žádné zaměstnání a živila ji rodiče. V kavárně na Karlově náměstí v Praze se sešla se svým manželem. Vzájemná debata trvala dlouho do noci, přičemž Krupka své ženě vytýkal hlavně nevěru (o Mlejnkové se pochopitelně nezmínil). Ona se mu se vším přiznala s tím, že rozhodnutí o vzájemné budoucnosti nechává na něm. Druhý den přišel Krupka s návrhem, aby na vše zapomněli a žili dále jako manželé. Tak se skutečně stalo. Po vánocích 1946 dala Hana se svojí babičkou byt v Praze do pořádku a po návratu Krupky z Krkonoš spolu žili ve společné domácnosti. Tam přišlo Haně předvolání před Mimořádný lidový soud v Praze.

16. 6. MLS Praha a odsouzení H. Krupkové

Veřejný žalobce při MLS Praha vznesl obvinění proti Krupkové dne 9. listopadu 1946. Obžaloba jí kladla za vinu, že v letech 1943 – 1945, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky podporovala nacistické hnutí tím, že byla konfidentkou pro člena gestapa v Praze B. Wintera, čímž spáchala zločin proti §3 odst. 1. retr. zák. č. 16/1945 Sb.

Hlavní přelíčení začalo v 11.45 hodin, dne 3. ledna 1947. Porota se skládala z pěti členů. Předsedou byl profesionální soudce doplněný čtyřmi soudci z lidu.

³⁷⁸ ABSMV, vyšetřovací spis a. č. V – 5658, Václav Krupka, výpověď Václava Krupky ze 14. července 1950, s. 15.

První svědectví podala Krupková, přičemž popsala svoje propuštění z gestapa a nasazení ve Waltrovce. Na svoji obhajobu uvedla, že ihned po svém nasazení kontaktovala strýce svého manžela B. Česneka, kterému oznámila skutečnost své kolaborace s tím, aby to dal oklikou vědět do továrny. Česnek se však kvůli služební cestě soudu neúčastnil a Hana nevěděla, zda tenkrát její zprávu vůbec někomu předal.

Druhým svědkem byl B. Winter. Ten potvrdil, že zájem na zařazení Krupkové do zbrojní továrny vznesl K. H. Frank. Na gestapo se dostavil ředitel Klestil, který souhlasil s jejím zaměstnáním. Chtěl pro ni však místo úřednice a ne jídlonosičky. Než se celá věc vyřídila na pracovním úřadě, trvalo to čtyři neděle. Winter prý Krupkové sám neříkal co má z továrny sdělovat, to již bylo zaneseno ve spisech podepsaných šéfem referátu SBF Leimerem. Dále sdělil Winter důležitou skutečnost, že byl u Krupkové 4x nebo 5x v bytě, ale obžalovaná mu žádnou zprávu nepodala. Dle jeho názoru měla být ve Waltrovce pod dohledem, aby se nestýkala se svými bývalými ilegálními spolupracovníky.

Žalobce položil otázku, kdo udal zaměstnance továrny? Gestapákova odpověď zněla, že oznámení přišlo od SD. Tím vlastně zbavil Krupkovou obvinění. Ihned na to byl předvolán svědek Čulda. Ten vypověděl, že po jeho zatčení dostal na gestapu přímou otázku na osobu, která mu prozradila spolupráci Krupkové s gestapem.

Dalším předvolaným svědkem byl bývalý mileneček Krupkové, Julius Schimmer. Ten odvolal svoji výpověď před OBZ z 9. srpna 1945 a soudu sdělil, že proti Haně vypovídal na nátlak vyšetřujícího Drka. Opět se tedy setkáváme s někým, kdo popisuje neadekvátní výslechové metody. Vzhledem k citovému vztahu svědka a obviněné nemůžeme ovšem jednoznačně tvrdit, zda to byla pravda. Zvláště když Schimmer mohl být seznámen s aférou, kterou Drk svým vyšetřováním způsobil. Svědek také potvrdil případ, kdy měla Krupková díky svému postavení pomoci jednomu ze spolupracovníků.

Nikdo z dalších přivolaných svědků vinu na udání zaměstnance Waltrovky neprokázal. Vyslýchání gestapáci (Winter, Hornischer) pouze připustili, že mohla Hana předávat zprávy řediteli Klestilovi, jenž byl důvěrníkem SD. Žádný přímý důkaz pro své tvrzení neměli. Soud se však ve svém verdiktu rozhodl jednomyslně: Hana Krupková jest vina a odsuzuje se ke třem letům vězení, ke ztrátě občanské cti na deset let a k propadnutí majetku.

Hlavními argumenty pro uznání viny byly zejména značné úlevy ve vězení gestapa, nedostatečné vysvětlení vztahu s krim. radou W. Schultzem a schůzka s K. H. Frankem.

Přítížil jí také její milenecký vztah, který navázala v době svého manželství. Soud vzal v potaz také fakt, že se při přelíčení Schimmer představil jako slaboch a musel být tedy Krupkovou ovládán. Ani její obhajoba, že tak činila kvůli záchraně svého manžela a rodičů neobstála. V konečném rozsudku bylo zejména uvedeno: „*Vliv Schulzeho a zcela zvláštní postavení obžalované, kterou si dal představit K. H. Frank – proč – to bez přiznání Krupkové jest dodnes nejasné – byl patrný ještě při výslechu gestapáka Wintera, u něhož bylo zřejmé, že se snaží obžalovanou krýt (...) Kdyby obžalovaná si vedla jako řádná Češka, nemohla by si u Waltrů vést tak, jak si vedla. Nemohla by navázat intimní poměr s druhým mužem, a jak je zjištěno, zejména z výpovědi svědka Čuldy, který působí zcela věrohodně, byla obžalovaná veselé nálady a stála Schimmera i dost peněz. Soud je přesvědčen, že obžalovaná pracovala skutečně pro gestapo a v jednom případě, že skutečně udala a to Antonína Čuldu.*“³⁷⁹

Motiv udání Čuldy viděl soud v tom, že oznámil pravou činnost Krupkové v továrně svému kamarádu Schimmerovi. Tím dal příčinu narušení vzájemného vztahu, načež následovala pomsta. Jako polehčující okolnost vzal soudní senát v potaz, že ke konci okupace se díky svému postavení snažila Hana pomoci českým dělníkům a trest vyměřil pod dolní hranici sazby.³⁸⁰

Nyní zkusíme ve zkratce zhodnotit závěr soudu. Jak z předchozího vidíme, nebyly pro uznání viny nalezeny žádné přímé důkazy. Svědci z řad gestapa jakoukoliv vinu Krupkové popřeli. Pouze nepřímo naznačili, že snad mohla pracovat pro jejich nadřízené. Milenec Schimmer se jevil jako slaboch, zřejmě z důvodu, že zcela změnil svoji předchozí výpověď. Z rozsudku je zřejmé, že soud udělal z Krupkové ženu bezmezně využívající svých předností k dosažení osobního prospěchu (vliv na Schulzeho, Franka, Schimmera) a odsoudil ji spíše za prokázané morální poklesky, které nepřímo potvrdily její vinu.

Je ovšem možné, že na její odsouzení měly vliv také intervence ze strany pracovníků MNO. V. Krupka při jednom z rozhovorů sdělil manželce skutečnost, že přímý zájem na jejím odsouzení měl mít pracovník MNO a válečný hrdina Mikuláš Ferjenčík³⁸¹. Žádné další

³⁷⁹ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 rozsudek MLS Praha ze dne 3. ledna 1947, s. 336.

³⁸⁰ Tamtéž, s. 335-336.

³⁸¹ Gen. MVDr. Mikuláš Ferjenčík se narodil 6. prosince 1904. Studoval gymnázium v Rožňavě a veterinární fakultu v Brně, kde získal v roce 1928 doktorát. Důstojnickou školu absolvoval v Pardubicích. V letech 1934-1938 působil jako veterinář v jezdeckém učilišti v Pardubicích. Byl také vášnivým dostihovým závodníkem a několikrát se účastnil Velké pardubické. Nacistická okupace ho zastihla v Pardubicích. Brzy poté odešel jako slovenský státní příslušník na Slovensko, kde se ihned zapojil do odbojové činnosti. Později založil společně s dalšími ilegální skupinu u Velitelství pozemního vojska v Banské Bystrici. Tato skupina připravovala v roce 1944 Slovenské národní povstání a Ferjenčík se stal povereníkem Slovenské národní rady pro národní obranu.

okolnosti bohužel nejsou známy. Nabízí se pouze hypotéza, že Ferjenčík, který strávil léta 1934-1938 v Pardubicích, znal někoho z tamních lidí (např. rodinné příslušníky zabitých odbojářů, nebo vyšetřovatele Drka) a na jejich naléhání vytvářel tlak na rozhodnutí soudu.³⁸²

17. Život Hany Krupkové v pracovních oddílech, rozvod s manželem a narození jejího dítěte

Po několika dnech ve vězení byla Hana převezena do pracovního oddílu na statek u Běchovic. Tam byla navštěvována svým manželem. Krupka po ní chtěl fingovaný rozvod, neboť její odsouzení mu bránilo v další vojenské kariéře. Krupková s tímto návrhem původně souhlasila. Mezitím však došlo k závažné události, která celou situaci zkomplikovala. Dne 26. ledna 1947 přijel Krupka za svojí ženou na třetí návštěvu. Nechme o ní mluvit Krupkovou: „...jelikož nebyla doba návštěv, odešla jsem bez svolení dozorce do stodoly, kam též přišel i manžel a jedna dívka nás hlídala. **Zde mezi mnou a manželem došlo k intimnímu styku, přičemž jsem otěhotněla.**“³⁸³ V únoru tuto novinu oznámila manželovi. Ten si však dítě nepřál a nabízel obstarání prášků k potratu. Hana to jednoznačně odmítla s tím, že si dítě ponechá. Na rozdíl od Krupky v něm neviděla překážku v rozvodu. V březnu se lékařskou prohlídkou potvrdilo těhotenství a Krupková byla převezena na statek do Všetat. Zde jí bylo matkou sděleno, že se v manželově rodině mluví ve smyslu, že celou věc s dítětem na něj „ušila“, aby se nemusela rozvádět. Tato skutečnost se Hany velice dotkla, a proto podala žádost o rozvod sama. Od té doby za ní manžel již nepřišel. Je nutné dodat, že v březnu 1947 navázal Krupka poměr se svojí budoucí ženou Kateřinou Polanskou, dcerou advokáta a místopředsedy Národního shromáždění za Československou stranu lidovou.

S Krupkovou se setkal až 2. května 1947 před rozvodovým soudem v Praze. Právník manželům poradil, aby se o dítěti nezmiňovali, jelikož těhotenství ještě nebylo vidět. Na Krupkovi si právník vynutil čestné důstojnické slovo, že později nebude otcovství popírat. Nutno říci, že v této fázi měl být rozvod pouze formální a Krupka své manželce tvrdil, že se k sobě později vrátí. Oficiálními důvody rozvodu byly: nepřekonatelný odpor po dlouholetém

Za svoje zásluhy v předních bojových liniích byl vyznamenán nejvyššími československými vyznamenáními. V dubnu 1945 byl jmenován státním tajemníkem ve Fierlingerově vládě a o rok později se stal pověřencem vnitra na Slovensku, přičemž byl povýšen do hodnosti generála. Mimoto zastával funkci poslance Národního shromáždění. Po únoru 1948 odmítl místo v Gottwaldově vládě a 2. července 1948 emigroval do USA, kde žil v Chicagu. Zde působil v řadě krajanských organizací. Zemřel v roce 1988. (KOTYK, Jiří. Armádní generál MVDr. Mikuláš Ferjenčík (1904-1988) a Pardubice. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1993, č. 7-8, s. 170-174.)

³⁸² ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková. Výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 143.

³⁸³ Tamtéž, s. 153.

manželském odloučení a rozdílné politické názory (tuto doložku si vynutil V. Krupka). Poté byla Hana odvezena na statek v Blatech u Uhlířských Janovic, kde byla do září 1947. Odtud následoval převoz na Pankrác, **kde se jí 26. října 1947 narodil syn Pavel**. Až do 13. června 1948 byla s dítětem držena ve vězení. Bývalý manžel za ní nepřijel ani jednou a o osud svého dítěte se nezajímal.

18. Život Hany Krupkové po odpykání trestu a pokus o útěk za hranice

Po propuštění z vězení byla Hana odvezena ke svojí matce do Pardubic. Zde se na přelomu července a srpna 1948 setkala s mjr. F. Aubrechtem. Její bývalý vyšetřovatel se jí vyptával na životní situaci, a zda se o ní, nebo o syna Krupka zajímá. Odpověď byla záporná, načež jí Aubrecht odvětil, že si skutečně vzala lumpa, jak již dříve říkal. Dále rodinný přítel nabídl nějakou výpomoc a hlavně možnost odchodu za hranice (to se mu později stalo osudným). Krupková rozhovor popsala takto: „*Na toto on mně řekl, že kdybych kdykoliv něco od něho potřebovala, že se mám na něho obrátit a přitom mně vyprávěl o nějakém jeho známém, který se v té době dostal přes hranice, a toto na mě činilo dojem, že on zná jakou cestou je možno se za hranice dostat.*“³⁸⁴ Mimoto také Hanu varoval před možnými provokacemi ze strany StB. Kdyby k ní kdokoliv přišel a žádal o napojení na ilegální organizaci, měla takového člověka odmítnout. Krupková však o odchod za hranice ani o ilegální práci zájem neměla. Chtěla se pouze starat o syna a vést normální život.

Koncem srpna 1948 se Hana vydala do Prahy za svým bývalým manželem. Krupka byl tou dobou na vojenském cvičení, a proto musela čekat na jeho návrat. Po příjezdu si dali schůzku ve vinárně. Zde jí přislíbil finanční pomoc na chlapce, přičemž stále opakoval, že ji má rád a vrátí se k ní hned, jak se zlepší poměry. V blízké době se chtěl také zajet podívat na svoje dítě. Žádný z těchto slibů nesplnil. Pouze začal posílat 500 Kčs alimentů, které byly později soudem navýšeny. Přestože Krupka stále sliboval společné soužití, všimla si Hana knihy s věnováním od K. Polanské. O rok později (koncem roku 1948) si Krupka vzal tuto ženu za manželku.

Krupková při návštěvě hlavního města potkala svoji přítelkyni Milenu Markovou³⁸⁵, se kterou byla zavřená na Pankráci v roce 1946. Marková při vzájemném setkání vyslechla problémy

³⁸⁴ Tamtéž, s. 157.

³⁸⁵ Milena Marková se narodila 5. srpna 1913 v Roudnici nad Labem. Absolvovala obecnou školu a gymnázium. Po maturitě navštěvovala do roku 1933 anglickou kolej v Praze, po jejímž dokončení odjela do zahraničí. Při své cestě po Velké Británii se údajně provdala za agenta britské tajné služby. Do Československa se vrátila v srpnu 1938. V roce 1940 nastoupila zaměstnání jako korespondentka firmy Orbis. Marková byla ředitelkou firmy Friedrichem Rudlem (jenž byl dvojitým agentem britské SIS a německé SD) požádána, aby pronikla do vyšších

své kamarádky v současném životě a prozradila jí, že zná cestu za hranice. Pokud by měla Hana zájem, mohla se na ní v této záležitosti obrátit. Toto setkání se později ukázalo jako fatální, jelikož Krupková netušila, že Marková vyhledává pro StB volavky určené pro zatčení při nedovoleném přechodu hranic.

Po návratu do Pardubic přišla Krupkové dne 18. října 1948 osudová zpráva od jejího právního zástupce. Bylo to oznámení o obnovení retribučního řízení proti ní a Krupkovi. Hana okamžitě nasedla do vlaku a odjela svého bývalého manžela varovat. O vzájemném setkání vypověděla: „Čekala jsem v tomtéž hotelu, kde bydlel on (bylo to v Žamberku, kam byl Krupka přeložen – pozn. aut.) a při jeho večerním návratu, což bylo kolem půlnoci v první chvíli, když mě uviděl, řekl: Ty ještě nejsi zavřená, já myslel, že jsi již zavřená. Dále mně manžel sdělil, že již o tom, že bude obnova trestního řízení moje a jeho ví již asi 14 dní a že právě dnes byl kvůli tomu u svého právního zástupce v Praze, a že ten se za něho zaručil, že se k soudu dostaví, jinak by jej také zavřeli.“³⁸⁶

Krupková stála před další těžkou zkouškou. V době kdy chtěla začít žít poklidným životem, přišla tato rána. K obnově retribučního řízení v podobných situacích docházelo. V tomto případě však hlavní roli nehrály politické motivy, nýbrž nespokojenost některých jednotlivců s jejím předchozím trestem u MLS v Praze. Zřejmě se jednalo o rodinné příslušníky zabitých spolupracovníků SILVER A z Pardubicka, kteří již předtím posílali na Ministerstvo

vrstev německé společnosti. Později se jí podařilo dostat do okruhu manželky K. H. Franka. Až do roku 1943 odsud nejspíš získávala informace pro Brity. V roce 1943 se Marková provdala a o rok později se jí narodila dcera Ilona. Po válce byla dne 8. ledna 1946 zadržena pro podezření z udavačství. Ve vězení se seznámila s Krupkovou, se kterou se dělila o slavník. Marková byla nejdříve uznána vinou za propagaci nacistického hnutí a měla stanout před MLS. Na zásah příslušníka Zemského odboru bezpečnosti Josefa Plechatého byla propuštěna. Již od roku 1946 se nejspíš stala agentkou StB. Její první dochovaná agenturní zpráva je z 3. listopadu 1947. Měla krycí jména: K-40, AK-950, či KOLDA. Jejím řídicím orgánem byl Plechatý. Začátkem roku 1948 nepožívala Marková přílišné důvěry svých nadřízených z StB. To se snažila napravit po únoru 1948. V létě 1948 byla nasazována k případům mimo území ČSR, přičemž působila jako tzv. agent-chodec. V Německu se snažila navázat kontakty s československými emigranty. Mezitím se na našem území zapojila do spolupráce při akcích KÁMEN. V té době se setkala s Krupkovou, která chtěla s její pomocí uprchnout za hranice. Agenturní činnost Markové byla velmi rozsáhlá. Od roku 1948 do poloviny roku 1949 byla hlavní spolupracovnicí IV. sektoru a fakticky zajišťovala pracovní náplň pro výpadové oddělení. Koncem října 1949 se začal měnit vztah StB – Marková. Vedení IV. sektoru začalo kriticky analyzovat její zprávy. Přinesla několik nepravdivých údajů, obohacovala se na úkor zatčených a byla v podezření z dvojí hry pro cizí rozvědku. Dne 3. prosince 1949 byla zatčena a převezena do věznice v Jihlavě. Na cele měla sepsat svůj životopis, včetně výpovědi o své dosavadní činnosti. Poté byla nalezena 11. prosince 1949 oběšená. S největší pravděpodobností se jednalo o sebevraždu. (PULEC, Martin. Agenturní činnost Mileny Markové. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice bezpečnostních služeb*, 2001, č. 7, s. 252-285. ISBN 80-85821-93-1.; PULEC, Martin. Příspěvek k pozadí „pardubických procesů“. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice 50. let*, 2005, č. 12, s. 133-171. ISBN 80-86621-17-0.); Fotografie Mileny Markové je součástí přílohy č. 8.

³⁸⁶ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková. Výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 160.

spravedlnosti rozhořčené dopisy odsuzující nesprávný postup justice v případě H. Krupkové (např. Petra Vranešiče – otce T. Hladěnové, M. Vaškové, Josefa Hrdiny, pí Maturové).³⁸⁷

Krupková však měla jasno. Po dřívějších zkušenostech se k soudu nedostaví za žádnou cenu a raději uprchne za hranice. Svého bývalého manžela se zeptala, zda nechce odejít s ní. Ten na to odpověděl, že má již vše zařízené a odsouzen nebude. Dále jí radil, ať nikam neutíká, jelikož by také neměla být odsouzena a kdyby snad nějaký ten rok dostala, určitě by to vydržela (opravdu dobře mířená rada od československého důstojníka, který nesplnil ani jeden slib, který své bývalé manželce dal). Hana však na útěku trvala. Krupka jí také řekl, ať raději nejezdí domů, protože tam na ni jistě bude čekat StB. Poskytl jí adresu na nějakou Evu ze Smíchova, která měla poradit s překročením hranic. Ke konci rozhovoru ještě Hana prosila, aby se bývalý manžel o jejím plánu na útěk před soudem nezmiňoval. Tato prosba vyslyšena nebyla a Krupka při svém soudním řízení vše vyradil (respektive řekl, že jeho manželka nejspíš utekla za M. Katschnerem do Švédska).³⁸⁸

Krupková se ocitla v zoufalé situaci. Domů se nevrátila a odjela rovnou do Prahy. Udělala bohužel osudovou chybu. Opět navštívila svoji přítelkyni Markovou. Prozatím se u ní ubytovala a svěřila se jí se svým problémem. Také ji poprosila o zprostředkování útěku do zahraničí. Otázkou zůstává, proč nešla na některý z jiných kontaktů. Mohla navštívit mjr. F. Aubrechta, nebo osobu, kterou jí doporučil Krupka. Ona se bohužel nevědomky rozhodla pro agentku StB. Zřejmě tak učinila z důvodu podobného osudu obou žen (rozvrácená manželství, péče o malé dítě, „nálepka“ kolaborantky).

Marková souhlasila s převodem přes hraniční čáru. Hana chtěla cestu uskutečnit až po svém soudním přelíčení. V případě žádného či malého trestu byla rozhodnutá zůstat v Československu u svého dítěte. Marková o návštěvě ihned informovala svůj řídicí orgán J. Plechatého (velitel IV. sektoru tzv. výpadovky, provádějící zvláštní operace např. akce KÁMEN). Ten svoji agentku instruoval ve smyslu provedení převodu Krupkové za hranice výměnou za kontakty na lidi s protirežimním smýšlením, popř. provádějící nelegální činnost. Marková svoji úlohu pochopila a ihned začala na Krupkové shánět informace, přičemž jí popisovala podmínky úspěšné emigrace. V zahraničí bylo nejdůležitější mít nějakou

³⁸⁷ Tamtéž, vázací návrh H. Krupkové z 5. února 1949, s. 9.; srov. SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, dopis rodinných příslušníků po popravených spolupracovnících parašutistů kanceláři prezidenta republiky ze dne 29. prosince 1947, s. 392.

³⁸⁸ O tomto setkání podal Krupka také svědectví, přičemž celou schůzku popsal pouze jako naléhání Krupkové na jeho osobu za účelem společného útěku a obnovení manželského soužití. Svůj nesouhlas jí odůvodnil vážnou známostí s Kateřinou Polanskou. (ABSMV, vyšetřovací a. č. V – 5658, Václav Krupka, výpověď Václava Krupky ze 14. července 1950, s. 6.; srov. Tamtéž, výpověď Vlastimila Fillera z 8. června 1950, s. 27.)

protikomunistickou ilegální činnost. Člověk, který se jí prokázal, měl snadnější postup ze sběrného tábora. Hana však nic takového neměla. Marková se jí proto vyptávala na všechny podrobnosti jejího poválečného života a zejména zdali zná někoho, kdo by mohl mít kontakty s emigranty. Jediný kdo pro Hanu přicházel v úvahu, byl mjr. F. Aubrecht.

Marková se nabídla, že ho navštíví. Do Bohdanče za Aubrechtem jela dvakrát ve dnech 24. a 26. října 1948. Představila se jako Svobodová představitelka ilegální organizace převádějící lidi za hranice. Aubrecht poskytl Markové adresy lidí v zahraničí. Jedna vedla do Chicaga a druhá ke knížeti Františku Schwarzenbergovi do Itálie. Mimo tyto kontakty získala také několik zpráv vojenskohospodářského charakteru a krádeží také Aubrechtův zápisník, kde byly zapsány zločiny páchané po válce vyšetřovateli OBZ.

Po návratu Marková dále naléhala na Krupkovou, ať jí prozradí další adresy lidí za hranicemi, popřípadě těch, kteří uvažovali o útěku. Hana si vzpomněla na bývalého snoubence své kamarádky ing. Emila Švageru. Společně s Markovou se za ním vydaly. Švagera ihned souhlasil se společným odchodem. Tento muž žil před válkou nějakou dobu v Americe. Existovala tedy možnost, že doporučí nějaké své známé emigranty. Na poslední chvíli si však odchod rozmyslel. Hana tak musela narychlo sehnat někoho jiného, protože se jí do ciziny nechtělo odjet samotné. Vzpomněla si na další svoji známou z Pankráce, Janu Kopalovou. Ta s emigrací souhlasila.

Pro odchod do zahraničí bylo nutné opatřit peníze nutné k výměně za dolary. Kopalová sehnala asi 20 000 Kčs a Krupková asi 15 000 Kčs společně s briliantovým špendlíkem v hodnotě zhruba 30 000 Kčs. Tyto prostředky odevzdaly k výměně.

Mezitím došlo k obnovenému procesu s Krupkovou před MLS v Chrudimi dne 27. října 1948. Byla uznána vinou zločinem proti osobám podle §7 odst. 1 retribučního zákona č. 22/1946 Sb. a čl. III §1 zák. č. 33/1948 Sb. s rozsudkem na deset let vězení. Marková slíbila zjistit výsledek přelíčení. Ihned na to nastražila na Hanu léčku. Při návštěvě Švagery se před ním zmínila, že Krupková dostala trest smrti a že musí okamžitě emigrovat. Marková věděla, že Hana tuto rozmluvu poslouchá a chtěla tím u ní vyvolat paniku, kterou by jí přinutila souhlasit s urychlenou emigrací (dokonce dala Krupkové „jed“, který měla použít v případě zadržení pohraniční stráží).

Dne 29. října 1948 v dopoledních hodinách se Krupková společně s Kopalovou vydaly osobním vozem směr Plzeň. Marková jim řekla, že pojede sama a sejdou se až na hranicích.

Tam Krupkové slíbila dovézt syna Pavla a předat peníze. V Mariánských Lázních si do auta přisedl muž, který měl obě ženy převádět (příslušník IV. sektoru StB). Ten byl domluven s příslušníkem finanční stráže, který měl tento přechod umožnit. Po delší cestě do hlubokých lesů řidič zastavil a všichni vysedli. Už zde dostala Krupková těžké pochybnosti o celém podniku, neboť se Marková neukázala. Nedalo se však déle čekat, neboť onen příslušník finanční stráže měl službu pouze v určitou dobu. Po chvilce chůze se převaděč od obou žen oddělil, z důvodu kontaktování pohraničnicka. Chvíli na to se ozval výstřel a volání stůj! Než se obě ženy vzpamatovaly, seděly na pařezech s pouty na rukou a šátkem přes oči. Mocná StB chytla Hanu Krupkovou do své sítě.³⁸⁹

19. Spolupráce H. Krupkové s StB

19. 1. StB po roce 1948 jako nástroj z vůle komunistické strany

Před popisem činnosti H. Krupkové pro komunistický represivní aparát je nejprve nutné si stručně představit jeho formování a strukturu po únoru 1948. Jelikož aktivní spolupráci prováděla do roku 1956, zúžíme rozbor na období let 1948 – 1956, přičemž si budeme všimnout zejména struktury sektorů (či oddělení), ve kterých působila.

StB byla nosným pilířem komunistického režimu a její činnost zasáhla do osudů statisíců lidí. Zásady výstavby bezpečnostní služby obsahoval zákon o SNB č. 286/1948 Sb. z 21. prosince 1948. StB se stala nadřazenou organizací všech bezpečnostních složek (v některých záležitostech i národních výborů) podléhající pouze MV. V té době byl také přijat zákon 280/1946 Sb., o krajském zřízení s platností od 1. ledna 1949. Na základě tohoto výnosu byla ustavena krajská velitelství StB (KV StB). Tato velitelství byla základní výkonnou jednotkou StB. Podřízenými složkami KV StB byly: Velitelství oddílů Státní bezpečnosti (VoStB) a oddíly Státní bezpečnosti (OStB).

Dne 6. října schválilo Národní shromáždění (NS) ČSR zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky. Nově byl umožněn výklad některých trestných činů např.: velezrada, hanobení republiky, popř. jejich specifikace (trestné činy proti vnější a vnitřní bezpečnosti). Tento zákon byl nahrazen novým právním předpisem č. 86/1950 Sb., který byl schválen 23. května 1950. Od nynějška byla nedílným znakem každého trestného činu jeho

³⁸⁹ Informace o životě H. Krupkové v období od jejího propuštění z vězení 13. června 1948 až po její nezdařený útek 29. října 1948 viz.: ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 156-165.; srov. PULEC, Martin. Agenturní činnost Mileny Markové. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice bezpečnostních služeb*, č. 7., Praha, 2001, s. 134-136. ISBN 80-85821-93-1.

společenská nebezpečnost (přítěžující bylo např. nepřátelství vůči lidově demokratickému režimu). Druhým předpisem provádějící očistu společnosti byl zákon č. 247/48 Sb., o táborech nucené práce, přijatý 25. října.³⁹⁰

Dne 17. listopadu 1948 byla vyhlášena nová organizace MV. Resort byl rozdělen na dvě skupiny. StB spadala pod první z nich - Skupinu I. („Bezpečnost“). Ta se skládala z Prezidia pro bezpečnost (BP), odboru BA (Velitelství StB) a odboru BC (Velitelství Národní bezpečnosti). K 1. březnu 1949 vstoupila v účinnost nová organizace stranické práce a stranické výstavby pro skupinu I. – „Bezpečnost“ MV a pro celý Sbor národní bezpečnosti. Vedení organizace KSČ pro všechny složky Bezpečnosti až do úrovně okresů jmenoval ÚV KSČ.³⁹¹

19. 2. Skupina BAa a rozdělení spolupracovníků

Nadále se budeme zabývat odborem BA, neboť někde v jeho strukturách působila i H. Krupková. Odbor BA byl ústředním řídicím místem výkonu StB. V jeho čele stál Jindřich Veselý³⁹² a jeho zástupcem byl Osvald Závodský³⁹³. Měl zajišťovat mj.: osvětovou a politickou výchovu, zajišťovat styk mezi podřízenými útvary a Prezidiem (BP), zajistit výběr kádrů, řídit výkon složky StB, podávat návrhy nových předpisů, vydávat denní rozkazy, provádět evidenci a zjišťování všech státně bezpečnostních událostí, vyšetřovat a stíhat případy celostátního významu apod.

Odbor BA byl rozčleněn do jedenácti sektorů. Nás bude zajímat skupina (sektor) BAa, neboli tzv. vnitřní státní bezpečnost (zde působila Krupková). V čele skupiny stál O. Závodský. Skupina BAa byla rozdělena na sekretariát (BAaS), dále na dva Sektory (tj. I – obranné

³⁹⁰ KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: Státní bezpečnost 1948-1956*. Brno, 1999, s. 12-17. ISBN 80-7239-024-4.; DVORÁKOVÁ, Jiřina. *Státní bezpečnost v letech 1945-1953: (Organizační vývoj zpravodajských a státně bezpečnostních složek)*. Praha, 2007, s. 111-112. ISBN 978-80-86621-27-2.

³⁹¹ Tamtéž, s. 114-148.

³⁹² Jindřich Veselý se narodil 12. července 1916. Byl předválečným členem KSČ. Za války pracoval pro Sovětskou zpravodajskou službu. V roce 1949 se stal členem ÚV KSČ. V řadách Bezpečnosti se účastnil významných akcí včetně příprav provokací (např. diskreditace Národních socialistů). Ve funkci velitele odboru BA se dopouštěl řady nezákonností. V roce 1950 ovládl jeho rival Karel Šváb vedoucí postavení v StB a Veselý se pokusil o sebevraždu. Ve funkci jej nahradil O. Závodský. Po odchodu z MV se stal československým velvyslancem v Bulharsku. Později působil jako vedoucí Ústavu dějin KSČ. V roce 1964 spáchal sebevraždu. (Tamtéž, poznámka pod čarou č. 214, s. 95.)

³⁹³ Osvald Závodský se narodil 27. října 1910. Od roku 1937 byl členem KSČ. Účastnil se španělské občanské války. Za 2. sv. v. působil ve Francii. Po válce nastoupil 3. listopadu 1948 na MV. Nejprve byl velitelem skupiny BAa (vnitřní státní bezpečnost) a v roce 1950 vedoucím StB, kde se podílel na řadě zločinů. Přípravoval proces s vedoucími funkcionáři Bezpečnosti a KSČ, což se mu nakonec vymstilo. Byl zatčen 27. ledna 1951 a uznán vinným z velezrady. Dne 19. března 1954 byl popraven. (Tamtéž, poznámka pod čarou č. 293, s. 117.)

zpravodajství, II. politické zpravodajství). V čele II. stál kpt. Miroslav Pich – Tůma³⁹⁴. Tento sektor se dělil na čtyři oddělení. Vedoucí jednotlivých oddělení byli: Ladislav Mácha, Roman Stehlík, Josef Čech a Josef Richter (první řídicí orgán H. Krupkové). Pro nás bude důležité 2. oddělení (referáty 61-64), které mělo za úkol dohlížet na ilegální organizace; letáky; zpravodajství; **ilegální přechody hranic, teroristy, pučisty a partyzány**; zahraniční emigraci a Prchalovu armádu. Po svém zatčení StB byla Hana předána 2. oddělení, referátu 63b (ilegální přechody hranic).

V lednu 1949 se změnila organizace 2. oddělení, II. sektoru následovně: ref. 61 (přednosta oddělení), ref. 62a (drobné ilegální organizace a letáky), ref. 62b (zpravodajství), ref. 62c (teroristé, pučisté a partyzáni), **ref. 63 (organizované přechody hranic)**, ref. 64a (vlastní operace), ref. 64b (stoupenci gen. Prchalů).

Od roku 1949 začala prudce klesat agenturní činnost skupiny BAa, zejména z důvodu nahodilosti výběru agentů. Byli nabíráni živelně, přičemž u některých vyplynulo vázání z realizace (tj. zatýkání – případ Krupkové). Chybělo plánování a organizace práce v centrále i krajích. Lidé nebyli získáváni na základě svých zpravodajských kvalit, nýbrž na principu přístupu k jejich osobě. Agent vázaný na základě realizace sice sdělil množství informací, avšak všeobecně známých. Tím se jeho možnosti vyčerpaly. Až od března 1950 došlo ke zlepšení agenturní práce způsobené jejím plánováním. Stalo se tak na základě směrnice o plánování operativní činnosti, které vydalo MV 5. ledna 1950 pod č. A-5/01405-50. Nově byly definovány jednotlivé typy agentů:

- Agent operativní (Ao): formálně zavázaný, pravidelně obsluhovaný, který má důvěru nepřítele a působí v klíčovém objektu zájmu.
- Agent všeobecný (Av): spolupracovník formálně zavázaný, pravidelně obsluhovaný, který má důvěru nepřítele a pracuje v nepřátelském prostředí.

³⁹⁴ Miroslav Pich-Tůma se narodil 30. srpna 1909. Prošel kádrovým školením v SSSR. Za 2. sv. v. byl v partyzánském oddíle Mistr Jan Hus a zároveň působil jako spolupracovník NKVD. Po válce byl poslancem Prozatímního národního shromáždění. Před únorem 1948 připravoval diskreditaci strany Národně socialistické. Koncem roku se stal vedoucím 2. oddělení II. Sektoru – politického zpravodajství ve skupině BAa. Při svém působení u StB spáchal několik vražd. V roce 1951 byl zatčen a o dva roky později odsouzen na 15 let vězení. O několik let později se dočkal amnestie prezidenta republiky a nakonec i podmíněčného propuštění. V letech 1968 – 1969 byl jeho případ znovu prošetřován, přičemž mu soud přiznal vinu na vraždě. Po roce 1990 byl jeho případ opět otevřen. Dříve než došlo k prvnímu výsledku, spáchal sebevraždu. (Tamtéž, poznámka pod čarou č. 58, s. 28-29.)

- Informátor operativní (Io): spolupracovník formálně zavázaný, pravidelně obsluhovaný, soustavně podávající zprávy z klíčového bodu státně-bezpečnostního zájmu.
- Informátor všeobecný (Iv): spolupracovník formálně zavázaný, pravidelně obsluhovaný, který však nepodává pravidelné zprávy z prostředí státně-bezpečnostního zájmu.
- Důvěrník (D): spolupracovník ústně zavázaný a obsluhovaný dle potřeby, důvěru nepříteli nemá, je to osoba, která vědomě a ochotně poskytuje StB službě informace, nebo různé služby.³⁹⁵

V důsledku zhoršujících se mezinárodních vztahů mezi SSSR a Jugoslávií bylo přikročeno k hledání zrádců ve vlastních řadách. V říjnu 1949 přibýlo do odboru BA (Sektor II – politické zpravodajství) nové oddělení IIa, které mělo odhalovat nepřátele v komunistické straně. Stalo se součástí skupiny BAa. Oddělení IIa se stalo nechvalně proslulým při tzv. monstrprocesech, neboť provádělo výslechy zatčených komunistů a armádních představitelů. Na podzim 1949 se oddělení IIa osamostatnilo a podléhalo pouze Velitelství StB a jeho nadřízeným. Fungovat přestalo na podzim 1950 a část jeho agendy přešla pod nově vzniklé Ministerstvo národní obrany (MNB).³⁹⁶

19. 3. Ministerstvo národní obrany (MNB)

K výrazným změnám ve struktuře StB došlo se vznikem MNB dne 23. května 1950. Stalo se tak v době „zostřeného boje proti třídnímu nepříteli“ a nová struktura vedení bezpečnostních složek měla odpovídat sovětskému modelu. Základem MNB se stala skupina „Bezpečnost“ vyňatá z MV. Veškeré zbývající pravomoci národních výborů byly zlikvidovány a „Bezpečnost“ upevňovala svůj rozhodující podíl ve společnosti.

Nová organizace MNB byla schválena dne 29. října 1950 a vyhlášena výnosem MNB č. j. 531 taj./50 Zb. ze dne 12. října 1950. Ministrem se stal Ladislav Kopřiva³⁹⁷.

³⁹⁵ Tamtéž, s. 117-124.

³⁹⁶ Tamtéž, s. 153-156.

³⁹⁷ Ladislav Kopřiva se narodil 28. června 1897. Od roku 1921 byl v KSČ a v letech 1936-1938 působil jako člen ÚV KSČ. Dále byl poslancem NS v letech 1935-1938. Od roku 1938 až 1945 byl vězněn nacisty v koncentračním táboře Dachau. Po válce byl od roku 1948 do roku 1954 opět poslancem NS. V květnu 1949 se stal zástupcem generálního tajemníka ÚV KSČ. Dne 23. května se stal ministrem MNB. Z jeho popudu vznikla „akce Koloděje“ vedoucí k zatčení vedoucích pracovníků Bezpečnosti. V ministerské funkci skončil 23. ledna 1952. V roce 1963 byl vyloučen z KSČ. Zemřel 13. listopadu 1971. (Tamtéž, poznámka pod čarou č. 20 s. 18.)

Ve struktuře MNB bylo velitelství StB nazýváno jako Velitelství státní bezpečnosti. Od října 1950 do dubna 1952 mělo šest sektorů: BAa I až V (z části i sektor VI): obranné zpravodajství, politické zpravodajství, hospodářské zpravodajství, pohraniční stráž, vězeňské stráž a Lidové milice. V čele stál Osvald Závodský.

Po schválení nové organizační struktury MNB došlo k zásadní změně v odboru BA. Do té doby sjednocoval všechny operativní součásti tj. skupinu BAa (PZ, OZ, HZ), zahraniční zpravodajství (Bab), ochranu ústavních činitelů (BAo) atd. Po začlenění do MNB přestal odbor BA v této podobě existovat. Některé součásti byly vyčleněny a působily zcela samostatně. V roce 1951 přibyla do struktury Vojenská kontrarozvědka a část Velitelství Jizera pro oblast Jáchymov. V roce 1952 i část Vězeňského odboru. Do konce trvání MNB (11. září 1953) doznala tato struktura několik změn dle aktuální potřeby (sektory převedeny na odbory dne 3. dubna 1951). MNB podléhala všechna krajská velitelství StB na celém území ČSR.³⁹⁸

Vlivem zahájení politických procesů s předními funkcionáři KSČ narůstala také nevěřivost mezi jednotlivými představiteli „Bezpečnosti“. Hybateli rozporů uvnitř StB se stali sovětské poradci plnící rozkazy sovětského velení, které reagovalo na zhoršující se vnitropolitickou a mezinárodní situaci. Stav se přiostrčil v letech 1951-1952, kdy moc některých funkcionářů „Bezpečnosti“ dosáhla vrcholu. Od podzimu 1950 začalo shromažďování kompromitujících materiálů na vedoucí představitele operativních sektorů StB. Dne 27. ledna 1951 začalo zatýkání, při němž byli mj. zadrženi: Bedřich Pokorný, Ivo Milén, Karel Černý, Osvald Závodský, Miroslav Pich – Tůma, Karel Šváb aj. Uvolněná místa obsadili sovětské poradci svými lidmi. Funkci velitele StB obsadil Jaroslav Hora³⁹⁹.

Mezi novým vedením MNB a veliteli StB nepanovaly dobré vztahy. V listopadu 1951 byl zatčen generální tajemník ÚV KSČ Rudolf Slánský a krátce na to byl z funkce odvolán Hora, kterého nahradil Antonín Prchal.⁴⁰⁰

³⁹⁸ Tamtéž, s. 160-167.; KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: Státní bezpečnost 1948-1956*. Brno, 1999, s. 12-17. ISBN 80-7239-024-4.

³⁹⁹ Jaroslav Hora se narodil v roce 1912. Na MNB byl vyslán Komisí stranické kontroly pod záminkou získání zkušeností pro krajského velitele StB. Ve skutečnosti měl však získat informace o pracovních poměrech v „Bezpečnosti“. Hlavním důvodem bylo také odstranění dosavadního velení a převzetí funkce O. Závodského. Hora byl propuštěn 29. února 1952. Zemřel 29. prosince 1994. (DVOŘÁKOVÁ, Jiřina. *Státní bezpečnost v letech 1945-1953: (Organizační vývoj zpravodajských a státně bezpečnostních složek)*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Praha, 2007. Poznámka pod čarou č. 425 s. 168. ISBN 978-80-86621-27-2.

⁴⁰⁰ Tamtéž, s. 168-169.

Vrcholné období MNB bylo v roce 1952. Dne 23. ledna vystřídal dosavadního ministra Karol Bacílek⁴⁰¹. Dne 1. července 1952 došlo v MNB k organizačním změnám. Velitelství byla nahrazena správami, dále byly zřízeny krajské správy a oddělení. Došlo tak k podchycení bezpečnostních složek na všech stupních. V průběhu roku 1952 docházelo k dalším změnám (např. Velitelství StB se přejmenovalo na Hlavní správu StB).

19. 3. 1. Organizace Velitelství StB

Velitelství StB se členilo na šest sektorů: I. sektor protivýzvědné služby se zabýval bojem proti cizím rozvědkám (4 oddělení), II. sektor – tajně politický byl zaměřen proti vnitřnímu nepříteli (5 oddělení), III. sektor hospodářský se zabýval špionáží, diverzí a záškodnictvím v průmyslu, dopravě a spojích (4 oddělení), IV. sektor protivýzvědné služby byl zaměřen proti nepříteli snažícímu se proniknout do SNB, PS, MV (2 oddělení), V. sektor operativní vedl zatýkání a sledování (5 oddělení), VI. sektor – vyšetřovací (5 oddělení). V roce 1951 byly tyto sektory přeměněny na oddělení. K 1. lednu 1952 pracovalo v I. až III. sektoru 578 agentů (kromě informátorů).

V této chvíli se vydáme po linii II. sektoru, neboť Krupková figurovala v jeho strukturách. V únoru 1951 se stal velitelem sektoru Andrej Keppert, který byl dosazen za pomoci sovětských poradců. Nový vedoucí prosazoval přísné zásady konspirace, čímž časem vnesl mezi pracovníky velkou nejistotu. Shromažďoval materiály na všechny vedoucí představitele KSČ, které předával sovětům. Toto chování ho stálo funkci ještě v průběhu roku 1951.

Dne 13. října 1953 se nepatrně změnila náplň činnosti jednotlivých oddělení II. sektoru. Např. druhé oddělení pod velením vstržm. Josefa Beneše začalo sledovat příslušníky Československé strany lidové (ČSL). Na tomto úseku pracovala H. Krupková od podzimu 1952 (vedoucím referátu „lidovci“ byl vstržm. Jaroslav Hájek). Beneš se stal jejím druhým řídicím orgánem.

V červnu 1952 došlo k reorganizaci MNB. Velitelství StB se přejmenovalo na Hlavní správu StB (HS StB) a její sektory byly přeměněny na odbory. V organizačním rámci HS StB pracovala Krupková v 2. oddělení (referát 2023) II. odboru, kam spadala nepřátelská činnost lidovců. K 1. říjnu 1953 zanikla HS StB a její odbory byly povýšeny na samostatné správy. Název StB byl změněn na tzv. operativní součásti Ministerstva vnitra. Nová organizace

⁴⁰¹ Karol Bacílek se narodil 2. října 1896. Za 2. sv. v. působil v SSSR, kde spolupracoval s NKVD. Ve své funkci ministra se řídil především radami sovětských poradců. U svých kolegů nebyl považován za příliš schopného. Funkci ministra zastával do 14. září 1953. Zemřel 19. března 1974. (Tamtéž, poznámka pod čarou č. 432, s. 171.)

umožnila vzájemnou kontrolu jednotlivých složek a směřovala k upevnění mocenské pozice ministra.⁴⁰²

V letech 1953 až 1956 procházel komunistický blok svou první vážnou krizí. Zaniklo MNB a StB se otřásla v základech. Na jedné straně proběhly do roku 1954 téměř všechny politické procesy s nejvýznamnějšími komunistickými a sociálně demokratickými funkcionáři (kromě Rudolfa Slánského), na druhé straně stále sílila kritika chtějící revize těchto procesů. K nim přikročilo ÚV KSČ v roce 1955. Další činnost StB se napříště zaměřila na přechod od výroby velkých procesů k sérii malých procesů, včetně sledování bývalých funkcionářů nekomunistických stran a s tím spojenou výstavbou agenturní sítě.⁴⁰³

19. 4. Některé zásady při práci s agenty

V této podkapitole vycházíme z některých poznatků, které byly při práci s agenty formulovány v „Tajném rozkaze ministra národní bezpečnosti“ ze dne 10. prosince 1951.⁴⁰⁴ Následujícím výčtem bodů bude v hrubých rysech přiblížena možná práce řídicích orgánů se svými spolupracovníky. Zvláště budou vypíchnuty ty, které se nějakým způsobem vztahovaly k vázání, nasazování, řízení a styku řídicího orgánu s H. Krupkovou. U některých bodů bude v závorce stručně řečeno, jakým způsobem se vztahují ke Krupkové, přičemž celá její spolupráce s StB je součástí následujících kapitol.

- práce s agenty v souvislosti s chybami, jichž se řídicí orgány dopouštěly
 - o orgány často vázaly ke spolupráci s bezpečnostními složkami osoby, které měly rozpracovávat jako nepřátelské osoby
 - o osoba byla při výslechu pod pohrůžkou přinucena k podepsání vázací přísahy, aniž orgány měly nějaký kompromitující materiál a teprve potom dodatečně vypracovaly vázací návrh - (Krupková byla zatčena provokací, vázací návrh byl vypracován později)
 - o nevhodné bylo vázat osobu za použití fyzického násilí a různých pohrůžek - (Krupková byla týden spoutána na rukou a nohou v ruzyňské vazební věznici)

⁴⁰² Tamtéž, s. 170-200.; KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: Státní bezpečnost 1948-1956*. Brno, 1999, s. 12-17. ISBN 80-7239-024-4.

⁴⁰³ Tamtéž, s. 35-60.

⁴⁰⁴ DVOŘÁKOVÁ, Jiřina. *Státní bezpečnost v letech 1945-1953: (Organizační vývoj zpravodajských a státně bezpečnostních složek)*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Praha, 2007, s. 301-304. Příloha č. 18/1. ISBN 978-80-86621-27-2.

- nedodržování zásad konspirace - (intimní styky Krupkové s J. Richterm)
- vázání ke spolupráci
 - je nutností, aby si vázaná osoba uvědomila, že její existence je závislá na spolupráci s bezpečností (vystala možnost pozdějšího prominutí trestu, který Krupková dostala u MLS v Chrudimi v roce 1948, její trestná činnost byla zahlazena v roce 1955)
 - zásadou taktiky při vázání musí být zjevná převaha operativního orgánu za využití všech možných psychologických momentů
 - s vázanou osobou musí být sepsán protokol, ve kterém přiznává svoji trestnou činnost, popř. nezákonné jednání druhých osob (Krupková prozradila mjr. F. Aubrechta)
- řízení agentury
 - řídicí orgán se v žádném případě nesmí dopustit žádné familiárnosti, nesmí od agenta přijímat dary (Richter dal Krupkové knížku na Vánoce, i ona mu dala nějaké dary⁴⁰⁵)
 - agenta je nutno vychovávat tak, aby si uvědomil, že pracuje pro stát prostřednictvím bezpečnosti a ne pro jednotlivého pracovníka bezpečnosti; pokud se vyskytnou problémy, musí orgán převést agenta pod někoho jiného - (Richter rozvázal spolupráci s Krupkovou, jelikož si myslel, že je příliš závislá na jeho osobě)
 - někdy je nutné kombinovat činnost agentů, aniž by jeden o druhém věděli (nasazení Krupkové do ústředí ČSL za pomoci jiného agenta StB)
 - je nutné odměňovat agenty peněžitě; částky peněz přes 5000 Kčs smí vydávat pouze velitel VStB – (odměna Krupkové ve výši 6000 Kčs)
- schůzky a konspirační práce s agenty
 - s každým agentem je nutné mít alespoň 4 schůzky za měsíc

⁴⁰⁵ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 170-171.

- zásadou kvalitní obsluhy spolupracovníka jsou schůzky v konspirativním bytě, který nám dává výhodu prostředí, kde je možnost vytěžit z agenta nejvíce (dvě schůzky Krupkové s Richtermem v konspirativním bytě)
- každý operativní pracovník nesmí hovořit o své agentuře s druhými pracovníky (kromě svých velitelů); nemá právo sdělovat jména svých agentů ani poznatky související s jejich spoluprací (Richter předal Hanu k řízení svým kolegům po dobu, co spadala do jeho kompetence)

19. 5. Podpis závazku spolupráce s StB a přechod Krupkové do „ilegality“

Krupkovou jsme v předcházejících kapitolách opustili v momentě, kdy byla zadržena pohraniční hlídkou na lesním palouku při nedovoleném přechodu hranic.

Již při převozu do Prahy si Hana uvědomila, že padla do léčky StB. Přestože měla pásku na očích, poznala v hlase jednoho muže řidiče, který je předtím na hranice vezl. Bylo jí také divné, že zrovna uprostřed lesa na ně čekal kordon SNB.

Krupková byla převezena do ruzyňské věznice a předána II. sektoru (vedoucí Pich-Tůma) s vnitrostátní působností, kde začal její případ zpracovávat mjr. Josef Richter. Vypověděla o tom: *„Zde jsem byla asi týden uvázána na rukou a nohou a chodil mě vyslýchat Richter, ale já jsem nechtěla prozradit, kdo mě za hranice pomáhal. Asi po týdnu mě Richter odvázel a řekl, že abych nedělala hlouposti, že oni stejně všechno vědí, že to byla Marková, která mně pomáhala, a proto jsem již věděla, že to byla bouda a řekla jsem všechno.“*⁴⁰⁶

V ruzyňské věznici byla držena do ledna 1949. Již v této době byla předávána k jednotlivým případům v rámci II. sektoru společně s Richtermem. Při těchto akcích dělala spojkou k ilegálním organizacím v Pardubicích (kde byla v prosinci 1948 realizována ilegální skupina Jana Žemly – viz. níže). V této souvislosti jela do Častolovic a Hradce Králové, kde provedla napojení na zbývající členy skupiny. Byla použita při několika akcích v ruzyňské věznici a také bylo s její pomocí proniknuto do lidovecké organizace v Jablonci. Jelikož se při těchto akcích osvědčila, byla jí nabídnuta orgány Ministerstva vnitra spolupráce. Hana si stále myslela, že byla MLS odsouzena k trestu smrti a nabídku přijala. Oficiální závazek spolupráce podepsala 17. února 1949. Jejím prvním řídicím orgánem se stal J. Richter.⁴⁰⁷

⁴⁰⁶ Tamtéž, s. 165

⁴⁰⁷ Podepsání slibu o spolupráci je součástí přílohy č. 10.

Ke každému novému spolupracovníkovi musel být vypracován vázací návrh. Ten obsahoval osobní a rodinná data, jeho charakteristiku, pracovní možnosti, objekt a místo zájmu, v němž měl dotýčný působit a způsob vázání.⁴⁰⁸ Odůvodnění spolupráce s Krupkovou charakterizoval Richter ve vázacím návrhu z 30. prosince 1948 takto: „*Při pronikání do případu vedeného pod heslem ilegální organizace Jiří Kuzma, který byl v těchto dnech realizován, stávala nutnost ke zpravodajskému proniknutí k osobě mjr. v. v. F. Aubrechta z Bohdanče u Pardubic. Agent K-40 (Milena Marková – pozn. aut.) využil svoji známost s Hanou Krupkovu (...) Jejích údajů, které byly později dobrovolné, bylo využito k agenturnímu proniknutí k osobě mjr. v. v. Aubrechta, a tak mohlo být přikročeno k realizaci celé skupiny, která byla velmi významná.*“⁴⁰⁹ Dále se v návrhu hovoří, že Krupková byla k poskytnutí údajů (jednalo se o dopis, viz. níže) vyzvána agentem StB a při oficiálním soudním přelíčení s ilegální organizací Jiří Kuzma by vše mohlo vypadat jako zpravodajská provokace. Z těchto důvodů bylo lepší Krupkovou připoutat spoluprací a okolnosti jejího případu související se skupinou nedávat ke státnímu soudu. Další využití Krupkové viděl Richter v možnosti navázání kontaktů k lidem, kteří za okupace pracovali pro exilovou vládu v Anglii, nebo: „*V druhém případě by byla Krupková propuštěna podmíněčně na cizí legitimaci a zasazena do míst pracovního působení, kde by se jevila zpravodajská nutnost. V tomto případě by jí mohl být vysloven slib, že v případě úspěšné spolupráce může být její trest po čase amnestií prezidenta republiky prominut (...) Pokud se týká jejího trestu, jedná se o trest vyslovený za retribuci a jednalo se v tomto případě spíše o podlehnutí slabší povahy, která v obavě o vlastní život a život rodičů přistoupila k nabídce Němců, nedá se však říct, že by se jednalo o přímou zradu.*“⁴¹⁰

V podobě spolupráce nakonec zvítězila druhá varianta. Richter obstaral Haně falešné doklady na jméno Jana Králová narozená 30. července 1920. Zavázala se, že bude pracovat s ním a osobami, které se představí heslem: „*Jsem z Chomutova*“, odpověď: „*Ano já Vás znám z MNV.*“⁴¹¹

V agenturní práci se v prvních letech fungování odboru BA rekrutovaly dva typy agentů. Prvním byli spolupracovníci, kteří pracovali z ideologických důvodů a v pomyslném žebříčku stáli na prvních příčkách. Druhým typem byli ti, kteří za svoji činnost dostávali finanční

⁴⁰⁸ DVOŘÁKOVÁ, Jiřina. *Státní bezpečnost v letech 1945-1953: (Organizační vývoj zpravodajských a státně bezpečnostních složek)*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Praha, 2007, s. 121. ISBN 978-80-86621-27-2.

⁴⁰⁹ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, vázací návrh ze dne 30. prosince 1948, s. 5.

⁴¹⁰ Tamtéž, s. 6.

⁴¹¹ Tamtéž, slib o spolupráci, s. 10.

odměny. Jak později ukázala praxe, placení spolupracovníci nosili daleko kvalitnější zprávy než agenti, u nichž převažovaly ideologické motivy. Krupková spadala do druhé kategorie. Svědčí o tom odměna 6000 Kčs, kterou převzala 26. října 1949 (dokument podepsán Janou Královou).⁴¹²

Počátkem roku 1949 když byla Hana vožena k prvním případům, navázala užší osobní vztah s řídicím orgánem Richterm. Ten o tom vypověděl: „**Při stycích s Krupkovou jako její řídicí orgán došlo mezi námi k intimnímu styku. Bylo to někdy začátkem roku 1949. Tyto styky se vícekrát v tomto roce opakovaly. Styk se vyvinul při jednotlivých jednáních s ní a docházelo k němu na různých místech (...)** K intimním stykům docházelo většinou v přírodě, několikrát i v hotelu, šlo li o akci mimo Prahu. Pokud se mohu pamatovat, stýkal jsem se s Krupkovou většinou v autě v některé restauraci a jednou nebo dvakrát v konspirativním bytě.“⁴¹³

Svoje styky s Krupkovou ukončil Richter asi v březnu 1950. V tomto měsíci také došel do jeho oddělení „Výnos velitele skupiny BAa o vymezení kompetencí ve skupině BAa ze dne 15. března 1950“, ze kterého je dobré vypíchnout některé poznatky uvedené v bodě č. 6: „*Jelikož se stále objevují případy, kdy řídicí orgánové navštěvují své spolupracovníky v bytech a mimoto udržují s nimi též intimní styky, přesto, že to ve většině případů odporuje konspiračním a taktickým zásadám operativní činnosti zakazují styk řídicích orgánů se spolupracovníky.*“⁴¹⁴ Richter se dle svých slov snažil již koncem roku 1949 osobní schůzky omezit, jelikož si všimnul, že spolupráci s StB vztahuje Hana příliš na jeho osobu. Úkoloval ji proto prostřednictvím jiných osob. Je tedy možné, že si jako řídicí orgán uvědomil svůj profesionální poklesek vůči zásadám agenturní práce a dostal strach z citovaného výnosu. Z počátku ukončení vzájemného vztahu prý iniciativa Krupkové opadla. Vzápětí po dvou měsících však začala opět dobře pracovat. V té době ji Richter řídil prostřednictvím pplk. Jiřího Syrovátky (z hlášení o struktuře StB z 13. října 1951 byl u 2. oddělení, II. sektoru, referát letáky) a řídicího orgánu Podolkové (?).⁴¹⁵

V létě 1950 měla být Hana nasazena na úseku „lidovecké reakce.“ Zpočátku měla žít v částečné ilegalitě v Jablonci. Tam jí měl být opatřen byt, přičemž by pracovala v „lidoveckém reakčním prostředí“. Z výpovědi Richtera vyplývá, že J. Syrovátka, který v létě

⁴¹² Stvrzenka o předání peněžní odměny viz.: tamtéž, s. 40 (číslo stránky špatně čitelné).

⁴¹³ Tamtéž, výpověď Josefa Richtera ze 14. ledna 1953, s. 107-108.

⁴¹⁴ DVOŘÁKOVÁ, Jiřina. *Státní bezpečnost v letech 1945-1953: (Organizační vývoj zpravodajských a státně bezpečnostních složek)*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Praha, 2007. Příloha č. 11/2, s. 269-270. ISBN 978-80-86621-27-2.

⁴¹⁵ Příjmení v dokumentu špatně čitelné. (ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Josefa Richtera ze 14. ledna 1953, s. 107-108.)

1950 začal pracovat na úseku „lidovců“ ji prý použil k pronikání do tamější skupiny. Jiné zprávy o tom v jejím osobním svazku bohužel dochovány nejsou. Oficiálně jí bylo sehnáno zaměstnání v Družstvu cestující veřejnosti v Praze a v roce 1950 přešla na Ministerstvo dopravy.

19. 6. Skupina Žemla a spol. později začleněná do ilegální organizace Jiří Kuzma

Krátce po únorovém převratu se rozšiřovaly oblasti působení StB. Její pozornost se zaměřila na bývalé i současné funkcionáře nekomunistických stran a na dokončení případů vzniklých před únorem 1948, které měly být dovedeny k politickým procesům. K tomu přibýly nové úkoly vyvolané ilegalitou a terorismem – odhalování a konstruování protistátních skupin.⁴¹⁶

Ilegální skupina Jana Žemly⁴¹⁷ a spol. (později ilegální organizace Jiří Kuzma) byla uměle (protokolárně) vytvořena vyšetřovateli StB. Jejím účastníkem měl být i mjr. F. Aubrecht. K proniknutí k jeho osobě využil Richter Krupkovou. Ta napsala svému příteli dopis datovaný 7. listopadu 1948. V dopise uvedla, že je držena v lágru (rozuměj ve sběrném táboře v emigraci) a prosila Aubrechta, aby navštívil její rodiče a o útěku je informoval. V dopise bylo také zřetelně řečeno, že jeho doručitel je spolehlivý (předal jej osobně J. Richter).⁴¹⁸

Žemla byl v kontaktu s Aubrechtem od 10. listopadu 1948, kdy jej navštívil společně se svým kolegou, bývalým poslancem za ČSL Karlem Procházkou (po únoru 1948 složil poslanecký mandát). Oba muži jej žádali o pomoc při útěku za hranice. Aubrecht napojil Procházkou na Markovou a ten bohužel doplatil na její osvědčené metody. Agentka StB mu nabídla možnost odejít z republiky. Procházka se stal 12. listopadu 1948 další obětí akce KÁMEN. Na

⁴¹⁶ KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: Státní bezpečnost 1948-1956*. Brno, 1999, s. 54. ISBN 80-7239-024-4.

⁴¹⁷ Ing. Jan Žemla se narodil 18. května 1900. Byl žákem měšťanské školy v Kloboukách u Brna. Poté studoval strojní průmyslovku a Vysoké učení technické obor stavba strojů. Stal se členem katolického spolku OREL a později vstoupil do křesťansko-sociální strany. V roce 1926 nastoupil jako učitel na mlynářskou školu v Břeclavi. V roce 1939 se tato škola přesunula do Pardubic. Za okupace byl spolupracovníkem desantu BARIUM. V posledním roce války byl totálně nasazen do továrny Vadas. V závěru okupace se stal členem revolučního výboru ONV a později byl jmenován průmyslovým referentem. Po roce 1945 odmítl poslaneckou funkci za ČSL a dokonce i funkci ministra techniky. O Vánocích 1947 se mu pod záštitou Kanceláře prezidenta republiky podařilo přestěhovat biofyzikální laboratoř, aby její výsledky nepadly komunistům do ruky. Jako člen krajského vedení ČSL byl rázným odpůrcem komunistů, přičemž veřejně odsuzoval jejich teror. Dne 6. dubna 1948 podalo státní zastupitelstvo na jeho osobu žalobu pro pomluvu, kterou se mu později podařilo odvrátit. Žemla se rozhodl emigrovat. Těsně před odchodem kontaktoval v této věci řadu svých známých. Mimo jiné se sešel i s generálem Karlem Kutlvašrem. Dne 25. listopadu 1948 odešel do exilu. V procesu s jeho „ilegální skupinou“ byl 23. června 1948 v nepřítomnosti odsouzen k trestu smrti. V exilu působil nejdříve v Německu pro francouzskou rozvědku a poté formoval tzv. Vlasteneckou skupinu v zahraničí. V padesátých letech odcestoval do USA, kde se věnoval strojnictví. Zemřel 12. srpna 1972. (KOTYK, Jiří. *Pardubické nezákonné procesy 1948 - 1952*. In: *AB – Zet Pardubicka, Klubu přátel Pardubicka*, sešit č. 6, 1998, s. 13-31.)

⁴¹⁸ Opis dopisu je součástí přílohy č. 9.

řingované stanici Countre Intelligence Corps (CIC – poválečná americká vojenská rozvědka, později CIA) sepsal zprávy, které mu před odchodem oznámil Aubrecht a Žemla. Při následném zadržení v Ruzyni vyhotovil Procházka pro Richtera doporučení o spolehlivosti, s jehož pomocí se měl estébák dostat přes školníka mlynářské školy Františka Capouška k Žemlovi.

S fotkou a dopisem od Krupkové včetně dobrozdání od Procházky navštívil Richter 19. listopadu 1948 Pardubice. Šel do mlynářské školy, kde ho přijal Žemlův kamarád Capoušek. Jelikož Žemla nebyl přítomen a školník se bál provokace, neznámého muže vyhodil. Svého přítele o nečekané schůzce informoval. Žemla si celou situaci promyslel a prohlásil, že příště se s oním mužem sejde.

Dne 24. listopadu 1948 zamířil Richter do Pardubic podruhé. Opět navštívil Capouška. Ten obstaral jídlo a dovedl jej do vestibulu hotelu Veselka, kde byla naplánovaná schůzka se Žemlou. Druhý den se Richter setkal zvlášt' s Aubrechtem i Žemlou. Mimo jiné se jim představil jako agent CIC a žádal o aktivizaci ilegální skupiny, která by kromě zpravodajství dělala i destrukční a teroristické akce (žádal např. vraždy čelných představitelů režimu, provedení letákové akce, seznam ilegálních spolupracovníků na Pardubicku). Další schůzku naplánoval Richter za čtrnáct dní.

Již navečer 25. listopadu Žemla prohlédl provokaci a rozhodl se o všem poradit s Aubrechtem. Ještě tu samou noc se oba muži shodli na hrozícím nebezpečí a Žemla dne 26. listopadu uprchl z Pardubic. Příteli Capouškovi ještě poslal vzkaz: „*Zmizte. Jste v podezření, že jste pohostil cizího agenta. Dotyčný byl konfident. Ž. J.*“⁴¹⁹ Capoušek byl 28. listopadu dopaden při pokusu o překročení hranic a později odsouzen na 9 let vězení. Aubrecht oznámil v noci z 26. na 27. listopadu schůzku s Richterem orgánům OBZ.

Nezávisle na pardubickém případě byli v tu samou dobu zatčeni v Praze Lubomír Žaloudek a Miloslav Maleček, kteří se pokoušeli najít cestu do zahraničí. V této souvislosti se obrátili na několik kontaktů, přičemž se zapletli do sítí StB. Jednou z osob, kterou požádali o pomoc, byl i jistý Ladislav Vosyka (bývalý člen okresního vedení Svazu národní revoluce), který zprostředkovával kontakty mezi Žemlou, Aubrechtem a Capouškem. Vosyka byl zatčen 1. prosince 1948 a při domovní prohlídce se u něho našlo několik kusů trofejních zbraní, což

⁴¹⁹ KOTYK, Jiří. Pardubické nezákonné procesy 1948 - 1952. In: *AB – Zet Pardubicka, Klubu přátel Pardubicka*, sešit č. 6, 1998, s. 15.

StB poskytlo argument, že se jednalo o skupinu ozbrojenou. O tři dny později si vyšetřovatelé přijeli i pro Aubrechta.

Na příkaz Richtera začali vyšetřovatelé II. sektoru J. Procházka a mjr. Hromádka sestavovat z těchto lidí, kteří se pravděpodobně ani neznali, ilegální organizaci Jiří Kuzma (pojmenováno dle bývalého poslance) vedenou J. Žemlou. Do této nepřehledné situace zasáhla další událost, která měla mít pro všechny zatčené tragické následky.⁴²⁰

19. 6. 1. Neobjasněná vražda Lubomíra Josefa Krátkého a další provokace StB na Pardubicku

Koncem listopadu 1948 byly ve spolupráci s mezinárodní humanitární organizací UNRRA připravovány tzv. vánoční balíčky obsahující luxusní zboží (např. zrnková káva, kakao apod.). Každý pracující si mohl jeden takový balíček koupit. Baleny byly 22. až 25. listopadu 1948 studenty středních obchodních škol v Pardubicích. V jednom náhodně otevřeném balíčku se našel leták s protikomunistickým nápisem. Tím se spustila tzv. letáková aféra. Při dalších prohlídkách balíčků, které prováděla StB, byly nalezeny satirické nápisy ve stylu: „*Pozdrav od strýčka Sama*“, *Zdraví vás UNRRA*“ apod. Podezření padlo na studenty, přičemž byly na školách spuštěny tzv. očištné akce. Třídní důvěrníci (udavači) z řad studentů navrhovali své spolužáky, o nichž byli přesvědčeni, že mají protirežimní smýšlení na vyloučení ze školy. V udávání vynikal zejména zanícený komunista a člen Svazu československé mládeže (SČM) Lubomír Krátký⁴²¹, který 26. listopadu oznámil nález letáku. Byl synem předsedy ONV J. Krátkého. Letákovou aféru si vzala na starost StB. Byly udělané domovní prohlídky, přičemž došlo k odhalení studentů, kteří letáky tiskli. Při jejich soudu vystoupil L. Krátký s plamenným projevem odsuzujícím mladé provinilce. Dne 11. ledna 1949, když se Krátký vracel domů ze schůze očištné komise, byl v 19.51 hodin zastřelen před svým domem neznámým pachatelem.

Případ vraždy okamžitě převzala od kriminalistů StB a dala jí politický motiv. O průběh šetření se v zápětí začala zajímat nejvyšší stranická místa, avšak nedodržením standardních kriminalistických postupů se vyšetřování dostalo do slepé uličky. Jelikož nebyl vypátrán

⁴²⁰ PULEC, Martin. Příspěvek k pozadí „pardubických procesů“. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice 50. let*, 2005, č. 12, s. 137-141. ISBN 80-86621-17-0.; KOTYK, Jiří. *Pardubické nezákonné procesy 1948 - 1952*. In: *AB – Zet Pardubicka, Klubu přátel Pardubicka*, 1998, sešit č. 6, s. 15-17.

⁴²¹ Lubomír Josef Krátký se narodil 8. listopadu 1930. Po válce studoval na obchodní akademii v Pardubicích. Byl členem SČM a tzv. třídním důvěrníkem, tedy strážcem „ideologické čistoty“ svých spolužáků. V patnácti letech se stal členem agitačně – propagačního souboru KSČ. Byl zastřelen neznámým pachatelem před svým domem 11. ledna 1949. (KOTYK, Jiří. *Neobjasněná úmrtí L. Krátký – Z. Fryč: tragédie mládí 50. let*. In: *AB – Zet Pardubicka – Klub přátel Pardubicka*, sešit č. 50. Pardubice, 2009, s. 2-10.)

pachatel z řad vyloučených studentů, začala StB podezřívát neobjevené členy skupiny Žemla, kteří se mstili za zavraždění svých druhů. V souvislosti s vraždou byl vyslýchán syn Aubrechta, jemuž se však vina neprokázala. Za použití fyzického a psychického teroru při výsleších se začal zvětšovat okruh domnělých viníků. Pravého pachatele vraždy se nepodařilo nikdy vypátrat.⁴²²

Na případu Krátkého pracoval také J. Richter. Zásadou operativní stránky jeho činnosti bylo provádění provokací u lidí, kteří mohli být do vraždy potencionálně zapleteni. Za tím účelem k nim měla být nasazena tzv. odloučená žena, která by se představila jako členka ilegální organizace a za poskytnuté informace by nabídla převod do zahraničí. Za tím účelem si nechal Richter přivést z Ruzyně Krupkovou, která figurovala právě v roli „odloučené ženy“. Po příjezdu do Pardubic byla poslána na Skřivánek k nějakému úředníkovi poručnického úřadu. O setkání řekla: „...naznačil mi, že odznak KSČ nosí pouze pro formu, ale že před ním mohu hovořit naprosto otevřeně. Též jsem s ním měla jednu schůzku na Skřivánku, ale nepamatuji se již vůbec, co tenkrát jsem s ním hovořila.“⁴²³ Na další setkání poslal Richter Krupkovou za nějakým studentem, který bydlel také na Skřivánku. Ten byl v jednání velmi opatrný a z provokace nebylo nic. Richter udělal chybu, že nechal Hanu dovézt do Pardubic, kde byla známa. Navíc prý zaparkoval auto naproti domu, kde dříve bydlela. V okamžiku, kdy v něm na Richtera čekala, byla poznána nějakou pardubickou ženou, která tuto skutečnost oznámila SNB. Díky intervenci Richtera nedošlo k zatčení. Od řídicího orgánu to ovšem byla veliká neopatrnost a jeho agentka byla vlastně dekonspirována. „Richter později sám přiznal, že nebylo taktické vůbec do Pardubic jezdit.“⁴²⁴

V prosinci 1948 provedla Hana napojení na Žemlova kamaráda, obchodníka Nástrahu z Častolovic. Představila se jako milenka kurýra, od kterého předala Nástrahovi dopis od emigrantů (ten zadrželi příslušníci StB po zatčení zahraničního agenta). V roli falešného kurýra vystupoval Richter. Brzy na to se v Pardubicích objevil cyklostylový leták, který obyvatele varoval před nastrčenými ženami. V jeho závěru stálo: „...Upozornění: Upozorňujeme občany pardubického kraje, že v této době jest v kraji 50 členů pražského StB, kteří si přivezli s sebou zvlášť cvičená děvčata, která mají navazovat známosti, a tím pomáhat

⁴²² KOTYK, Jiří. Mjr. Franjo Aubrecht (1896-1985) a jeho boj proti totalitám. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2009, ročník XLIV, č. 7-8, s. 224-228.; srov. PULEC, Martin. Agenturní činnost Mileny Markové. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice bezpečnostních složek*, č. 7, 2001, s. 268-269. ISBN 80-85821-93-1.; KOTYK, Jiří. Neobjasněná úmrtí L. Krátký – Z. Fryč: tragédie mládí 50. let. In: *AB – Zet Pardubicka – Klub přátel Pardubicka*, sešit č. 50. Pardubice, 2009, s. 2-5.

⁴²³ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 187.

⁴²⁴ Tamtéž

*k zatýkání a odstraňování našich lidí. Dejte prosím pozor.*⁴²⁵ Snad i díky tomu prokoukl Nástraha provokaci a urychleně emigroval.

Epilogem pardubických událostí z přelomu roku 1948/1949 se stal soud s ilegální organizací Jiří Kuzma (Žemlova skupina v ní byla označována jako „Lípa“), který proběhl ve dnech 13. – 23. června 1949 v budově Okresního soudu pro Prahu 2. V jejím rámci bylo při soudním přelíčení odsouzeno celkem 32 obviněných k 268 letům vězení. Aubrechtovi soud vyměřil 25 let vězení za styky s generálem Karlem Kutlvašem⁴²⁶ a za podíl na útěku H. Krupkové za hranice (roku 1960 byl Aubrecht amnestován a 1969 rehabilitován). Ing. J. Žemla byl v nepřítomnosti odsouzen k trestu smrti za špionáž, velezradu a přípravu (či dání ideového podnětu) vraždy L. Krátkého. Ilegální skupina existovala pouze v protokolárních konstrukcích vyšetřovatelů a její skutečnou existenci neprokázala ani šetření Inspekcí MV z konce 50. a počátku 60. let.⁴²⁷

19. 7. Další působení Krupkové v řadách StB

Dne 8. září 1952 podal ppor. Jaroslav Hájek (náčelník referátu 2023 - lidovecká reakce, 2. oddělení 2. odboru) návrh na přeřazení Krupkové z Ministerstva dopravy do ústředí ČSL, kde by vykonávala sekretářku generálního hospodářského ředitele ing. Duška. Zřejmě tak reagoval na dřívější zkušenosti Krupkové s prací v tomto prostředí.

Její dosavadní činnosti pro StB komentoval v roce 1952 Hájek takto: „*Jana Králová byla vázána ke spolupráci v únoru 1949. Jako spolupracovnice se osvědčila, avšak několik objektivních příčin zabránilo, aby byla pro nás plně využita. Přemístěním do shora uvedeného objektu (ústředí lidové strany – pozn. aut.) se jí naskytnou široké možnosti k působení mezi*

⁴²⁵ PULEC, Martin. Příspěvek k pozadí „pardubických procesů“. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice 50. let*, 2005, č. 12. Poznámka pod čarou č. 20, s. 145. ISBN 80-86621-17-0.

⁴²⁶ Div. gen. Karel Kutlvašr se narodil 27. ledna 1895. Od léta 1944 připravoval společně s pplk. Bürgerem – Bartošem povstání proti okupaci. Dne 2. května 1945 bylo dohodnuto, že se Kutlvašr stane velitelem Vojenského velitelství Velké Prahy. V době pražského povstání se podílel na uzavření dohody o kapitulaci s veliteli německých branných sil. Díky kompromisu se podařilo německým armádním představitelům uprchnout do amerického zajetí, za což byl Kutlvašr ze sovětské strany silně kritizován. Po roce 1948 byl penzionován, zatčen a degradován. Dne 16. května 1949 byl odsouzen k doživotí. V roce 1960 byl amnestován a našel zaměstnání jako noční vrátný. Zemřel dne 2. září 1961. (ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt III: Československý odboj a nacistická okupační moc 1943 – 1945*. Praha, 2008, s. 314, s. 353-355. ISBN 978-80-86274-77-5.)

⁴²⁷ PULEC, Martin. Příspěvek k pozadí „pardubických procesů“. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice 50. let*, 2005, č. 12, s. 155-157.; KOTYK, Jiří. Pardubické nezákonné procesy 1948 - 1952. In: *AB – Zet Pardubicka, Klubu přátel Pardubicka*, sešit č. 6, 1998, s. 16-22.; PULEC, Martin. Agenturní činnost Mileny Markové. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice bezpečnostních složek*, č. 7., 2001, s. 267-268. ISBN 80-85821-93-1.

předními lidoveckými funkcionáři včetně lidoveckých poslanců.“⁴²⁸ Následoval návrh postupu nenápadného dosazení Krupkové do prostředí zájmu StB. Na něm je dobré vidět, jaké metody v takových případech orgány MV používaly: „*Ing. Dušek zavolá poslance Slávu (naš agent) za účelem projednání otázky nynějšího krajského tajemníka Knotka a při té příležitosti se zmíní, zda má ještě v rezervě nějakou ženu, který by byla schopna zastávat funkci sekretářky generálního ředitele (Sláva již jednou doporučoval nějakou svou známou). Sláva dá ing. Duškovi neurčitou odpověď a obrátí se s touto otázkou na svého řídicího orgána (soudruh Písko). Soudruh Písko vyjedná schůzku na příští den a přivede na schůzku agentku Janu (H. Krupková – pozn. aut.) – oba agenti se již znají navzájem - a řekne Slávovi, aby Janu představil Duškovi jako svou známou. Dušek požádá nás a ÚAV-NF o souhlas a provede zařazení Jany do stavu zaměstnanců ústředního sekretariátu ČSL.*“⁴²⁹ Jejím řídicím orgánem se stal kpt. Drápalík.

Dne 30. září 1953 byla Hana předvedena na okresní oddělení StB v Ústí nad Orlicí, kde s ní byl sepsán životopis, který je v této práci často citován. V kolonce zaměstnání je ve spise uvedeno: „*úřednice sek. ČSL*“⁴³⁰

O činnosti Krupkové v následujících letech se dochovaly pouze kusé údaje, pocházející z různých oddělení (či správ), do kterých byla přidělena, popř. kde využili její nasazení.

Další údaje o spolupráci pocházejí ze dne 12. října 1954, kdy 2/4. oddělení 2. odboru MV vypracovalo výpis z jejich materiálů. Kromě nacionálů a údajů o její činnosti za války je zde zajímavý údaj, se kterým se seznámíme: „*...jelikož byla nasazena ve Waltrovce. Zde udala celou řadu lidí, z nichž asi 8 bylo popraveno. O její spolupráci s gestapem vypovídal Čulda Antonín a Reimová Božena viz. přílohy.*“⁴³¹ Další podrobnosti, např. o jakých 8 popravených lidí mělo jít, nebo proč na ni byl vyhotoven výpis, není vysvětleno.

Dne 25. srpna 1955 byl kpt. Drápalík přeřazen a Krupková dostala nového nadřízeného, npor. Arazima. Ten se rozhodl dát celý její případ do pořádku. Změnil její umístění ze sekretariátu ČSL na Ministerstvo dopravy do Dopravního nakladatelství a provedl obnovu jejího procesu.⁴³²

⁴²⁸ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, návrh ppor. J. Hájka na přemístění agentky Jany Králové z 8. září 1952, s. 98.

⁴²⁹ Tamtéž

⁴³⁰ Tamtéž, s. 120.

⁴³¹ Tamtéž, s. 240.

⁴³² Tamtéž, s. 219.

19. 8. Nejvyšší soud Praha: zrušení rozsudku MLS Chrudim z 27. října 1948

Dne 17. června 1955 projednal Nejvyšší soud stížnost generálního prokurátora v trestní věci vedené proti Haně Krupkové. Soud po zvážení rozsudku MLS v Chrudimi z 27. října 1948 dospěl k názoru, že podaná stížnost byla důvodná.

Dle předchozího rozsudku se Hana dopustila trestného činu tím, že svými výpověďmi na gestapu přivodila ztrátu osobní svobody několika obyvatelům Pardubic. Řízení před MLS Chrudim bylo zahájeno na základě návrhu veřejného žalobce při MLS v Praze, který se domáhal pokračování procesu s Krupkovou, která již byla předtím odsouzena ke třem letům vězení.

Generální prokurátor, který podal (na zásah III. správy MV) proti rozsudku MLS v Chrudimi stížnost k Nejvyššímu soudu v Praze, poukazoval na porušení zákona podle §3 tr. ř. z roku 1873, protože její vina nebyla v roce 1948 spravedlivě zjištěna ani na základě přímých a nepřímých důkazů. Soud MLS v Chrudimi přesto trval na tom, že Krupková po zatčení gestapem musela někoho prozradit (alespoň Františka a Tánu Hladěnovi), přičemž s ní bylo nápadně dobře zacházeno a na schůzku si ji pozval i K. H. Frank. Na druhou stranu soud vůbec nevzal v potaz její obhajobu, kde poukazovala na svou oblibu u krim. rady W. Schultze, díky kterému jí byla navrácena svoboda. Prokurátor také poukázal na nevěrohodnost výpovědí zadržených gestapáků, kteří na jedné straně tvrdili, že vše vyzradili Krupkovi a na druhou stranu říkali, že V. Krupka pracoval v RSHA v Berlíně, což se ukázalo jako úplná smyšlenka. Také žádný ze svědků, kteří před MLS v Chrudimi vypovídali, nepřinesl nic, co by mohl soud použít jako důkaz.

Nejvyšší soud rozhodl 17. června 1955 Hanu Krupkovou toho času na neznámém místě pobytu zprostit obžaloby, že zavinila smrt několika obyvatelů republiky, zejména Alfréda Bartoše, Františka a Táni Hladěnových.⁴³³

19. 9. Václav Krupka a jeho život po roce 1948

V. Krupka byl v říjnu 1948 před MLS v Chrudimi zproštěn obžaloby. Jakou roli v pozadí sehrál jeho vztah s Kateřinou Polanskou, dcerou místopředsedy Národního shromáždění nejspíš zůstane otázkou. V pozdější době byl ze strany Polanského vytvářen tlak na zajištění Krupkova služebního postupu. V roce 1949 byl povýšen na štábního kapitána a učil tělesnou výchovu na Vysoké škole válečné v Praze. Coby bývalý spolupracovník západního odboje

⁴³³ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, rozsudek Nejvyššího soudu v Praze ze 17. června 1955.

neměl v padesátých letech lehký život. Dne 13. července 1950 byl zatčen a vzat do vazby. Obžaloba mu kladla za vinu jeho nepravdivé výpovědi na MNO a OBZ v roce 1945 a 1946 tj. lživé oznámení spolupráce s komunistickou odbojovou buňkou v Hradci Králové, okamžité neohlášení úmyslu jeho bývalé manželky H. Krupkové o chystaném útěku a vyzrazení svého služebního zařazení svojí milence Anděle Mlejnkové. Nižší vojenský soud v Praze uznal dne 15. listopadu 1950 Krupku vinným z trestného činu podvodu (tím, že si neoprávněně připsal zásluhy na komunistickém odboji byl vzat do armády, kde pobíral plat, čímž způsobil státu finanční škodu), neoznámení trestného činu (plánovaný útek Krupkové) a odsoudil ho na čtyři a půl roku vězení. V roce 1953 byl poslán do uranových dolů. Při dalším soudním přelíčení v létě 1953 byl zproštěn obžaloby a propuštěn na svobodu.

Nejspíš podepsal spolupráci s StB, která zahladila jeho trestnou činnost. Na jeho osobu byly vedeny dva operativní svazky (skartované v 60. a 80. letech). V nich vystupoval pod krycím označením „Míša“. V civilu se živil jako dělník ve vagónce Tatra. V letech 1953 – 1954 absolvoval trenérskou školu lehké atletiky při Institutu tělesné výchovy a sportu. Poté zde studoval v letech 1955 - 1960. V roce 1961 přijal místo učitele na základní škole, prý z důvodu šikany StB, ze které se snažil vyvléct (dosažené vzdělání ho opravňovalo učit na vysoké škole). V roce 1972 odešel do penze. V roce 1991 byl profesor Krupka rehabilitován a povýšen na plukovníka. Zemřel 26. ledna 1994.⁴³⁴

19. 10. Spolupráce Krupkové s StB v druhé polovině 50. let a ukončení jejího vázání

Krupková měla možnost vyjít z ilegality a začít žít normální život. V roce 1956 začala opět používat své dívčí příjmení Zýková. Ona se však dále rozhodla pracovat pro StB.

Od 25. srpna 1955 do 28. června 1956 pracovala pro zástupce náčelníka 4. odboru, npor. Arazima z III. správy MV. V té době byla nasazena v Dopravním nakladatelství při Ministerstvu dopravy. Zde působila jako redakční pracovnice s úkolem sledovat činnost náčelníka dr. Josefa Nováka a redaktora Vojtěcha Šarže. Později, když byl Novák odvolán a Šarže zemřel, nebylo pro ni konkrétního zaměření. Ve dvou případech byla použita jako

⁴³⁴ KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 97-98.; srov. ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 160. ISBN 80-86274-55-1.; Svazky StB na V. Krupku: první byl veden Hlavní správou vojenské kontrarozvědky. Dne 10. června 1956 byl převeden pod archivní číslo 1548. Tento svazek pod krycím jménem „Míša“ byl dne 21. července 1963 skartován, druhý svazek v kategorii tajný spolupracovník vedla II. správa SNB pod registračním číslem 4525. Dne 24. prosince 1964 byl převeden pod archivní číslo 589647. I tento svazek pod krycím jménem „Míša“ byl dne 13. listopadu 1984 skartován.; ABSMV, vyšetřovací spis a. č. V – 5658, Václav Krupka.

společnice k cizincům, nezískala si však potřebnou důvěru a nebyla proto v této věci dále úkolována.

V období jejího procesu před Nejvyšším soudem a následné legalizace pracovníky StB nebyla používána k žádným případům. Od 25. srpna 1955 do 22. června 1956 předala 18 agenturních zpráv všeobecného charakteru. Na žádost soudruha Knopa z V. správy MV nastoupila Hana dne 4. července 1956 do stavu agenturních spolupracovníků této správy. Ze začátku spolupráce s Knopem bylo zjištěno, že je v Dopravním nakladatelství dekonspirována před celou řadou lidí a zejména také před některými funkcionáři Ministerstva dopravy. Byl jí změněn řídicí orgán a nastoupila do objektu, který spadal pod V. správu. V důsledku dekonspirace již bylo uvažováno o zrušení spolupráce, ale do vyřešení všech záležitostí s její minulostí bylo k tomuto kroku přikročeno až začátkem šedesátých let. Spolupráci s Krupkovou ukončila StB dne 2. ledna 1961 pro nemožnost dalšího nasazení.

V 60. letech byla Krupková zaměstnána v ČSD Praha a od 29. března 1965 bydlela na Praze 4 - Michle, Michelská ul. č. 1189. Poslední dochovaný záznam z jejího svazku a. č. 526001 pochází z 26. října 1964. Byl to návrh na evidování jejího materiálu, vypracovaný II. správou 8. odboru 2. oddělení. Mimo jiné se v něm píše: „*Jedná se o bývalou konfidentku gestapa, která udala řadu osob, z nichž bylo asi osm popraveno (...) Dne 17. 2. 1949 byla vázána jako agentka pro spolupráci s MV v objektu ilegalita. Spoluprací s MV získala byt a projevila, že její zájem je vytěžít co nejvíce peněz. Docílila rovněž, že její trestná činnost byla zahlazena.*“⁴³⁵

Další osudy Krupkové již sledovat nebudeme, neboť stanovené téma práce již bylo vyčerpáno. Snad jen dodáme, že v roce 1968 emigrovala do SRN, kde se znovu provdala a přijala jméno Schusterová. Hana Zýková – Krupková – Schusterová zemřela 16. dubna 1997 v německém městečku Puchheim.⁴³⁶

20. Závěr

Hana Krupková – mladá krásná dívka, manželka, spolupracovnice odboje, konfidentka gestapa, svobodná matka, emigrantka a agentka StB. Tak bychom mohli ve zkratce charakterizovat životní role, jimiž si hlavní postava této práce prošla. Její osud jsme sledovali v průběhu čtyřiceti let (1921-1961). Mladá dívka vyrůstala od svých šesti let v rozloučeném

⁴³⁵ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, návrh na evidování NO dle rozkazu MV č 10/1964, s. 207.

⁴³⁶ ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt III: Československý odboj a nacistická okupační moc 1943 – 1945*. Praha, 2008, s. 387. ISBN 978-80-86274-77-5.

manželství. V jejích jedenácti letech se matka znovu provdala a od své dcery se odstěhovala. Biologický otec se o Hanu příliš nezajímal a dívka vyrůstala u svých prarodičů v Pardubicích. Za svojí matkou a jejím novým partnerem jezdila pouze o svátcích a prázdninách. Jaký vliv to mělo na formující se osobnost děvčete, se můžeme pouze domýšlet. Faktem zůstává, že po dobu svého dospívání měla několik kamarádkyých či partnerských vztahů (R. Vařečka, E. Foitz, M. Srb, V. Krupka) a v posledním ročníku gymnázia propadla z německého jazyka.

V době její plnoletosti se začaly odehrávat složité mezinárodní a politické události, které vyvrcholily okupací českých zemí nacistickým Německem. Hana se v této době seznámila s demobilizovaným důstojníkem Václavem Krupkou a za necelý půlrok si ho vzala za manžela. Svatba byla 15. června 1940. Ze začátku byl společný život vcelku poklidný a odrážela se v něm současná krizová situace protektorátu (přídělový systém, denní shánění obživy apod.). Jedinou vadou na kráse jinak spokojeného soužití byl neutěšený vztah, který měla Hana se svým tchánem. Jakou roli v tom hrály její předchozí známosti, či její pověst zůstane otázkou. Život novomanželů Krupkových nevybočoval z rámce normálních aktivit obyčejných lidí. Volný čas trávili se svými přáteli, chodili do kina, kaváren, jezdili lyžovat apod. Tato každodennost se obrátila naruby počátkem roku 1942, kdy na Pardubicku přistáli parašutisté z Anglie vedení kpt. Alfrédem Bartošem.

Krupkovi se na Bartoše napojili 3. ledna 1942 prostřednictvím svých přátel manželů Hladěnových. Od velitele parašutistů dostali nabídku práce pro odboj. Samotné přijetí takového závazku znamenalo v této době přinejmenším koncentrační tábor, nebo rovnou smrt na popravišti. Hana však neváhala a spolupráci s parašutisty nadšeně přijala. Krupka coby voják neprojevil takové pochopení pro touhu své ženy podílet se na odboji. Moc dobře věděl, jaké následky by mělo prozrazení nebo zatčení gestapem. Hana se však nedala odradit a navíc velitel Bartoš zapojení žen přímo vyžadoval. Jak se později ukázalo, mělo to své klady i zápory, ostatně jako všechno co v životě děláme.

Mladá dívka se tak v pouhých dvaceti letech zapojila do činnosti, na jejímž pozadí se odehrávaly složité politické reálie (nutnost navázat spojení mezi domácím odbojem a exilem, kontakt s agentem A-54, prestiž Benešovy vlády, atentát na Heydricha apod.). Odbojová činnost pro ni zřejmě neměla nějaký vnitřní politický rozměr. Svoje aktivity pro SILVER A vykonávala spíše z touhy po dobrodružství, z možnosti vymanit se z každodenní rutiny. Vzhledem k jejímu věku by to nebylo nic nepochopitelného. Tím v žádném případě nesmíme snižovat oběť, kterou českému národu na rozdíl od jiných přinesla. Naopak její agilnost a

činnost v roli spojky vyžadovala jistě velkou odvahu a úloha, kterou pro desant vykonávala po celou první polovinu roku 1942, nesmí zůstat nedocněna. Pro dokreslení uvedeme stručně její největší zásluhy: navázání kontaktu s paní Bočkovou – Pouznarovou, která měla styk se škpt. V. Morávkem; dennodenní shánění různých zpravodajských informací; obstarávání obživy parašutistům; udržování spojení mezi jednotlivými členy SILVER A; ubytování Bartoše v jejím bytě a skrývání jeho osoby po atentátu na Heydricha; napojení dalších seskočivších parašutistů na centrum v Pardubicích; starání se o nemocného Bartoše, který nebyl takřka měsíc schopen pohybu a musel být přenášen v prostěradlech apod. Tím, že manželé Krupkovi u sebe ubytovali velitele SILVER A projevili opravdu velikou odvahu. Bohužel je to stálo i svobodu. Jedním z parašutistů, který prošel jejich bytem v Pernerově ulici, byl i zrádce celé skupiny, parašutista Čurda.

Krupkovi byli zatčeni nad ránem 17. června 1942 v Polici nad Metují. Následoval jejich převoz na pražské gestapo. Tajná státní policie byla velmi obávaným a účinným nástrojem německé represivní moci. Každý kdo se dostal do jeho spárů, se choval jinak. U někoho postačil k jeho „zlomení“ pouze strach, u dalších byly nutné výhrůžky, u jiných mučení a ti opravdu nejstatečnější nátlaku nepodlehli ani za cenu fyzického nátlaku či vyvraždění svých rodin (např. O. Pechal, velitel operace ZINC). Než zhodnotíme chování Krupkové na gestapu, je nutné, aby se každý z nás nejprve zamyslel, jak by se choval on ve svých dvaceti letech vydaný na milost a nemilost cizím okupantům. Všichni se nerodí Pechalem a ani Hana Krupková jím nebyla. Jejími hlavními výhodami bylo její charisma a krása, kterými upoutala jednoho z nejmocnějších nacistů v protektorátu – krim. radu Wilhelma Schultzeho. Gestapácký vyšetřovatel jí naznačil, že povolnost vůči jeho osobě bude mít jisté výhody. Hana na tuto možnost přistoupila. Člověku se umírá těžko a mladému obzvláště. V období stanného práva, kdy pouhá zmínka o atentátu znamenala smrt, zvolila dvacetiletá dívka život. Co vše vyzradila po intimních chvílích strávených u Schultzeho zůstane otázkou. Nebyla jediná, která gestapu sdělila nějaké informace. Můžeme se však oprávněně domnívat, že její výpovědi a chování na pražském gestapu výrazně napomohly vypátrání ukrytých parašutistů v kostele Karla Boromejského a následnému zatýkání na Pardubicku. Můžeme ji za to vůbec soudit? Dá se z dnešního pohledu říci, co bylo správné, co nutné udělat a co ne? Každý z nás si jistě vytvoří jakýsi vnitřní pohled na její situaci a nevyhne se osobnímu hodnocení. Zdravý rozum však velí, že ve hře o vlastní život, jdou určité věci stranou. Hana na tuto hru přistoupila a nutno podotknout, že v sázce byl i život jejích rodičů a manžela. Hlavním výsledkem bylo, že oba manželé téměř jako jediní ze spolupracovníků parašutistů přežili

období nacistické okupace. Zatímco Krupka odmítl sloužit německým válečným cílům a byl poslán do koncentračního tábora, Hanu gestapo zlomilo a ona přistoupila na jejich podmínky, které jí zaručovaly žít alespoň částečně normálním životem na svobodě.

V únoru 1943 nastoupila v roli konfidentky do továrny Walter a. s. v Praze – Jinonicích, kde měla sledovat náladu zaměstnanců. Oficiálně pracovala jako úřednice a bydlela u svého biologického otce, který se o ni předtím nezajímal. Do Pardubic ke své rodině zajet nemohla a zpočátku nesměla opustit ani území Prahy. Její manžel dlel ve vězení a ona zůstala úplně osamocená. Nebylo to však nadlouho. Za krátko navázala intimní poměr s mužem, který byl taktéž zaměstnán v továrně. Zda to bylo v době, kdy dostala od manžela volnost (po jejich setkání na gestapu), nebo předtím zůstane otázkou. Jestli to bylo správné či nikoliv ať se rozhodne čtenář sám na základě vlastních etických a morálních hodnot. Poválečný soud to nicméně jako jednu z překážek pro její propuštění viděl. Důležitějším však zůstává, zda byla výkonnou a nebezpečnou konfidentkou či nikoliv. Na základě neexistujících přímých důkazů musíme odpovědět záporně, avšak některé nepřímé okolnosti (nový byt přidělený gestapem, schůzky s Winterem mezi čtyřma očima, zatčení Čurdy, s nímž měla vyhrocenou hádku) hovoří pro to, že nějaké zprávy svým řídicím orgánům popř. řediteli Waltrovky Klestilovi (jenž byl důvěrníkem SD) sdělit musela. Na rozdíl od jiných konfidentek (např. Guttové, Markové, o nichž je v práci zmínka) nemůžeme říci, že by byla výrazně zpravodajsky činná a ve srovnání se zmíněnými ženami je její vina rozhodně menší. Tak tedy prožívala Krupková období let 1943 až první poloviny roku 1945.

Poté přišel květen 1945 a osvobození. Dosavadní situace se obrátila. Ti co předtím trpěli pod nacistickými utiskovateli a jejich pomahači se ze dne na den stali mstiteli a soudci. Byla to doba plná rozjitřených vášní, osočování a vyřizování účtů. Také Hana se musela za svoji činnost pro gestapo zpovídat. Byla zatčena v Praze v první polovině května 1945. Měla možná štěstí, že tou dobou nebyla v Pardubicích, kde se mělo všeobecně za to, že celou skupinu zradila ona se svým manželem (vina Čurdy ještě nebyla známa). Někteří lidé by ji tenkrát nejspíš „lynčovali“ a nutno podotknout, že její případ vyvolával bouřlivé vášně ještě v roce 1948.

My dnes již víme, že červená nit tragických událostí vrcholící vypálením osady Ležáky, popravami na Zámečku a končící likvidací spolupracovníků parašutistů v Mauthausenu v říjnu 1942 vedla především od Čurdy a mladého V. Moravce. Ke stejnému závěru dospěl i poválečný soud, který zprostil Krupkovy obvinění za zradu pražské i pardubické skupiny.

Otázkou zůstává, jak se změnil charakter Krupkové po prožitých válečných událostech. Jistě už to nebyla mladá naivní dívenka, toužící zažít neznámé dobrodružství. Možná právě na základě zkušeností z gestapa či Waltrovky se začala posunovat její osobnost do roviny využívající své ženské přednosti k dosažení vlastních cílů (svědčí o tom intimní styky v chrudimské věznici, či později s estébákem Richterem). Můžeme se domnívat, že morální poklesky a nepříznivý dojem z její osoby byly také hlavními argumenty pro odsouzení u MLS v Praze v lednu 1947, kde byla uznána vinou z udání A. Čuldy a odsouzena na tři roky vězení. Soudní senát neměl v rukou žádné přímé důkazy, vyslychaní gestapáci nepotvrdili, že by jim Hana byla nějak prospěšná. Hlavní vina byla spatřována v tom, že velmi rychle po svém propuštění navázala novou známost, přestože byla vdaná. Její milenec ani gestapák Winter nebyli považováni za důvěryhodné svědky, přičemž bylo zdůrazněno, že jejich výpovědi jsou silně ovlivněny vlivem obžalované (jakým konkrétním způsobem na ně Krupková působila, však vysvětleno nebylo). Možná stály za celým odsouzením tlaky směřující z MNO (gen. Ferjenčík) a také od pozůstalých po popravených pardubických odbojářích. Je tedy možné, že odsouzení Krupkové za jiný trestný čin než udání parašutistů znamenalo naplnění přísloví o tom, „aby se vlk nažral a koza zůstala celá“.

Svůj trest si Hana odpykávala v pracovních oddílech. Při jedné z návštěv V. Krupky s ním přišla do jiného stavu a v říjnu 1947 se jí narodil syn Pavel. V té době to rozhodně neměla jednoduché. Se svým manželem se v květnu 1947 rozvedla, přičemž ji Krupka neustále ujišťoval, že rozvod je pouze formální a oba se k sobě později vrátí. Jak se po čase ukázalo, nebyla to pravda a nastávající matka zůstala bez otce svého dítěte. Její žádosti o amnestii prezidenta republiky také nebylo vyhověno a po porodu musela novorozeně vychovávat ve vězení. V červnu 1948 byla propuštěna. Její bývalý manžel nejevil ani o jednoho z nich přílišný zájem a Hana nejspíš hledala svoje nové místo ve společnosti. Narození dítěte pro ni znamenalo novou šanci a dalo jejímu životu nový směr. Svobodná matka s nálepkou konfidentky mohla po letech věznění začít konečně žít normálním životem. Veškerá její touha se zaměřila na péči o malého chlapce. Tento život bohužel netrval dlouho. Nový komunistický režim nepatřil k „nejtolerantnějším“. Spolupracovnice západního odboje a posléze gestapa musela být považována za potencionálního nepřítele. Kvůli tomuto faktoru a také vlivem kritických hlasů pozůstalých po pardubických odbojářích byl s Krupkovou obnoven proces u MLS v Chrudimi. Hana se ocitla v kritické situaci. Bylo jí zřejmé, že půjde opět do vězení. Po vzájemné poradě s Krupkou a po dřívějších zkušenostech se rozhodla soudu nezúčastnit. Odešla do Prahy, kde kontaktovala svoji kamarádku Markovou, kterou

poznala ve vězení. Ta byla v té době velmi výkonnou agentkou StB. Obě ženy spojoval stejný osud: léta věznění, péče o malé dítě a stigma konfidentky. Později k tomu přibyla i spolupráce pro StB.

MLS Chrudim odsoudil Hanu k deseti letům vězení za podíl na smrti kpt. A. Bartoše a manželů Hladěnových. Krupková vyčkávala u Markové, jak soud dopadne. Když se od své přítelkyně nepřímo dozvěděla, že dostala trest smrti (což nebyla pravda) zpanikařila a rozhodla se urychleně emigrovat. Těžko si asi můžeme představit, co v té chvíli prožívala. Najednou musela opustit své dítě, všechny příbuzné a vydat se do „neznámého světa“. Bohužel mělo být ještě hůř. Při pokusu o přechod hranic byla zatčena připravenou StB a poté týden podrobena brutálním výslechům. Jejím zatčením byla zničena poslední možnost na normální život. To mladou ženu zlomilo podruhé a také se můžeme domnívat, že se úplně změnil její charakter směrem k horšímu. Dne 17. února 1949 podepsala závazek o spolupráci a zapojila se do konspirační činnosti StB. Dnes se již nedozvíme o všech akcích, kterých se ve své nové pozici zúčastnila a kolik lidí měla na svědomí. Zdá se však, že se z ní stala velmi výkonná agentka. Se svým vyšetřovatelem, který ji po zadržení mučil v ruzyňské věznici, navázala intimní poměr a pracovala s ním na několika případech týkajících se Pardubic a v nich realizované ilegální skupiny Žemla (či Jiří Kuzma). V následujících letech jí byl několikrát změněn řídicí orgán. Byla nasazena do ústředí sekretariátu lidové strany a poté do Dopravního nakladatelství. Charakteristika Krupkové po ukončení spolupráce vypracovaná II. správou 8. odboru 2. oddělení se také stává jejím epilogem v této práci: *Spoluprací s MV získala byt a projevila, že její zájem je vytěžít co nejvíce peněz. Docílila rovněž, že její trestná činnost byla zahlazena.*“⁴³⁷

Pár slov na závěr aneb poznámka autora

Hlavní přínosy práce vidím zejména v:

- přiblížení osobnosti H. Krupkové
- důsledné komparaci pramenů a literatury s upozorněním na vzájemné rozpory
- zvýraznění problematiky rozdílných výpovědí pamětníků zanesených v poválečných protokolech a pamětech
- přiblížení života předních spolupracovníků parašutistů
- zaplnění některých bílých míst týkajících se období heydrichiády

⁴³⁷ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, návrh na evidování NO dle rozkazu MV č 10/1964, s. 207.

- pohledu do života žen, které se zapletly s represivními aparáty státní moci
- poukázání na problematiku poválečného vyšetřování spolupracovníků gestapa a soudních řízení u MLS
- přiblížení provokací StB a popis spolupráce Krupkové s touto agenturou

Celý text této práce byl snahou o přiblížení osudu prostého člověka, jenž se vyvíjel na pozadí složitých reálií nedávné historie. Stanovené téma spadá do okruhu soudobých dějin. Svým charakterem však zabírá širší spektrum a může být považováno za sondu do regionálních dějin Pardubicka a stejně tak může v některých ohledech posloužit jako gender studie.

21. Seznam pramenů a literatury

Archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra (ABSMV), Praha

Osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková.

Vyšetřovací spis a. č. V – 5658, Václav Krupka.

Fond 52 Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD.

sign. 52-1-139

Fond 300 Zemský odbor bezpečnosti Praha.

sign. 300-43-1

Fond Vyšetřovací komise pro národní a lidový soud při MV.

sign. 301-93-2

Fond 302 Hlavní zpráva vojenské kontrarozvědky.

sign. 302-20-10

sign. 302-88-3

sign. 302-192-6

Fond 305 Ústředna státní bezpečnosti.

sign. 305-61-4

sign. 305-555-5

Fond 309 Gestapo Hradec Králové a Pardubice.

sign. 309-6-2

sign. 309-6-3

Fond 325 Stíhání nacistických válečných zločinců.

sign. 325-105-11

sign. 325-111-5

sign. 325-115-2

sign. 325-115-3

sign. 325-158-2

Fond 2M Odbor politického zpravodajství MV.

sign. 2M-10297

sign. 10929

sign. 11952

sign. 12338

sign. 12369

Fond Z Mapy zpráv zpracované Studijním ústavem MV.

sign. 606

Státní oblastní archiv, Zámorsk (SOA Zámorsk)

fond Mimořádný lidový soud Chrudim,

sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková.

sign. LS 937/46 Gerhard Schmeckthal.

sign. LS 979/46 Alois Aschenbrenner.

sign. LS 985/46 Hubert Hanauske.

sign. LS 994/46 Ludvik Schulz.

Národní archiv, Praha

NĚMEČEK, Jan. Vývoj Pardubicka za nacistické okupace a jeho podíl na národně osvobozené boji českého lidu. *Katedra československých dějin filozofické fakulty Univerzity Karlovy*, 1987, diplomová práce.

Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv, Praha

Fond 37 (velitelství vojenské zpravodajské služby Londýn)

sign. 37-342-4/68.

sign. 37-342-4/72.

Státní okresní archiv, Pardubice (SOKA Pardubice)

Heydrichiáda

Literatura

AMORT, Čestmír. *Heydrichiáda*. Praha, 1965.

AMORT, Č. – JEDLIČKA, I. M. *Tajemství vyzvědače A-54*. Praha, 1965.

ANDREJS, Jan. *Smrt Boha smrti: Legendy a skutečnost kolem atentátu na Heydricha*. Brno, 1997. ISBN 80-7217-011-2.

ANDREJS, J. *Tři cesty k smrti: Zánik skupiny ZINC*. 2. vydání. Praha, 1992.

BORÁK, Mečislav, *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945–1948)*. Ostrava, 1998. ISBN 80-86101-07-X.

ČERMÁK, Vilém. *Muž proti okupaci: Portrét štábního kapitána Václava Morávka*. Plzeň, 2007. ISBN 978-80-7211-260-9.

ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt I: Československý odboj a nacistická okupační moc 1939–1941*. Praha, 2002. ISBN 978-8086274-80-5.

ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003. ISBN 80-86274-55-1.

ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt III: Československý odboj a nacistická okupační moc 1943 – 1945*. Praha, 2007. ISBN 978-80-86274-77-5.

ČVANČARA, Jaroslav. *Heydrich*. Praha, 2004. ISBN 80-86010-87-2.

DREJS, Jan. *Za Heydrichem stín*. Praha, 1947.

DVOŘÁKOVÁ, Jiřina. *Státní bezpečnost v letech 1945-1953: (Organizační vývoj zpravodajských a státně bezpečnostních složek)*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Praha, 2007. ISBN 978-80-86621-27-2.

GEBHART, Jan – KOUTEK, Jaroslav – KUKLÍK, Jan. *Na frontách tajné války: Kapitoly z boje československého zpravodajství proti nacismu v letech 1938-1941*. Praha, 1989.

IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha, 1982.

IVANOV, Miroslav. *Nejen černé uniformy: Monology o atentátu na Reinharda Heydricha*. Praha, 1963.

IVANOV, Miroslav. *Atentát na Reinharda Heydricha*. Doplněné vydání. Praha, 1996. ISBN 80-85819-49-X.

JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, či spravedlnost?: Mimořádné lidové soudy 1945 – 1948 na Královéhradecku*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7260-206-3.

JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1984. Včetně obsáhlé dokumentární přílohy.

JELÍNEK, Zdeněk. *Operace Silver A*. Praha, 1992. Bez dokumentární přílohy. ISBN 80-206-0112-0.

JIČÍNSKÝ, Karel. *Zámeček: Historie národního odboje za heydrichiády na Pardubicku*. 3. rozšířené vydání. Pardubice, 1989.

KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: Státní bezpečnost 1948-1956*. Brno, 1999. ISBN 80-7239-024-4.

KETTNER, Petr. *Konec černého vraha*. Praha, 1971.

KOKOŠKA, Jaroslav – KOKOŠKA, Stanislav: *Spor o agenta A-54: Kapitoly z dějin československé zpravodajské služby*. Praha, 1994. ISBN 80-206-0437-5.

KRAJINA, Vladimír. *Vysoká hra: Vzpomínky*. 2. opravené a doplněné vydání. Praha, 2004. ISBN 80-254-5535-1.

KŘEN, Jan. *Dvě století střední Evropy*. Praha, 2005. ISBN 80-7203-612-2.

KYNCL, Vojtěch. *Ležáky – obyčejná vesnice, SILVER A a pardubické gestapo v zrcadle heydrichiády*. Pelhřimov, 2008. ISBN 978-80-86559-96-4.

LACH, Ivan- STEHLÍK, Eduard. *Vlast a čest jim byly dražší než život*. Dvůr Králové, 2000. ISBN 80-86011-12-7.

MACDONALD, Callum. *Úder z Londýna: Atentát na Obergruppenführera SS Reinharda Heydricha*. Praha, 2002. ISBN 80-86070-26-3.

MORAVEC, František. *Špion, jemuž nevěřili*. 3. vydání. Praha, 2002. ISBN 80-200-1006-8.

NÝVLTOVÁ, Pavlína. *Příběh odvahy a zrady: Jiří Potůček- Tolar radista desantu SILVER A*. Červený Kostelec, 2007. ISBN 978-80-86818-40-5.

PANNWITZ, Heinz. *Atentát na Heydricha*. Přeložil a poznámkami opatřil Stanislav Berton. Roseville, 1986.

PELC, Oldřich. *Parašutisté v akci*. München, 1987.

RICHTER, Tomáš. *Činnost Obrany národa ve východních Čechách v době nacistické okupace*. Univerzita Pardubice. Filozofická fakulta. Ústav historických věd. Pardubice, 2010. Diplomová práce.

SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v Českých zemích 1938 – 1945*. Praha, 1986.

ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*. Praha, 1991. ISBN 51-708-91.

ŠOLC, Jiří. *Ďáblova past: (Hlášení o výsledcích akce Karel)*. Praha, 1993. ISBN 80-901380-3-9.

TOMÁŠEK, Dušan – MOULIS, Miloslav. *K. H. Frank: Vzestup a pád karlovarského knihkupce*. Praha, 2003. ISBN 80-86328-21-X.

ŤOPEK, František. *Údolí výstrahy*. Pardubice, 1960.

UHLÍŘ, Jan. B. – WAIC, Marek. *Sokol proti totalitě 1938-1942*. Praha, 2001. ISBN 80-86317-11-0.

ŽIŽKA, Jaroslav. *Heydrichiáda ve východních Čechách*. Praha, 1967.

Od uznání československé prozatímní vlády do vyhlášení válečného stavu Německu 1940–1941. Dokumenty československé zahraniční politiky, sv. B/2/2, ed. J. Němeček a kol., Praha 2009, dok. č. 243, s. 86-87, Edenův dopis J. Masarykovi z 18. 7. 1941. ISBN978-80-86506-83-8.

Články v periodikách

NĚMEČEK, Jan. Několik poznámek k působení SILVER A na Pardubicku. In: *Informační zpravodaj klubu přátel pardubického muzea a kronikářů okresu Pardubice*, 1989, č. 1-3, s. 35-37.

Historie a vojenství

HANÁK, Vítězslav. Organizace radiového spojení s paraskupinami zpravodajského odboru londýnského MNO v letech 1941 – 1945. In: *Historie a vojenství*, 1996/XLV, č. 5, s. 116-155.

HEYDRICH, Arnošt. Vzpomínky: vzpomínky Arnošta Heydricha na odboj. In: *Historie a vojenství*, ed. Jan Němeček, 1993, č. 3, s. 151-161.

JELÍNEK, Zdeněk. K problematice atentátu na Reinharda Heydricha. In: *Historie a vojenství*, 1991/ XL, č. 2, s. 65 – 101.

KOKOŠKA, Stanislav. K osudům vzkazu prezidenta Beneše do vlasti z 26. 11. 1941: Výpověď Ladislava Vaňka na brněnském gestapu. In: *Historie a vojenství*, 1996/XLV, č. 5, s. 111-130.

KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: I. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 4, s. 95 – 125.

KRUPKA, Václav. Moje práce v odboji a spolupráce se skupinou SILVER A: II. část. In: *Historie a vojenství*, 1994, č. 5, s. 110 – 146.

NĚMEČEK, Jan. K historii paraskupiny SILVER A. In: *Historie a vojenství*, 1994/XLIII, č. 1, s. 177-178.

ŠOLC, Jiří. Studie a články: Operace Anthropoid. In: *Historie a vojenství*, 1992, č. 3, s. 21 – 46.

Východočeský sborník historický

HANÁK, Vítězslav. Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček I. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1996, č. 5, s. 213 – 240.

HANÁK, Vítězslav. Rádiová stanice skupiny Silver A – LIBUŠE a její radiotelegrafista Jiří Potůček II. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1997, č. 6, s. 213 – 241.

NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn I: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 9. 1. – 15. 4. 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1993, č. 3, s. 299 – 350.

NĚMEČEK, Jan. Libuše volá Londýn II: Radiodepeše vyměněné mezi vysílačkou LIBUŠÍ a Londýnem 16. dubna – 5. srpna 1942. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1994, č. 4, s. 213 – 260.

NĚMEČEK, Jan. Příslušníci pardubického gestapa I: Hubert Hanauske. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1991, č. 1, s. 201-203.

NĚMEČEK, Jan. Příslušníci pardubického gestapa IV: Ludvík Schulz. In: *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 1996, č. 5, s. 209-212.

Zprávy Klubu přátel Pardubicka

GOTTWALD, Karel. Bedřich Schejbal. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1989, č. 5-6, s. 132-133.

GOTTWALD, Karel. „Válečný deník“ Alfréda Bartoše. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1991, č. 1-2, s. 23-26.

GOTTWALD, Karel. Voják Alfréd Bartoš. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1992, č. 11-12, s. 254-258.

HAVLASOVÁ Olga, et al. Za ing. Karlem Kerhartem. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1989, č. 1-2, s. 42-43.

JIČÍNSKÝ, Karel. František Hladěna, sportovec a vlastenec. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1975, č. 5, s. 5-7.

JIČÍNSKÝ, Karel. Jeden ze statečných. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1977, č. 7-8, s. 117-120.

JIČÍNSKÝ, Karel. Arnošt Košťál. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1978, č. 6, s. 103-105.

JIČÍNSKÝ, Karel. Je třeba ještě dodat, že... In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1982, č. 5-6, s. 102-108.

JIČÍNSKÝ, Karel. Pohled do jedné odbojářské domácnosti. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1987, č. 9-10, s. 215-222.

KOTYK, Jiří. Hrdinové našeho osvobození: Věra Junková. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1975, č. 2-3, s. 3-5.

KOTYK, Jiří. MUDr. Josef Bartoň. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1989, č. 5-6, s. 134-139.

KOTYK, Jiří. Vlastivědná abeceda dr. Theina: František Hladěna. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1990, č. 3-4, nestr. příloha.

KOTYK, Jiří. Armádní generál MVDr. Mikuláš Ferjenčík (1904-1988) a Pardubice. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1993, č. 7-8, s. 170-174.

KOTYK, Jiří. Dodatek k životopisu mjr. F. Aubrechta. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, ročník 1993, č. 9-10, s. 230.

KOTYK, Jiří. Pardubické nezákonné procesy 1948 - 1952. In: *AB – Zet Pardubicka, Klubu přátel Pardubicka*, 1998, sešit č. 6, s. 4-31.

KOTYK, Jiří. O svítkovské kronice a odbojové činnosti B. a L. Maturových. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2008, XLIII, č. 7-8, s. 190-194.

KOTYK, Jiří. Neobjasněná úmrtí L. Krátký – Z. Fryč: tragédie mládí 50. let. In: *AB – Zet Pardubicka – Klub přátel Pardubicka*, 2009, sešit č. 50, s. 2-40.

KOTYK, Jiří. Mjr. Franjo Aubrecht (1896-1985) a jeho boj proti totalitám. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2009, XLIV, č. 7-8, s. 217-228.

KRUPKA, Václav. K otázce Bartošova archivu. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1991, č. 9-10, s. 222-225.

LADÝŘ, Ivan. Sága rodu Vranešičů. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2001, XXXVI, s. 220-226.

MADĚRA, Miroslav. O Haně Zikové – Krupkové očima pamětníka. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2000, XXXV, s. 160-162.

SEDLÁČEK, Jiří. „Vaše smrt, naše svoboda“ (Nápis na pomníku v „Zámečku“). In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2006, ročník XLI, č. 9-10, s. .

SVOBODA, Miloš. Major Franjo Aubrecht. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1993, č. 9-10, s. 227-230.

VOSTATEK, Miroslav. Poslední chvíle Alfréda Bartoše. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1987, č. 9-10, s. 222-226.

VOSTATEK, Miroslav. K posledním chvílím Alfréda Bartoše. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1988, č. 9-10, s. 219-222.

VOSTATEK, Miroslav. Hrdinná smrt velitele paraskupiny SILVER A. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1992, č. 7-8., s. 163-165.

VOSTATEK, Miroslav. Npor. Alfréd Bartoš. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1992, č. 7-8, s. 165-169.

VOSTATEK, Miroslav. SILVER B. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1992, č. 9-10, s. 209-217.

VOSTATEK, Miroslav. Pardubické gestapo za války – k 60. výročí heydrichiády. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2002, XXXVII, č. 7-8, s. 198-201.

VOSTATEK, Miroslav. MUDr. Jan Hroch – policejní lékař. In.: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 2004, XXXIX, č. 9-10, s. 275-282.

Securitas imperii

PULEC, Martin. Agenturní činnost Mileny Markové. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice bezpečnostních služeb*, 2001, č. 7, s. 252-285. ISBN 80-85821-93-1.

PULEC, Martin. Příspěvek k pozadí „pardubických procesů“. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice 50. let*, 2005, č. 12, s. 133-171. ISBN 80-86621-17-0.

Audiovizuální zdroje

Internet

ČVANČARA, Jaroslav. *Z jeviště na popraviště. Příběh herečky Anny Čalounové-Letenské*, s. 106, [online] [2010-8-16].

<URL: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad0902/101-115.pdf>>.

Kmenový list Alfréda Bartoše [online] [cit. 2010-7-13].

URL: <<http://www.lib.cas.cz/parasut/index2.htm>>.

Kmenový list Josefa Valčíka, [online] [cit. 2010-7-13].

URL: < <http://www.lib.cas.cz/parasut/index2.htm>>.

Kmenový list Jiřího Potůčka, [online] [cit. 2010-7-13].

URL: < <http://www.lib.cas.cz/parasut/index2.htm>>.

KZ- Gedenkstätte Flossenbürg. *Geschichte: Konzentrationslager* [online] [cit. 2010-5-14].

URL: <<http://www.gedenkstaette-flossenbuerg.de/geschichte/konzentrationslager/vor-1938-flossenbuerg-ort-des-granits/>>.

Národní památník hrdinů heydrichiády – místo smíření [online] [cit. 2010-8-4].

URL: <<http://www.pamatnik-heydrichiady.cz/default.asp?sid=3&lang=CZ>>.

Policejní věznice v Malé pevnosti. [online] [cit. 2010-12-5].

URL:< <http://www.pamatnik-terezin.cz/cz/historie-sbirky-a-vyzkum/historie/policejni-veznice-v-male-pevnosti>>.

Seriál Českého rozhlasu „*Atentát na Reinharda Heydricha*“. Díl 8. Zvukový záznam z 3. června 2007. [online] [cit. 2010-10-2].

URL: <http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/353858>.

TOMEK, Prokop. *Státní bezpečnost – akce Kameny*. [online] [cit. 2010-9-3].

URL: < http://www.totalita.cz/stb/stb_a_kameny.php>.

Wikipedie, otevřená encyklopedie. *Waltrovka* [online]. [cit. 2010-5-10].

URL:<http://cs.wikipedia.org/wiki/Waltrovka#cite_ref-1>.

22. Přílohy

Příloha č. 1

Hana Zýková – Krupková.⁴³⁸

⁴³⁸ ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 159. ISBN 80-86274-55-1.

Příloha č. 2

Manželé Krupkovi.⁴³⁹

⁴³⁹ ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 66. ISBN 80-86274-55-1.

Příloha č. 3

Táňa Hladěnová, Hana Krupková.⁴⁴⁰

Kpt. Alfréd Bartoš, velitel SILVER A.⁴⁴¹

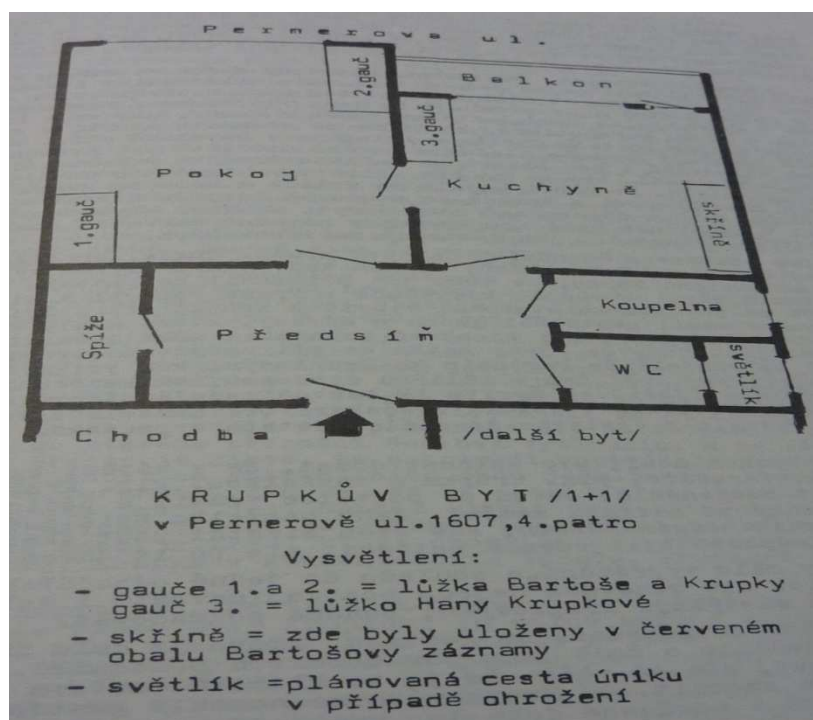
⁴⁴⁰ ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 66. ISBN 80-86274-55-1.

⁴⁴¹ Tamtéž, s. 153.

Příloha č. 4

Dům manželů Krupkových v pardubické Pernerově ulici č. p. 1607.⁴⁴²

Plánek bytu manželů Krupkových.⁴⁴³

⁴⁴² JIČÍNSKÝ, Karel. Pohled do jedné odbojářské domácnosti. In: *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*, 1987, č. 9-10, s. 218.

⁴⁴³ Tamtéž, 219.

Příloha č. 5

Rt. Karel Čurda, zrádce parašutistů.⁴⁴⁴

Třetím mužem v řadě je krim. rada Wilhelm Schultze.⁴⁴⁵

⁴⁴⁴ ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 70. ISBN 80-86274-55-1.;

⁴⁴⁵ ČVANČARA, Jaroslav. *Heydrich*. Praha, 2004. ISBN 80-86010-87-2.

Příloha č. 6

marně. Gestapák Schullze mezi tou dobou vyslychal Schultze
 nebo manželka ve vedlejší místnosti. Nevím, nechal-li dve-
 ře nějakým způsobem otevřené, nebo byla-li to náhoda, ale už-
 stal jsem nějakou dobu v místnosti sama a dveře do ved-
 lejší místnosti byly otevřeny. Schullze se vyslychal Schultze
 manželka a rovněž i on zapíral místo, kde Bartoš s Bartoš
 Potůček se skrývají. Myslím, že ani on to sku- Potůček
 telně nevěděli. Měla jsem dojem, že Schullze se chtěl, Schultze
 abych slyšela manželovu výpověď. V té době jsem poznala
 pardubického komisáře, Gestapáka Kragera, který byl státní
 u Schullzeho na návštěvě. Schullze a Kragera - Schultze, státní
 Kragera se zdálo být dobrými přáteli a Schullze se mu v mé Schultze

Hana Krupková

se známe. Po tomto jeho prohlášení jsem prohlásila,
 že ho znám, načež jsem byla odvedena do samoty,
 kde nevím, jak dlouho jsem byla, ale znovu jsem by-
 la vzata k výslechu ještě tu samou noc a to k
 Schullze. Zde se mnou jednal velmi slu-
 šně a v takovéto náladě probíhal můj výslech. Měl
 mi přinést jídlo, kávu a cigarety, načež zde doš-
 lo mezi mnou a ním k intimnímu styku při čemž mi
 sliboval moji záchranu a že pokusí se s toho do-
 stat i manželka. Po tomto styku nechal mě ležet na
 pohovce a odešel do vedlejší místnosti, kterou ale
 nechal otevřenou a dle hlasů jsem poznala, že zde
 jest vyslychán můj manžel. Vyslechla jsem proto
 vše, co vypovídal a usnula jsem. Po probuzení se
 Schullze ještě jiným Gestapákem byla jsem
 znovu odvedena do samoty, kde po nějaké krátké
 době mě odvedl jiný gestapák, který se mnou sepi-
 soval protokol. Zde jsem vypovídala shodně s manže-
 lem, ale v mojí výpovědi bylo stále ještě dosti
 rozporů, načež jsem byla s manželem konfrontována
 a tím, abych mu řekla, aby aluvil. Říkala jsem

Příklad rozdílných výpovědi H. Krupkové v roce 1945 a 1953.⁴⁴⁶

⁴⁴⁶ SOA Zámorsk, fond Mimořádný lidový soud Chrudim, sign. LS 61/48 – Václav Krupka, Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové z 1. srpna 1945, s. 30.; ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, výpověď Hany Krupkové ze dne 30. září 1953, s. 133.

Příloha č. 7

SS- Untersturmführer Bedřich Winter.⁴⁴⁷

für Volkswohlfahrt, Ortsgruppe			99 JW 38	
Krupkové Gebiethauswart Wohnungsverk. Vorname Abt. 17/43E - IV A 2 Dienststelle		b Der Beauftragte der NSDAP. für das Wohnungswesen Abt. Jüdische Wohnungen Eingeg. am 2.III.1944 Beilagen z: 10-14695		
II Die umseitigen Angaben des Wohnungswerbers wurden von Ver- und Zuname Dienstgrad Überprüft und werden bestätigt. Raum f. Anmerkungen d. Ortsgruppe: Dienstseigel. <i>gave. in Prag XVI unvünschl!</i>				
III a Dienstanweisung: 1. Besichtigungsschein 2. Besichtigungsschein 3. Besichtigungsschein Verständigung Einweisung Kein Bedarf 6 Mon. Ablage Erhebung Ablage Zentralstelle			Ortsgruppenamtsleiter. b Wohnung zugestellt am 9.III.1944 Z. N. H. V. R. 214, 014 in XVII. Zochstrasse 30/2214 Jude: Singer Josef Jährl. Zins: 3200/- Rote Karte - Kärtchen - Weiße Karte 9.III.1944 Loserth Sachbearbeiter. c Die Wohnung wurde Meldung vom nicht bezogen Die Wohnung wurde Meldung vom aufgegeben frei ab Kartel vermerkt am - von: Sachbearbeiter.	
IV Anmerk. d. Dienststelle (Wohnungsamt): <i>Abgabe in Prag XVII. Zochstrasse 30/2214 Singer 4. III. 1944</i>				

Dokument, kterým gestapo přiřadilo H. Krupkové nový byt.⁴⁴⁸

⁴⁴⁷ ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt II: Československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943*. Praha, 2003, s. 201. ISBN 80-86274-55-1.

⁴⁴⁸ ABSMV, fond 305 Ústředna Státní bezpečnosti, sign. 305-555-5, s. 38.

Příloha č. 8

Alexandra Guttová, konfidentka gestapa.⁴⁴⁹

Milena Marková, agentka StB.⁴⁵⁰

⁴⁴⁹ ABSMV, fond 325 Stíhání nacistických válečných zločinců, sign. 325-111-5, s. 41.

⁴⁵⁰ PULEC, Martin. Agenturní činnost Mileny Markové. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice bezpečnostních služeb*, 2001, č. 7, s. 280. ISBN 80-85821-93-1.

Příloha č. 9

1) Dopis V. Krupky otci, sestře a příbuzným - („Věznice ve sklepě 17. srpna 1945“):

„Píši Vám tento dopis vzpomínaje na drahou naši maminku, kterou již v životě nikdy neuvidíme, byla to krásná žena. Závidím Ti tatínku, že jsi mohl žít s tak krásnou a ušlechtilou ženou. Snad jsem jí já jako její syn nebyl ani hoden. Nevím, neboť můj vnitřní hlas mi říká, že jsem nic špatného neudělal, nikoho jsem neudal ani nezradil, pod nátlakem jsem mluvil o několika lidech, kteří byli již tak jako tak prozrazeni jinými. Byl jsem přesvědčen a jsem ještě dnes, že budu-li mluvit něco a snažit se zachránit Ty, kteří se mnou spolupracovali a za jejichž životy jsem byl plně zodpovědný, že dělám dobře. Měl jsem se nechat umučit? Vždyť těm lidem jsem svojí smrtí nemohl nijak pomoci, a kdo mi může zaručit, že bych při mučení neřekl vše, co vím? Snad jako voják jsem se měl nechat umučit, tak mi to tu alespoň neustále říkají, já sám nevím, co bylo správné, posuďte a rozhodněte nestranně sami. Do protokolu, který jsem napsal, jsem napsal vše poctivě a pravdivě tak, jak se událo. Vynechal jsem jenom několik událostí ze soukromého života parašutistů, po kterém soudu nic není a přineslo by to jen kal na bývalé moje kamarády a armádu. Mým neštěstím je, že jsem shodou okolností zůstal naživu. Já jsem se o to nikoho neprosil a ani nežádal a věřte mi, že jsem mnohokrát záviděl těm mrtvým, neboť ta tři léta utrpení jak duševního, tak tělesného nepřeji nikomu...“⁴⁵¹

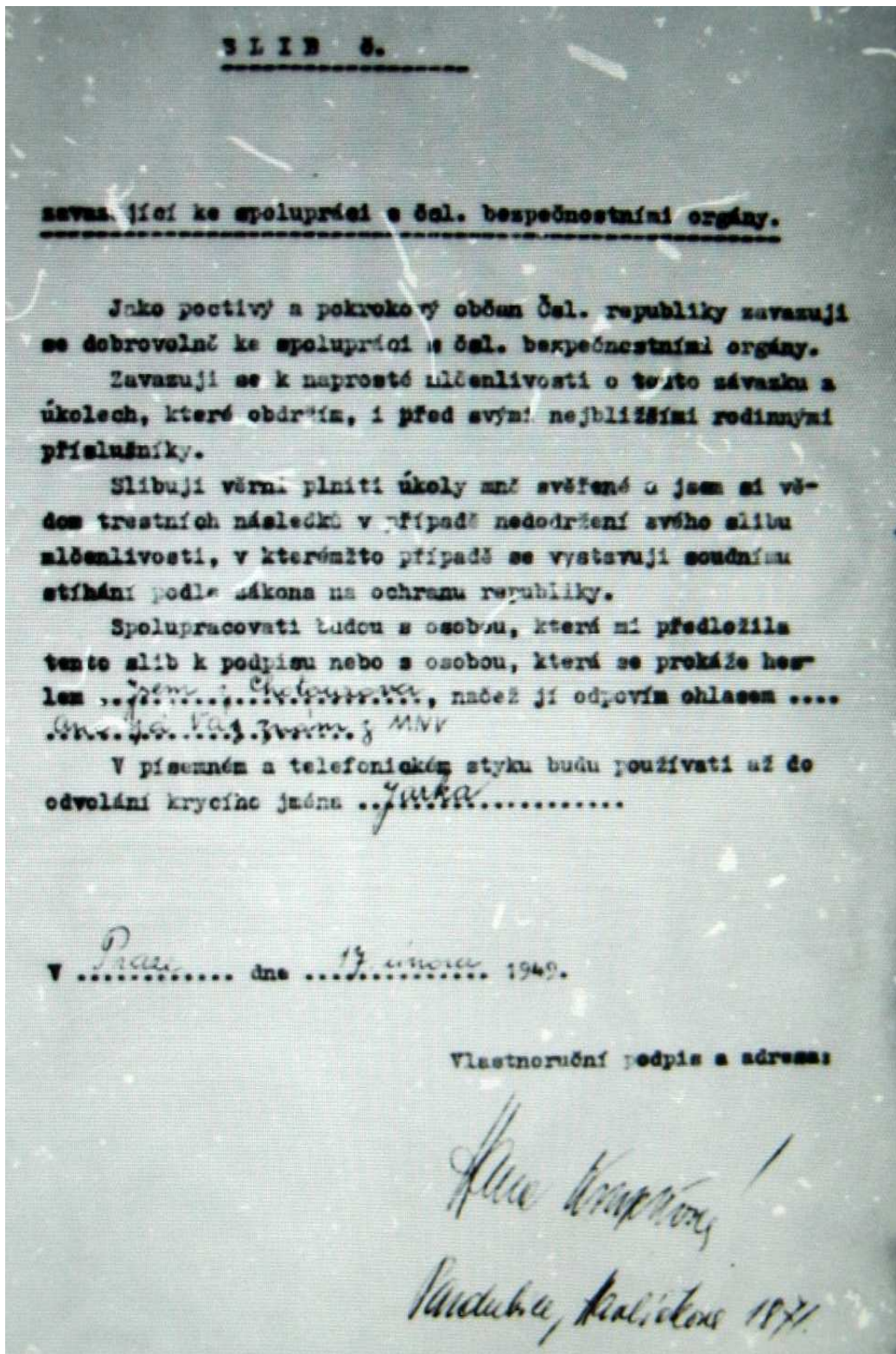
2) Opis dopisu H. Krupkové mjr. F. Aubrechtovi datovaný 7. listopadu 1948:

„Milý majore, používám příležitosti, abych Vám poděkovala za všechno, co jste se snažil pro mě udělat a prosím Vás znovu za prominutí, že jsem se v tak nebezpečné záležitosti obrátila právě na Vás. Neměla jsem však opravdu nikoho, jak konečně jistě sám víte, komu bych mohla více důvěřovat, nežli Vás a přítelkyni Milenu, která Vás navštívila. Myslím, že všechno by bylo dobré až na to, že jsem stále ještě v lágru, ale doufám, že se vše napraví. Zprávy, které mi Milena od Vás přivezla, jakož i doporučení, které jste poslal, jsem v pořádku předala příslušným orgánům, stále však ještě není vidět žádný výsledek, takže doufám. Dovedete si jistě představit, jak nerada jsem odcházela od svého malého Pavlíka, ale opravdu jsem neviděla jiné východisko. Mám k Vám ještě jednu prosbu, až budete mít příležitost, vyhledejte mé rodiče a požádejte je, prosím Vás, mým jménem za odpuštění, že jsem jim znovu způsobila tolik starostí a bolu. Neměli tušení, co mám v úmyslu, ale snad už je Milena o všem informovala. Polibte za mne mého drahého Pavlíčka. Děkuji Vám ještě jednou za všechno. Vaše Hana. Doručitel je spolehlivý!“

Na opise je dále přípis: „dopis podepsán a dne 24. 11. 1948 předán Aubrechtovi“.⁴⁵²

⁴⁵¹ VÚA-VHA, fond 37 Velitelství vojenské zpravodajské služby Londýn, sign. 37-242-4.

⁴⁵² PULEC, Martin. Agenturní činnost Mileny Markové. In: *Securitas imperii: Sborník k problematice bezpečnostních služeb*, 2001, č. 7. Poznámka pod čarou č. 54, s. 284. ISBN 80-85821-93-1.

Podepsaný slib H. Krupkové o spolupráci s StB.⁴⁵³

⁴⁵³ ABSMV, osobní svazek spolupracovníka, a. č. 526001 – Hana Krupková, slib o spolupráci, s. 10.

23. Resumé

The theses deals with Hana Krupka's livestory. When she was twenty years old she and her husband were involved in resistance movement against the Nazi occupation. Their flat in Pernerova street 1607 in Pardubice was the centre of intelligence paradesant *Silver A*. It was under captain Alfred Bartoš commandment during the period from the second half of February 1942 until June of that year. Mrs and Mr Krupka were detained and questioned by gestapo after deconspiration of prague and pardubice resistance group in the second moddle of June 1942. They were paratroopers closed colleagues and one of the few who survived the period known as *Heydrichiad*. The couple survided another period of repression meanwile the others connected to the *Siver A* were executed. Hana Krupkova was released in January 1943 on the request of state secretary Karl Hermann Frank. After that she was forced to work in the Walter a.s. factory in Prague – Jinonice where she would have done the informing activity to gestapo's benefit. Her husband was considered to be undesirable person and transported in November 1943 from the Pankrac prison to the Flossenbürg concentration camp where he was imprisoned until the end of war. Hana Krupkova got the flat in Prague and worked as a clerkess. Untill the exemption in May 1945 she was participating in regular meetings with her regulatory authority from gestapo. Shortly afterwords she was detained again and questioned by Czechoslovak safety authorities. Her husband got back to Prague and in the end of May 1945 was detained as well. The cases of Mrs and Mr Krupka were propounded to *Extraordinary people's courts* in Prague and Chrudim. Hana Krupkova had been proved guilty of secret cooperation with gestapo and jailed for 3 years. She was released from the prison on 13th June 1948. Meanwhile she was in prison she gave birth to a son called Pavel and divorced the husband. After the putch in February 1948 when the comunistic party came into power and the cour case with her should have been open again. However she wanted to shirk from the trial and decided to emigrate. At this renew trial which was proceeding in absent of her she was found guilty and 27th October was sentenced to ten years in prison. Krupkova didn't particapate in the court. In that time she was detained by StB for not allowed border crossing. Desperate woman became the victim of the StB's trap. She officially became an emigrant but unoffically she got a new identity and as Jana Kralova she fully engaged in activity of this agency. He judgement from October 1948 was annuled on 17th June 1955 on the request of authorities of MV. The reason for the annulation was unlawfulness of the judgement and Hana Krupkova could get out from illegality. She already was the StB agent that time. Her cooperation with the state authorities was officialy interrupt in 1961.